

RAAD VOOR BETWISTINGEN INZAKE **STUDIEVOORTGANGSBESLISSINGEN**

UITSPRAKEN WERKJAAR 2016

STUDIEBETWISTINGEN DEEL 8

Inhoud

[Zitting van 19 oktober 2016](#)

rolnummer 2016/425

[Zitting van 21 oktober 2016](#)

rolnummer 2016/406

rolnummer 2016/411

rolnummer 2016/441

rolnummer 2016/444

[Zitting van 24 oktober 2016](#)

rolnummer 2016/420

rolnummer 2016/424

rolnummer 2016/432

rolnummer 2016/437

rolnummer 2016/447

[Zitting van 26 oktober 2016](#)

rolnummer 2016/455

rolnummer 2016/458

rolnummer 2016/470

rolnummer 2016/472

rolnummer 2016/479

[Zitting van 28 oktober 2016](#)

rolnummer 2016/459

rolnummer 2016/464

rolnummer 2016/471

rolnummer 2016/485

rolnummer 2016/486

[Zitting van 4 november 2016](#)

rolnummer 2016/461

rolnummer 2016/474

rolnummer 2016/477

rolnummer 2016/483

rolnummer 2016/484

rolnummer 2016/487

Zitting van 19 oktober 2016

Arrest nr. 3.273 van 26 oktober 2016 in de zaak 2016/425

In zake: Michael BAUWENS
Woonplaats kiezend te 3010 Kessel-Lo
Jozef Deveusterlaan 29

Tegen: KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN
Woonplaats kiezend te 3000 Leuven
Oude Markt 13

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 26 september 2016, strekt tot nietigverklaring van de beslissing van de interne beroepsinstantie van 22 september 2016 waarbij het intern beroep van verzoeker ontvankelijk, doch ongegrond werd verklaard.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend. Verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 19 oktober 2016.

Kamervoorzitter Bertel De Groote heeft verslag uitgebracht.

Verzoekende partij en de heer Toon Boon, die verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

III. Feiten

Verzoeker is in het academiejaar 2015-2016 ingeschreven in de opleiding ‘Master in Artificial Intelligence’.

Voor het opleidingsonderdeel 'Programming Languages and Programming Methodologies' bekomt verzoekende partij een examencijfer van 9/20. Verzoekende partij wordt niet geslaagd verklaard voor de opleiding 'Master in Artificial Intelligence'.

Verzoekende partij stelde op datum van 9 september 2016 een intern beroep in bij de interne beroepsinstantie van de onderwijsinstelling.

Bij beslissing van de interne beroepsinstantie op datum van 22 september 2016 werd het intern beroep ontvankelijk, doch ongegrond verklaard.

De interne beroepsbeslissing stelde dat artikel 81 van het onderwijs- en examenreglement (hierna: 'OER') bepaalt dat, om te slagen voor een masteropleiding, een student ofwel geslaagd moet zijn voor alle opleidingsonderdelen die deel uitmaken van deze opleiding ofwel dient te voldoen aan de voorwaarden dat hij een gewogen percentage van ten minste 68% behaalt en slechts één onvoldoende van 9/20 behaalt op een opleidingsonderdeel dat niet de stage of de masterproef is. De examencommissie stelde vast dat aan deze criteria niet werd voldaan en beraadde zich vervolgens of verzoeker ondanks één onvoldoende toch voldeed aan de leerresultaten voor het geheel van de opleiding. Hierbij werd rekening gehouden met de plaats van 'Programming Languages and Programming Methodologies' binnen de opleiding 'Master in Artificial Intelligence', zijnde die van kernopleidingsonderdeel binnen de optie 'Speech and Language Technology' waarvoor verzoeker was ingeschreven. Op basis van deze afweging oordeelde de examencommissie dat verzoeker niet voldeed aan de leerdoelstellingen van de opleiding.

De door verzoeker aangehaalde doelstelling die moet aangeven dat men slechts 1 van de 2 programmeertalen moet beheersen om de leerresultaten te bereiken, is volgens de interne beroepsinstantie algemeen geformuleerd omdat deze doelstellingen voor de gehele opleiding moeten gelden. Er wordt niet gedifferentieerd naar opties toe. Zo moet er voor de optie 'Big Data Analytics' niet de doelstelling behaald worden dat studenten kunnen programmeren in een AI Programmeertaal. In de optie 'Speech and Language Technology' is dat wel het geval. De vaardigheden die vereist zijn om de doelstellingen te behalen van de twee genoemde opleidingsonderdelen zijn ook zeer verschillend. Om die reden zijn beide opleidingsonderdelen - zowel 'Programming Languages and Programming Methodologies' als 'Basic Programming'

- plichtopleidingsonderdelen van de optie ‘Speech and Language Technology’. Dit staat zo aangegeven in het officiële programma van de opleiding.

Verder klopt het, zoals verzoeker aangaf, dat de masterproef zeer gericht is op het behalen van de leerdoelstellingen van de opleiding, maar er kan zeker niet gesteld worden dat de masterproef allesomvattend is. Het aantal studiepunten toegekend aan de masterproef zorgt er ook voor dat een goede score op dit opleidingsonderdeel zwaar doorweegt in de percentageberekening. Zodoende wordt het resultaat van de masterproef nauw betrokken bij de uiteindelijke beslissing van de examencommissie.

Uit deze argumentaties volgt dat er geen sprake is van bijzondere studiegerelateerde omstandigheden. Het feit dat verzoeker nu voltijds werkt en dit zijn slaagkansen zou hypothekeren, kan volgens de interne beroepsinstantie bezwaarlijk in rekening gebracht worden bij het beoordelen van zijn afgelopen prestaties. Daarenboven is het combineren van werk en studie niet uitzonderlijk. Hieruit volgt dat er ook geen sprake is van bijzondere niet-studiegerelateerde omstandigheden. De interne beroepsinstantie ziet dan ook geen redenen om de beslissing van de examencommissie te wijzigen. Deze beslissing werd correct genomen en blijft dan ook onveranderd.

De beslissing op intern beroep werd bij schrijven van 22 september 2016 aan verzoekende partij overgemaakt.

Bij aangetekend schrijven van 26 september 2016 diende verzoekende partij een verzoekschrift in bij de Raad.

IV. Ontvankelijkheid

Verwerende partij betwist de ontvankelijkheid van het verzoekschrift niet.

De Raad ziet evenmin redenen om zulks ambtshalve te doen. Het beroep is ontvankelijk.

V. De middelen

A. Eerste middel

Uit het verzoekschrift kan worden opgemaakt dat de verzoekende partij zich in een eerste middel beroept op een schending van artikel II.229 van de Codex Hoger Onderwijs, in combinatie met een schending van de materiële motiveringsplicht.

Standpunt van partijen

Volgens verzoeker stelt artikel II.229 van de Codex Hoger Onderwijs dat “*de student door de examencommissie voor het geheel van de opleiding geslaagd verklaard wordt als die op gemotiveerde wijze van oordeel is dat de doelstellingen van het opleidingsprogramma globaal verwezenlijkt zijn*”.

Uit vaste rechtspraak van de Raad blijkt dat de toepassing van deze bepaling uiteenvalt in het aftoetsen van twee voorwaarden:

- Zijn er bijzondere (persoonlijke of studiegerelateerde) omstandigheden?
- Heeft de student – niettegenstaande het tekort – toch de globale opleidingsdoelstellingen behaald?

Wat betreft het bestaan van bijzondere omstandigheden verwijst verzoeker naar de vaste rechtspraak van de Raad over bijzondere studiegerelateerde omstandigheden. Verzoeker stelt dat hij nooit een tekort heeft moeten tolereren in heel zijn studiecarière, noch in zijn bachelor- of zijn masteropleiding. Voor zijn huidige situatie in de ‘Master of Artificial Intelligence’ is er dus slechts sprake van een lichte onvoldoende in een voor de rest succesvol afgeronde opleiding. Volgens vaste rechtspraak van de Raad maakt dit uitzonderlijke tekort een bijzondere studiegerelateerde omstandigheid uit. Volgens verzoeker voldoet hij dus reeds aan de eerste voorwaarde van artikel II.229 Codex Hoger Onderwijs.

De volgende stap die door de examencommissie gezet had moeten worden, was het aftoetsen van de globale doelstellingen en meer bepaald of verzoeker deze al dan niet bereikt had. Conform de rechtspraak van de Raad kan men dit op een kwantitatieve wijze doen (gemiddeld percentage), samenhangend met een kwalitatieve aftoetsing van de competenties van het opleidingsonderdeel waarvoor verzoeker het tekort behaalde en de eventuele vaststelling dat diezelfde doelstellingen ook in een ander opleidingsonderdeel nagestreefd worden. Verzoeker behaalde als gemiddeld percentage 65% (inclusief het tekort). Dit percentage is een passende parameter om mee in te schatten in welke mate verzoeker globaal genomen de doelstellingen

van de opleiding behaald heeft. Een gemiddelde van 65% toont toch een hoge beheersingsgraad aan van de materie die gedoceerd wordt.

Daarnaast moest de examencommissie (en de interne beroepsinstantie) ook de kwalitatieve toetsing uitvoeren. Dit is volgens verzoeker bijzonder summier (en eigenlijk niet) uitgevoerd. In het OER is een bepaling opgenomen die de bepaling van de Codex Hoger Onderwijs in een bindende deliberatierichtlijn omzet. Het gaat om artikel 81 §2, b) van het OER, dat voorschrijft dat *“een student slaagt voor een masteropleiding of de specifieke lerarenopleiding als hij (...) voldoet aan de beide volgende voorwaarden:*

- *Hij behaalt voor de opleiding als geheel ten minste 68% als gewogen percentage;*
- *Hij behaalt in het academiejaar waarin hij afstudeert slechts één onvoldoende van 9/20 op een opleidingsonderdeel dat niet de stage of de masterproef is.”*

Volgens verzoeker is deze bepaling niet op hem van toepassing, gezien zijn gemiddelde indicatieve studiepercentage (65%) lager ligt dan de vereiste 68%. Hij voldoet dus niet aan de voorwaarde voor automatische deliberatie, doch deze vaststelling ontslaat de onderwijsinstelling niet van de verplichting om niettemin in zijn zaak toch nog na te gaan of artikel II.229 Codex Hoger Onderwijs toch op zijn deliberatie van toepassing kan zijn.

Artikel 81, §4 van het OER schrijft voor: *“in alle gevallen waarin voor een student met één onvoldoende voor een opleiding wordt beslist tot niet-slagen, motiveert de examencommissie in het beraadslagingsverslag waarom de student niet voldoet aan de vooropgestelde leerresultaten voor het geheel van de opleiding”*. Artikel 81§ 5 van het OER stelt, daarmee samenhangend, dat: *“in bijzondere individuele omstandigheden of bij overmacht (cf. ook art. 71), de examencommissie een student waarvan zij oordeelt dat hij de vooropgestelde leerresultaten voor het geheel van de opleiding heeft behaald, toch geslaagd kan verklaren, ook al voldoet hij niet aan de in §1 of §2 vooropgestelde voorwaarden.”* Beide bepalingen zijn duidelijk omzettingen van artikel II.229 Codex Hoger Onderwijs. Verzoeker voldeed aan de vereiste van artikel 81 §4 van het OER, en dus moest de examencommissie motiveren waarom hij niet voldeed aan de vooropgestelde leerresultaten voor het geheel van de opleiding. De examencommissie beperkte er zich evenwel toe om in het beraadslagingsverslag te stellen dat verzoeker *“een onvoldoende had voor een essentieel/centraal plichtvak in het programma en dat hij bijgevolg niet de leerresultaten heeft bereikt”*.

Door de devolutieve werking van het intern beroep is de beslissing van de interne beroepsinstantie in de plaats gekomen van de beslissing van de examencommissie. Ook de interne beroepsinstantie verschuilt zich volgens verzoeker in haar motivering achter de algemene stelling dat het om een “kernopleidingsonderdeel” gaat en gebruikt daarvoor het argument dat het een verplicht opleidingsonderdeel binnen het opleidingsprogramma betreft. Daarnaast wordt voor het eerst opgeworpen dat de einddoelstellingen en de leerresultaten per afstudeerrichting zouden verschillen. Niettemin ontbreekt hier volgens verzoeker nogmaals een grondige vergelijking van de competenties die door het opleidingsonderdeel waarop hij het tekort haalde nagestreefd werden met de eindcompetenties van de opleiding. Er worden algemene stellingen geponeerd, zonder dat deze gefundeerd worden op basis van officiële documenten buiten de studiegids waarin opgenomen is dat het opleidingsonderdeel verplicht moet worden opgenomen.

Wanneer verzoeker zelf de oefening maakt en de aftoetsing van de eindcompetenties doorvoert, komt hij tot de volgende vaststellingen:

- De ‘Master of Artificial Intelligence’ omvat 3 afstudeerrichtingen: ‘Engineering and Computer Science’, ‘Speech and Language Technology’ en ‘Big Data Analytics’.
- Verzoeker benadrukt vervolgens de relevante bepalingen omtrent de einddoelstellingen van de opleiding:
“(…) *At the end of the programme, students should: (...) ➤ Be familiar with an object-oriented or an AI programming language and be able to write programmes in it; (...)*”
- Eén van de eindcompetenties van de opleiding voor de student is dan ook “*het bekend zijn met een objectgeoriënteerde programmeertaal of een AI-programmeertaal, en met moet programma’s hierin kunnen schrijven*” (eigen nadruk).
- In de opleiding behoren 2 vakken tot hetzelfde competentieprofiel (namelijk de SLT Programming Component): ‘Programming Languages and Programming Methodologies (4 SP – 9/20 – de AI-programmeertaal) en ‘Basic Programming’ (4 SP -17/20 – de objectgeoriënteerde programmeertaal).
- De formulering van deze eindcompetenties zijn duidelijk: er wordt gesproken over “of”. Volgens verzoeker voldoet hij duidelijk aan deze vereiste, gezien hij 17/20 behaalde op een opleidingsonderdeel dat een objectgeoriënteerde programmeertaal (Java) aanleert. Aldus behaalde hij de einddoelstellingen en de leerresultaten van de opleiding. Verzoeker is er bijgevolg van overtuigd dat hij over de competenties beschikt die

relevant zijn voor de module ‘SLT Programming Component’. Beide opleidingsonderdelen uit deze component hebben evenveel gewicht in het programma qua studiepunten (elk 4 studiepunten), zijn beide ‘plichtopleidingsonderdelen’ en geen van beide is volgens de officiële documentatie doorslaggevend voor het niet-behalen van de globale leerdoelen. Bovendien resulteert het behalen van 17/20 voor de objectgeoriënteerde programmeertaal in een gemiddelde van 13/20 voor de programmeercomponent als geheel. Volgens deze doelstelling is het beheersen van (of vertrouwd zijn met) één van de twee programmeerparadigmata of –vakken reeds voldoende en zou een lichte onvoldoende voor één van die vakken bijgevolg niet doorslaggevend mogen zijn voor de mening van de examencommissie dat verzoeker globaal gezien de leerdoelen niet heeft bereikt. Verzoeker benadrukt dat hij de leerdoelen wél heeft behaald.

In het intern beroep wordt voor het eerst opgeworpen dat deze doelstellingen gespecificeerd moeten worden naargelang de 'afstudeerrichting' binnen de masteropleiding. Verzoeker vindt dit bijzonder vreemd, want geen enkel officieel document of enige communicatie op de website maakt dit onderscheid. Volgens verzoeker zijn de publiek beschikbare doelstellingen het enige waarop een student zijn studiestrategie kan baseren en hoewel de interne beroepsinstantie aanhaalt dat de leerdoelen “algemeen geformuleerd” zijn, blijven die doelen nog altijd gelden voor de opleiding en dienen deliberatiebeslissingen op die gespecificeerde doelen te worden gebaseerd. Verder stelt de interne beroepsinstantie dat er “niet gedifferentieerd wordt naar de opties toe” en dat er wel degelijk een verschil is voor de optie SLT, met betrekking tot de leerdoelen van de programmeercomponent. Aangezien deze beweringen nergens terug te vinden zijn in enige officiële opleidingsdocumentatie, ervaart verzoeker ze als ongegrond gezien het schriftelijk bewijs hiervoor door de student niet te achterhalen valt. Elke relevante tekst die betrekking heeft op de verwachte kennis, competenties en vaardigheden van de student moet beschikbaar gesteld worden aan de start van het academiejaar en ook permanent beschikbaar zijn voor de studenten, bijvoorbeeld op een elektronisch leerplatform. Ook dit is vaste rechtspraak van de Raad. Als er verschillende einddoelstellingen “per optie” zouden zijn, is dit niet duidelijk aan de studenten gecommuniceerd. De eventuele aanpassing van de einddoelstellingen per optie is volgens verzoeker dan ook niet tegenwerpelijk aan hem. Door de bewoordingen van de einddoelstellingen (meer bepaald het woord ‘of’) te negeren, miskent de interne beroepsinstantie volgens verzoeker de eindcompetenties van de opleiding zoals deze aan de studenten gecommuniceerd werden.

Vervolgens haalt men ook aan dat het betrokken opleidingsonderdeel een zogenaamd “kernopleidingsonderdeel” of centraal plichtvak is. Het opleidingsonderdeel wordt echter nooit op die manier benoemd of beschreven in officiële stukken die publiek ter beschikking van de student staan. Vervolgens wordt ook in de interne beroepsbeslissing de verplichte aard van de opleidingsonderdelen aangehaald. Volgens verzoeker klopt het dat dit beiden plichtvakken zijn, maar een vak dat verplicht is, betekent niet noodzakelijk dat het ook doorslaggevend is – tenzij dit zo wordt vermeld in de globale leerdoelen of ECTS-fiches, hetgeen hier niet het geval is.

Verzoeker besluit dat hij het niet eens is met de interne beroepsbeslissing, die stelt dat er bij hem geen sprake zou zijn van bijzondere studiegerelateerde omstandigheden. Zo heeft hij slechts een lichte onvoldoende voor een opleidingsonderdeel waarvan in de officiële documentatie geen sprake is van een uitzonderlijke, doorslaggevende positie binnen de bepaling van het al dan niet behalen van de globale leerdoelen van de opleiding. Op die manier is dit geen “kernopleidingsonderdeel” dat verzoeker belet om de globale opleidingsdoelstellingen te behalen. Volgens verzoeker hebben de interne beroepsinstantie en de opleiding artikel II.229 van de Codex Hoger Onderwijs geschonden. Bovendien heeft de interne beroepsinstantie ook nagelaten om de cruciale toetsing van de eindcompetenties van het opleidingsonderdeel waarvoor verzoeker een tekort haalde grondig af te toetsen aan de eindcompetenties van de opleiding. Deze oefening is nochtans vereist: de onderwijsinstelling moet namelijk aantonen dat het opleidingsonderdeel een unieke band had met de opleidingsdoelstellingen.

In haar *antwoordnota* stelt verwerende partij dat artikel II.229 van de Codex Hoger Onderwijs bepaalt dat een student geslaagd verklaard wordt indien de examencommissie van oordeel is dat de doelstellingen globaal verwezenlijkt zijn. Het enige criterium hierbij is de vraag in welke mate de student al dan niet voldaan heeft aan deze doelstellingen. Dit betekent dat het argument van verzoeker dat hij nooit eerder in zijn studiecarière een tolerantie inzette, niet doorslaggevend is in deze afweging. Zoals vermeld in het verslag van de examencommissie, waar de interne beroepsbeslissing ook naar verwijst, stelde de examencommissie reeds vast dat verzoeker niet geslaagd kon worden verklaard, gezien hij niet voldaan had aan deze opleidingsspecifieke leerdoelstellingen. De leerdoelstelling die door verzoeker aangehaald wordt, is beschreven op een manier zodat die zou gelden voor elke student die afstudeert als ‘Master of Artificial Intelligence’, onafhankelijk van de optie waarin de student ingeschreven is. In de door verzoeker gekozen optie ‘Speech and Language Technology’ dienen studenten

beide programmeertalen te kennen en te beheersen. Beide opleidingsonderdelen zijn dan ook een verplicht opleidingsonderdeel in deze afstudeerrichting. Er wordt de studenten in het programma van de opleiding dan ook geen keuze gelaten. Indien het woord ‘of’ in *“het bekend zijn met een objectgeoriënteerde programmeertaal of AI-programmeertaal, en men moet programma’s hierin kunnen schrijven”* voor elke optie als tegenstellend voegwoord beschouwd moest worden, dan zouden studenten in het programma de keuze gekregen hebben om één van beide opleidingsonderdelen op te nemen. Dit is niet het geval.

In tegenstelling tot de programma’s van de andere opties, waar de programmeermodule slechts één opleidingsonderdeel bevat, staat er bij de optie “Speech and Language Technology” dat alle studenten het opleidingsonderdeel “Programming Languages and Programming Methodologies” verplicht moeten opnemen en dat studenten die nog niet eerder een credit behaald hebben voor een objectgeoriënteerde programmeertaal, “Basic Programming” moeten opnemen. Neemt men de opleidingsdoelstellingen samen met het plichtprogramma van de opleiding en optie, kan men niet anders besluiten dan dat verwacht wordt dat studenten beide programmeertalen kennen en beheersen. Studenten die in het kader van een andere opleiding de competenties van een objectgeoriënteerde programmeertaal hebben behaald, zijn niet verplicht dit opnieuw af te leggen in de Master of Artificial Intelligence. Zij leren, in het kader van de opleiding ‘Master of Artificial Intelligence’ slechts één programmeertaal, zijnde de AI-programmeertaal. Verzoeker was niet in dat geval en moest dus beide programmeertalen leren en beheersen. Dit wordt duidelijk gemaakt in de programmeermodule van de opleiding:

“Alle studenten moeten het opleidingsonderdeel in deze groep opnemen”. De instructie wordt gevolgd door het opleidingsonderdeel “Programming Languages and Programming Methodologies”

“Studenten die geen credit hebben behaald voor een objectgeoriënteerde programmeertaal in een vorige studie zijn verplicht dit opleidingsonderdeel op te nemen in hun keuzeruimte.” De instructie wordt gevolgd door het opleidingsonderdeel “Basic Programming”.

Deze instructies worden enerzijds ondersteund door de algemene doelstellingen van de opleiding en anderzijds maken ze de doelstellingen concreter voor de specifieke situatie van een individuele student. Het feit dat studenten die gekozen hadden voor de richting “Speech and Language Technology” beide opleidingsonderdelen in hun programma moeten opnemen,

wijst ook op de unieke band die bestaat tussen de combinatie van beide opleidingsonderdelen en het voldaan hebben aan de vooropgestelde doelstellingen van deze afstudeerrichting.

De voorafgaandelijke bepalingen van het OER bepalen dat de beschrijving van het onderwijsaanbod van de instelling integraal deel uitmaken van het OER, en dus ook van de voorwaarden die verzoeker kende op het ogenblik van zijn inschrijving voor dit programma. Dit betekent dan ook dat verzoeker van bij de start van zijn programma wist dat indien hij de optie “Speech and Language Technology” koos, zowel het opleidingsonderdeel “Basic Programming” als het opleidingsonderdeel “Programming Languages and Programming Methodologies” verplicht deel zou uitmaken van zijn programma en dat hij bijgevolg ook voor beide opleidingsonderdelen moest geslaagd zijn om het diploma te kunnen behalen. Zowel de informatie onder tabblad ‘objectives’ als het overzicht van de opleidingsonderdelen (met hierbij ook de specifieke instructies hoe het individueel studieprogramma moet worden samengesteld) maken deel uit van de beschrijving van dit onderwijsaanbod. In tegenstelling tot wat verzoeker beweert, is het dus niet zo dat de verschillen in programma-opbouw en dus ook de verschillende doelstellingen van elk van de afstudeerrichtingen niet vooraf zouden bekend gemaakt zijn.

De opleidingsdoelstellingen en het programma van een opleiding, het plichtprogramma in het bijzonder, zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden in een complexe structuur. Dit geldt zeker voor opleidingen die meerdere opties en een instroom van studenten met verschillende startcompetenties hebben waarmee rekening moet worden gehouden, zoals hier het geval is. Het is volgens verwerende partij dan ook niet redelijk deze structuur te betwisten op basis van één voegwoord dat uit de algehele context van de opleiding wordt gehaald. Het plichtprogramma, de bijhorende instructies voor studenten en de opleidingsdoelstellingen kunnen niet los van elkaar beschouwd worden en zijn alle drie officieel gedocumenteerd en beschikbaar gedurende het hele academiejaar. Deze drie aspecten samen genomen is het duidelijk voor studenten waaraan ze moeten voldoen om het diploma te verkrijgen.

Ook voor verzoeker kan er volgens verwerende partij geen sprake van zijn dat het op voorhand onduidelijk was welke doelstellingen hij moest bereiken in zijn specifieke situatie, zijnde ingeschreven voor de optie “Speech and Language Technology” zonder eerder een credit te hebben behaald voor een objectgeoriënteerde programmeertaal. Deze specifieke situatie resulteert in het verplicht halen van een credit voor zowel “Programming Languages and Programming Methodologies” als voor “Basic Programming”. Deze kennis moet altijd

samengenomen worden met de opleidingsdoelstellingen. Het is dan ook onwaar dat verzoeker enkel algemene opleidingsdoelstellingen ter beschikking had om zijn studiestrategie op te baseren.

Hieruit volgt volgens verwerende partij ook dat “Programming Languages and Programming Methodologies” wel degelijk een kernopleidingsonderdeel vormt dat bijdraagt aan het behalen van de opleidingsdoelstellingen. De competenties, aangeleerd in het kader van het betrokken opleidingsonderdeel, komen niet allemaal voor in andere opleidingsonderdelen waardoor het behalen van een credit voor dit opleidingsonderdeel de enige manier is om te voldoen aan de opleidingsdoelstellingen, aangezien het opleidingsonderdeel als doel heeft Prolog, een AI-programmeertaal, aan te leren aan de studenten. Het kennen en beheersen van een AI-programmeertaal behoorde tot de opleidingsdoelstellingen waaraan verzoeker in zijn specifieke situatie moest voldoen.

In zijn *wederantwoordnota* benadrukt verzoeker dat hij niet akkoord gaat met het argument van verwerende partij dat uit het loutere feit dat een opleidingsonderdeel verplicht moet worden opgenomen, *ipso facto* zou kunnen worden afgeleid dat het betrokken opleidingsonderdeel een unieke band heeft met de opleidingsdoelstellingen. Volgens verzoeker zou dit de werking van artikel II.229 Codex Hoger Onderwijs ondergraven. Volgens verzoeker kan verwerende partij zich niet verschuilen achter het verplichte karakter van het opleidingsonderdeel om de kwalitatieve toetsing die gepaard moet gaan met de toepassing van artikel II.229 Codex Hoger Onderwijs niet te verrichten. De enige cruciale vraag is volgens verzoeker of de opleidingsdoelstellingen enkel nagestreefd en bereikt kunnen worden door het behalen van een credit op een bepaald opleidingsonderdeel. Verder benadrukt verzoeker dat de opleidingsdoelstellingen duidelijk geformuleerd zijn op de website van de opleiding, met gebruik van het woord ‘of’. Verzoeker stelt dat verwerende partij heeft nagelaten de doelstellingen van het opleidingsonderdeel “Programming Languages and Programming Methodologies” te toetsen aan de globale einddoelstellingen van de opleiding, zoals deze vooraf werden geformuleerd en meegedeeld aan de studenten. Volgens verzoeker schendt dit de motiveringsplicht. Verzoeker stelt vast dat hij wel degelijk aan de einddoelstelling voldoet: hij beheerst één van de twee programmeertalen.

Beoordeling

De Raad stelt vooreerst vast dat de interne beroepsinstantie heeft kunnen vaststellen dat verzoekende partij niet voldoet aan de in art. 81, § 2 van het onderwijs- en examenreglement (2015-2016) van verwerende partij (hierna: OER) neergelegde voorwaarden waaronder een student slaagt voor een masteropleiding.

Verzoekende partij behaalde weliswaar slechts één onvoldoende van 9 op 20 en dit niet op de stage of de masterproef, doch behaalde voor de opleiding als geheel geen gewogen percentage van minstens 68%.

Verzoekende partij is echter van oordeel te voldoen aan de in art. 81, § 5 OER bedoelde voorwaarden om te kunnen slagen.

Deze bepaling luidt als volgt: *“In bijzondere individuele omstandigheden of bij overmacht (cf. ook art. 71), kan de examencommissie een student waarvan zij oordeelt dat hij de vooropgestelde leerresultaten voor het geheel van de opleiding heeft behaald, toch geslaagd verklaren, ook al voldoet hij niet aan de in § 1 of § 2 vooropgestelde voorwaarden”*.

De interne beroepsinstantie overwoog hieromtrent als volgt:

“(…)

De examencommissie stelde vast dat aan deze criteria niet werd voldaan, en beraadde zich vervolgens of u ondanks één onvoldoende toch voldeed aan de leerresultaten voor het geheel van de opleiding. Hierbij werd rekening gehouden met de plaats van H02A3A Programming Languages and Programming Methodologies binnen de opleiding Master in Artificial Intelligence, zijnde die van kernopleidingsonderdeel binnen de optie Speech and Language Technology waarvoor u was ingeschreven. Op basis van deze afweging oordeelde de examencommissie dat u niet voldeed aan de leerdoelstellingen van de opleiding.

De door u aangehaalde doelstelling die moet aangeven dat u slechts 1 van de twee programmeertalen moet beheersen om de leerresultaten te bereiken, is algemeen geformuleerd omdat deze doelstellingen voor de gehele opleiding moeten gelden. Er wordt niet gedifferentieerd naar opties toe. Zo moet er voor de optie Big Data Analytics niet de doelstelling behaald worden dat studenten kunnen programmeren in een AI programmeertaal. In de optie Speech and Language Technology is dat het geval. De vaardigheden die vereist zijn om de doelstellingen te behalen van de twee genoemde opleidingsonderdelen zijn ook zeer

verschillend. Om die reden zijn beide opleidingsonderdelen, zowel Programming Languages and Programming Methodologies als Basic Programming, plichtopleidingsonderdelen van de optie Speech and Language Technology.

Dat staat zo aangegeven in het officiële programma van de opleiding (https://onderwijsaanbod.kuleuven.be/2015/opleidingen/e/SC_51016880.htm).

Verder klopt het, zoals u aangaf, dat de masterproef zeer sterk gericht is op het behalen van de leerdoelstellingen van de opleiding, maar er kan zeker niet gesteld worden dat de masterproef allesomvattend is. Het aantal studiepunten toegekend aan de masterproef zorgt er ook voor dat een goede score op dit opleidingsonderdeel zwaar doorweegt in de percentageberekening. Zodoende wordt het resultaat van de masterproef nauw betrokken bij de uiteindelijke beslissing van de examencommissie.

Uit deze argumentaties volgt dat er geen sprake is van bijzondere studiegerelateerde omstandigheden”.

De Raad stelt vast dat artikel 81, § 5 OER teruggaat op artikel II.229 Codex Hoger Onderwijs.

Deze bepaling luidt als volgt:

“De student wordt door de examencommissie voor het geheel van de opleiding geslaagd verklaard als die op gemotiveerde wijze van oordeel is dat de doelstellingen van het opleidingsprogramma globaal verwezenlijkt zijn.

Het feit dat een student globaal geslaagd wordt verklaard, betekent niet dat hij in aanmerking komt voor een creditbewijs voor die opleidingsonderdelen waarvoor hij niet is geslaagd.”.

In art. 81, § 5 OER maakt verwerende partij gebruik van de haar door de regelgever toegekende discretionaire bevoegdheid met het oog op deliberatie.

De interne beroepsinstantie van verwerende partij besliste in de voor de Raad gebrachte beslissing dat geen sprake is van bijzondere studiegerelateerde omstandigheden. Verwerende partij besliste dan ook dat verzoekende partij niet geslaagd kon verklaard worden voor het geheel van de opleiding.

Deze bijzondere omstandigheden kunnen vooreerst betrekking hebben op persoonlijke omstandigheden. De interne beroepsinstantie is naar het oordeel van de Raad tot het gemotiveerde en niet onredelijke besluit gekomen dat de combinatie van studie en werk waarvoor verzoekende partij heeft gekozen in het voorliggend geval niet als een bijzondere niet-studiegerelateerde omstandigheid kan worden aangemerkt.

Uitzonderlijke omstandigheden kunnen ook te maken hebben met het studietraject en studiegerelateerd zijn.

Uit de bedoelde omstandigheden kan dan desgevallend redelijkerwijze worden afgeleid dat de betrokken student, ondanks het tekort, geacht kan worden de voor de opleiding vereiste globale doelstellingen behaald te hebben.

Deze mogelijkheid sluit aan bij het OER, waarin verwerende partij zelf bepaalt dat niettegenstaande een miniem tekort voor een opleidingsonderdeel een student wordt geacht de opleidingsdoelstellingen te hebben behaald, en dus slaagt, zodra hij een globaal percentage van 68% heeft behaald. Deze regel betekent dat bij automatische compensatie in de gevallen die zich binnen het toepassingsgebied ervan situeren de student, zonder bijkomende inhoudelijke motivering, geacht wordt de opleidingsdoelstellingen te hebben bereikt.

Verwerende partij oordeelde in de aangevochten beslissing dat geen sprake is van bijzondere studiegerelateerde omstandigheden, waarbij uit het ‘parcours’ van verzoekende partij in de opleiding waarvan het behalen van het diploma voorwerp is van de procedure voor de Raad niet kan worden afgeleid dat verzoekende partij, niettegenstaande een tekort, de globale opleidingsdoelstellingen heeft bereikt.

De Raad stelt vast dat verzoekende partij volgende scores heeft behaald in de opleiding Master of Artificial Intelligence:

Fundamentals of Artificial Intelligence	5 stpt.	10/20
Programming Languages and Programming Methodologies	4 stpt.	9/20
Speech Recognition	4 stpt.	15/20
Natural Language Processing	4 stpt.	14/20
Cognitive Science	4 stpt.	13/20
Linguistics and Artificial Intelligence	4 stpt.	11/20

Text based Information Retrieval	4 stpt.	10/20
Speech Science	4 stpt.	15/20
Philosophy of Mind and Artificial Intelligence	4 stpt.	12/20
Master's Thesis SLT	15 stpt.	14/20
Language Engineering Applications	4 stpt.	14/20
Basic Programming	4 stpt.	17/20

De Raad stelt tevens vast dat verzoekende partij een globaal percentage van 65% behaalde. Mocht hij globaal 68% hebben behaald, dan kwam hij voor voormelde automatische compensatie in aanmerking.

In deze context dient de interne beroepsinstantie te onderzoeken of verzoekende partij kan slagen ondanks zijn tekort voor “Programming Languages and Programming Methodologies”. Dit impliceert dat de verwerende partij dient te onderzoeken in hoeverre het niet slagen voor het opleidingsonderdeel, niettegenstaande het voor het overige globaal ruim behoorlijke resultaat van verzoekende partij, het behalen van de globale opleidingsdoelstellingen in de weg staat.

De Raad herinnert er hierbij aan dat de opleiding weliswaar is samengesteld uit opleidingsonderdelen, doch dat het feit dat een student niet aan alle doelstellingen van een opleidingsonderdeel voldoet – en bijgevolg niet slaagt voor het opleidingsonderdeel - niet betekent dat de globale opleidingsdoelstellingen niet bereikt kunnen zijn. Dat de opleidingsonderdelen bijdragen tot het bereiken van de doelstellingen van de opleiding betekent immers niet dat alle met een opleidingsonderdeel beoogde competenties ook tot de opleidingsdoelstellingen behoren.

In casu heeft verzoekende partij 9 op 20 behaald voor het vak “Programming Languages and Programming Methodologies” en aldus de met het opleidingsonderdeel beoogde competenties in onvoldoende mate bereikt.

Volgens verwerende partij is het opleidingsonderdeel een “kernopleidingsonderdeel”. Bijgevolg impliceert het niet-behalen van een credit voor het opleidingsonderdeel ook dat de globale opleidingsdoelstellingen niet bereikt kunnen zijn.

De Raad stelt met verwerende partij vast dat het opleidingsonderdeel deel uitmaakt van het plichtprogramma van de optie “Speech and Language Technology” van de “Master of Artificial Intelligence”. Verwerende partij duidt aan dat ook “Basic Programming” moet worden opgenomen door alle studenten die nog niet eerder een credit behaald hebben voor een objectgeoriënteerde programmeertaal.

Uit het programma volgt volgens verwerende partij dat studenten in voormelde optie voldoende kennis moeten hebben van de “Artificial Intelligence Programmeertaal” en van een objectgeoriënteerde programmeertaal.

Studenten die één van de andere opties volgen (“Engineering and Computer Science” of “Big Data Analytics”) moeten één van de opleidingsonderdelen volgen.

Volgens verwerende partij is het aldus duidelijk, op basis van de samenlezing van het opleidingsprogramma en de opleidingsdoelstellingen waar verzoekende partij naar verwijst, dat in de door verzoekende partij gekozen afstudeerrichting beide programmeertalen essentieel zijn voor het bereiken van de opleidingsdoelstellingen, niettegenstaande dit cumulatieve element niet geldt voor de andere afstudeerrichtingen.

Volgens de Raad kan het verplicht karakter van een opleidingsonderdeel zeker een indicatie vormen van het belang ervan voor het behalen van de opleidingsdoelstellingen (cfr. arrest nr. 2.862 van 22 maart 2016). Evenwel kan de Raad niet aannemen dat het verplichte karakter van een opleidingsonderdeel er automatisch toe leidt dat het niet slagen voor het opleidingsonderdeel – *in casu* met een score van 9 op 20 – een beletsel vormt voor het bereiken van de globale opleidingsdoelstellingen.

De Raad stelt wel vast dat in andere afstudeerrichtingen niet beide programmeertalen moeten worden opgenomen – hetgeen lijkt te wijzen op het belang van beide programmeertalen in de door verzoekende partij gekozen afstudeerrichting – doch leest tegelijk in de door verzoekende partij bijgebrachte opleidingsdoelstellingen dat het vereist is vertrouwd te zijn met een objectgeoriënteerde *of* een artificiële intelligentie-programmeertaal.

Nu verzoekende partij voor het opleidingsonderdeel “Basic Programming” dat evenveel ruimte, t.t.z. 4 studiepunten (hetgeen in lijn is met het merendeel van de opleidingsonderdelen in de

Master of Artificial Intelligence), in het programma opneemt dan het opleidingsonderdeel “Programming Languages and Programming Methodologies” en verzoekende partij respectievelijk 17/20 en 9/20 scoorde, dient de beslissing van de interne beroepsinstantie aan te geven waarom het niet-bereiken van de eindcompetenties in één van programmeerluiken de opleidingsdoelstellingen in de weg staat. Er weze ook aan herinnerd dat voor beide opleidingsonderdelen een identiek beheersingsniveau is vooropgesteld.

Het louter verplichte karakter van beide opleidingsonderdelen volstaat hierbij niet tegen de achtergrond van art. 81, § 4 OER. Volgens de Raad volstaat het ook niet nu in de andere afstudeerrichtingen – in lijn met de geformuleerde opleidingsdoelstellingen – slechts één programmeertaal zich opdringt. Dergelijke benadering lijkt immers een belangrijke impact te hebben op de toepassing van art. 81, § 5 OER en bij uitbreiding art. II.229 Codex Hoger Onderwijs in opleidingen die zo goed als uitsluitend uit verplichte opleidingsonderdelen bestaan.

Voor de goede orde merkt de Raad op dat hij voor de in de aangevochten beslissing aan de geformuleerde opleidingsdoelstellingen gegeven interpretatie, die uitgaat van een cumulatie van competenties in een objectgeoriënteerd programmeren en AI-programmeren, geen steun aantreft in de ECTS-fiche van het opleidingsonderdeel waarvoor verzoekende partij niet slaagde noch in andere in het dossier opgenomen documenten. De Raad merkt tevens op dat de examencommissie en bij uitbreiding de interne beroepsinstantie bij de interpretatie van de opleidingsdoelstellingen in het kader van een deliberatiebeslissing rekening dient te houden met artikel II.221 Codex Hoger Onderwijs. Hieruit volgt dat het formuleren van de opleidingsdoelstellingen een bevoegdheid is van het instellingsbestuur, terwijl de examencommissie bij toepassing van art. II.229 Codex Hoger Onderwijs in het concrete geval toest of de student die tekorten heeft behaald al dan niet de opleidingsdoelstellingen globaal heeft bereikt. De motiveringsplicht die de examencommissie op basis van art. II.229 Codex Hoger Onderwijs toekomt, impliceert dat deze niet over de bevoegdheid beschikt de opleidingsdoelstellingen te formuleren, laat staan te wijzigen, maar moet aangeven waarom de doelstellingen van het opleidingsprogramma in hoofde van de student globaal verwezenlijkt zijn.

De Raad sluit niet *a priori* uit dat, niettegenstaande de algemene formulering van de opleidingsdoelstellingen, beide programmeertalen voor de door verzoekende partij gekozen

afstudeerrichting wezenlijk deel uitmaken van de opleidingsdoelstellingen. De Raad oordeelt daarentegen wel dat het essentiële karakter van het opleidingsonderdeel niet zonder meer uit het verplichte karakter ervan voortvloeit, zelfs niet nu in de andere afstudeerrichtingen de programmeertalen als alternatieven in het programma zijn opgenomen. De algemene formulering van de opleidingsdoelstellingen noopt tot bijkomende inhoudelijke toelichting bij het cruciale karakter van beide programmeertalen. Zoniet is onvoldoende duidelijk waarom de globale doelstellingen niet bereikt kunnen zijn bij een tekort, namelijk 9/20, voor het opleidingsonderdeel dat tot kennis/vaardigheden in één van beide leidt.

De Raad merkt hierbij op dat het hem, althans *prima facie*, voorkomt dat in de afstudeerrichting “Speech and Language Technology” opleidingsonderdelen centraal staan die een duidelijk link hebben met taal in de brede zin van het woord. Daarnaast komt het de Raad *prima facie* voor dat tevens een aantal andere met artificiële intelligentie verband houdende opleidingsonderdelen in het programma zijn opgenomen. Voor al deze vakken is verzoekende partij, vaak ruimschoots, geslaagd. De Raad vraagt zich af of en zoja, hoe deze overwegingen in het beslissingsproces van het intern beroepsorgaan vervat zitten.

Ter zitting licht verzoekende partij toe dat terwijl in het opleidingsonderdeel “Programming Languages and Programming Methodologies” *Prolog*, een logische programmeertaal, een centrale rol inneemt, “Basis Programming” vooral rond *Java*, een object-georiënteerde programmeertaal, draait. Als declaratieve programmeertaal blijkt *Prolog* ook gelinkt met artificiële intelligentie. Met verwerende partij stelt de Raad vast dat de vaardigheden die vereist zijn om de doelstellingen te behalen van respectievelijk “Programming Languages and Programming Methodologies” en “Basic Programming”, beide plichtopleidingsonderdelen, van elkaar onderscheiden zijn. De Raad kan hieruit, zonder verdere toelichting, evenwel niet afleiden dat beide vakken “kernopleidingsonderdelen” zijn. Karakteristiek voor deze kernopleidingsonderdelen is dat het feit dat een student er niet voor slaagt, belet dat hij de globale opleidingsdoelstellingen bereikt kan hebben. Deze toelichting is relevant, nu verzoekende partij bij een hoger globaal percentage met hetzelfde tekort voor één van beide opleidingsonderdelen voor automatische compensatie in aanmerking zou zijn gekomen.

De Raad leest ook dat verwerende partij in de aangevochten beslissing overweegt dat de masterproef sterk gericht is op het behalen van de leerdoelstellingen, doch niet allesomvattend is. Inderdaad hoeft het slagen voor de masterproef er niet toe te leiden dat de

opleidingsdoelstellingen zonder meer bereikt zijn, niettegenstaande een tekort voor een ander opleidingsonderdeel. Omgekeerd leidt het voormelde er niet toe dat het andere opleidingsonderdeel zonder meer essentieel is voor de opleidingsdoelstellingen, meer precies dat het niet voor slagen voor het vak betekent dat deze doelstellingen niet bereikt zijn. De Raad wijst erop dat het gewicht van de masterproef bij het bepalen of de opleidingsdoelen zijn bereikt ook is uitgedrukt in de studiepunten voor het opleidingsonderdeel, die bepalend zijn voor de gewogen gemiddelde eindscore en aldus voor de toepassing van de automatische compensatie regel. De Raad stipt in de marge nog aan dat indien blijkt dat beide opleidingsonderdelen essentieel zijn voor de opleidingsdoelstellingen, het “gemiddeld” slagen voor de beide opleidingsonderdelen niet noodzakelijk belet dat een tekort voor één van beide het globaal behalen van de opleidingsdoelstellingen in de weg staat.

De Raad kan omwille van de voorgaande overwegingen in de aangevochten beslissing en haar motieven niet lezen dat art. II.229 Codex Hoger Onderwijs correct in acht is genomen bij de beslissing van de verwerende partij dat de verzoekende partij *niet* kan slagen voor de Master of Artificial Intelligence, omdat de doelstellingen van het opleidingsprogramma niet globaal verwezenlijkt zouden zijn.

Het beroep is in de aangegeven mate gegrond.

BESLISSING

1. De Raad vernietigt de beslissing van de interne beroepsinstantie van 22 september 2016.

2. Het bevoegde orgaan van verwerende partij zal uiterlijk tegen 10 november 2016 een nieuwe beslissing nemen.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 26 oktober 2016, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbepalingen, Ite Kamer, samengesteld uit:

Bertel De Groote,	kamervoorzitter
Daniël Cuypers	bijzitter
Henri Verhaaren	bijzitter

Rolnr. 2016/425 – 26 oktober 2016

bijgestaan door

Melissa Thijs

secretaris

De secretaris

De voorzitter

Melissa Thijs

Bertel De Groote

Zitting van 21 oktober 2016

Arrest nr. 3.277 van 26 oktober 2016 in de zaak 2016/406

In zake: Ismahane KHENIFAR
                  Woonplaats kiezend te 9100 Sint-Niklaas
                  Grote Peperstraat 1

Tegen: ARTESIS PLANTIJN HOGESCHOOL
                  bijgestaan en vertegenwoordigd door
                  advocaat Wim Van Caeneghem
                  kantoor houdend te 2018 Antwerpen
                  Quinten Matsijslei 34
                  Bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 22 september 2016, strekt tot nietigverklaring van de studievoortgangsbepaling waarbij aan de verzoekende partij een score van 8 op 20 werd toegekend voor het opleidingsonderdeel ‘Prof-i-leren 4’.

II. Verloop van de rechtspleging

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 21 oktober 2016.

Kamervoorzitter Karla Van Lint heeft verslag uitgebracht.

III. Feiten

Verzoekende partij is in het academiejaar 2015-2016 ingeschreven in de opleiding ‘Bachelor in het onderwijs: secundair onderwijs’.

Voor het opleidingsonderdeel ‘Prof-i-leren 4’ bekomt verzoekende partij een examencijfer van 8/20.

Bij aangetekend schrijven van 22 september 2016 diende verzoekende partij een verzoekschrift in bij de Raad.

IV. Ontvankelijkheid van het verzoekschrift - afstand

Bij e-mail van 4 oktober 2016 deelt verzoekende partij het volgende mee aan de Raad: “Beste

Op 23 september heb ik een aangetekende brief opgestuurd om klacht in te dienen in verband met de resultaten voor het opleidingsonderdeel Prof-i-leren 4.

Met deze email wil ik mijn klacht intrekken omdat het probleem intussen opgelost is. Het opleidingsonderdeel waarvoor men mij buisde, is niet langer een buis.

Met vriendelijke groeten

Ismahane Khenifar”

Beoordeling

De Raad beschouwt de kennisgeving van verzoekende partij als een afstand van beroep.

Er zijn geen redenen om die afstand niet toe te staan.

BESLISSING

De Raad stelt de afstand vast.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 26 oktober 2016, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbepalingen, IIIe Kamer, samengesteld uit:

Karla Van Lint,	kamervoorzitter
-----------------	-----------------

Jean Goossens	bijzitter
---------------	-----------

Piet Versweyvelt	bijzitter
------------------	-----------

bijgestaan door

Freya Gheysen	secretaris
---------------	------------

De secretaris

De voorzitter

Freya Gheysen

Karla Van Lint

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.279 van 26 oktober 2016 in de zaak 2016/411

In zake: Sabri RAHMANI
Woonplaats kiezend te 1070 Brussel
Pastoor Cuylitsstraat 22

Tegen: LUCA SCHOOL OF ARTS
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Marc Stommels
kantoor houdend te 2000 Antwerpen
Amerikalei 220, bus 14
Bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 23 september 2016, strekt tot nietigverklaring van de studievoortgangsbepaling van 23 juni 2016 en de beslissing van de interne beroepsinstantie van 29 juni 2016.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 21 oktober 2016.

Kamervoorzitter Karla Van Lint heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Jan Fransen, die verschijnt voor de verwerende partij, is gehoord.

III. Feiten

Verzoeker is in het academiejaar 2015-2016 ingeschreven in de opleiding ‘Bachelor in de interieurvormgeving’.

Voor het opleidingsonderdeel ‘Constructie en materialen: praktijk 2’ bekomt verzoekende partij een examencijfer van 9/20, voor het opleidingsonderdeel ‘Mixed media 2’ bekomt verzoeker

een examencijfer van 4/20 en voor het opleidingsonderdeel ‘Ontwerpen 1: exploreren ruimte’ bekommt verzoeker een examencijfer van 9/20.

Verzoekende partij stelde op datum van 8 september 2016 een intern beroep in bij de interne beroepsinstantie van de onderwijsinstelling.

Bij beslissing van de interne beroepsinstantie op datum van 15 september 2016 werd het intern beroep onontvankelijk verklaard.

De interne beroepsinstantie stelt vast dat de student intern beroep wenste aan te tekenen tegen een studievoortgangsbeslissing van 23 juni 2016 en een (vermeende) beslissing in intern beroep van 29 juni 2016. De beroepscommissie merkt op dat zij in juni geen klacht heeft ontvangen van deze student, zodat er ook geen beslissing in intern beroep werd genomen ten aanzien van deze student. De commissie heeft wel vernomen dat de student in juni zijn resultaten en ongunstige studievoortgang heeft besproken met de ombudsman, doch dit kan niet als een formeel beroep beschouwd worden. Volgens de interne beroepsinstantie blijkt overigens uit het verzoekschrift van de student dat hij heeft nagelaten een tijdig intern beroep in te stellen na kennisname van de examenresultaten van de tweede examenperiode van juni 2016. De commissie verwijst naar artikel 104 van het OER en oordeelt dat het intern beroep onontvankelijk is.

De beslissing op intern beroep werd per e-mail van 16 september 2016 aan verzoekende partij overgemaakt.

Bij aangetekend schrijven van 23 september 2016 diende verzoekende partij een verzoekschrift in bij de Raad.

IV. Ontvankelijkheid - Voorwerp van het beroep

Standpunt van partijen

In haar *antwoordnota* merkt verwerende partij op dat verzoeker expliciet in zijn verzoekschrift stelt tegen welke beslissingen hij beroep wenst aan te tekenen, met name:

- De studievoortgangsbeslissing genomen op 23-06-2016
- De beslissing intern beroep genomen op 29-06-2016

Verwerende partij stipt aan dat zowel zij als de Raad hierdoor gebonden zijn. Ze wijst erop dat de beslissing van 15 september 2016 niet bestreden is en inmiddels definitief is geworden.

Vervolgens werpt verwerende partij op dat het tweede voorwerp van het beroep, “*de beslissing intern beroep genomen op 29-06-2016*”, niet bestaat. Ze benadrukt dat verzoeker eind juni een gesprek heeft gehad met de ombuds, maar hij heeft toen geen interne beroepsprocedure opgestart. Daardoor stelt verzoeker aldus enkel de studievoortgangsbepaling van juni ter discussie, zijnde bijgevolg enkel de resultaten voor de opleidingsonderdelen: ‘Constructie en materialen: praktijk 2’, ‘Mixed media 2’ en ‘Ontwerpen 1: exploreren ruimte’.

Beoordeling

De Raad wijst erop dat conform artikel II.285 Codex Hoger Onderwijs het uitputten van het intern beroep een grondvoorwaarde is voor de ontvankelijkheid van het extern beroep bij de Raad. De Raad stelt vast dat uit het dossier blijkt dat verzoeker geen intern beroep heeft ingesteld na de juni examenzitting tegen de examenresultaten die op 23 juni 2016 werden geproclameerd. Er is aldus geen interne beroepsbeslissing die dateert van 29 juni 2016. Dit blijkt althans niet uit het dossier. De Raad dient verwerende partij aldus bij te treden waar zij stelt dat deze beslissing niet bestaat. Wat dit betreft, is het beroep bij de Raad bijgevolg niet ontvankelijk.

Verder stelt de Raad vast dat verzoeker ook beroep aantekent tegen de studievoortgangsbepaling van 23 juni 2016. De Raad gaat ervan uit dat zijn beroep de examenbeslissingen voor volgende opleidingsonderdelen: ‘Constructie en materialen: praktijk 2’, ‘Mixed media 2’ en ‘Ontwerpen 1: exploreren ruimte’ betreft.

Dit zijn de opleidingsonderdelen waarvoor verzoeker geen credit behaalde. De Raad stelt op basis van het dossier vast dat verzoekende partij wel een intern beroep heeft ingesteld bij de interne beroepsinstantie van de onderwijsinstelling. Verzoekende partij deed dit op 8 september 2016.

Artikel II.283 Codex Hoger Onderwijs bepaalt dat de termijn voor het instellen van het intern beroep een vervaltermijn van vijf kalenderdagen bedraagt, dewelke voor een examenbeslissing ingaat op de dag na die van de proclamatie. Uit het dossier blijkt dat de proclamatie heeft plaatsgevonden op 23 juni 2016, zodat de termijn voor het instellen van het intern beroep liep tot dinsdag 28 juni 2016. Vermits verzoeker pas intern beroep instelde op 8 september 2016 werd het intern beroep onontvankelijk verklaard. De Raad stelt vast dat verzoeker niet tijdig

intern beroep heeft ingesteld tegen de examenbeslissing van 23 juni 2016. Deze beslissing is aldus definitief geworden en kan niet langer het voorwerp uitmaken van een beroep bij de Raad.

Het beroep van verzoeker bij de Raad dient aldus onontvankelijk verklaard te worden.

De Raad stelt verder met verweerder vast dat tegen de beslissing van 15 september 2016 verzoeker geen intern beroep heeft ingesteld en dat deze interne beroepsbeslissing – waarin de modaliteiten van het beroep correct zijn weergegeven en waarvan verzoeker heeft kunnen kennis nemen als onderdeel van het voorliggend administratief dossier – intussen definitief is geworden, gezien de beroepstermijn van vijf kalenderdagen ingaand na de kennisname is verstreken.

BESLISSING

De Raad verwerpt het beroep.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 26 oktober 2016, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbepalingen, IIIe Kamer, samengesteld uit:

Karla Van Lint,	kamervoorzitter
Jean Goossens	bijzitter
Piet Versweyvelt	bijzitter
bijgestaan door	
Freya Gheysen	secretaris

De secretaris

De voorzitter

Freya Gheysen

Karla Van Lint

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend

te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnteriseerd te zijn, en zes eensluitend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.278 van 26 oktober 2016 in de zaak 2016/441

In zake: Nathalie GLADINÉ
                  bijgestaan en vertegenwoordigd door
                  advocaat Kenneth Gijssels
                  kantoor houdend te 9000 Gent
                  Voskenslaan 34
                  Bij wie woonplaats wordt gekozen

Tegen: UNIVERSITEIT ANTWERPEN
                  Woonplaats kiezend te 2000 Antwerpen
                  Prinsstraat 13

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 27 september 2016, strekt tot nietigverklaring van de studievoortgangsbepaling van 13 september 2016 waarbij aan de verzoekende partij een score van 8 op 20 werd toegekend voor het opleidingsonderdeel ‘Masterproef – wetenschappelijke publicatie’ (eerste bestreden beslissing) en waarbij haar eveneens een score van 8 op 20 werd toegekend voor het opleidingsonderdeel ‘Masterproef – argumenteren, debatteren en verdedigen’ (tweede bestreden beslissing). Het beroep strekt daarnaast ook tot nietigverklaring van de beslissing van de interne beroepsinstantie van 20 september 2016 waarbij het intern beroep van verzoekster ontvankelijk, doch ongegrond werd verklaard (derde bestreden beslissing).

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend. Verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 21 oktober 2016.

Kamervoorzitter Karla Van Lint heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Kenneth Gijssels, die verschijnt voor de verzoekende partij, is gehoord.

III. Feiten

Verzoekster is in het academiejaar 2015-2016 ingeschreven in de opleiding ‘Master in de verpleeg- en vroedkunde’.

Voor het opleidingsonderdeel ‘Masterproef – wetenschappelijke publicatie’ bekommt verzoekende partij een examencijfer van 8/20 en voor het opleidingsonderdeel ‘Masterproef – argumenteren, debatteren en verdedigen’ bekommt verzoekende partij eveneens een examencijfer van 8/20.

Verzoekende partij stelde op datum van 13 september 2016 een intern beroep in bij de interne beroepsinstantie van de onderwijsinstelling.

Bij beslissing van de interne beroepsinstantie op datum van 20 september 2016 werd het intern beroep ontvankelijk, doch ongegrond verklaard.

De interne beroepsinstantie stelt dat de begeleiding van de student conform de Leidraad Masterproef Verpleegkunde en Vroedkunde verlopen is. Volgens haar blijkt immers uit de stukken dat er voldoende contact was tussen student en coördinator / promotor om op zelfstandige wijze een kleinschalig onderzoek uit te voeren. Ze merkt op dat de student tijdens de mondelinge toelichting verschillende e-mailuitwisselingen (+/- 100) en persoonlijke contacten heeft bevestigd. Verder stipt de interne beroepsinstantie aan dat de student gedurende het proces zowel kwalitatief als kwantitatief voldoende feedback heeft ontvangen, doch dat de feedback onvoldoende werd verwerkt in de verbeterde versies.

Daarnaast is de bijzondere examencommissie Verpleegkunde en Vroedkunde van oordeel dat er een discrepantie bestaat tussen de initiatieven die de student heeft genomen in het werkveld en de focus van het aangepast protocol. Ze stelt vast dat de masterproef volgens de beoordelingscriteria onvoldoende scoorde. Hiervoor verwijst ze naar de bijgevoegde beoordelingen. Ten slotte meent de interne beroepsinstantie dat de feedback tijdens de afwezigheid van de promotor mondeling is opgevangen door prof. [V.R.] op 30 juni 2016.

De beslissing op intern beroep werd bij aangetekend schrijven aan verzoekende partij overgemaakt.

Bij aangetekend schrijven van 27 september 2016 diende verzoekende partij een verzoekschrift in bij de Raad.

IV. Ontvankelijkheid

Standpunt van partijen

Verzoekende partij stipt aan dat haar beroep is gericht tegen zowel het opleidingsonderdeel ‘Masterproef – wetenschappelijke publicatie’ als het opleidingsonderdeel ‘Masterproef – argumenteren, debatteren en verdedigen’. Ze ontkent dat ze “ja” zou hebben geantwoord op de vraag van de bijzondere examencommissie of haar beroep enkel gericht was tegen het onderdeel ‘Masterproef – wetenschappelijke publicatie’. Verzoekende partij merkt op dat zij intern beroep heeft aangetekend tegen haar ‘masterproef’, wat logischerwijze impliceert dat zij beide onderdelen van de masterproef wenste aan te vechten.

In haar *antwoordnota* stelt verwerende partij dat noch in het initieel verzoekschrift, noch in het betoog van verzoekster voor de examencommissie van 20 september 2016 op enigerlei wijze verwezen is naar de masterproefverdediging. Ze benadrukt dat de interne beroepsinstantie de kwestie van het opleidingsonderdeel ‘Masterproef – argumenteren, debatteren en verdedigen’ derhalve niet heeft behandeld en dat de beslissing van de examencommissie enkel het opleidingsonderdeel ‘Masterproef – wetenschappelijke publicatie’ betreft. Verwerende partij acht het beroep, in de mate dat het nu betrekking zou hebben op het opleidingsonderdeel ‘Masterproef – argumenteren, debatteren en verdedigen’ dan ook niet ontvankelijk.

In haar *wederantwoordnota* betwist verzoekende partij deze zienswijze. Volgens haar is het ook niet bewezen dat zij “ja” zou hebben geantwoord op de vraag van de bijzondere examencommissie. Ze stelt dat ze pas voor het eerst kennis kreeg van deze vermelding toen haar de beslissing van de bijzondere examencommissie werd betekend, waarna zij enkel nog de mogelijkheid had om beroep aan te tekenen bij de Raad. Volgens haar gaat het hier dan ook om een eenzijdige – doch onjuiste – vaststelling van de bijzondere examencommissie.

Beoordeling

De Raad stelt vast dat uit de op de website gepubliceerde ECTS- fiches en de leidraad voor de masterproef (stuk 11 van verwerende partij) blijkt dat de opleidingsonderdelen ‘Masterproef – wetenschappelijke publicatie’ en ‘Masterproef – verdedigen, debatteren en argumenteren’, twee afzonderlijke opleidingsonderdelen betreffen met hun eigen studieomvang in studiepunten

uitgedrukt (respectievelijk 12 stp. en 3 stp.), met eigen volgtijdelijkheidsregels, evaluatieregels en eigen eindcompetenties.

De Raad stelt verder vast dat in de aanhef van het intern beroepsschrift (stuk 2 van verzoekster) in algemene bewoordingen het voorwerp als volgt is aangeduid: *“Het examenresultaat van de thesis in deze zitting (cijfer:8) toont namelijk ten aanzien van mijn eerste zitting geen verbetering, daar waar nochtans op basis van de objectieve feedback (in samenspraak met Prof. Dr. [D.]) positieve verbeteringen werden aangebracht om een succesvolle thesis te volbrengen. Daardoor ondervind ik persoonlijk veel moeite om deze resultaten te aanvaarden.”*.

De Raad merkt in dit verband op dat het opleidingsonderdeel ‘Masterproef – verdedigen, debatteren en argumenteren’ wel werd verbeterd, wat ook duidelijk erkend werd door verweerder, gezien de score werd verhoogd van 5/20 naar 8/20. Op het opleidingsonderdeel ‘Masterproef – wetenschappelijke publicatie’ daarentegen werd zowel in de eerste zitting als in de tweede zitting een score van 8/20 toegekend.

Noch uit de lezing van de concrete argumenten van verzoekster en de toelichting bij het intern beroep (stuk 2 van verzoekster), waarin de redenen voor het verzet worden opgesomd (laattijdige feedback; aangebrachte verbeteringen; communicatie met het onderzoeksveld), noch in de aanvullende informatie, kan de Raad verder enig middel afleiden dat specifiek is gericht tegen het opleidingsonderdeel ‘Masterproef – verdedigen, debatteren en argumenteren’.

Verzoekster vraagt tot slot: *“Is er een mogelijkheid om mijn masterproef opnieuw te laten evalueren, rekening houdend met bovenstaande factoren?”* De Raad concludeert dat de bewoordingen van het voorwerp en de vermelde grieven specifiek betrekking hebben op het opleidingsonderdeel ‘Masterproef – wetenschappelijke publicatie’.

De Raad moet derhalve verwerende partij bijtreden dat het voorwerp *prima facie*, op basis van de inhoud van het intern beroepsschrift, enkel het opleidingsonderdeel ‘Masterproef – wetenschappelijke publicatie’ betreft. Uit het dossier blijkt verder ook niet dat verzoekster in het kader van het intern beroep in de loop van de procedure specifieke argumenten heeft aangebracht die het opleidingsonderdeel ‘Masterproef – verdedigen, debatteren en argumenteren’ betreffen.

De Raad stelt ten overvloede dat een beroep pas ontvankelijk is voor zoverre de geformuleerde bezwaren voldoende duidelijk en concreet zijn aangegeven. Dit is in voorliggend geval alleszins niet het geval wat het opleidingsonderdeel ‘Masterproef – verdedigen, debatteren en argumenteren’ betreft. Verzoekster geeft ook in haar verweer bij de Raad op geen enkele manier aan welke concrete grief zij heeft geformuleerd in het intern beroep, specifiek wat de beoordeling voor de ‘presentatie’ van de masterproef betreft, op grond waarvan deze beoordeling als niet regelmatig of kennelijk onredelijk moet worden beschouwd.

Het extern beroep van verzoekster wat het opleidingsonderdeel ‘Masterproef – verdedigen, debatteren en argumenteren’ betreft, is derhalve niet ontvankelijk.

Daarnaast stelt de Raad vast dat verzoekster beroep aantekent tegen de examenbeslissing waarbij aan de verzoekster een score van 8 op 20 werd toegekend voor het opleidingsonderdeel ‘Masterproef – wetenschappelijke publicatie’ en tegen de beslissing van de interne beroepsinstantie van 20 september 2016.

Uit artikel 25.3 van het onderwijs- en examenreglement (verder: OER) van verwerende partij blijkt dat de interne beroepsinstantie bevoegd is om, in voorkomend geval, de bestreden beslissing te wijzigen.

Dit betekent dat zij voor de beoordeling van de grond van de zaak in de plaats treedt van de examencommissie. In dat geval verdwijnt de beslissing van de examencommissie uit de rechtsorde, en kan zij niet meer het voorwerp uitmaken van een beroep bij de Raad.

Het beroep van verzoekende partij wordt derhalve ambtshalve onontvankelijk verklaard in de mate dat het is gericht tegen de examenbeslissing waarbij aan de verzoekster een score van 8 op 20 werd toegekend voor het opleidingsonderdeel ‘Masterproef – wetenschappelijke publicatie’.

Wel kan verzoekster onregelmatigheden die kleven aan deze beslissing, nog op ontvankelijke wijze aanvoeren tegen de beslissing op intern beroep.

Verwerende partij betwist niet de ontvankelijkheid van het beroep in zoverre het is gericht tegen de beslissing van de interne beroepsinstantie (verder: de bestreden beslissing) en de Raad ziet evenmin redenen om zulks te doen.

Het beroep is in die mate ontvankelijk.

V. De middelen

A. Eerste en tweede middel

Verzoekster beroept zich in een eerste middel op de schending van het zorgvuldigheidsbeginsel, het redelijkheidsbeginsel, de materiële en formele motiveringsplicht en de artikelen 2 en 3 van de Wet Motivering Bestuurshandelingen. In een tweede middel beroept verzoekster zich op de schending van de rechten van verdediging, het zorgvuldigheidsbeginsel en de materiële motiveringsplicht.

Standpunt van partijen

In een eerste middelonderdeel stelt verzoekende partij dat ze pas vijf dagen voor de deadline voor het indienen van haar masterproef in tweede zitting voor het eerst inhoudelijke feedback over haar masterproef vanwege prof. [D.] heeft ontvangen. Volgens haar had zij voordien enkel mondelinge feedback gekregen van prof. [V.R.] over de verdediging/presentatie van de masterproef, en niet over de inhoud. Ze verwijst hiervoor naar bijgevoegde mails. Verzoekster is bijgevolg van oordeel dat de beslissing van de bijzondere examencommissie gegrond is op ondeugdelijke motieven.

Daarnaast stelt verzoekende partij dat het niet getuigt van behoorlijk bestuur om haar wekenlang in het ongewisse te laten en haar elke feedback over de inhoud van haar masterproef uit de eerste zitting te ontfangen. Nochtans heeft zij meermaals om feedback verzocht, specifiek betreffende de inhoud van haar masterproef. Ze merkt ook op dat ze, ten gevolge van het uitblijven van inhoudelijke feedback op de masterproef aan het begin van de tweede zitting, evenmin over de mogelijkheid beschikte om tussentijdse feedback te verkrijgen tijdens de tweede zitting. Hierdoor kon zij niet weten of zij wel op het goede spoor zat.

Vervolgens stipt verzoekende partij aan dat men van een normaal, zorgvuldig en redelijk bestuur zou mogen verwachten dat, in geval van afwezigheid van de promotor, een andere

persoon wordt belast met de begeleiding van de studenten, inzonderheid wat betreft het geven van inhoudelijke feedback. Ze merkt op dat ze echter steeds werd doorverwezen, doch uiteindelijk diende te wachten tot de betrokken promotor, prof. [D.], terug was uit verlof. Verzoekster benadrukt dat zij herhaaldelijk om inhoudelijke feedback heeft verzocht, doch niemand van de personen aan wie zij feedback vroeg, was klaarblijkelijk bereid om haar iemand toe te wijzen die in staat was inhoudelijke feedback te formuleren.

In een tweede onderdeel merkt verzoekende partij op dat ze na de eerste zitting tal van aanpassingen en verbeteringen had aangebracht. Zo werd de structuur aangepast en verbeterd, was er een uitgebreidere verwijzing naar de literatuur en werden specifieke aanbevelingen vermeld. Volgens haar is het feit dat ze geen hogere beoordeling voor haar masterproef tijdens de tweede zitting krijgt, bovendien niet verenigbaar met de expliciete vermelding van prof. [D.] in haar e-mail van 13 september 2016 dat ‘een aantal onderdelen’ effectief werd ‘verbeterd’.

In het tweede middel stelt verzoekende partij vooreerst vast dat bij de bestreden beslissing een aantal bijlagen waren gevoegd, waaronder zes beoordelingsfiches van de ‘Masterproef – wetenschappelijke publicatie’ in tweede zitting. Ze merkt op dat ze nooit kennis heeft gekregen van deze beoordelingen. Ze is het ook niet eens met het gros van de opmerkingen die in de beoordelingen worden aangehaald, maar haar werd niet de mogelijkheid geboden om deze opmerkingen te weerleggen of om een repliek te formuleren.

Verder stelt verzoekende partij vast dat de beoordelingen niet werden ondertekend en evenmin gedateerd zijn, waardoor het onmogelijk is om na te gaan wanneer en door wie deze beoordelingsfiches werden opgesteld. Volgens haar werden deze beoordelingen mogelijks pas opgesteld nadat verzoekster reeds intern beroep had aangetekend. Verzoekster merkt ook op dat er vragen kunnen worden gesteld bij de waarde van een beoordeling die op vraag van de bijzondere examencommissie werd opgesteld, vermits een professor van een universiteit veeleer het oordeel van collega-professoren zal bijtreden, dan dat hij een tegengesteld oordeel zal vellen.

Verzoekster stelt daarnaast vast dat één van de beoordelingsfiches werd opgesteld door mevr. [A.]. Volgens haar blijkt uit de inhoud van deze beoordelingsfiche dat zij perfect op de hoogte was van het doel van de masterproef in kwestie, terwijl zij op 29 juni 2016 nog aan verzoekster liet weten dat zij “geen globale en volledige feedback” kon geven omdat zij niet wist hoe prof.

[D.] de masterproef had beoordeeld en evenmin wist “wat het eindpunt was”. Verzoekster merkt ook op dat de scope van de studie in februari 2016 werd bijgesteld omdat de aanvankelijke tool niet compatibel was met het softwareprogramma van het WZC, en niet omdat – zoals mevr. [A.] voorhoudt – “duidelijk werd dat de studente onmogelijk de vooropgestelde interventiestudie zou kunnen afronden”.

Ten slotte stipt verzoekende partij aan dat de beoordelingsfiche van prof. [D.] niet werd ingevuld en slechts algemene opmerkingen bevat.

Verzoekster vraagt aan de Raad om de bestreden beslissing te vernietigen en voorwaarden te verbinden aan het nemen van de nieuwe beslissing, met name dat verzoekster voorlopig wordt ingeschreven, dat ze schriftelijke feedback krijgt op haar ‘Masterproef – wetenschappelijke publicatie’, dat ze vervolgens over een termijn van twee maanden beschikt om haar masterproef te herschrijven en dat ze haar herwerkte masterproef mag verdedigen in het kader van het opleidingsonderdeel ‘Masterproef – argumenteren, debatteren en verdedigen’.

In haar *antwoordnota* gaat verwerende partij in op beide middelen samen. Zo stelt verwerende partij vooreerst dat ze het betreurt dat de integriteit van de beoordelaars in twijfel wordt getrokken. Ze benadrukt dat prof. [T.D.] als promotor erg betrokken was bij het verloop van het proces en dat, ondanks de inzet van verzoekster, het resultaat van de masterproef onvoldoende was. Verwerende partij stipt aan dat naast de promotor en de coördinator, drie beoordelaars de masterproef tijdens de tweede zitting hebben beoordeeld. Naar aanleiding van het intern beroep werd de masterproef bovendien nogmaals beoordeeld door twee beoordelaars, die beiden tot een onvoldoende besloten.

Verder is verwerende partij van oordeel dat verzoekster meer dan voldoende begeleid werd. Ze merkt op dat een student gemiddeld drie tot vier persoonlijke contacten met een promotor/begeleider heeft om zelfstandig een klein wetenschappelijk onderzoek succesvol af te ronden, naast de begeleiding tijdens de lessen wetenschappelijk onderzoek en academische vorming in het masterjaar. Verwerende partij stelt vast dat verzoekster tijdens de eerste zitting veel meer contacten heeft gehad dan vernoemd gemiddelde. Tijdens de tweede zitting heeft verzoekster feedback gekregen op het moment dat de promotor beschikbaar was.

Verwerende partij stelt vervolgens dat de vraag van verzoekster om twee maanden extra te voorzien om de masterproef af te werken, haar op het eerste zicht als redelijk overkomt, maar zij ziet geen onmiddellijke aanleiding om dit toe te staan. Ze wijst erop dat uit de verslagen van alle beoordelaars geleerd kan worden dat de masterproef fundamentele tekortkomingen vertoont met betrekking tot de methodiek en datacollectie en dat een herwerking binnen een termijn van twee maanden niet realistisch is. Verwerende partij merkt ook op dat het inwilligen van dit verzoek het gelijkheidsbeginsel ten opzichte van andere studenten zou schenden.

Daarnaast stipt verwerende partij aan dat de kwalitatieve en objectieve criteria van elk opleidingsonderdeel moet worden voldaan. Ze benadrukt dat een eventuele gebrekkige feedback, verzoekster hiervan niet ontslaat. Ten slotte wijst verwerende partij erop dat de mogelijkheden van verzoekster om alsnog af te studeren niet zijn uitgeput. Verzoekster kan immers volgend academiejaar, na een bezinningsjaar, een aanvraag indienen om een nieuwe masterproef uit te werken bij verwerende partij. Daarnaast kan verzoekster dergelijke aanvraag ook indienen bij een vergelijkbare opleiding aan een andere universiteit.

In haar *wederantwoordnota* betwist verzoekster niet dat er herhaaldelijk contacten waren met prof. [D.], maar ze stelt zich toch vragen omtrent de door deze laatste gehanteerde werkwijze. Hiervoor verwijst verzoekster naar een e-mail van 12 oktober 2015 waarin haar verweten wordt nog geen data te hebben voorgesteld, en evenmin goedkeuring te hebben bekomen van het EC, terwijl ze reeds aan beide verzuchtingen tegemoet was gekomen. Volgens verzoekster schiep prof. [D.], door haar onterecht te beschuldigen van nalatigheid in haar handelen, bij de andere geadresseerden van de e-mail (de verantwoordelijken van het WZC, mevr. [A.], prof. [V.R.] en mevr. [E.]) een negatieve sfeer omtrent haar persoon.

Verder merkt verzoekster op dat de beoordelingsfiches van de drie beoordelaars van de masterproef pas werden opgesteld op een moment dat verzoekster reeds intern beroep had aangetekend. Daarnaast stelt verzoekster vast dat verwerende partij geen repliek formuleert aangaande de vaststelling dat geen van de beoordelingsfiches werd gedateerd en ondertekend. Verzoekster stipt ook aan dat verwerende partij in haar antwoordnota impliciet erkent dat zij pas voor het eerst op 18 augustus 2016 inhoudelijke feedback heeft gekregen op haar masterproef.

Verzoekende partij stelt vervolgens dat het feit dat verwerende partij de vraag van verzoekster om twee maanden extra te voorzien als “redelijk” bestempelt, aantoont dat zij zelf inziet dat

verzoekster geen eerlijke kans heeft gekregen in haar tweede zittijd. Volgens haar is een tijdsperiode van twee maanden overigens niet te kort om haar masterproef te herschrijven. Ze wijst erop dat ze op 20 mei 2016 – amper één maand voor het indienen van de masterproef voor de eerste zittijd – per e-mail nog bemoedigende woorden van prof. [D.] ontving, die haar te kennen gaf dat de masterproef duidelijk de goede richting uitging. Wat de door verwerende partij aangehaalde schending van het gelijkheidsbeginsel betreft, stelt verzoekster dat zij niet het slachtoffer kan worden van het gegeven dat andere studenten geen gebruik maken van het hun toekomende recht om hoger beroep aan te tekenen tegen een negatief examenresultaat. Bovendien zou er maar sprake kunnen zijn van een schending van het gelijkheidsbeginsel indien zou blijken dat alle gebuisde studenten uit de eerste zittijd slechts vijf dagen voor de deadline voor het indienen van de masterproef inhoudelijke feedback hebben gekregen.

Ten slotte stelt verzoekster nog dat zij niet betwist dat zij dient te voldoen aan de kwalitatieve en objectieve criteria van elk opleidingsonderdeel, maar ze meent dat verwerende partij blijkbaar door geen enkele kwalitatief criterium gebonden is wanneer het over haar eigen plichten gaat, in het bijzonder op het vlak van het geven van inhoudelijke feedback. Verzoekster werpt ook op dat de opmerking van verwerende partij betreffende de mogelijkheden om alsnog af te studeren niets afdoet aan de intrinsieke onregelmatigheid van de bestreden beslissing.

Beoordeling

De Raad herinnert eraan dat hij conform artikel II.291 van de Codex Hoger Onderwijs zijn appreciatie niet in de plaats mag stellen van de bevoegde instanties van verwerende partij. De Raad mag enkel nagaan of de beslissing op een wettige wijze is tot stand gekomen en of de bevoegde instanties, binnen de grenzen van hun beoordelingsbevoegdheid, niet kennelijk onredelijk hebben gehandeld.

Verzoekster stelt in eerste instantie dat zij onvoldoende is begeleid en onvoldoende feedback heeft gekregen, waardoor zij geen eerlijke kans heeft gekregen om haar competenties aan te tonen. Meer specifiek grieft zij het feit dat zij door zeer laattijdige feedback tijdens de tweede examenkans – die haar werd geboden om de masterproef te herwerken – onvoldoende tijd heeft gekregen om de tekortkomingen van haar ingediende thesis (waarop zij een score van 8/20 behaalde tijdens de eerste zittijd) nog weg te werken.

De Raad herinnert aan zijn vaste rechtspraak dat, behoudens uitzonderlijke omstandigheden, een negatieve evaluatie niet onrechtmatig wordt wegens een gebrekkige begeleiding/feedback van de student. Voormelde uitzonderlijke omstandigheden doen zich voor indien een directe impact van de gebrekkige begeleiding/feedback van de student op de negatieve evaluatie duidelijk is. Uitzonderlijke omstandigheden doen zich onder meer voor wanneer een student verstoken blijft van essentiële informatie betreffende het opleidingsonderdeel of de evaluatie, zodat hij zich niet met kennis van zaken kan voorbereiden, of wanneer de student verstoken blijft van essentiële feedback, zodat hij niet afdoende de kans krijgt om aan te tonen dat hij de beoogde competenties kan remediëren.

Wat het bewijs van uitzonderlijke omstandigheden aan de hand van de inhoud van de feedback betreft, wijst de Raad op de overweging dat het geven van feedback balanceert op een dunne lijn tussen enerzijds afdoende begeleiding en sturing van de student en anderzijds voldoende ruimte geven aan de student zodat hij kan aantonen dat hij de beoogde competenties heeft bereikt.

De Raad onderzoekt vervolgens of de concrete feedback/begeleiding die *in casu* door de promotor (Prof. Dr. [D.]), de coördinator (Dr. [A.]) en de titularis (Prof. Dr. [V.R.]) werd verschaft op een redelijke wijze, binnen de hoger uitgetekende contouren, is verlopen en conform wat in de leidraad Masterproef verpleegkunde en vroedkunde van verwerende partij (stuk 12 van verwerende partij) zelf is vooropgesteld over hoe het begeleidingsproces in het kader van de opleiding ‘Master in de verpleeg- en vroedkunde’ voor de masterproef concreet dient te gebeuren.

De Raad bekijkt in het bijzonder het begeleidingsproces tijdens de tweede zitting en benadrukt dat ingeval – zoals *in casu* – volgens de reglementering van verwerende partij de kans wordt geboden aan studenten om een masterproef in een tweede examenkans te herwerken, het noodzakelijke begeleidingsproces in het kader van deze tweede examenkans ook met de nodige zorgvuldigheid moet verlopen, ondanks de moeilijke periode (maanden juli en augustus) wat beschikbaarheid van docenten en assistenten betreft.

De Raad leest vooreerst in de leidraad (bijlage 12 van verwerende partij), wat concreet de invulling betreft van het begeleidingsproces (punt 5 en punt 7), dat de verschillende actoren een

verantwoordelijkheid dragen met een zeer duidelijke taakomschrijving. De Raad leest onder meer volgende richtlijnen:

- de student dient over voldoende maturiteit te beschikken om op gepaste manier initiatief te nemen naar de promotor en coördinator toe;
- de promotor moet waken over de wetenschappelijke kwaliteit van het werk en de vordering van de student stimuleren; hij bespreekt de vorderingen in samenspraak met de coördinator; hij begeleidt bij de uitwerking van onderzoeksmethoden; hij begeleidt bij het opstellen van een analyseplan; hij bespreekt de onderzoeksresultaten; ...
- de coördinator is het eerste aanspreekpunt bij de onderzoeksopzet, de uitvoering en de praktische problemen. Ook hij heeft als taak om de vorderingen van de student te bespreken; bij de uitwerking van onderzoeksmethoden te begeleiden; bij het opstellen van een analyseplan te begeleiden; de onderzoeksresultaten te bespreken; ...
- Ook de docenten en assistenten kunnen in beperkte en sturende mate betrokken worden.

In punt 7 van de leidraad wordt nogmaals benadrukt dat het belangrijk is dat studenten proactief inspelen op problemen of moeilijkheden en om begeleiding vragen, gezien het tijdsschema zeer krap is. Er wordt expliciet gewezen op een driestappenstructuur waarbij zo nodig de promotor en de coördinator, de titularissen en de ombuds (ingeval van conflicten) kunnen worden aangesproken.

Uit het meegedeelde e-mail verkeer (zie bijlagen 5a tot 5f van verzoekster) blijkt dat er door verzoekster herhaaldelijk het initiatief werd genomen om deze verantwoordelijke docenten aan te spreken met het verzoek tot feedback, maar dat telkens voor de ‘inhoudelijke’ feedback werd doorverwezen naar de promotor die eerst wegens ziekte en nadien wegens vakantie afwezig was.

Zo leest de Raad in het e-mailbericht van 28 juni 2016 dat de titularis van het opleidingsonderdeel (prof. dr. [V.R.]) verzoekster uitnodigt voor een overleg over de “presentatie van de masterproef (MAV2)” op 30 juni 2016. Verzoekster bevestigt vervolgens bij e-mail van 28 juni 2016 dat zij aanwezig zal zijn voor de feedback over de presentatie, maar vraagt tevens waar zij terecht kan voor feedback over de inhoud van de masterproef (MAV1), gezien zij een bericht kreeg van de promotor (prof. dr.[D.]) dat zij wegens ziekte afwezig was tot 24 juli 2016. Prof. dr. [V.R.] verwijst haar vervolgens voor inhoudelijke feedback door naar de coördinator (Dr. [A.]). De coördinator antwoordt aan de titularis en de promotor dat zij geen

globale en volledige feedback kan geven. Ze stelt ook dat zij de procedure niet kent betreffende de tweede zittijd en wat in dat geval door de universiteit wordt verwacht. Zij zou het correcter vinden indien de feedback door de promotor zou gebeuren, eventueel telefonisch. Verzoekster neemt vervolgens, na het ziekteverlof van de promotor, via e-mail met haar contact op, maar krijgt de melding dat zij afwezig is tot en met 15 augustus 2016 wegens vakantie. Verzoekster krijgt ook geen antwoord op haar vragen bij wie ze dan ter vervanging terecht kan voor feedback tijdens de afwezigheid van haar promotor. Uiteindelijk heeft verzoekster een overleg met de promotor over de intussen door haar herwerkte versie van haar masterproef op 18 augustus 2016.

De Raad kan, op basis van dit e-mailverkeer en de overige gegevens van het dossier, niet anders dan vaststellen dat verzoekster tijdens de periode van 28 juni 2016 tot 18 augustus 2016, op geen enkel ogenblik een ‘inhoudelijke’ feedback wat de ‘Masterproef – wetenschappelijke publicatie’ betreft, heeft gekregen (met uitzondering van eventuele bemerkingen die haar tijdens de mondelinge verdediging zelf door de jury werden meegedeeld). In het dossier is er geen schriftelijke neerslag van enige inhoudelijke feedback te vinden, tenzij de twee vrij beknopte evaluatieverslagen van november 2015 en maart 2016 (bijlage 11 van verwerende partij) tijdens het academiejaar.

De Raad begrijpt dat, omwille van uitzonderlijke omstandigheden (ziekte) en de vakantieperiode, een docent niet de volledige periode beschikbaar kan zijn, maar een minimale beschikbaarheid van een (zo nodig) vervangende docent die de student inhoudelijk kan begeleiden is wel vereist. *In casu* hebben de verschillende bij het opleidingsonderdeel betrokken docenten niet de noodzakelijke ondersteuning gegeven tijdens de tweede zittijd.

Verzoekster heeft derhalve gedurende de periode van ongeveer twee maanden, waarover zij zoals elke student beschikt om haar masterproef inhoudelijk bij te werken voor de tweede zittijd, op geen enkel ogenblik enige sturing of inhoudelijke informatie ontvangen, noch ter voorbereiding, noch na het indienen van een voorlopige versie van haar eindwerk op 24 juli 2016.

De enige nuttige (mondelinge) informatie die zij heeft ontvangen was tijdens het overleg met de promotor (prof. Dr. [D.]). Dit overleg vond evenwel pas plaats op 18 augustus 2016, zijnde

meer bepaald vier dagen vooraleer de deadline verliep voor de indiening van het definitief ontwerp.

Meer specifiek in dit dossier klemt deze zeer laattijdige feedback ten zeerste, daar onder meer uit de tussentijdse evaluatieformulieren van november 2015 en maart 2016 van de coördinator (mevrouw [A.]) (bijlage 11 van verwerende partij) blijkt dat verzoekster wel de goede richting uitgaat, maar dat verdere begeleiding zeker essentieel is om de wetenschappelijke maturiteit te verwerven en dat zij ook haar tijd nodig heeft om te remediëren.

De Raad is van oordeel dat het begeleidingsproces *in casu* niet met de nodige zorgvuldigheid is verlopen en dat dit proces ook niet rijmt met hetgeen werd vooropgesteld in de leidraad, waar aan de begeleiding van de masterproef in deze specifieke masteropleiding bijzonder belang wordt gehecht.

De Raad benadrukt in dit verband dat deze unieke masteropleiding in de verpleeg- en vroedkunde zich zeer specifiek richt tot afgestudeerden van een ‘professionele’ bachelor in de verpleeg- en vroedkunde, die intussen ook succesvol een schakelprogramma hebben afgewerkt, zoals verzoekster. Zoals ook op een gepaste wijze werd uitgewerkt in de leidraad van verwerende partij, is een begeleidingsproces van deze in de eerste plaats professioneel gevormde studenten om een werkstuk af te leveren, dat aan de noodzakelijke academische standaarden van een masterproef voldoet, ook noodzakelijk. Een gepaste begeleiding is nodig om deze studenten in staat te stellen de competenties te verwerven om een kwaliteitsvol onderzoek op een verantwoorde wetenschappelijke wijze uit te voeren en hierover te rapporteren.

De Raad is van oordeel dat er *in casu*, in de gegeven context, wel degelijk sprake is van een gebrek in de ‘feedback’ vanwege verwerende partij, met gevolgen voor de kans die verzoekster heeft gekregen om te remediëren en aan te tonen dat zij de beoogde eindcompetenties heeft verworven. Tijdens de tweede zittingperiode is er sprake geweest van een duidelijk gebrek in de communicatie waardoor verzoekster verstoken is gebleven van essentiële informatie die noodzakelijk was om haar masterproef tijdig bij te werken tot het gevraagde kwalitatief niveau. Dit maakt voorliggende examenbeslissing kennelijk onredelijk.

Het lijkt de Raad redelijk dat aan verzoekster de kans wordt geboden om een bijgewerkte masterproef in te dienen, na de noodzakelijke feedback te hebben ontvangen, en dat – in overleg – een redelijke termijn wordt bepaald om de masterproef in te dienen.

De Raad stelt ten overvloede vast dat uit het dossier niet duidelijk blijkt of de presentatie van de masterproef, het opleidingsonderdeel van 3stp.: ‘Masterproef – verdedigen, debatteren en argumenteren (MAV2)’, waarop verzoekster een score van 8/20 behaalde, in aanmerking kan komen voor een tolerantie of kan worden gedelibereerd (in geval verzoekster slaagt voor het werkstuk (MAV1) en zij derhalve het volledige studieprogramma van de master heeft afgewerkt). In voorkomend geval lijkt het de Raad redelijk dat aan verzoekster opnieuw de kans wordt geboden om zich in te schrijven voor het betreffende opleidingsonderdeel (MAV2), zodat aansluitend bij de indiening van haar masterproef de presentatie ervan opnieuw kan plaatsvinden.

Het middel is gegrond.

De overige middelonderdelen – die de begeleiding tijdens het academiejaar, de motivering van de interne beroepsbeslissing en de evaluatie *an sich* – betreffen, en het tweede middel dat de schending van de rechten van verdediging betreft in het kader van de interne beroepsprocedure, moeten in de huidige stand van het geding niet verder onderzocht worden, omdat ze niet tot een ruimere vernietiging kunnen leiden.

BESLISSING

1. De Raad vernietigt de beslissing van de interne beroepsinstantie van 20 september 2016.

2. Het bevoegde orgaan van verwerende partij neemt, binnen een redelijke termijn, een nieuwe beslissing rekening houdend met hoger geformuleerde overwegingen en voorwaarden, waarbij het voor verzoekster mogelijk moet zijn, ingeval ze aantoonde over de vooropgestelde competenties te beschikken, om uiterlijk in januari 2017 af te studeren.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 26 oktober 2016, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbepalingen, IIIe Kamer, samengesteld uit:

Karla Van Lint,	kamervoorzitter
Jean Goossens	bijzitter
Piet Versweyvelt	bijzitter
bijgestaan door	
Freya Gheysen	secretaris

De secretaris

De voorzitter

Freya Gheysen

Karla Van Lint

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.280 van 26 oktober 2016 in de zaak 2016/444

In zake: Stefan KUZET
                  Woonplaats kiezend te 2300 Turnhout
                  Jan Breydelstraat 45

Tegen: UNIVERSITEIT ANTWERPEN
                  Woonplaats kiezend te 2000 Antwerpen
                  Prinsstraat 13

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 28 september 2016, strekt tot nietigverklaring van de studievoortgangsbeslissing van 12 september 2016 waarbij verzoeker geen toelating kreeg om op uitwisseling te vertrekken en de beslissing van de interne beroepsinstantie van 23 september 2016 waarbij het intern beroep van verzoeker ontvankelijk, doch ongegrond werd verklaard.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 21 oktober 2016.

Kamervoorzitter Karla Van Lint heeft verslag uitgebracht.

III. Feiten

Verzoeker is in het academiejaar 2015-2016 ingeschreven in de opleiding ‘Bachelor in de toegepaste economische wetenschappen’.

Na de tweede zitting stelde de onderwijsinstelling vast dat verzoeker in het academiejaar 2015-2016 niet voor 60% van de studiepunten uit zijn studieprogramma creditbewijzen behaalde. Bijgevolg werden aan verzoeker volgende bindende voorwaarden van studievoortgangsbewaking opgelegd:

1. Verzoeker moet in het academiejaar 2016-2017 voor minstens 60% van de studiepunten uit zijn studieprogramma creditbewijzen behalen. Behaalt hij dit op het einde van het

academiejaar 2016-2017 (na de tweede zittijd) niet, dan wordt de toegang tot de opleiding in het academiejaar 2017-2018 geweigerd;

2. In het academiejaar 2016-2017 mag verzoeker bovendien maximaal voor 45 studiepunten inschrijven. Hij herneemt in de eerste plaats die opleidingsonderdelen in zijn studieprogramma waarop hij een tekort behaalde;

3. In het academiejaar 2016-2017 mag verzoeker de bacheloropleiding niet combineren met een inschrijving in de bijhorende masteropleiding.

Verzoeker had intussen ook een aanvraag ingediend om op Erasmus-uitwisseling te vertrekken. Na de tweede zittijd werd tevens beslist dat verzoeker in academiejaar 2016-2017 niet op uitwisseling mocht vertrekken.

Verzoekende partij stelde op datum van 16 september 2016 een intern beroep in bij de interne beroepsinstantie van de onderwijsinstelling.

Bij beslissing van de interne beroepsinstantie op datum van 23 september 2016 werd het intern beroep ontvankelijk, doch ongegrond verklaard.

De interne beroepsbeslissing stelde dat men heeft beslist de toelatingsvoorwaarden van verzoeker voor academiejaar 2016-2017 niet aan te passen. Verzoeker mag dus geen vakken opnemen uit de masteropleiding en dient terug naar België te komen om hier de bacheloropleiding af te ronden. Deze beslissing is gebaseerd op artikels 23.1, 23.2 en 23.3 van het Onderwijs- en Examenreglement (OER) en op het reglement studentenuitwisseling van de faculteit Toegepaste Economische Wetenschappen.

Gelet op de facultaire richtlijnen van de faculteit TEW, op de studieresultaten en studievoortgang van verzoeker en op de motivatie van het intern beroep van verzoeker heeft de interne beroepsinstantie beslist dat er onvoldoende redenen zijn om af te wijken van haar beslissing. Verzoeker wist tijdig wat de voorwaarden waren en koos er toch voor om bepaalde examenkansen niet te benutten en tegen advies in te vertrekken. De argumenten die verzoeker in zijn beroep aanhaalt, zijn onvoldoende om overmacht in te roepen. Volgend academiejaar zal verzoeker dus zijn Bachelor moeten afronden bij verwerende partij. Activiteiten aan de partneruniversiteit in Rusland zullen niet in zijn studieprogramma opgenomen worden. Verzoeker krijgt ook geen toelating tot overschrijding van inschrijvingsvereisten.

De beslissing op intern beroep werd per e-mail van 23 september 2016 aan verzoekende partij overgemaakt.

Bij aangetekend schrijven van 28 september 2016 diende verzoekende partij een verzoekschrift in bij de Raad.

IV. Ontvankelijkheid

De Raad onderzoekt, desnoods ambtshalve, de ontvankelijkheid van het beroep.

Verzoeker tekent beroep aan tegen de beslissing waarbij hij geen toelating kreeg om op uitwisseling te vertrekken (eerste bestreden beslissing) en tegen de beslissing van de interne beroepsinstantie van 23 september 2016 (tweede bestreden beslissing).

Uit artikel 25.3 van het onderwijs- en examenreglement (verder: OER) van verwerende partij blijkt dat de interne beroepsinstantie bevoegd is om, in voorkomend geval, de bestreden beslissing te wijzigen.

Dit betekent dat zij voor de beoordeling van de grond van de zaak in de plaats treedt van de Commissie Bijzondere Inschrijvingen (CBI). In dat geval verdwijnt de beslissing van de CBI uit de rechtsorde, en kan zij niet meer het voorwerp uitmaken van een beroep bij de Raad.

Verzoekers beroep wordt derhalve ambtshalve onontvankelijk verklaard in de mate dat het is gericht tegen de eerste bestreden beslissing.

Wel kan verzoeker onregelmatigheden die kleven aan deze beslissing, nog op ontvankelijke wijze aanvoeren tegen de beslissing op intern beroep.

Verwerende partij betwist niet de ontvankelijkheid van het beroep in zoverre het is gericht tegen de tweede bestreden beslissing (verder: de bestreden beslissing) en de Raad ziet evenmin redenen om zulks te doen.

Het beroep is in die mate ontvankelijk.

V. De middelen

A. Eerste middel

Uit het verzoekschrift kan worden opgemaakt dat de verzoekende partij zich in een enig middel beroept op een schending van het redelijkheidsbeginsel.

Standpunt van partijen

Verzoeker stelt dat er overmachtsredenen aanwezig zijn. Ook haalt hij aan dat hij nog slechts 33 studiepunten dient af te leggen. De voorbije jaren was studievoortgangsbewaking volgens verzoeker niet nodig. Hij is ervan overtuigd dat hij meer dan 33 studiepunten aankan. Een beperking zou volgens verzoeker leiden tot een onnodige verlenging van de studieduur.

In haar *antwoordnota* stelt verwerende partij dat de bestreden beslissing niet kennelijk onredelijk is. Wat betreft het argument inzake overmacht, haalt verzoeker hierbij aan dat hij werkte buiten zijn studie en dat zijn oma ziek werd. De Commissie Bijzondere Inschrijvingen heeft hierover geoordeeld dat dit geen overmachtsfactoren zijn, maar contextfactoren die bij heel veel studenten spelen. Deze kunnen dus geen argument zijn voor het slecht presteren. Ook stelde verzoeker in zijn intern beroep dat de combinatie Spaans 1 en Spaans 2 te zwaar was, maar hij legde geen enkele van de twee vakken af. Omwille van deze redenen werd beslist geen uitzondering toe te staan op de studievoortgangsregels.

Het argument dat verzoeker nog maar 33 studiepunten hoeft af te leggen en studievoortgangsbewaking de voorbije jaren niet nodig was, zijn volgens verwerende partij geen geldige argumenten. Alle studenten presteren aanvaardbaar vooraleer ze in studievoortgang komen. Het doel van de Commissie Bijzondere Inschrijvingen is om te bewaken dat studenten de bachelor succesvol afwerken, in plaats van de aandacht te oriënteren naar de mogelijks meer aantrekkelijke vakken in de master.

Verder haalt verzoeker aan dat hij ervan overtuigd is dat hij meer dan 33 studiepunten aankan. Verwerende partij merkt op dat het studierendement van verzoeker de afgelopen jaren als volgt verliep:

- Academiejaar 2015-2016: 24/57 (=42% van de opgenomen studiepunten)
- Academiejaar 2014-2015: 48/66
- Academiejaar 2013-2014: 39/66
- Academiejaar 2012-2013: 36/60

Verzoeker behaalde over alle academiejaren één keer 48 studiepunten en de overige jaren onder de 40 studiepunten. Hij heeft nu nog net die vakken in zijn programma staan waarmee hij duidelijk problemen heeft. 33 studiepunten lijkt verwerende partij dus zeker niet weinig te zijn. Bovendien is een focus op de bachelorvakken cruciaal, anders dreigt verzoeker volgend academiejaar uitgesloten te worden van inschrijving.

Verder haalt verzoeker aan dat een beperking zou leiden tot een onnodige verlenging van de studieduur. Volgens verwerende partij zal de studieduur mogelijks nog meer verlengd worden indien de bacheloropleiding het komend jaar niet succesvol afgewerkt wordt, aangezien er dan geen toestemming kan gegeven worden met de opstart van de thesis of wanneer verzoeker nogmaals de norm van 60% in de Bachelor niet haalt en daardoor uitgesloten wordt om zijn Bachelorstudie verder te zetten. Door nu op Erasmus-uitwisseling te gaan, kunnen de lessen van de bachelor niet gevolgd worden en wordt de slaagkans hierdoor dan ook sterk gereduceerd.

Bovendien was verzoeker op voorhand erg uitgebreid geïnformeerd:

- Reglement studentenuitwisseling waarin de regels omtrent studievoortgang beschreven staan;
- Mail van 29/06/2016 van de studietrajectbegeleiding met een waarschuwing omtrent studievoortgangsbewaking: wanneer geen 60% van de credits zouden behaald worden na tweede zitting, mag verzoeker niet combineren met de master;
- Mail van 06/07/2016 van de coördinator Erasmus-uitwisseling met de waarschuwing dat een definitieve goedkeuring voor zijn vertrek pas kan na het behalen van 60% van de opgenomen credits en met daarin de boodschap dat deelname aan tweede zitting erg belangrijk is;
- Studieresultaten na twee zittingen dit academiejaar:
  - Academiejaar 2015-2016: 24/57 (=42%)
    - Micro-economie (6stp): 1/20, 2/20
    - Macro-economie (6stp): 9/20, 7/20
    - Kwantitatieve beleidsmethoden (6stp): 8/20, Afwezig
    - Beslissingsondersteunende methoden (6stp): 8/20, Afwezig
    - Zakelijk en economisch Spaans 1 (3stp): WTV, Afwezig
    - Zakelijk en economisch Spaans 2 (3stp): Afwezig, Afwezig
    - Zakelijk en economisch Duits 2 (3stp): 4/20, 8/20

Van 4 van de 7 opleidingsonderdelen, goed voor 18 studiepunten, werd er dus zelfs geen examen afgelegd. Dit maakt dat verzoeker de 60%-grens van 35/57 behaalde studiepunten bijna niet kón behalen, door zijn eigen keuze om niet deel te nemen;

- Mail van 12/09/2016 vanuit de Commissie Bijzondere Inschrijvingen dat verzoeker geen toelating krijgt om zijn uitwisseling te starten.

Volgens verwerende partij is verzoeker op eigen risico op uitwisseling vertrokken met een studieprogramma voor zijn master. Er zit dus geen enkel bachelorvak in zijn programma. Gezien verzoeker nog een erg zwaar programma af te ronden heeft in de bachelor (zware economische en wiskundige vakken en de taalvakken waarvoor aanwezigheid in de les cruciaal is), zijn de kansen om zijn bachelor af te ronden veel kleiner wanneer hij in de gastuniversiteit zou blijven. Micro-economie (2/20) is ook een vak uit het eerste semester, de hoogst behaalde score geeft aan dat aanwezigheid in de lessen cruciaal is. Uitgesloten worden of de bachelor dit jaar niet afronden zou het studietraject van verzoeker erg verlengen, daarom is de Commissie Bijzondere Inschrijvingen tegen de verderzetting van de uitwisseling door verzoeker en tegen een combinatie van de Bachelor met de Master.

Beoordeling

1. De Raad is op grond van artikel I.3, 69° f) van de Codex Hoger Onderwijs bevoegd om kennis te nemen van een studievoortgangsbeslissing waarbij een maatregel van studievoortgangsbewaking, bedoeld in artikel II.246 van de Codex Hoger Onderwijs wordt opgelegd en is op grond van artikel I.3, 69° g) ook bevoegd om te oordelen over het weigeren van het opnemen van een bepaald opleidingsonderdeel in het diplomacontract waarvoor de student die een geïndividualiseerd traject volgt, zich nog niet eerder heeft ingeschreven.

In voorliggende zaak betreft het voorwerp *in fine* een weigering van een gecombineerde inschrijving (een geïndividualiseerd traject met een studieprogramma samengesteld uit opleidingsonderdelen van verschillende academiejaren, *in casu* een combinatie van opleidingsonderdelen uit het bachelorstudieprogramma met opleidingsonderdelen uit het masterstudieprogramma).

In casu was deze weigering om opleidingsonderdelen uit het masterprogramma op te nemen en daarmee samenhangend de weigering om op uitwisseling te gaan het gevolg van het niet voldoen aan een opgelegde studievoortgangsbewakingsmaatregel, in opvolging van artikel II.246 van de Codex Hoger Onderwijs.

Voorliggend beroepschrift betreft derhalve een combinatie van twee studievoortgangsbepalingen waarvoor de Raad bevoegd is (artikel I.3, 69° f) en g) van de Codex Hoger Onderwijs).

2. Verzoekende partij beroept zich op de schending van het redelijkheidsbeginsel bij het nemen van de voorliggende weigeringsbeslissing, waarbij hem een gecombineerde inschrijving wordt geweigerd.

De Raad herinnert eraan dat hij zijn beoordeling over de studievoortgang van een student niet in de plaats mag stellen van de bevoegde instanties van de onderwijsinstelling, maar dat hij evenwel nagaat of de bestreden beslissing niet onregelmatig tot stand is gekomen en of deze niet kennelijk onredelijk is. Deze appreciatiebevoegdheid van de Raad is niet anders wat betreft voorliggende studievoortgangsbepaling betreffende het weigeren van een inschrijving voor bepaalde opleidingsonderdelen als gevolg van een studievoortgangmaatregel.

Inzake de door het decreet aan de instelling toegekende beoordelingsbevoegdheid om in de concrete gevallen die zich voordoen bindende voorwaarden op te leggen en een inschrijving te weigeren, heeft de Raad reeds in eerdere rechtspraak gesteld dat dit impliceert dat elk geval op zijn eigen merites moet worden onderzocht en beoordeeld, rekening houdend met de gegevens eigen aan de zaak. Het gegeven dat instellingen werken met in hun reglementering voorafgaandelijk uitgewerkte richtlijnen en beleidsregels wat betreft de invulling van de bindende voorwaarden en de weigering van inschrijving, doet daaraan geen afbreuk. Een instelling moet voldoende rekening houden met de bijzondere omstandigheden waarin de student zich bevond bij het nemen van de betreffende studievoortgangsbepaling. De student dient de beroepsinstantie evenwel tijdig en onderbouwd in kennis te stellen van zijn bijzondere omstandigheden.

In casu heeft verzoeker zijn concreet dossier voorgelegd aan de Commissie Bijzondere Inschrijvingen (CBI) van de faculteit. Deze instantie gaat na of de individuele omstandigheden voldoende verantwoorden om alsnog een uitzondering toe te staan op de gestelde toelatingsvoorwaarden.

In artikel II.246 Codex Hoger Onderwijs, dat gradueel is opgebouwd, wordt het opleggen van bindende studievoorwaarden voor diplomastudenten gekoppeld aan een minimaal te leveren

relatieve studieprestatie (60% van de opgenomen studiepunten). Ingeval een student vervolgens niet voldoet aan deze bindende voorwaarden, kan het academiejaar nadien een inschrijving worden geweigerd.

In artikel II.246 van de Codex Hoger Onderwijs¹ zoals gewijzigd bij OD XXV, art. IV.57, wordt ook bepaald dat een inschrijving van een student kan worden geweigerd indien uit de gegevens van het dossier blijkt dat een volgende inschrijving in het hoger onderwijs geen positief resultaat zal opleveren. Uit eerdere rechtspraak van de Raad blijkt dat in dit verband een vergaande motiveringsverplichting bij de instelling ligt, die de weigering van een bepaalde student ook mogelijk zal gronden op het reeds volledig afgelegde studietraject van een student.

In casu wordt verzoeker bij wijze van bindende studievoortgangsmaatregel geweigerd om naast de resterende 33 studiepunten van de bacheloropleiding aanvullend in te schrijven voor opleidingsonderdelen uit de masteropleiding. Hierdoor verliest hij ook het komende academiejaar zijn mogelijkheid om op uitwisseling te gaan in het kader van zijn masteropleiding. Verzoeker betwistte het opleggen van deze studievoortgangsmaatregel. Zijn verzoek werd echter niet ingewilligd. De CBI was van oordeel dat er geen sprake is van schending van het recht of uitzonderlijke omstandigheden die een afwijking van de voorziene procedure verantwoorden. De Commissie wil voorkomen dat verzoeker in het volgende academiejaar door een combinatie met de master mogelijks de bachelor als prioritaire opleiding uit het oog zal verliezen.

In casu stelt de Raad vooreerst vast dat het studierendement van verzoeker in de bacheloropleiding de afgelopen jaren als volgt verliep:

Academiejaar 2015-2016: 24/57 (=42% van de opgenomen studiepunten)

---

¹ **Art. II.246. §1.** *Het instellingsbestuur kan maatregelen van studievoortgangsbewaking nemen:*

1° *indien een student geen 60% van de ingeschreven studiepunten verworven heeft een vorig academiejaar kan bij een nieuwe inschrijving aan eenzelfde of andere instelling een bindende voorwaarde opgelegd worden. Deze bindende voorwaarden betreffen in beginsel geen evaluatie- en/of deliberatiecriteria die strenger zijn dan de regels die in de instelling algemeen gelden.*

Het instellingsbestuur kan de studievoortgang van de student wel afhankelijk maken van een deliberatie door het orgaan of de persoon die verantwoordelijk is voor de bepaling van de studievoortgang.

Bij het niet naleven van deze bindende voorwaarde kan de student een volgend academiejaar geweigerd worden in dezelfde instelling waar de bindende voorwaarde is opgelegd;

2° *indien uit de gegevens van het dossier blijkt dat een volgende inschrijving in het hoger onderwijs geen positief resultaat zal opleveren kan de inschrijving van de student geweigerd worden.*

(§1 en 2 verv. bij OD XXV, art. IV.57, inw. 01.09.2015)

§2.....

Academiejaar 2014-2015: 48/66

Academiejaar 2013-2014: 39/66

Academiejaar 2012-2013: 36/60

Uit het dossier blijkt dat verzoeker in het academiejaar 2015-2016 reeds één opleidingsonderdeel van 6 studiepunten aflegde uit het masterprogramma waarvoor hij een credit (14/20) behaalde. In totaal was zijn studie-efficiëntie voor het betreffende academiejaar 30/63 studiepunten, wat neerkomt op een studie-efficiëntie van 47,6 %.

De Raad stelt vooreerst vast dat verwerende partij conform het decreet en de reglementaire bepalingen heeft gehandeld. Het decreet laat toe dat een student die geen 60% behaalt van de studiepunten, waarvoor hij is ingeschreven in een bepaalde opleiding, een bindende voorwaarde wordt opgelegd. Verzoeker behaalt in het academiejaar 2015-2016 slechts een percentage van 42% wat de opgenomen studiepunten in de bachelor betreft en 47,6% wat het totaal van de opgenomen studiepunten betreft, met inbegrip van het masteropleidingsonderdeel.

Deze maatregel wordt verder ook opgelegd conform artikel 23.1, 23.2 en 23.3 van het OER (zie de beslissing op intern beroep) op grond waarvan een student die geen 60% studie-efficiëntie van de opgenomen studiepunten behaalt bindende voorwaarden kan worden opgelegd en het Reglement studentenuitwisseling (stuk 1 van het administratief dossier van verweerder) op grond waarvan een student die nog meer dan 12 studiepunten uit het bachelor studieprogramma dient af te leggen, geen toelating krijgt om op uitwisseling te gaan in het kader van de master.

De Raad onderzoekt hierna of het opleggen van deze bindende voorwaarden, *in casu* de weigering om mastervakken op te nemen en daaraan gekoppeld de weigering om op uitwisseling te gaan, in het licht van de door verzoekende partij ingeroepen omstandigheden de toets van de redelijkheid kan doorstaan. Concreet betekent dit namelijk voor verzoeker dat hij slechts 33 studiepunten kan opnemen in het komende academiejaar 2016-2017.

De Raad is van oordeel dat bij de beoordeling van een vraag tot inschrijving, inclusief de vraag naar een gecombineerde inschrijving, rekening dient te worden gehouden enerzijds met de door de verzoekende partij geboekte studievoortgang, eventueel met de omstandigheden die een gebrek aan studievoortgang kunnen verklaren, en anderzijds met de informatie over de wijze

waarop verzoekende partij in de toekomst meent een voldoende studievoortgang te kunnen boeken.

Verzoekende partij roept samengevat de hiernavolgende omstandigheden in:

- (1) hij dient slechts 33 studiepunten af te werken van de bacheloropleiding;
- (2) hij is zeker voldoende capabel om een ruimer studieprogramma af te werken, maar dient zich beter voor te bereiden (wat door gebrek aan tijd niet mogelijk was);
- (3) het is de eerste maal dat hij zich onder studievoortgangsbewaking bevindt;
- (4) het gevolg is een studieduurverlenging waarbij afstuderen in februari 2018 niet meer mogelijk is;
- (5) het niet behalen van de vereiste studie-efficiëntie is het gevolg van een overmachtssituatie.

De Raad stelt verder vast dat verzoeker zich op hiernavolgende overmachtssituatie beroept om zijn eerder slecht presteren tijdens het academiejaar en in het bijzonder ook tijdens de derde examenperiode te verklaren:

- (1) hij werkte buiten zijn studie en volgde een bijkomende opleiding ‘bekwaamheid goederenvervoer’;
- (2) zijn oma werd ziek, waardoor hij tijdens de derde examenperiode een week naar het buitenland diende te gaan en zelf ook door de zware omstandigheden ziek werd;
- (3) door het gebrek aan tijd kon hij zich niet terdege voorbereiden op de examens en diende hij ook enkele examens te verplaatsen of te beslissen om deze niet af te leggen.

De Raad leest in het dossier dat de verwerende partij in het kader van het intern beroep deze aangebrachte persoonlijke omstandigheden heeft onderzocht en heeft geoordeeld dat deze niet voldoende overtuigend waren om de beslissing te herzien. Het beperkte studierendement de afgelopen academiejaren, de lage cijfers en nog inhoudelijk zware vakken die verzoeker diende af te leggen waren doorslaggevend. De Commissie was ook van oordeel dat het risico op studieduurverlenging zich des te meer stelt in geval verzoeker niet zou slagen voor alle bachelorvakken en deze bijgevolg absolute prioriteit verdienen, bovendien was verzoeker meermaals verwittigd.

De Raad neemt bij de besluitvorming in deze zaak hiernavolgende vaststellingen en overwegingen in beraad:

(1) verzoeker werd, zoals blijkt uit het dossier, meermaals op het risico gewezen en op voorhand uitgebreid geïnformeerd:

- het puntenrapport op het einde van elk academiejaar waarin wordt gewezen op de studievoorgangsmaatregelen. Deze regel van 60% is tevens opgenomen in het OER, dat aan alle studenten ter beschikking wordt gesteld bij aanvang van elk academiejaar;
- het Reglement studentenuitwisseling, waarin de strikte voorwaarden omtrent studievoortgang voor een toelating tot uitwisseling staan;
- de mail van 29 juni 2016 van de studietrajectbegeleiding met de waarschuwing dat wanneer geen 60% van de credits zou behaald worden na de tweede zittijd, er niet mag gecombineerd worden met de master;
- de mail van 6 juli 2016 van de coördinator Erasmusuitwisseling met de waarschuwing dat een definitieve goedkeuring voor de uitwisseling pas kan na het behalen van 60% van de opgenomen credits.

Op grond hiervan diende verzoeker te weten hoe belangrijk het was om prioriteit te geven aan de afwerking van de bacheloropleidingsonderdelen en in het bijzonder om goed te presteren tijdens de derde examenperiode. Verzoeker was op dat ogenblik nog in de mogelijkheid om zijn studie-efficiëntie - die na de eerste twee examenperiodes te laag bleek te zijn - te remediëren.

(2) De studie-efficiëntie van verzoeker de voorbije academiejaren - waarbij steeds slechts nipt de grens van 50% werd behaald - was zeer gematigd. Het laatste academiejaar werd zelfs geen 50% behaald.

(3) De behaalde studieresultaten na drie examenperiodes waren dit academiejaar zeer laag, in het bijzonder voor het opleidingsonderdeel Micro-economie. Verzoeker liet ook verschillende kansen om aan deze studie-efficiëntie te remediëren onbenut: Micro-economie (6stp): 1/20, 2/20; Macro-economie (6stp): 9/20, 7/20; Kwantitatieve beleidsmethoden (6stp): 8/20, Afwezig; Beslissingsondersteunende methoden (6stp): 8/20, Afwezig; Zakelijk en economisch Spaans 1 (3stp): WTV, Afwezig; Zakelijk en economisch Spaans 2 (3stp): Afwezig, Afwezig; Zakelijk en economisch Duits 2 (3stp): 4/20, 8/20.

(4) De ingeroepen overmachtssituatie acht de Raad niet voldoende overtuigend om het slechte presteren van het afgelopen academiejaar te verklaren. Met verweerder is de Raad van oordeel dat deze omstandigheden niet dermate uitzonderlijk zijn om de verkeerd gemaakte keuzes van verzoeker - waardoor hij onvoldoende voorbereidingstijd kon besteden aan zijn studie - te verantwoorden. De Raad neemt aan dat verzoeker in staat is om de eindcompetenties van deze opleidingsonderdelen te verwerven ingeval hij hieraan ook de nodige tijd en aandacht zou

besteden. Uit de inhoud van het nog resterende studieprogramma en de behaalde scores blijkt echter dat verzoeker nog heel wat werk heeft om enkele belangrijke opleidingsonderdelen succesvol te kunnen afwerken.

(5) Uit het dossier blijkt verder onvoldoende overtuigend dat verzoeker het komende academiejaar zijn aandacht volledig zal focussen op zijn studie (combinatie met werken voor zijn vader...), zodat een minder zwaar studieprogramma opleggen in de gegeven omstandigheden de meeste zekerheid lijkt te bieden voor verzoeker om op korte termijn zijn bachelordiploma te behalen.

(6) Een toelating voor een uitwisseling naar het buitenland zou in zijn geval ruim de vooropgestelde regels overschrijden (verzoeker dient nog 33 studiepunten af te werken, terwijl de grens op 12 studiepunten ligt) en zou bovendien in het bijzonder zijn studieprogramma verzwaren, doordat hij dan niet aanwezig kan zijn op de colleges van bepaalde opleidingsonderdelen tijdens het academiejaar.

De Raad betreurt het dat verzoeker door de toegepaste regels huidig academiejaar slechts een beperkt pakket van 33 studiepunten kan afwerken. Hierdoor is het niet uitgesloten dat zijn ‘time to graduation’ mogelijk verlengd wordt. Verzoeker dient in totaal nog 90 stp, af te werken om voor het diploma van een master in aanmerking te kunnen komen, waaronder het afwerken van een masterproef. Uit het dossier blijkt dat verzoeker in zijn intern beroepschrift aandrang op een inschrijving van 60 studiepunten en een uitwisseling naar het buitenland voor de mastervakken. In zijn extern beroepschrift doet verzoeker een voorstel om deze studiepunten meer evenredig te spreiden over beide academiejaren (48 studiepunten en 42 studiepunten), wat hem de mogelijkheid zou bieden om mogelijk één semester vroeger af te studeren. Verzoeker heeft dit concreet voorstel echter laattijdig voorgelegd, zodat de CBI dit niet heeft kunnen meenemen in zijn beraad. De Raad stelt in dit verband dat niets verzoeker weerhoudt om - na een goede examenprestatie (credits voor alle eerste semestervakken waaronder het vak Micro-economie) - reeds opnieuw een aanvraag in te dienen om alsnog een bijkomende inschrijving te bekomen voor een masteropleidingsonderdeel dat in het tweede semester kan gevolgd worden. Hierdoor kan het nog af te werken pakket meer evenredig worden gespreid over beide academiejaren. In voorkomend geval toont hij ook effectief aan dat zijn leerattitude is verbeterd en het risico op falen voor de nog resterende bachelorvakken zich niet langer stelt.

De Raad benadrukt tot slot dat een combinatie van een bacheloropleiding met een masteropleiding een gunst betreft voor de student, maar geen recht (artikel II.198 Codex Hoger

Onderwijs). De decreetgever heeft de toepassing van een ‘harde knip’ tussen bachelor en master niet automatisch willen maken, om een flexibele studievoortgang in zoveel mogelijk situaties mogelijk te maken. Het is wel de instelling die in een concreet geval kan oordelen of een combinatie al dan niet een goede zaak is voor een student. Verzoeker werd er nadrukkelijk op gewezen dat, ingeval hij van deze gunst verder gebruik wil maken in het academiejaar 2016-2017 (vorig academiejaar combineerde hij met één mastervak), hij de bachelorvakken prioritair moest afwerken. Verzoeker heeft deze verwittiging echter niet voldoende ter harte genomen.

De Raad acht het in de gegeven omstandigheden begrijpelijk dat verwerende partij wil voorkomen dat verzoeker opnieuw de fout zou maken om te zware taken op te nemen, waardoor hij onvoldoende voorbereid aan de examens voor de bacheloropleiding zou starten, met het zware gevolg om niet te slagen en mogelijk geweigerd te worden om nog in te schrijven voor de bacheloropleiding.

De Raad is van oordeel dat verzoeker ook niet afdoende aantoont dat zijn situatie dermate uitzonderlijk is, zodat het de Raad niet onredelijk, laat staan kennelijk onredelijk voorkomt dat verzoeker bij wijze van studievoortgangsmaatregel een inschrijving in de gecombineerde opleiding werd geweigerd op basis van de correct nageleefde reglementair bepaalde voorschriften.

Het middel is ongegrond.

BESLISSING

De Raad verwerpt het beroep.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 26 oktober 2016, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbepalingen, IIIe Kamer, samengesteld uit:

Karla Van Lint,	kamervoorzitter
Jean Goossens	bijzitter
Piet Versweyvelt	bijzitter
bijgestaan door	
Freya Gheysen	secretaris

De secretaris

De voorzitter

Freya Gheysen

Karla Van Lint

Zitting van 24 oktober 2016

Arrest nr. 3.258 van 24 oktober 2016 in de zaak 2016/420

In zake: Jef ICKX
woonplaats kiezend te 3390 Tielt-Winge
Glabbeeksesteenweg 99/1

tegen:

UNIVERSITEIT GENT
woonplaats kiezend te 9000 Gent
Sint-Pietersnieuwstraat 25

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 26 september 2016, strekt tot nietigverklaring van de beslissing van de directeur onderwijsaangelegenheden van 16 september 2016, waarbij aan verzoeker geen inschrijving wordt toegestaan in het academiejaar 2016-2017.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend en verzoeker heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 24 oktober 2016.

Voorzitter van de Raad Jim Deridder heeft verslag uitgebracht.

III. Feiten

Verzoeker is sinds 2003 meermaals, doch niet doorlopend, ingeschreven in het hoger onderwijs. Zo was hij in de academiejaren 2003-2004 en 2004-2005 aan de Vrije Universiteit Brussel (VUB) ingeschreven in de eerste kandidatuur, respectievelijk eerste bachelor Wijsbegeerte. Deze opleiding volgde verzoeker, na de invoering van het leerkrediet, aan de Katholieke Universiteit Leuven (KULeuven) ook in de academiejaren 2009-2010 en 2010-

2011, en vervolgens opnieuw aan de VUB in de academiejaren 2013-2014, 2014-2015 en 2015-2016.

Verzoekers leerkrediet bedraagt thans -32 studiepunten. Hij wenst zich voor het academiejaar 2016-2017 in te schrijven aan de Universiteit Gent, en richt ter zake een gemotiveerd verzoek, waarbij hij aangeeft dat medische problemen aan de grondslag liggen van zijn studieverleden.

Bij brief van 16 september 2016 weigert de directeur onderwijsaangelegenheden het verzoek tot inschrijving. De weigering is gesteund op het onderwijs- en examenreglement van verwerende partij en de overweging dat er onvoldoende vooruitzichten zijn op een betere studievoortgang.

Dit is de bestreden beslissing. Als beroepsmodaliteit wordt een beroep bij de Raad vermeld.

IV. Ontvankelijkheid - bevoegdheid

Standpunt van partijen

Verwerende partij betwist de ontvankelijkheid van het beroep.

Zij wijst erop dat het geschil de vraag tot inschrijving betreft van een niet eerder bij haar ingeschreven student, die niet over een batig saldo aan leerkrediet beschikt. Verwerende partij verwijst naar voorgaande rechtspraak van de Raad ter zake.

Verzoeker gaat in de wederantwoordnota op deze exceptie niet in.

Beoordeling

De exceptie van verwerende partij wordt bijgevalen.

Zoals de Raad reeds heeft overwogen in het arrest nr. 2.750 van 12 januari 2016, valt het geschil buiten 's Raads bevoegdheid.

De Raad beschikt als administratief rechtscollege immers enkel over een toegewezen bevoegdheid.

Artikel I.3, 69°, van de Codex Hoger Onderwijs (verder: de Codex) omschrijft een ‘studievoortgangsbepaling’ als een van de volgende beslissingen:

- “a) een examenbeslissing, zijnde elke beslissing die, al dan niet op grond van een deliberatie, een eindoordeel inhoudt over het voldoen voor een opleidingsonderdeel, meer opleidingsonderdelen van een opleiding, of een opleiding als geheel;
- b) een examentuchtbeslissing, zijnde een sanctie opgelegd naar aanleiding van examenfeiten;
- c) de toekenning van een bewijs van bekwaamheid, dat aangeeft dat een student op grond van eerder verworven competenties of eerder verworven kwalificaties bepaalde competenties heeft verworven;
- d) de toekenning van een vrijstelling, zijnde de opheffing van de verplichting om over een opleidingsonderdeel, of een deel ervan, examen af te leggen;
- e) een beslissing waarbij het volgen van een schakel- en/of voorbereidingsprogramma wordt opgelegd en waarbij de studieomvang van dergelijk programma wordt vastgesteld;
- f) het opleggen van een maatregel van studievoortgangsbewaking, bedoeld in artikel II.246;
- g) het weigeren van het opnemen van een bepaald opleidingsonderdeel in het diplomacontract waarvoor de student die een geïndividualiseerd traject volgt, zich nog niet eerder heeft ingeschreven;
- h) een beslissing inzake gelijkwaardigheid van een buitenlands diploma van hoger onderwijs met een Vlaams diploma van hoger onderwijs genomen krachtens artikel II.256;

Aan dit begrip ontleent de Raad, krachtens artikel II.285, tweede lid, van de Codex zijn bevoegdheid om als administratief rechtscollege te oordelen:

“De Raad doet als administratief rechtscollege uitspraak over de beroepen die door studenten of personen op wie de beslissing betrekking heeft, worden ingesteld tegen studievoortgangsbepalingen, na uitputting van de in afdeling 2 bedoelde interne beroepsprocedure. De Raad doet als administratief rechtscollege uitspraak over de verzoeken die studenten in uitvoering van artikel II.204 rechtstreeks bij hem indienen om hun leerkrediet aan te passen omdat ze zich in een overmachtsituatie bevonden en de instelling voor hen geen aangepaste examenregeling heeft geboden.”

De bestreden beslissing, die ertoe strekt de inschrijving te weigeren aan iemand die niet voorheen als student aan verwerende partij was ingeschreven, is geen studievoortgangsbepaling zoals omschreven in artikel I.3, 69°, van de Codex.

Op grond van artikel II.285, vierde lid, van de Codex, is de Raad ook bevoegd om uitspraak te doen over vrijstellingen op grond van eerder verworven kwalificaties of een bewijs van bekwaamheid:

“Personen die nog niet ingeschreven zijn aan een instelling voor hoger onderwijs kunnen tegen een beslissing over een aanvraag om vrijstelling op grond van EVK's of van een bewijs van bekwaamheid maar 1 keer een beroep instellen bij de Raad ingeval ze in een periode van 4 jaar een aanvraag met dezelfde of vergelijkbare strekking hebben ingediend bij meerdere instellingen. Een dergelijk beroep dat een tweede keer is ingesteld, is onontvankelijk.”

De hier voorliggende bestreden beslissing is niet een beslissing met dergelijke strekking.

Artikel II.285, derde lid, van de Codex ten slotte, verleent de Raad de bevoegdheid om uitspraak te doen over beslissingen die het instellingsbestuur neemt op grond van een procedure bedoeld in artikel IV.93 van de Codex:

“De beslissingen genomen door het instellingsbestuur en door de stuurgroep Databank Hoger Onderwijs op grond van de procedure bedoeld in artikel IV.93, kunnen worden aangevochten voor de Raad. De Raad beoordeelt of de bestreden vermeldingen in overeenstemming zijn met de decretale en reglementaire bepalingen en, desgevallend, met de van toepassing zijnde onderwijs- en examenreglementen. De behandeling van een verzoekschrift ter zake door de Raad leidt tot de gemotiveerde afwijzing van het beroep op grond van de onontvankelijkheid of ongegrondheid ervan, of tot de gemotiveerde vernietiging van de onrechtmatig genomen beslissing. In dat laatste geval brengt het instellingsbestuur of de door de stuurgroep aangewezen persoon de bestreden vermelding onverwijld in overeenstemming met de dragende redenen die hebben geleid tot de uitspraak van de Raad.”

Artikel IV.93 van de Codex heeft betrekking op het volgende:

“De hogeronderwijsinstellingen stellen een procedure op betreffende de melding en behandeling van verzoeken tot rechtzetting van materiële vergissingen en onjuistheden die de grondslag vormen voor een studievoortgangsbeslissing, een weigering tot inschrijving als vermeld in artikel II.205, of de vaststelling, vermeerdering of vermindering van het leerkrediet overeenkomstig deel 2, titel 4, hoofdstuk 2, afdeling 3.

De stuurgroep vermeld in artikel IV.91 stelt een procedure op betreffende de melding en behandeling van verzoeken tot rechtzetting van materiële vergissingen en onjuistheden, zoals vermeld in het vorige lid, die vastgesteld zijn na het afsluiten van de gegevens van het desbetreffende academiejaar.”

Deze bepaling is bij amendement nr. 30 ingevoerd (*Parl. St.* VI. Parl. 2007-2008, nr. 1468/2, 18 e.v.) als artikel 113^{quater} in het toenmalige Structuurdecreet, en kaderde in de oprichting van de Databank Hoger Onderwijs. Omtrent de redenen die aanleiding kunnen geven tot het opstarten van de hier vermelde procedure, bevat de parlementaire voorbereiding geen enkele nadere toelichting. Het amendement is vervolgens in eerste lezing aangenomen (*Parl. St.* VI. Parl. 2007-2008, nr. 1468/4, 41 e.v.) en lijkt vervolgens in het verslag namens de bevoegde commissie niet meer ter sprake te komen (*Parl. St.* VI. Parl. 2007-2008, nr. 1468/6).

Uit de letterlijke lezing van het huidige artikel IV.93 van de Codex – en de hiervoor in herinnering gebrachte parlementaire voorbereiding biedt geen aanknopingspunten voor een andere interpretatie – lijkt te volgen dat artikel 285, derde lid van de Codex de Raad enkel rechtsmacht verleent om zich uit te spreken over beroepen tegen hetzij (i) een studievoortgangsbepaling, hetzij (ii) een weigering tot inschrijving zoals vermeld in artikel II.205 van de Codex, hetzij (iii) een bepaling omtrent de vaststelling, vermeerdering of vermindering van het leerkrediet, wanneer het een interne beroepsprocedure betrof die betrekking had op de rechtzetting van materiële vergissingen en onjuistheden.

Zoals hierboven reeds is vastgesteld, is het voorwerp van huidig beroep geen studievoortgangsbepaling. Evenmin strekt de bestreden bepaling ertoe het leerkrediet van verzoeker vast te stellen, te vermeerderen of te verminderen.

De vraag rijst derhalve of de bestreden beslissing de hoedanigheid heeft van een weigering tot inschrijving zoals vermeld in artikel II.205, eerste lid van de Codex.

“Een hogeschool of universiteit kan de inschrijving van een student weigeren als hij een leerkrediet heeft dat kleiner of gelijk is aan nul.”

Deze vraag lijkt bevestigend te moeten worden beantwoord, maar opdat de Raad in toepassing van artikel IV.93 bevoegd zou zijn, is tevens vereist dat de beslissing omtrent artikel II.205 uitspraak doet over de rechtzetting van een materiële vergissing of onjuistheid. Dat blijkt te dezen duidelijk niet het geval te zijn: de berekening van het leerkrediet staat niet ter discussie, noch heeft verzoeker in de interne procedure – of thans voor de Raad – aangevoerd dat er van een materiële vergissing sprake is.

Zoals de Raad in het voormelde arrest nr. 2.750 heeft overwogen, zijn er vooreerst taalkundige redenen om aan te nemen dat de decreetgever de procedures vermeld in artikel IV.93 van de Codex Hoger Onderwijs wel degelijk alle heeft bedoeld in het licht van de rechtzetting van materiële vergissingen en onjuistheden.

Daarnaast zijn er naar oordeel van de Raad bovenal ook juridische overwegingen die tot hetzelfde besluit nopen.

Hiervoor reeds is in herinnering gebracht dat de Raad slechts beschikt over een toegewezen bevoegdheid. Dit betekent dat – ten ware een schending van het gelijkheidsbeginsel zou worden aangevoerd, wat te dezen niet het geval is en waartoe de Raad ook ambtshalve geen redenen ziet – de Raad slechts kan oordelen over de geschillen die uitdrukkelijk aan zijn bevoegdheid zijn onderworpen, of waarvan op grond van de parlementaire voorbereiding moet worden aangenomen dat zulks de onmiskenbare bedoeling van de decreetgever was (RvS 17 april 2008, nr. 182.124, XXX; RvS 17 juni 2010, nr. 205.337, Van Der Hijden).

In de parlementaire voorbereiding bij wat thans artikel II.205 van de Codex Hoger Onderwijs is, heeft de decreetgever de beslissing van de hogeronderwijsinstelling om een student met negatief leerkrediet al dan niet in te schrijven, uitdrukkelijk geduid als een discretionaire bevoegdheid van de instelling: *“Studenten met een negatief leerkrediet zijn niet financierbaar. Dit betekent dat de hoger onderwijsinstelling noch inputfinanciering noch outputfinanciering krijgt voor deze studenten. De instelling beslist over de inschrijving van deze studenten.”* (Parl. St. VI. Parl. 2007-2008, nr. 1468/1, 15) en *“Als een student zijn/haar leerkrediet volledig heeft verbruikt zonder resultaat, geeft dit aan dat hij de aangeboden kansen niet voldoende benut heeft. Hier kan een instelling oordelen dat op basis van het studieverleden, verder studeren op dat ogenblik weinig kans tot slagen biedt. De instelling krijgt hier dan ook het recht om deze studenten te weigeren.”* (Parl. St. VI. Parl. 2007-2008, nr. 1468/1, 47).

Het recht om de inschrijving om die redenen te weigeren werd door de afdeling Wetgeving van de Raad van State niet als onredelijk beschouwd, gelet op het gestelde doel, zijnde het bij de studenten zelf leggen van een deel van de verantwoordelijkheid voor de studievoortgang (Parl. St. VI. Parl. 2007-2008, nr. 1468/1, 349).

De Raad is bij de invoering van de voormelde bepaling noch uitdrukkelijk, noch impliciet bevoegd gemaakt voor wat in voorkomend geval in essentie voorkomt als een weigering tot inschrijving (de afdeling Wetgeving van de Raad van State bespreekt in haar voormeld advies de kwestie ook onder de titel ‘inschrijvingsrecht’).

Dat de onbevoegdheid van de Raad ertoe leidt dat diegene aan wie de inschrijving wordt geweigerd zich tot een andere rechter moet wenden, is geen reden om alsnog tot de bevoegdheid van de Raad te besluiten (zie in dat opzicht ook RvS 19 september 2016, nr. 235.790, KU Leuven en RvS 19 september 2016, nr. 235.791, KU Leuven). Partijen tonen ook niet aan waarom de bevoegdheid van een andere rechter de rechtsbescherming van de student aanzienlijk zou beperken, laat staan in die mate dat daarin een rechtsgrond zou kunnen worden gevonden die het gemis van bevoegdheid van de Raad on(grond)wettig zou kunnen doen bevinden.

De exceptie inzake de onbevoegdheid van de Raad is gegrond.

BESLISSING

De Raad verwerpt het beroep.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 24 oktober 2016, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen, I^e Kamer, samengesteld uit:

Jim Deridder,	voorzitter van de Raad
Jean Goossens	bijzitter
Jan Geens	bijzitter
bijgestaan door	
Melissa Thijs	secretaris

De secretaris

De voorzitter

Melissa Thijs

Jim Deridder

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.259 van 24 oktober 2016 in de zaak 2016/424

In zake: Sander VAN DEN BOSSCHE
woonplaats kiezend te 1703 Schepdaal
Ninoofsesteenweg 810

tegen:

VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL
woonplaats kiezend te 1050 Brussel
Pleinlaan 2

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 24 september 2016, strekt tot nietigverklaring van de beslissing van 21 september 2016, waarbij aan verzoeker aan afwijking van de inschrijvingsmodaliteiten wordt geweigerd.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend en verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 24 oktober 2016.

Voorzitter van de Raad Jim Deridder heeft verslag uitgebracht.

Karin Goossens, die verschijnt voor de verwerende partij, is gehoord.

III. Feiten

Verzoeker is in het academiejaar 2016-2017 ingeschreven in de opleiding Bachelor in de Rechten.

Op 17 september 2016 vraagt verzoeker om te mogen inschrijven voor meer dan het maximaal toegelaten aantal studiepunten van 66. Het verzoek is als volgt gemotiveerd:

“Vooreerst wens ik te vermelden dat ik het middelbaar onderwijs heb gevolgd aan het Leonardo Lyceum Topsport te Wilrijk. Gedurende deze periode heb ik me verdiept in de kunst van het judo tijdens dewelke ik, onder meer, een zevende plaats op de wereldkampioenschappen, een negende plaats op de Olympische Spelen (jeugd), en meerdere medailles op de Belgische kampioenschappen in de wacht heb gesleept.

Ik wou altijd al rechten gaan studeren, maar omwille van verschillende academische twijfels ben ik in het academiejaar 2014-2015 politieke wetenschappen gaan studeren aan de Vrije Universiteit Brussel. Na een vlekkeloos eerste semester te hebben afgelegd, heb ik op advies van de studietrajectbegeleider de overstap gemaakt naar rechten. Er werd me duidelijk verzekerd dat ik op 5 jaar de opleiding zou kunnen voltooien. Er werd me een individueel studietraject aangeboden.

Tot op heden heb ik een cijfergemiddelde van 13 op 20, en heb ik slechts éénmaal de teleurstelling gekend een herexamen te moeten afleggen.

Tijdens de zomermaanden volg ik op vrijwillige basis een juridische stage bij het Hof van Beroep te Brussel. Het Hof verwacht dat ik me eveneens tijdens het academiejaar vrij maak om zittingen bij te wonen. Ik word geacht kennis te geven van mijn bedenkingen en wordt hieromtrent opgevolgd.

Ik heb zowel de hoor- als werkcolleges van de opgegeven opleidingsonderdelen, nader bekeken en heb een individueel lessenrooster opgesteld. Het traject lijkt me haalbaar, rekening houdend met het feit dat ik vorig jaar een traject van 66 studiepunten heb opgenomen.

Om bovenstaande redenen, vraag ik toestemming om het opleidingsonderdeel Introduction à la recherche scientifique en droit op te nemen, ook al was ik omwille van het traject van vorig jaar in de onmogelijkheid [een] credit te behalen voor Rechtsmethodologie II. Volgend jaar kan u alvast de aanvraag verwachten Rechtsmethodologie III en Masterproef I in hetzelfde jaar te mogen volgen, zodat ik na 5 jaar de opleiding toch kan afronden.”

Met een e-mail van 22 september 2016 wordt door de studietrajectbegeleider aan verzoeker meegedeeld dat de vraag om afwijking van de inschrijvingsmodaliteiten daags voordien werd verworpen. De motivering bij de weigering luidt als volgt:

“De commissie heeft geoordeeld om je uitzondering niet toe te staan: je bent namelijk niet in de mogelijkheid om af te studeren. RM II kun je dan ook niet samen met 'introduction à la recherche scien[tif]ique en droit' opnemen dit academiejaar.”

Dit is de bestreden beslissing.

Op 24 september 2016 richt verzoeker zich met een e-mail tot de voorzitter van de interne beroepsinstantie. Op dezelfde dag maakt verzoeker een beroepsschrift over aan de Raad.

IV. Ontvankelijkheid

Standpunt van partijen

Verwerende partij betwist de ontvankelijkheid van het beroep.

Zij stelt dat de interne beroepsprocedure nog niet is uitgeput, en dat meer nog de initiële beslissing zelfs nog moet worden genomen, waarvoor de decaan bevoegd is en niet de studietrajectbegeleider die slechts een advies verleent.

Verzoeker zijnerzijds voert hiertegen in zijn wederantwoordnota aan dat de studietrajectbegeleider hem heeft meegedeeld dat de genomen beslissing definitief was, en dat hij na eigen opzoekingen heeft vastgesteld dat hij ter zake foutief werd geïnformeerd. Verzoeker stipt ook aan dat hij nog geen beslissing op intern beroep heeft ontvangen, en vraagt om het huidige beroep toch te behandelen.

Beoordeling

De Raad wil vooreerst opmerken dat in de omstandigheid waarin de studietrajectbegeleider geen beslissingsbevoegdheid heeft, het weinig zorgvuldig en zelfs misleidend voorkomt dat die studietrajectbegeleider aan verzoeker mededeelt dat “de commissie [zijn] verzoek tot uitzonderlijke inschrijvingsvereisten [heeft] kunnen behandelen” en dat “de commissie heeft geoordeeld om je uitzondering niet toe te staan”.

Het komt de Raad voor dat verzoeker bezwaarlijk kan worden verweten dit bericht te begrijpen als een beslissing, nu het geenszins wordt voorgesteld als een advies dat nog aan de decaan moet worden voorgelegd.

Verzoeker beoogt enerzijds een afwijking van de regels inzake de omvang van de inschrijving, met name door voor meer dan 66 studiepunten te kunnen inschrijven. Artikel 56, §2 van het onderwijs- en examenreglement van verwerende partij schrijft voor dat een afwijking

kan worden toegestaan op grond van uitzonderlijke omstandigheden, en dat de student ter zake een gemotiveerd verzoekschrift richt aan de decaan.

Anderzijds vraagt verzoeker een afwijking van de regels op de volgtijdelijkheid. Artikel 76 van het onderwijs- en examenreglement duidt ook voor die procedure de decaan aan als bevoegde overheid.

Uit samenlezing van de artikelen 56 en 76 met de artikelen 151 en volgende van het onderwijs- en examenreglement, moet worden opgemaakt dat de decaan de initiële studievoortgangsbepaling neemt, en dat tegen zijn beslissing een intern beroep openstaat bij de interne beroepsinstantie.

Verzoekers beroep is derhalve niet gericht tegen een beslissing op intern beroep, en zelfs niet tegen een initiële studievoortgangsbepaling. Het is om die reden onontvankelijk.

Louter ten overvloede stipt de Raad het volgende aan.

Aan de Raad is, na de uitwisseling van de nota's, een beslissing van de decaan voorgelegd, genomen en aan verzoeker ter kennis gebracht op 19 oktober 2016.

Deze beslissing luidt als volgt:

“De decaan stelt vast dat op grond van de gegevens uit het dossier blijkt dat de student vorig academiejaar een studierendement heeft gehaald van 100%. Tevens blijkt dat bij toelating tot afwijking van de volgtijdelijkheid voor de opleidingsonderdelen ‘Introduction à la recherche scientifique en droit’ en ‘Rechtsmethodologie III’, de student met een jaarprogramma van 66 studiepunten, kan afstuderen in de Bachelor of Laws in de rechten.

De decaan beslist om op grond van artikel 76 van het onderwijs- en examenreglement, student de toestemming te verlenen om af te wijken van de volgtijdelijkheid van het programma. Op deze wijze komt de decaan ook tegemoet aan de vraag om de opleiding in 5 jaar af te ronden.”

Samen met deze beslissing zijn aan verzoeker de modaliteiten voor het intern beroep meegedeeld. Het staat aan verzoeker om tegen de beslissing van 19 oktober 2016 al dan niet intern beroep in te stellen.

BESLISSING

De Raad verwerpt het beroep.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 24 oktober 2016, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbepalingen, I^e Kamer, samengesteld uit:

Jim Deridder,	voorzitter van de Raad
Jean Goossens	bijzitter
Jan Geens	bijzitter
bijgestaan door	
Melissa Thijs	secretaris

De secretaris

De voorzitter

Melissa Thijs

Jim Deridder

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.260 van 24 oktober 2016 in de zaak 2016/432

In zake: Melissa NANKHOSKI LANGEROUDI
                  woonplaats kiezend te 2000 Antwerpen
                  Begijnenstraat 60

tegen:

KAREL DE GROTE HOGESCHOOL
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Tom Peeters
kantoor houdend te 2018 Antwerpen
Mechelsesteenweg 27
bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 27 september 2016, strekt tot nietigverklaring van de studievoortgangsbepaling van 8 september 2016 en van de bepaling van de interne beroepsinstantie van 23 september 2016.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 24 oktober 2016.

Voorzitter van de Raad Jim Deridder heeft verslag uitgebracht.

Verzoekende partij en advocaat Tom Peeters, die verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

III. Feiten

Verzoekster is in het academiejaar 2015-2016 ingeschreven in de opleiding Bachelor International business studies.

Voor het opleidingsonderdeel 'ICT for communication' behaalt verzoekster in de tweede examenperiode een examencijfer van 8/20; dit is de weergave van het hoogst behaalde resultaat over de twee zittijden heen, nu verzoekster in de tweede zittijd 4/20 behaalde. Dit resultaat wordt op 8 september 2016 bekendgemaakt.

Dit is de eerste bestreden beslissing.

Tegen dit examencijfer tekent verzoekster op 14 september 2016 het volgende intern beroep aan:

“Ik (...), zou in beroep willen gaan tegen de beslissing van een behaald resultaat voor het vak ICT voor communicatie, onderwezen door professor [D.R.].

Ik heb dit vak afgelegd in tweede zittijd op 26 augustus 2016.
Reeds een dag na de publicatie van de punten kreeg ik te horen dat ik twee bestanden zonder inhoud had geüpload.

Ik heb op donderdag 8 september 2016 mijn E-Student Service geraadpleegd, maar de punten voor ICT voor Communicatie waren nog niet gepubliceerd in mijn 'final report'. Ik zag enkel het resultaat van de eerste zittijd in januari 2016.

Gezien ik het vreemd vond dat er nog steeds 8/20 werd weergegeven, wat namelijk hetzelfde resultaat was als mijn behaald resultaat in eerste zittijd - dit was overigens ook het geval met twee andere vakken dat ik in tweede zittijd heb afgelegd - heb ik de professor een e-mail gestuurd om feedback te verkrijgen. Pas op de vooravond van de volgende dag, namelijk op 9 september 2016, kreeg ik een antwoord met daarin vermeld dat ik twee lege documenten had verstuurd.

Op zaterdag 10 september heb ik vroeg in de morgen opnieuw gekeken op mijn E-Student Service en toen was opeens het resultaat 4/20 en niet meer 8/20, maar enkel dit 1 punt (4/20) en niet drie aparte punten wat normaal gezien wel zou moeten zijn aangezien ik een laptop gedeelte heb dat meetelt voor 70%, een mondeling gedeelte dat meetelt voor 30%, en daarvan het totaal berekend op 100%.

Indien ik niet om een feedback had gevraagd, had ik nooit geweten dat ik twee blanke bestanden had doorgestuurd. Ik vind toch wel dat de [professor] mij hiervan op de hoogte mocht stellen of op zijn minst mij informeren via een melding bij mijn punten op E-Student Service die gepubliceerd worden.

Volgens mij is het verzenden van twee lege documenten een rechtstreeks gevolg van technische problemen met het Blackboard. Bij navraag bij enkele klasgenoten bleek dat ook zij problemen hebben ondervonden met het uploaden van de documenten. Zij hebben hun examen toen maar doorgestuurd via email, wat volgens de examenregels niet mag,

aangezien dit een communicatietool is en we deze niet mogen gebruiken tijdens onze examens.

Ik heb nu achteraf op mijn laptop de documenten in de zoekbalk ingetypt om geen verwarring te hebben en deze documenten waren beiden telkens met inhoud.

Het is dus onmogelijk dat ik twee lege bestanden tijdens mijn examen zou verstuurd hebben, aangezien ik zo'n bestanden met dezelfde naam op mijn laptop niet heb staan, maar dat deze bestanden wel degelijk telkens een inhoud hebben.

Ik heb gisteren 13 september 2016 de Ombudsdienst gecontacteerd via mail, maar zij informeerden mij geen gevolg aan mijn klacht te geven.

Ik kan mij absoluut niet akkoord verklaren met deze beslissing en teken hierbij verzet aan en wel op basis van onderstaande feitelijke bezwaren:

- Er waren technische problemen met Blackboard op het moment van het uploaden van mijn bestanden voor mijn examen. Ik was duidelijk niet de enige student, aangezien er anderen hun examen via email hebben verzonden naar de professor, wat reglementair gezien niet is toegestaan aangezien dit een communicatietool is.
- De professor is naar mijn laptop gestapt en zij zei dat het er wel goed uitzag, maar heeft uiteindelijk niks veranderd aan de manier van het uploaden en het verzenden, wat dus duidelijke gevolgen heeft gehad voor mijn bestanden. Aangezien ikzelf zei dat er problemen waren met het uploaden aangezien ik niet verder kon doorklikken naar de volgende stap.
- Ik vind het niet correct dat zij zei ik heb de documenten ontvangen, maar dat dit nog steeds mijn eigen verantwoordelijkheid is van het versturen, terwijl mijn professor zegt dat dit ok was, heb ik hierop natuurlijk vertrouwd.
- Ik had de mogelijkheid niet deze bestanden inhoudelijk na te kijken aangezien dit niet van toepassing is tijdens het verzenden op Blackboard.
- Terwijl mijn andere klasgenoot dus duidelijk ook problemen ondervond dat hij dit wel heeft kunnen verzenden via e-mail en zo toch wel punten heeft verkregen en ik niet doordat ik deze kans niet heb gekregen of toch wel gevolgen heb van de technische problemen.
- Het onmogelijk is dat ik zelf twee lege documenten zou verstuurd hebben, aangezien wat er eventueel fout zou zijn gelopen dat ik tijdens het maken van mijn examen nooit mijn examen opgeslagen zou hebben. Als dit het geval geweest zou zijn, zou er op zijn minst wel degelijk een inhoud aanwezig zijn geweest, namelijk deze dat professor [D.R.] zelf heeft opgesteld om in te werken en dingen te moeten toepassen voor ons examen. Dit waren dus de zagezegde examenvragen om verder op door te werken, wat dus wilt zeggen dat er altijd een inhoud aanwezig zou moeten zijn bij het verzenden.
- U kan dit ook nagaan met de examentool wat er net is fout gelopen met het verzenden aangezien deze screenshots neemt tijdens mijn examen en u kan ook een [IT-expert] deze zaak laten bekijken aan de hand van de log data van mijn laptop voor bewijzen. Zo kan u zien dat ik wel degelijk bestanden met inhoud heb verstuurd en dat dit waarschijnlijk door een technisch probleem is fout gelopen tijdens het uploaden en tijdens het verzenden, waardoor de professor twee lege bestanden heeft ontvangen.

- Dit heeft zware gevolgen voor mij, namelijk dat ik dit vak moet meenemen naar volgend jaar, waardoor ik mijn studiepunten van dit vak verlies en ik hierdoor ook een vak minder kan opnemen van mijn tweede jaar.

Ik hoop dat al deze argumenten u kunnen overtuigen om mijn examenresultaat te herzien en mij alsnog de kans te geven om mijn examen opnieuw af te leggen en hierdoor mijn studiepunten niet te verliezen.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd om deze zaak zo goed mogelijk te behandelen.

Om te waarborgen dat u deze brief heeft ontvangen, heb ik deze ook doorgemailed op het volgende emailadres: regels-klachten@kdg.be en heb ik deze ook aangetekend verzonden.”

Onder verwijzing naar artikel 4.4.4.1 van het onderwijs- en examenreglement, dat de decretale termijn voor het instellen van een intern beroep in herinnering brengt, verklaart de interne beroepsinstantie het beroep op 22 september 2016 onontvankelijk *ratio temporis*.

Dit is de tweede bestreden beslissing.

IV. Ontvankelijkheid

A. De wederantwoordnota van verzoekster

In de procedurekalender die op 3 oktober 2016 aan partijen is overgemaakt, is de uiterste datum voor de neerlegging van de wederantwoordnota bepaald op 17 oktober 2016.

Met een e-mail van 18 oktober 2016 om 00u47, heeft verzoekster een wederantwoordnota met bijkomende stukken overgemaakt.

Artikel II.302, §3, tweede lid van de Codex Hoger Onderwijs bepaalt dat een buiten de gestelde termijn aan de Raad overgemaakte nota uit de verdere procedure wordt geweerd. Het betreft een bindend voorschrift ten aanzien waarvan de Raad niet over een appreciatiebevoegdheid beschikt.

De wederantwoordnota van verzoekster wordt uit de debatten geweerd. De bij deze nota gevoegde stukken worden als loutere inlichting beschouwd.

B. Voorwerp van het beroep

Standpunt van partijen

Verwerende partij betwist de ontvankelijkheid van het beroep, in zoverre het is gericht tegen de eerste bestreden beslissing.

Deze beslissing is volgens verwerende partij niet in rechte aanvechtbaar, omdat zij geen beslissing op intern beroep is zoals bedoeld in artikel II.284 van de Codex Hoger Onderwijs.

Verzoekster, die geen wederantwoordnota heeft ingediend, betwist de exceptie niet.

Beoordeling

Artikel II.285 van de Codex Hoger Onderwijs bepaalt dat de Raad als administratief rechtscollege uitspraak doet over beroepen die worden ingesteld na uitputting van de hiervoor vermelde interne beroepsprocedure.

Of een initiële studievoortgangsbepaling zoals een examenbeslissing in die stand van de procedure nog het voorwerp kan uitmaken van een beroep bij de Raad, is afhankelijk van de omvang van de bevoegdheid van het orgaan dat instaat voor de behandeling van het intern beroep, dat de student op straffe van onontvankelijkheid van zijn beroep bij de Raad eerst dient uit te putten.

Te dezen bepaalt artikel 4.4.4.1 van het onderwijs- en examenreglement van de verwerende partij dat interne beroepsinstantie een nieuwe beslissing neemt. Verwerende partij heeft haar interne beroepsprocedure aldus derwijze georganiseerd dat de beroepscommissie over volheid van bevoegdheid beschikt, zodat de beslissing van dit beroepsorgaan in de plaats treedt van de initiële studievoortgangsbepaling, die dan op haar beurt niet meer in rechte aanvechtbaar is.

Dit leidt tot de vaststelling dat het beroep onontvankelijk is ten aanzien van de eerste bestreden beslissing, en ontvankelijk ten aanzien van de tweede bestreden beslissing (verder: de bestreden beslissing).

C. Voorafgaande uitputting intern beroep

Standpunt van partijen

Verwerende partij voert aan dat het beroep verder onontvankelijk is omdat verzoekster heeft nagelaten de interne beroepsprocedure op regelmatige wijze uit te putten. Zij heeft immers, zo stelt verwerende partij, haar intern beroep één dag na het verstrijken van de beroepstermijn verzonden.

Verzoekende partij betwist deze exceptie evenmin.

Beoordeling

Daargelaten het hier niet aan de orde zijnde geval bedoeld in artikel II.294 van de Codex Hoger Onderwijs, waarin de student een initiële studievoortgangsbepaling tot voorwerp van zijn beroep voor de Raad kan maken omdat niet tijdig een beslissing op intern beroep is tussengekomen, schrijft artikel II.285 van dezelfde Codex voor dat de Raad slechts uitspraak kan doen over studievoortgangsgeschillen nadat de interne beroepsprocedure is uitgeput.

Het is vaste rechtspraak van de Raad dat deze vereiste er niet enkel op ziet dat een intern beroep werd ingesteld, maar ook dat dit op ontvankelijke wijze gebeurde.

De tijdigheid van het intern beroep is één van die ontvankelijkheidsvoorwaarden.

Op het ogenblik dat verzoekster haar intern beroep instelde, luidde artikel II.283 van de Codex Hoger Onderwijs als volgt:

De student die oordeelt dat een ongunstige studievoortgangsbepaling aangetast is door een schending van het recht, heeft toegang tot een interne beroepsprocedure, waarvan de vormen zijn vastgelegd in het onderwijs- en examenreglement.
De student stelt een verzoek tot heroverweging van de studievoortgangsbepaling in binnen een vervaltermijn van 5 kalenderdagen, die ingaat op:
1° in het geval van een examenbeslissing: de dag na deze van de proclamatie;
2° (...)

Aangezien de initiële beslissing een examenbeslissing betrof met proclamatie op 8 september 2016 (zoals niet alleen blijkt uit stuk 1 van het administratief dossier, maar ook uit het stuk 1 van verzoekster), is de beroepstermijn van vijf kalenderdagen ingegaan op vrijdag 9 september 2016, om te eindigen op dinsdag 13 september 2016.

Uit de aan de Raad voorgelegde stukken blijkt dat verzoekster haar intern beroep heeft ingesteld bij een ter post aangetekend schrijven van 14 september 2016, zijnde buiten de decretale beroepstermijn.

Dat de bestreden beslissing aldus het intern beroep ogenschijnlijk terecht onontvankelijk heeft verklaard, wordt door verzoekster in haar huidig beroep overigens niet tegengesproken, nu zij in haar verzoekschrift enkel de grieven omtrent de grond van de zaak herneemt uit haar intern beroepsschrift en niet ingaat op de problematiek van de onontvankelijkheid, laat staan dat zij de onjuistheid van de bestreden beslissing ter zake overtuigend zou aantonen.

Het intern beroep werd terecht onontvankelijk verklaard, wat tot gevolg heeft dat ook huidig beroep dient te worden verworpen.

BESLISSING

De Raad verwerpt het beroep.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 24 oktober 2016, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbepalingen, I^e Kamer, samengesteld uit:

Jim Deridder,	voorzitter van de Raad
Jean Goossens	bijzitter
Jan Geens	bijzitter
bijgestaan door	
Melissa Thijs	secretaris

De secretaris

De voorzitter

Melissa Thijs

Jim Deridder

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.261 van 24 oktober 2016 in de zaak 2016/437

In zake: Joris VAN CAUWENBERGH
woonplaats kiezend te 2800 Mechelen
Frederik de Merodestraat 111, 3b

tegen:

THOMAS MORE ANTWERPEN-MECHELEN
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Tom Peeters
kantoor houdend te 2018 Antwerpen
Mechelsesteenweg 27
bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 27 september 2016, strekt tot nietigverklaring van de studievoortgangsbepaling van 7 september 2016 en van de beslissing van de interne beroepsinstantie van 22 september 2016.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend en verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 24 oktober 2016.

Voorzitter van de Raad Jim Deridder heeft verslag uitgebracht.

Verzoekende partij en advocaat Tom Peeters, die verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

III. Feiten

Verzoeker is in het academiejaar 2015-2016 ingeschreven in de opleiding Bachelor in de Verpleegkunde.

Voor het opleidingsonderdeel ‘Bachelorproef’ behaalt verzoeker in de tweede examenperiode een examencijfer van 9/20. Dit resultaat wordt op 7 september 2016 bekendgemaakt.

Dit is de eerste bestreden beslissing.

Tegen dit examencijfer tekent verzoeker op 8 september 2016 het volgende intern beroep aan:

“Ik wens via deze weg de interne beroepsprocedure op te starten tegen de studievoortgangsbepaling genomen naar aanleiding van de 2^e examenkans van het opleidingsonderdeel YG0661 Bachelorproef, onderdeel van het 3^e jaar van de opleiding bachelor in de Verpleegkunde — keuzetraject pediatrie.

De basis van de betwisting ligt bij een verschil in interpretatie tussen de docent, Dhr. [D.V.], en mezelf in verband met 1 van de 3 onderdelen die deel uitmaken van de beoordeling van de bachelorproef.

Zoals in de ECTS-fiche van het opleidingsonderdeel YG0661 — Bachelorproef vermeld staat, bestaat de evaluatie van de bachelorproef uit 3 onderdelen: productevaluatie (70%), vormgeving (15%) en procesevaluatie (15%). Bij dit laatste onderdeel heb ik een resultaat van 3 op 15 gekregen wat mee aan de basis ligt van het eindresultaat van 9 op 20 voor mijn bachelorproef.

Tijdens het studentencontact geeft Mr. [V.] aan dat hij bij de procesbeoordeling rekening heeft gehouden met het volledige academiejaar en dus ook met feiten tijdens de eerste examenperiode. Dit lijkt mij niet correct.

Een tweede examenkans is een nieuwe kans waarop studenten kunnen bewijzen dat ze het vereiste competentieniveau wel bereikt hebben. Zo wordt er bij de beoordeling van een herexamen ook geen rekening gehouden met punten van een examen in eerste zitting. Indien dit wel zo is zou dit volgens mij uitdrukkelijk moeten worden vermeld in de ECTS-fiche, zoals dit bijvoorbeeld in de ECTS-fiche van het opleidingsonderdeel YG0477 — Verpleegkundig management en wetenschappelijk onderzoek 3 wel duidelijk staat.

Als ik ga kijken naar de ECTS-fiche van het opleidingsonderdeel Z12542 — Bachelorproef (VP) van de opleiding Verpleegkunde in Turnhout merk ik dat er daar duidelijk is omschreven hoe de procesevaluatie zal verlopen in 2^e zitting en er geen ruimte is voor andere interpretaties, daar waar dit hier duidelijk wel mogelijk is.

In de marge van deze betwisting wil ik graag een belangrijke reden meegeven waarom ik heb besloten om mijn bachelorproef te maken in 2^e zitting. Dit ligt aan het feit dat ik door op buitenlandse stage te gaan, onvoldoende tijd had tijdens de eerste zitting om

hieraan te werken. Dit tijdsgebrek is mee in de hand gewerkt door een beslissing genomen door de opleiding en heeft voor een ongelijkheid in voorbereidingstijd tussen studenten gezorgd. Zo hebben bijna alle studenten tijdens een stage van 6 weken geen stageverslag moeten maken met als uitdrukkelijke reden dat ze deze tijd kunnen gebruiken om aan de bachelor proef te werken.

Studenten, zoals ikzelf, die op buitenlandse stage zijn geweest, hebben deze vrijstelling niet gekregen en hebben dus voor alle stages een verslag moeten maken. Aangezien naar mijn mening een buitenlandse stage extra voorbereiding en inspanningen vraagt, zou het eerder logisch zijn dat deze studenten op een ander moment een vrijstelling krijgen van het maken van een stageverslag maar ondanks dit te hebben aangevraagd bij de stagecoördinator, Mevr. [L.D.B.] is dit niet toegestaan.

Ik zie dit deels als bijkomend element in deze beroepsprocedure maar hoop vooral dat dit wordt meegenomen naar volgende jaren zodat alle studenten dezelfde kansen krijgen om aan hun bachelorproef te werken.

Ik hoop de beroepscommissie tijdens een gesprek verder toelichting te kunnen geven bij mijn standpunten. Indien mogelijk zou ik u willen vragen om bij het plannen van dit gesprek rekening te houden met het feit dat ik sinds 1 september 2016 terug ben beginnen werken. Ik kan mij overdag gemakkelijk vrijmaken op dinsdag en donderdag, in tweede instantie ook op woensdag- en donderdagnamiddag vanaf 14u.”

De interne beroepscommissie behandelt verzoekers beroep in zitting van 16 september. De bachelorproefbegeleider deelt het volgende mee:

“Uit de argumentatie van de student blijkt dat hij zijn cijfer van 9 op 20 op het opleidingsonderdeel bachelorproef betwist op basis van de beoordeling van 1 van de drie onderdelen van het opleidingsonderdeel bachelorproef, meer bepaald het punt procesevaluatie. Nog volgens de student gaat het over een verschil in interpretatie over de periode waarop deze beoordeling zou moeten slaan.

De argumentatie van Joris Van Cauwenbergh dat er in de ECTS-fiche geen vermelding staat van een afzonderlijke beoordeling van de eerste en tweede examenperiode en in een ander opleidingsonderdeel wel, is correct. De vergelijking die hij maakt met een andere opleiding doet echter niet ter zake, daar de student zich ingeschreven heeft in de bacheloropleiding Verpleegkunde van Thomas More Mechelen. De opleiding waar Joris Van Cauwenbergh naar verwijst betreft een opleiding in een andere vzw.

De grond van de zaak is dus of het proces van de opmaak van de bachelorproef van Joris Van Cauwenbergh in eerste zitting meegenomen kan worden in de beoordeling van tweede zitting. Hiervoor kan een chronologische opsomming van de contactmomenten met Joris Van Cauwenbergh volstaan (cfr. bijlage 5 mailverkeer tussen interne begeleider en de student).

Het eerste contact dat Joris Van Cauwenbergh legde was een mail op 5 juli 2016 met de vraag wanneer hij zijn werk mocht doorsturen om alsnog feedback te kunnen krijgen. In mijn mail 's ochtends van de dag erna heb ik duidelijk gemaakt dat de deadline om een versie voor feedback in te dienen de dag erna was. Ik heb toen ook gewezen op het feit,

dat dit de eerste mail was die ik van Joris Van Cauwenbergh kreeg met betrekking tot zijn bachelorproef en dat dit zijn procesevaluatie kon beïnvloeden.

Omdat Joris Van Cauwenbergh in zijn mail liet uitschijnen dat hij nog niet veel informatie verzameld had en ook nog geen product klaar had om ter evaluatie voor te leggen (hetgeen hij in een volgende mail bevestigde), heb ik zelfs voorgesteld om door te sturen wat hij al had aan teksten, maar ook een stappenplan om tot zijn product te komen. Op die manier heb ik Joris Van Cauwenbergh de mogelijkheid geboden om niet enkel de teksten die hij reeds had door te sturen, maar ook een stappenplan, zodat ik zijn proces zou kunnen bijsturen.

Joris Van Cauwenbergh is niet ingegaan op de mogelijkheid alsnog documenten of een stappenplan door te sturen, omdat hij enkel een aantal teksten en een inleiding klaar had (zie mail 6 juli 2016). Ook een stappenplan heb ik niet mogen ontvangen.

Gezien de student in eerste zitting geen bachelorproef indiende, kon er voor deze fase van het opleidingsonderdeel geen punt worden gegeven en resulteerde dit in een NAscore op OPO-niveau. Indien hij dit toch zou gedaan hebben zou dit voor procesevaluatie een laag cijfer geweest zijn, gezien er geen proces aanwezig was en enkel zijn zelfstandigheid kon gescoord worden.

In tweede zitting was er van een proces evenmin sprake, gezien de late reactie en het niet inzenden van documenten of stappenplan voor feedback.

Daarenboven stelt de ECTS-fiche bij de verduidelijking betreffende de tweede zitting: "Als je tijdens de eerste examenkans niet slaagt voor de bachelorproef, kan je tijdens het studentencontact je interne begeleider aanspreken om de nodige feedback tot herwerking te bekomen". De eerste vraag van Joris Van Cauwenbergh kwam 5 dagen na het studentencontact.

De score van Joris Van Cauwenbergh op het onderdeel proces is gebaseerd op een afwezigheid op het studentencontact en de late vraag voor feedback, zonder het doorsturen van documenten om feedback te geven."

Na ook verzoeker te hebben gehoord, wordt aan verzoeker per e-mail van 22 september 2016 de volgende beslissing overgemaakt:

"Op basis van de overhandigde documenten, uw verklaringen en op basis van de informatie die verstrekt werd door de betrokkenen van de opleiding, heeft de beroepscommissie beslist dat het door u ingestelde beroep ontvankelijk en gedeeltelijk gegrond is.

De beroepscommissie komt tot deze beslissing op basis van volgende overwegingen:

Tijdens de zitting argumenteert de student dat bij de beoordeling van het product [te veel] rekening werd gehouden met de onderdelen die met de code F werden gescoord. Hij rekende uit dat de interne begeleider voor "slechts" 7 van de 29 beoordelingscategorieën de code F toekende. Een code F staat voor een cijfer tussen 0 en 7. Een totale beoordeling van 28/70 (8/20) vond hij dan niet terecht.

De interne beroepscommissie merkt op dat het feit dat de student met een eigen scoringssysteem tot een hoger examencijfer komt, de beoordeling van [het] examen niet onjuist of onredelijk maakt. Bovendien merkt de interne beroepscommissie op dat er ook andere beoordelingscategorieën als onvoldoende werden aangekruist en bovendien betekent een F, een cijfer lager dan 7. Een 8/20 lijkt dan ook niet onredelijk.

De student argumenteert dat de procesevaluatie in de 2° examenkans mede gebaseerd is op feiten tijdens de eerste examenkans.

De interne beroepscommissie stelt vast dat de beoordelaar in een mail van 6 juli bevestigt dat hij rekening houdt met de gebeurtenissen tijdens de eerste en tweede examenperiode.

De interne beroepscommissie meent dat dit middel gegrond is. Deze regeling werd niet in de ECTS-fiche vermeld en bovendien oordeelt de interne beroepscommissie dat een student recht heeft op een zo volledig mogelijk nieuwe examenkans.

De interne beroepscommissie beslist om geen rekening te houden met het deel procesevaluatie en enkel rekening te houden met de onderdelen ‘product’ (28/70) en ‘vormgeving’ (12/15). Gecombineerd betekent dit 40/85 of 9,41/20.

Gezien de afrondingsregels, zoals vermeld in artikel 50 van het Onderwijs- en examenreglement, betekent dit dat de score van 9/20 behouden blijft.”

Dit is de tweede bestreden beslissing.

IV. Ontvankelijkheid

Standpunt van partijen

Verwerende partij betwist de ontvankelijkheid van het beroep, in zoverre het is gericht tegen de eerste bestreden beslissing.

Deze beslissing is volgens verwerende partij niet in rechte aanvechtbaar, omdat zij werd vervangen door de beslissing op intern beroep, zijnde de tweede bestreden beslissing.

Verzoeker weerlegt deze exceptie niet in zijn wederantwoordnota.

Beoordeling

Artikel II.285 van de Codex Hoger Onderwijs bepaalt dat de Raad als administratief rechtscollege uitspraak doet over beroepen die worden ingesteld na uitputting van de hiervoor vermelde interne beroepsprocedure.

Of een initiële studievoortgangsbepaling zoals een examenbeslissing in die stand van de procedure nog het voorwerp kan uitmaken van een beroep bij de Raad, is afhankelijk van de omvang van de bevoegdheid van het orgaan dat instaat voor de behandeling van het intern beroep, dat de student op straffe van onontvankelijkheid van zijn beroep bij de Raad eerst dient uit te putten.

Te dezen bepaalt artikel 98, §3 van het onderwijs- en examenreglement van de verwerende partij dat interne beroepsinstantie een nieuwe beslissing neemt. Verwerende partij heeft haar interne beroepsprocedure aldus derwijze georganiseerd dat de beroepscommissie over volheid van bevoegdheid beschikt, zodat de beslissing van dit beroepsorgaan in de plaats treedt van de initiële studievoortgangsbepaling, die dan op haar beurt niet meer in rechte aanvechtbaar is.

Dit leidt tot de vaststelling dat het beroep onontvankelijk is ten aanzien van de eerste bestreden beslissing, en ontvankelijk ten aanzien van de tweede bestreden beslissing (verder: de bestreden beslissing).

V. De middelen

Voorafgaand wil de Raad erop wijzen dat van een verzoekende partij wordt verwacht dat zij haar grieven tegen de bestreden beslissing – en dat is in geschillen omtrent studievoortgangsbepalingen normaliter: de beslissing op intern beroep – uiteenzet in het verzoekschrift dat bij de Raad wordt ingediend. Door in dat verzoekschrift slechts een summier weergave van de middelen op te nemen en voor de nadere uiteenzetting ervan (impliciet) te verwijzen naar een bijgevoegd stuk, bemoeilijkt de verzoekende partij de rechtsvinding door de Raad. Wanneer bovendien dat bijgevoegde stuk – zoals te dezen – het verzoekschrift op intern beroep is, waarin evident geen kritiek op de bestreden beslissing te vinden is aangezien die pas nadien is tussengekomen, stelt de verzoekende partij zich bloot aan het risico dat de verwerende partij, en de Raad met haar, in de huidige stand van de procedure onvoldoende duidelijke middelen aantreft tegen de beslissing die van die procedure het (enige) voorwerp uitmaakt, met name dus de beslissing op intern beroep.

Verwerende partij heeft zich *in casu* bereid getoond om, beide verzoekschriften samen lezend, de middelen in hun geheel te beantwoorden. De Raad zal, voor zover de ontvankelijkheidsvoorwaarden zulks toelaten, verzoeker hetzelfde voordeel gunnen.

Eerste middel

Verzoeker neemt een eerste middel uit het gelijkheidsbeginsel.

Standpunt van partijen

Verzoeker voert aan dat de beslissing van verwerende partij met betrekking tot de voorbereidingstijd bij de bachelorproef ertoe heeft bijgedragen dat niet alle studenten dezelfde kansen hebben gekregen.

Deze grief sluit aan bij verzoekers argument in de interne beroepsprocedure, luidend dat hij door op buitenlandse stage te gaan onvoldoende tijd had om tijdens de eerste zitting aan de bachelorproef te werken. Dit tijdsgebrek is volgens verzoeker mee in de hand gewerkt door een beslissing genomen door de opleiding. Er is met name een ongelijkheid in voorbereidingstijd tussen studenten ontstaan omdat bijna alle studenten tijdens een stage van 6 weken geen stageverslag moeten maken met als uitdrukkelijke reden dat ze deze tijd kunnen gebruiken om aan de bachelor proef te werken, terwijl studenten die – zoals verzoeker – op buitenlandse stage zijn geweest, deze vrijstelling niet hebben gekregen en hebben dus voor alle stages een verslag moesten maken. Verzoeker is van oordeel dat aangezien een buitenlandse stage extra voorbereiding en inspanningen vraagt, het eerder logisch zou geweest zijn om deze studenten op een ander ogenblik een vrijstelling te verlenen van het maken van een stageverslag. Dit is evenwel geweigerd.

In haar *antwoordnota* repliceert verwerende partij hierop als volgt:

“8. Verzoeker stelt niet deel te kunnen hebben nemen aan de eerste examenkans omwille van tijdsgebrek ingevolge zijn buitenlandse stage, tevens in het kader van de opleiding “Bachelor in de Verpleegkunde”. Hij meent het slachtoffer te zijn van een discriminatie van studenten die opteren voor een buitenlandse stage ten opzichte van studenten die alle opleidingsgebonden stages in België uitvoeren. Studenten die hun stages in België zouden uitvoeren, zouden immers genieten van een vrijstelling voor het schrijven van één stageverslag waardoor zij meer ruimte zouden krijgen voor het voorbereiden van hun bachelorproef, hetgeen hun slaagkansen positief zou beïnvloeden.

9. Dit middel is echter zonder voorwerp. Met dit middel poogt verzoeker aan te kaarten dat hij benadeeld werd om deel te nemen aan de eerste examenkans. Thans betreft het

echter niet de beoordeling van de eerste examenkans, waartegen verzoeker trouwens geen enkel rechtsmiddel heeft laten gelden, maar wel de beoordeling van de tweede examenkans. Verzoeker voert zelf aan dat die volledig afzonderlijk en los van de eerste examenkans moet worden beoordeeld (zie tweede middel). In de voorbereiding van de tweede examenkans werd verzoeker op geen enkele manier gehinderd door buitenlandse stages.

10. Enkel voor zover als nodig onderstreept verwerende partij dat verzoeker nergens aantoonst dat de opmaak van een stageverslag voor de buitenlandse stage hem zou gehinderd hebben bij andere opleidingsonderdelen, laat staan dat dit dan specifiek voor de bachelorproef van belang zou geweest zijn. De overige opleidingsonderdelen hebben immers wel tot goede resultaten geleid.”

Verzoeker zijnerzijds dupliceert in zijn *wederantwoordnota* het volgende:

“Het feit dat een beslissing van de verwerende partij er rechtstreeks heeft toe bijgedragen dat niet alle studenten dezelfde voorbereidingstijd voor de bachelorproef hebben gekregen lijkt mij zeer relevant om aan te tonen waarom ik de bachelorproef pas in 2^e zitting heb opgenomen. Dit was niet nodig geweest indien de verwerende partij gelijkaardige faciliteiten had aangeboden aan alle studenten. Ik heb dit overigens onmiddellijk opgenomen met de stagecoördinator en de ombudsdienst die na overleg met het opleidingshoofd niet op het voorstel zijn ingegaan om ook voor de studenten die op buitenlandse stage gaan vrijstelling te verlenen voor het maken van een stageverslag.

In punt 10 haalt de verweerder aan dat dit mij niet heeft gehinderd voor andere opleidingsonderdelen. Dit klopt inderdaad maar is tegelijkertijd ook net de reden waarom ik de bachelorproef heb uitgesteld naar 2de zitting; om mij zo te kunnen concentreren op de andere opleidingsonderdelen.”

Beoordeling

Terecht stipt verwerende partij aan, en verzoeker bevestigt het ook, dat een verschil in voorbereidingstijd enkel aan de orde kan zijn geweest tijdens de eerste examenperiode, terwijl de bestreden beslissing betrekking heeft op een examenquotering die in de tweede examenperiode tot stand kwam. Verzoeker heeft bijgevolg geen belang bij dit middel, nu het niet van aard is om de regelmatigheid van de bestreden quotering in het gedrang te brengen.

Of verzoeker er inderdaad door tijdsgebrek toe gedwongen is geweest om de eerste examenkans voor de bachelorproef onbenut te laten, kan thans ook niet meer op ontvankelijke wijze worden opgeworpen. Het is immers een kritiek op het verloop van de eerste examenkans, en die kritiek had verzoeker in het raam van de afwikkeling van dié examenkans moeten aanvoeren – een en ander nog daargelaten de vraag of een beroep op het gelijkheidsbeginsel tot een gegrond middel

kan leiden in omstandigheden waarin de studenten niet in een concurrentiële positie tegenover elkaar staan.

Het middel is onontvankelijk.

Tweede middel

Het tweede middel betreft verzoeker op het redelijkheidsbeginsel en de bepalingen van de ETCS-fiche.

Standpunt van partijen

In een tweede middel doet verzoeker gelden dat er bij de beoordeling van de bachelorproef in de tweede examenzitting ten onrechte rekening is gehouden met elementen uit de eerste zitting, wat door de interne beroepscommissie is bevestigd.

Verwerende partij repliceert in de *antwoordnota* ter zake dat deze grief door de bestreden beslissing reeds gegrond werd verklaard:

“11. Verzoeker is van mening dat hij ten onrechte negatief werd beoordeeld op het subonderdeel ‘procesevaluatie’, waarbij volgens hem negatieve elementen uit de eerste examenperiode in rekening werden gebracht, terwijl hiermee volgens hem geen rekening mag gehouden worden in de tweede examenperiode.

12. De interne beroepscommissie bevestigde in haar beslissing d.d. 22 september 2016 dat een student recht heeft op een zo volledig mogelijk nieuwe examenkans en weerde bijgevolg het onderdeel “procesevaluatie” uit de eindbeoordeling van de bachelorproef. De totaalscore voor de bachelorproef werd teruggebracht op de som van de scores voor de onderdelen “product” en “vormgeving” waardoor verzoeker in totaal 40/85, respectievelijk 9,41 of 9/20 behaalde voor het opleidingsonderdeel.

13. Verwerende partij noteert dat verzoeker zich hierbij heeft neergelegd en de beslissing van de interne beroepscommissie, wat dit aspect betreft, heeft aanvaard.”

In zijn *wederantwoordnota* komt verzoeker op dit middel niet meer terug.

Beoordeling

Met verwerende partij moet worden vastgesteld dat datgene wat verzoeker aan de initiële examenbeslissing verweet, door de bestreden beslissing op intern beroep is hersteld.

Op de wijze van dat herstel, met name door het deel ‘procesevaluatie’ uit de beoordeling te laten, uit verzoeker geen kritiek.

Bijgevolg moet worden vastgesteld dat de bestreden beslissing verzoeker genoegdoening heeft gegeven, zodat de kritiek die verzoeker thans nogmaals herneemt, feitelijke grondslag mist.

Het middel is ongegrond.

Derde middel

In een derde middel beroept verzoeker zich op het redelijkheidsbeginsel en het zorgvuldigheidsbeginsel.

Standpunt van partijen

Verzoeker stelt dat hij het met de bestreden beslissing niet eens is omdat “de lezer van de bachelorproef 11 te beoordelen competenties tegelijk een score x (8 à 9 op 20) toekent zonder enige differentiatie of feedback”.

Verwerende partij stelt hier in de *antwoordnota* tegenover:

“11. De bachelorproef wordt beoordeeld op basis van generieke beoordelingsniveaus. A staat hierbij voor een “hoger competentieniveau” en vertaalt zich in een resultaat tussen de 17 en 20/20 daar waar F duidt op “de niet-verworvenheid van het minimaal vereiste niveau van de competenties” en zich uit in een score tussen de 0 en 7/20. Zowel de interne begeleider als de externe lezer maken daarbij een beoordeling op. Verzoeker is van mening dat de externe lezer 11 van de 33 competenties m.b.t. het “product” met een verticale lijn heeft aangeduid, zodat al deze competenties een beoordeling Fx (8-9) hebben gekregen, zodat hierdoor de indruk ontstaat dat de externe lezer vanuit een algemene indruk heeft geoordeeld. Bovendien zou de lezer niet 9 van de 33 competenties niet beoordeeld hebben.

12. Dit is echter een middel dat niet werd ingeroepen in de interne beroepsprocedure, ook niet tijdens de hoorzitting, zodat het middel onontvankelijk is.

13. Enkel voor zover als nodig merkt verwerende partij op, dat de beoordeling door de externe lezer door middel van een doorgetrokken lijn om die enkele reden niet onredelijk is, maar wel degelijk bevestigt dat deze externe lezer tot een negatief oordeel is gekomen. Waar de externe lezer geen score heeft ingevuld, heeft hij aangegeven en schriftelijk toegelicht waarom het voor hem moeilijk was om tot een oordeel te komen.”

In zijn *wederantwoordnota* handhaaft verzoeker zijn kritiek, al ontkent hij niet dat het middel in de interne beroepsprocedure niet werd opgeworpen.

“Het is correct dat ik dit middel niet heb ingeroepen bij het opstarten van de interne beroepsprocedure. Aangezien er slechts 5 kalenderdagen zijn om (intern)beroep aan te tekenen tegen een studievoortgangsbepaling heb ik niet gewacht op een kopie van het document “Eindbeoordeling van de bachelorproef” aan de hand waarvan de beoordeling van de lezer in vraag gesteld kan worden.

Aangezien dit middel wel werd aangehaald in het verzoekschrift bij het [indienen] van het externe beroep en dit document deel uitmaakt van de toen toegevoegde overtuigingsstukken, is dit middel naar mijn mening wel ontvankelijk.

De verwerende partij merkt op dat waar de lezer geen score heeft ingevuld er schriftelijke toelichting werd gegeven waarom het voor hem moeilijk was om tot een oordeel te komen. Uit het document “Evaluatiefiche lezer” onderdeel van GSJ-stuk 6.PDF blijkt echter dat deze bewering niet correct is. Verschillende competenties werden niet gescoord en er werd geen toelichting geven of de toelichting verduidelijkt niet altijd waarom er geen score wordt toegekend.

Bijkomend wens ik nogmaals aan te halen dat door het scoren van 11 competenties door middel van een verticale lijn er de indruk ontstaat dat deze niet afzonderlijk werden beoordeeld. Het feit dat de interne begeleider in zijn beoordeling wel een differentiatie maakt in het toekennen van een score op deze competenties versterkt dit vermoeden.”

Beoordeling

Tenzij wanneer zij aan de openbare orde raken, betrekking hebben op de regelmatigheid van de beslissing op intern beroep of steunen op elementen waarvan de verzoeker niet vóór de beslissing op intern beroep kennis kon hebben, kunnen middelen niet voor het eerst op ontvankelijke wijze worden opgeworpen in de procedure voor de Raad.

Wat verzoeker thans als derde middel uiteenzet, werd in de procedure op intern beroep – zoals verzoeker zelf bevestigt – niet opgeworpen. Evenmin betreft het een grief die raakt aan de openbare orde. Bijgevolg kan het middel slechts ontvankelijk zijn indien verzoeker van de eraan ten grondslag liggende feiten pas bij of na de bestreden beslissing kennis heeft genomen.

Daarvan overtuigt verzoeker niet. Bij gebrek aan indicaties van het tegendeel, neemt de Raad aan dat de beoordelingsfiche (stuk 6 administratief dossier) zich in verzoekers dossier bevond, waarvan hij inzage had kunnen nemen. Verzoeker bewijst niet, en beweert zelfs niet, dat hij om de overlegging van dit stuk heeft verzocht en dat verwerende partij daaraan geen (tijdig) gevolg heeft gegeven. De korte termijn voor het instellen van een intern beroep stelt de student niet vrij om zich te informeren omtrent de inhoud van zijn dossier.

Overigens stelt de Raad vast dat verzoeker in het intern beroep wel degelijk een grief heeft gesteund op de quoterings door de interne begeleider (met name het aantal F-codes), zodat de Raad niet inziet waarom verzoeker niet in de mogelijkheid zou zijn geweest om van de evaluatie van de externe lezer kennis te nemen en er in voorkomend geval grieven op te steunen.

Het middel is onontvankelijk.

Vierde middel

In een vierde middel steunt verzoeker zich op het redelijkheidsbeginsel en de motiveringsplicht.

Standpunt van partijen

Verzoeker zet uiteen dat de interne begeleider van de bachelorpoef aan 7 van de 33 te scoren competenties de laagste score (F, zijnde tussen 0 en 7) toekent, en hij ondanks een hogere score op andere competenties toch als totale score eveneens een F toekent.

In de *antwoordnota* stelt verwerende partij:

“14. Ten aanzien van de beoordeling van het product door de interne begeleider haalt verzoeker aan dat deze “slechts” 7 van de 33 competenties met een F-score heeft beoordeeld, terwijl de andere competenties hoger werden beoordeeld. Dit argument werd niet aangehaald door verzoeker in het intern beroepsschrift, maar werd door hem wel aangevoerd tijdens de hoorzitting van de interne beroepscommissie, zodat het aldaar wel werd behandeld.

15. De quoterings van een bachelorproef kan niet worden teruggebracht tot het oplossen van een eenvoudige rekenoefening, zoals verzoeker in zijn verzoekschrift tot extern beroep tracht te beweren. De interne begeleider en lezer beoordelen op globale wijze de

concrete vaardigheden. Daarbij valt meteen op dat de beoordeling door de lezer voor de desbetreffende punten zeer gelijkend is met de evaluatie door de interne begeleider. Hierbij dient opgemerkt dat de interne begeleider voor 7 vaardigheden een F toekende tijdens. De score F vertegenwoordigt een resultaat tussen de 0 en 7/20. Daarnaast werden nog 6 andere competenties door de interne begeleider beoordeeld met Fx waardoor verzoeker uiteindelijk op 14 van de 33 competenties een onvoldoende behaalde, zijnde een cijfer variërende tussen de 8 en 9/20. Rekening houdend met hun deelscores is een globale eindbeoordeling 28/70 of 8/20 geenszins onredelijk te noemen. Het feit dat de student met een eigen scoringssysteem tot een hoger examencijfer komt, maakt de beoordeling van de bachelorproef niet onjuist of onredelijk.”

Verzoeker repliceert in zijn *wederantwoordnota* nog het volgende:

“De feiten aangehaald in punt 14 en 15 zijn naar mijn mening 2 aparte elementen die mee aantonen dat de beoordeling niet op een correcte en/of transparante wijze is gebeurd.

Het eindresultaat van de bachelorproef wordt samengesteld uit 2 beoordeling[en]; deze van de interne begeleider en [deze van] de lezer. In de ECTS-fiche staat nergens omschreven dat de beoordeling van één van deze personen zwaarder doorweegt dan de andere. Hierdoor denk ik te mogen stellen dat om tot het eindresultaat te komen de score toegekend door de interne begeleider op het onderdeel ‘beoordeling product’ een belangrijke factor is. Daaruit vloeit dan tevens dat indien er een fout werd gemaakt in deze beoordeling dit ook doorweegt op het eindresultaat.

Als eindresultaat van het product kent de interne begeleider een F-score toe terwijl hij slechts 7 van de 33 te scoren competenties een F-score heeft toegekend.

Het eindresultaat voor het product van de interne begeleider (F-score) en het eindresultaat voor het product van de lezer (Fx-score) hebben samen geleid tot een cijfer van 28 op 70. Naar mijn mening kan men stellen dat indien de interne begeleider een correct eindresultaat voor het product had toegekend het cijfer hoger zou zijn dan 28 op 70. Gelet op het feit dat een resultaat dat 1 punt hoger (29/70) dan de huidige waardering zou leiden tot het slagen van dit opleidingsonderdeel, is dit volgens mij een belangrijk onderdeel van het verzoekschrift tot extern beroep. Dit argument wint nog in belang gezien de verklaring van de verwerende partij dat er wordt geëvalueerd op ‘globale wijze’. De F-score is dus meegenomen in deze ‘globale wijze’ van beoordelen waardoor dit een impact heeft op de eindscore van 28 op 70 en het dus niet onredelijk is aan te nemen dat deze score hoger zou zijn indien de interne begeleider een correcte score had toegekend.

Een tweede element dat vragen doet rijzen aangaande de correctheid en de transparantie van de beoordeling is de vertaling van de generieke beoordelingsniveaus naar een cijfer.

Ondanks de duidelijke omzettingstabel in de bijlage GSJ-stuk 8.PDF geeft te verwerende partij aan dat er geen rekening wordt gehouden met individuele competenties maar dat de beoordeling op globale wijze gebeurt. Hierdoor is er geen controle op willekeur mogelijk en is het onduidelijk voor studenten welke competenties ze moeten bereiken om te kunnen slagen voor dit opleidingsonderdeel.

In de ECTS-fiche staat nergens vermeld dat bepaalde competenties zwaarder doorwegen dan anderen of dat er op globale wijze wordt beoordeeld. Hierdoor kan men aannemen dat de verschillende competenties gelijkwaardig meetellen in de berekening van het eindresultaat. De in het verzoekschrift vermelde tabellen met de omzetting van de individuele competenties naar de bijhorende gemiddelde of minimale score zou dus een correcte weergave moeten zijn van het eindresultaat.

Over de wijze van beoordelen van opleidingsonderdelen, zeker de bachelorproef, zou geen twijfel of onduidelijkheid mogen bestaan. De ECTS-fiche is hiervoor het instrument bij uitstek maar draagt in dit geval niet bij tot transparante en correcte beoordeling.”

Beoordeling

In de ECTS-fiche (stuk 4 administratief dossier) is met betrekking tot de evaluatie van de bachelorproef het volgende bepaald:

“Je bachelorproef wordt beoordeeld vanuit drie invalshoeken. Om het eindcijfer te bekomen, worden de drie onderdelen bij elkaar opgeteld. Dit totaal op 100 punten wordt herleid naar 20 punten. Indien men een eindscore van $<10/20$ behaalt, kan men niet slagen voor de bachelorproef.

Product (70 punten) (interne begeleider + lezer)
Vormgeving (15 punten) (interne begeleider + lezer)
Proces (15 punten) (interne begeleider)

De externe begeleider bezit enkel een adviesfunctie.”

Aangezien de component ‘beoordeling proces’ door de bestreden beslissing reeds buiten de beoordeling is gehouden en verzoeker voor de component ‘beoordeling vormgeving’ een eindresultaat ‘B’ en een score van 12/15 (i.e. 80% of 16/20) behaalde, betreft de door verzoeker in dit middel geformuleerde kritiek enkel de component ‘beoordeling product’.

De beoordeling van de opgegeven subcategorieën geschiedt aan de hand van een matrix met de volgende waarderings spreiding:

- A: 17-20
- B: 15-16
- C: 13-14
- D: 11-12
- E: 10
- Fx: 8-9

- F: 0-7

De Raad stelt vast dat aldus is gekozen voor een systeem waarbij de laagste lettermatige quoterings, anders dan de andere, een ruim spectrum van acht mogelijke punten omvat, gaande van 0 tot en met 7. Dit heeft tot gevolg dat uit een toegekende F niet kan worden afgeleid of de prestaties van de betrokken student aan de bovenzijde dan wel eerder aan de onderzijde van dat spectrum moeten worden gesitueerd.

Verzoeker betwist de redelijkheid of regelmatigheid van deze beoordelingswijze niet. Evenmin uit verzoeker kritiek op stuk 8 van het administratief dossier, waaruit blijkt dat een F-score wordt toegekend wanneer de student het minimaal vereiste niveau van de competenties (“minimumcriteria”) niet heeft verworven. Hiermee wordt bedoeld dat hij onvoldoende getuigt van het beheersen van de basiskennis, vaardigheden en bijhorende attitudes, dat hij “fundamentele tekorten [vertoont] op zijn totale competentiebeheersing”, dat er “in het handelen van de student [] geen aanwijzingen [zijn] dat [hij] over het nodige groeipotentieel beschikt” en dat “succesvol handelen [] in de toekomst [is] uitgesloten”. Deze tekorten zijn volgens dit document “niet tolereerbaar”.

Ten slotte stelt de Raad vast dat verzoeker de juistheid of redelijkheid van de scores op zich niet betwist – met name uit verzoeker geen kritiek op de zeven deelscores “F” en de zes deelscores “Fx” – maar enkel stelt dat het geheel van de deelscores cijfermatig niet tot een eindconclusie “F” kan leiden.

Verzoekers op zich genomen terechte opmerking dat in de ECTS-fiche niet is bepaald dat bepaalde competenties zwaarder doorwegen dan anderen of dat er op globale wijze wordt beoordeeld, gaat voorbij aan het feit dat tekorten die met ‘F’ worden aangeduid, niet tolereerbaar zijn.

Gelet op wat is uiteengezet in het stuk 8 van verwerende partij, dringt de vaststelling zich op dat verzoeker voor zeven subcategorieën een niet tolereerbaar tekort behaalde, en voor zes andere subcategorieën een ‘gewoon’ tekort.

Mede in acht genomen de schriftelijk tot uitdrukking gebrachte motieven bij de eindbeoordeling – die door verzoeker evenmin concreet worden bekritiseerd – is de Raad van oordeel dat het

niet onredelijk of onevenredig voorkomt om verzoeker als eindresultaat voor de ‘beoordeling product’ een F-score te geven. De beoordeling is mogelijk streng, maar de Raad kan binnen zijn marginale toetsingsbevoegdheid geen bescherming bieden tegen strenge beslissingen, enkel tegen onwettige.

De cijfermatige weerspiegeling van 28/70 die aan verzoeker werd toegekend, komt neer op 8/20. Dit is hoger dan het hoogste cijfer binnen het spectrum van cijfers in de F-code (van 0 tot en met 7), wat kan worden verklaard door de impact van de adviserende score van de externe lezer, die verzoeker tussen Fx (8-9) en B (15-16) evalueerde.

Het middel is ongegrond.

BESLISSING

De Raad verwerpt het beroep.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 24 oktober 2016, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbepalingen, I^e Kamer, samengesteld uit:

Jim Deridder,	voorzitter van de Raad
Jean Goossens	bijzitter
Jan Geens	bijzitter
bijgestaan door	
Melissa Thijs	secretaris

De secretaris

De voorzitter

Melissa Thijs

Jim Deridder

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest,

de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.262 van 24 oktober 2016 in de zaak 2016/447

In zake: Yanis MEESEN
woonplaats kiezend te 3550 Heusen-Zolder
Gravenlaan 2

tegen:

UNIVERSITEIT HASSELT
woonplaats kiezend te 3500 Hasselt
Martelarenlaan 42

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 27 september 2016, strekt tot nietigverklaring van de studievoortgangsbepaling van 3 september 2016 en van de beslissing van de interne beroepsinstantie van 21 september 2016.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend en verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 24 oktober 2016.

Voorzitter van de Raad Jim Deridder heeft verslag uitgebracht.

Lien Mampaey, die verschijnt voor de verwerende partij, is gehoord.

III. Feiten

Verzoeker is in het academiejaar 2015-2016 ingeschreven in de opleiding Bachelor in de Revalidatiewetenschappen en kinesitherapie.

Nadat hij in het voorgaande academiejaar voor dit opleidingsonderdeel evenmin een credit behaalde en een maatregel van studievoortgangsbewaking kreeg opgelegd, werd aan verzoeker voor het opleidingsonderdeel ‘Systeemfysiologie’ in de tweede examenperiode een examencijfer van 9/20 toegekend.

Dit is de eerste bestreden beslissing.

Tegen dit examencijfer tekent verzoeker op 7 september 2016 het volgende intern beroep aan:

“Ik dien intern beroep in tegen het vak systeemfysiologie (3399) omwille van een onregelmatigheid tijdens het examen. Het examen van dit vak wordt afgenomen met Docimo, een digitaal toetsplatform. Tijdens het examen is er een fout opgedoken en in plaats van de vraag te schrappen hebben ze ervoor gekozen om een antwoordoptie tijdens het examen aan te passen. Echter is het niet mogelijk dit ergens bij te schrijven omdat de antwoorden gerandomiseerd zijn en omdat het dus een digitaal examen op de computer is. Hierdoor ben ik zeer hard in de war geraakt en heb ik een fout gemaakt. De vorm van examinering via Docimo laat het niet toe om een fout of per ongeluk aangeduid antwoord uit te vinken, dit is op de reguliere manier via hard-copy wel mogelijk. Uiteindelijk resulteerde dit vak in een 9,4/20 voor mij, wat ruim boven het jaar gemiddelde ligt wat ik ook kon zien toen ik de punten zag van medestudenten van ditzelfde examen tijdens het inzagemoment.

Bovendien is in eerste zit omwille van een laag gemiddelde van 6,9/20 en een laag slaagpercentage een punt bijgegeven. De manier van punten geven zou binnen hetzelfde academiejaar toch evenredig moeten zijn in 1ste en 2de zit.

Ik dien ook intern beroep in tegen de studievoortgangsbeslissing van de examencommissie, die me meegedeeld heeft dat ik me niet meer verder mag inschrijven voor de opleiding aan de Universiteit van Hasselt wegens het niet nakomen van mijn bindende voorwaarden (art 5.3.1 van OER).

Wegens een materiële vergissing is na de vergadering van de examencommissie op 02-09-2016 het punt van Wetenschappelijke vorming deel 1 (2447) aangepast waardoor ik wel geslaagd ben op dit vak (2447). Dit punt werd echter pas ontdekt en aangepast op 07-09-2016 in mijn studentendossier. Op mijn vraag aan de voorzitter van de examencommissie om mijn studievoortgangsbeslissing opnieuw te bekijken, diende hij me van antwoord dat ik gebruik kon maken van de interne beroepsprocedure.

Omwille van deze nieuwe situatie met andere punten en het feit dat er soms uitzonderingen zijn bij medestudenten van dit jaar waar de bindende voorwaarden niet nagekomen worden en verdere inschrijving toch niet geweigerd wordt, ben ik benadeeld.”

De interne beroepscommissie behandelt verzoekers beroep in zitting van 21 september.

Na verzoeker, de voorzitter van de examencommissie en de coördinerend verantwoordelijke van het betrokken opleidingsonderdeel te hebben gehoord, neemt de beroepscommissie de volgende beslissing:

“ (...)

1. De studievoortgangsbepaling examencijfer voor het opleidingsonderdeel systeemfysiologie (3399)

De student behaalde een 9.4/20 (afgerond 9/20) voor het opleidingsonderdeel 'systeemfysiologie'. Dit examencijfer werd hem gecommuniceerd via het [studentendossier] op 4.09.2016.

De student haalt in zijn verzoekschrift aan dat zich een onregelmatigheid voltrok tijdens het examen systeemfysiologie dat wordt afgenomen via het digitale toetsplatform DOCIMO. In het examen zou een fout hebben gezeten in een van de vraagstellingen. De vraag werd niet geschrapt, maar de antwoordopties werden wel tijdens het examen aangepast. De student geeft aan hierdoor in de war te zijn geraakt en een fout te hebben gemaakt. Het DOCIMO-systeem zou niet toelaten een fout nog te wijzigen tijdens het examen, wat op een hard-copy examen nog wel mogelijk is. De student geeft ook aan ruim boven het jaargemiddelde voor het opleidingsonderdeel te zitten.

De student geeft daarnaast aan dat de examenresultaten van alle studenten in de eerste zitting van het academiejaar 2015-2016 met een punt werden opgetrokken omwille van een laag gemiddelde van 6.9/20. De student is van mening dat dit dan ook in tweede zitting moet gebeuren.

De interne beroepscommissie stelt vast dat daar waar de student voorhoudt dat het DOCIMO-systeem niet zou toelaten een fout te wijzigen tijdens het examen, dit wel mogelijk is via het 'wrakingsformulier' dat bij aanvang van het examen aan elke student werd overhandigd. Uit de stukken blijkt dat de student wel degelijk van dit wrakingsformulier gebruik heeft gemaakt met betrekking tot vraag 20 (zijnde de betwiste vraag). De student geeft in zijn verzoekschrift zelf aan, bevestigd door de docent, dat tijdens het examen de foute vraag werd gecorrigeerd (het woord 'binnenste' in de vraag moest vervangen worden door het woord 'buitenste') en er dus niets aan in de weg stond dat deze vraag correct kon worden beantwoord door alle studenten.

Bovendien blijkt uit de stukken dat de student wel degelijk zich in de mogelijkheid bevond om via het wrakingsformulier waarover hij beschikte, een foutief gegeven antwoord te wijzigen of minstens aan te geven dat hij op de betwiste vraag 20 niet wilde antwoorden. Dit heeft hij niet gedaan.

Het feit dat de student ruim boven het jaargemiddelde voor het opleidingsonderdeel zou zitten, is ter zake niet dienend om het cijfer te herroepen. Hetzelfde geldt voor het argument met betrekking tot het verhogen van de scores in eerste zitting. Dit creëert geenszins een 'recht' op het verhogen van de examencijfers in de tweede zitting. Alle studenten werden binnen de zitting op dezelfde wijze behandeld.

2. De studievoortgangsbepaling weigering herinschrijving in de opleiding bachelor in de revalidatiewetenschappen en de kinesitherapie d.d. 3.09.2016

De student ontving via zijn studentendossier op 4.09.2016 de mededeling van de examencommissie dat hij geweigerd zou worden voor een eventuele herinschrijving in de opleiding 'revalidatiewetenschappen en kinesitherapie' omwille van het niet behalen van de bindende voorwaarden die hem bij aanvang van het academiejaar 2015-2016 waren opgelegd door de examencommissie. Deze bindende voorwaarden werden correct aan de student bekendgemaakt op 21.10.2015 via het studentendossier en betroffen:

- “De student moet slagen voor het eerste deliberatiepakket (1ste ba) ReKi in 2015-2016, ten laatste in de herkansingsperiode
- Indien de student opleidingsonderdelen uit het tweede deliberatiepakket opneemt, dient de student voor dit pakket minimaal 60% studierendement te behalen.
- Om de twee blokken verplichte bespreking van examenresultaten bij de studieloopbaanbegeleider.

Bij het niet behalen van deze bindende voorwaarden, kan verdere inschrijving in academiejaar 2016/2017 geweigerd worden.”

Hiertegen diende de student geen beroep in.

De examencommissie stelde daarop op 3.09.2016 vast tijdens haar vergadering dat de student niet voldeed aan zijn bindende voorwaarden. Zij stelde daarop een weigeringsbeslissing op met volgende motivatie:

“Op basis van je examenresultaten het afgelopen academiejaar oordeelt de examencommissie dat de bindende voorwaarden niet vervuld zijn. De examencommissie heeft verder geen kennis van uitzonderlijke omstandigheden waardoor het onmogelijk was de bindende voorwaarden na te komen. Daarom heeft de examencommissie op basis van art. 5.3.1 van het examenreglement beslist dat je eventuele verdere inschrijving voor de opleiding revalidatiewetenschappen en kinesitherapie aan de Universiteit Hasselt/tUL zal geweigerd worden.”

De student vraagt in zijn verzoekschrift om deze beslissing te heroverwegen [aangezien] na de deliberatie een examencijfer werd gewijzigd na vaststelling van een materiële vergissing. Omwille van deze nieuwe situatie is de student van oordeel dat de examencommissie zijn situatie opnieuw moet beoordelen.

De interne beroepscommissie stelt vast dat de examenresultaten van de student na de deliberatie van de opleiding bachelor in de revalidatiewetenschappen en de kinesitherapie van 3.09.2016 nog werden gewijzigd. De student behaalde een credit voor het opleidingsonderdeel ‘wetenschappelijke vorming deel I’. Er moet aldus worden vastgesteld dat er zich gewijzigde omstandigheden hebben voorgedaan zonder dat de examencommissie zich hierover heeft kunnen uitspreken. De examencommissie dient een nieuwe beslissing te nemen rekening houdend met deze gewijzigde examenresultaten. De interne beroepscommissie spreekt zich niet uit of deze gewijzigde omstandigheden al dan niet een invloed zullen hebben op de uitkomst van de eerder genomen beslissing.

4. Besluit

1. Met betrekking tot de [studievoortgangsbepaling]: het examencijfer voor het opleidingsonderdeel Systeemfysiologie: de commissie verklaart het beroep ongegrond.
2. Met betrekking tot de studievoortgangsbepaling: weigering herinschrijving: de commissie verklaart het beroep gegrond en vraagt de examencommissie een nieuwe beslissing te nemen binnen de 7 kalenderdagen.”

Dit is de tweede bestreden beslissing.

IV. Ontvankelijkheid

Standpunt van partijen

Verwerende partij betwist niet de ontvankelijkheid van het beroep.

De Raad ziet evenmin redenen om zulks ambtshalve te doen.

Het beroep is ontvankelijk.

V. De middelen

Enig middel

Verzoeker neemt een enig middel uit het redelijkheidsbeginsel, het zorgvuldigheidsbeginsel en het gelijkheidsbeginsel.

Standpunt van partijen

Verzoeker zet uiteen dat hij het met de bestreden beslissingen niet eens omdat tijdens het examen voor het opleidingsonderdeel ‘Systeemfysiologie’ de antwoordopties van een examenvraag werden veranderd, hij op het ogenblik van de mededeling daarvan die vraag reeds had beantwoord en het digitaal toetsplatform enkel toelaat om, eenmaal ingegeven, het gekozen antwoord te wijzigen, maar niet om het antwoord op die vraag alsnog blanco te laten.

Medestudenten die op het ogenblik van de voormelde mededeling de bewuste vraag nog niet hadden beantwoord daarentegen, konden deze volgens verzoeker wel nog onbeantwoord laten.

Het antwoord van de interne beroepscommissie dat verzoeker wel degelijk via het 'wrakingsformulier' over de mogelijkheid beschikte om de vraag onbeantwoord te laten, overtuigt verzoeker niet, omdat er volgens hem zowel tijdens de onderwijsperiode als voorafgaand aan elk examen dat via dit digitaal toetsplatform wordt afgenomen, zowel mondeling als digitaal is meegedeeld dat het al dan niet per ongeluk aanduiden van een antwoordoptie op eigen verantwoordelijkheid van de student is en dat hier niets aan gedaan kan worden.

In haar *antwoordnota* repliceert verwerende partij hierop als volgt:

"2.1 De beslissing van de interne beroepscommissie kwam regelmatig tot stand en werd afdoende gemotiveerd."

- De beslissing kwam regelmatig tot stand

De interne beroepscommissie heeft de student in haar zitting van 21.09.2016 gehoord en heeft de volgende dag haar beslissing aan de student ter kennis gegeven.

- De beslissing werd afdoende gemotiveerd

De interne beroepscommissie stelde vast dat het DOCIMO-systeem inderdaad niet toelaat om, eens een antwoordoptie van een examenvraag werd aangeklikt, nog blanco op deze vraag te antwoorden. De studenten zijn hiervan op de hoogte voor aanvang van het examen en deze methode wordt ook duidelijk vermeld op de instructies bij het examen. De commissie zag hier echter geen probleem in aangezien elke student bij aanvang van het examen een 'bezwaarformulier' kreeg (bijlage E) waarop hij, indien hij een probleem vaststelde met een specifieke vraag, dit probleem kon aankaarten. Alle bezwaren worden door de docenten na het examen doorgenomen en in overweging genomen.

Daarnaast konden studenten ook gewoon vragen stellen tijdens het examen.

Op basis van de informatie die de student in zijn verzoekschrift vermeldde, de nota's van de student op het bezwaarschrift bij het examen en de informatie die de docent aanleverde, kwam de commissie tot de conclusie dat de student reeds tijdens het examen op de hoogte was gebracht van de gewijzigde antwoordoptie. De wijziging was bovendien niet meer dan het verhelpen van een duidelijke woordelijke vergissing (er werd twee keer over de binnenste laag gesproken i.p.v. over een buitenste en een binnenste laag) die naar aanleiding van vragen van studenten aan het licht kwam en zeer vroeg tijdens het examen werd rechtgezet waardoor de commissie ervan uitgaat dat niets de student belette om de vraag correct te beantwoorden. De commissie was dan ook niet overtuigd dat deze wijziging van een woord in antwoordoptie a) de student uit zijn lood

had geslagen tijdens het examen waardoor het hem onmogelijk zou geweest zijn om de vraag nog correct te beantwoorden.

De interne beroepscommissie merkte verder op in het bezwaarschrift van de student dat hij een opmerking formuleerde over de betwiste vraag 20. Meer bepaald maakte hij een opmerking dat er twee foute antwoordopties stonden terwijl de vraag luidde ‘welke stelling [enkelvoud] over dit onderdeel van het spijsverteringskanaal is foutief?’. Met deze opmerking (dat er twee foute antwoorden waren en dat de afbeelding geen villi maar microvilli weergaven) geeft de student aan dat hij de leerstof niet kende en dat dit de echte reden is van zijn foute antwoord. Antwoordoptie ‘c) Structuur 2 zijn darmvlokken of villi’ was immers een volledig correcte stelling die onmogelijk het antwoord op de vraag kan zijn; met of zonder wijziging van antwoordoptie a). Op het bezwaarschrift gaf de student al de gewijzigde formulering van antwoordoptie a) weer en gaf daarvan ook een correcte inschatting weer: deze stelling was inderdaad foutief omdat de woorden binnenste en buitenste van plaats werden gewisseld. De student heeft op het bezwaarschrift geen opmerking geformuleerd dat hij de vraag blanco wilde beantwoorden omwille van de gewijzigde antwoordoptie, noch heeft hij deze opmerking geformuleerd tijdens het examen of na het examen bij de docent, de surveillant of de ombuds. Ook tijdens het inzagemoment van het examen op 6.09.2016 heeft de student geen opmerkingen of vragen geformuleerd over de betwiste vraag, noch heeft hij aangegeven dat hij de handelwijze tijdens het examen – het rechtzetten van de foute formulering van een van de antwoordopties – niet correct vond.

Uit deze gegevens heeft de interne beroepscommissie terecht geconcludeerd dat de student geen gebruik heeft gemaakt van de opties die hem ter beschikking stonden om het probleem waarin hij nu een onregelmatigheid ziet, te verhelpen en dat niets de student belette om de vraag correct te beantwoorden.

De overige argumenten van de student als zou er in de eerste examenkans een verhoging van de examenresultaten geweest zijn met 1 punt alsook dat de student met zijn score van 9/20 ver boven het gemiddelde van zijn klasgenoten zat, kon de interne beroepscommissie niet aanvaarden als een gegronde reden om een examenbeslissing te vernietigen omdat zij op geen enkele wijze een ‘recht op verhoging van het examenresultaat’ creëren.

De UHasselt is dan ook van mening dat de interne beroepscommissie haar beslissing correct en afdoende motiveerde op basis van de door de student aangebrachte informatie in het verzoekschrift.

De verwijzing naar de instructies die werden meegedeeld aan studenten voor het examen, waarnaar de student nu in zijn verzoekschrift voor uw Raad verwijst (overtuigingsstuk 1), verandert hier niets aan. Mocht uw Raad een andere mening zijn toegedaan, dan dient te worden opgemerkt dat de student dit document niet als bewijsstuk overmaakte aan de interne beroepscommissie en de commissie hier dus ook geen kennis van had. De vermelde instructies zijn louter bedoeld om te herinneren aan het algemene principe dat bij een DOCIMO-examen een vraag niet meer blanco kan worden beantwoord nadat de student een antwoordoptie heeft aangeklikt.

In de zeer specifieke situatie waarbij de antwoordopties op een examenvraag ingrijpend worden gewijzigd nadat een student de examenvraag heeft beantwoord en een student

hierdoor de examenvraag liever niet meer beantwoordt, had de docent dit kunnen vaststellen via het bezwaarschrift of tijdens het examen door het stellen van de vraag.

Op dit ogenblik, noch voor de interne beroepscommissie kan nog onomstotelijk bewezen worden dat de student de vraag al had ingevuld voor de woordwijziging aan de studenten werd gecommuniceerd tijdens het examen. Bovendien zijn de antwoordopties niet ingrijpend gewijzigd. En als de student werkelijk het noorden was kwijtgeraakt bij het wijzigen van een woord in de antwoordoptie a) van vraag 20, dan mocht van hem een snellere reactie worden verwacht dan na de bekendmaking van het behaalde examencijfer en de inzage in het examen.

Ter conclusie kan gesteld worden dat de beslissing van de interne beroepscommissie afdoende gemotiveerd werd, redelijk is en regelmatig tot stand kwam en de commissie terecht concludeerde dat er zich in de gegeven omstandigheden geen onregelmatigheid heeft voorgedaan in examenvraag 20 van het opleidingsonderdeel 'systeemfysiologie'."

In zijn *wederantwoordnota* laat verzoeker in repliek op het standpunt van verwerende partij het volgende gelden:

"1. Het aangegeven feit op pagina 2 in de antwoordnota van UHasselt (bijlage 1) cfr. infra doet niets af aan het feit dat voor de studenten die dit antwoord reeds aanklikten het niet meer konden uitvinken. Het online examen laat niet toe dat je je antwoord kan uitvinken. Derhalve blijft de onevenredigheid bestaan tussen studenten die het antwoord reeds aanklikten en degenen die dit niet deden. Op het moment dat de antwoordoptie mondeling tijdens de looptijd van het examen aangepast werd heeft een onevenredigheid gecreëerd die niet meer recht te zetten was.

" deze fout werd rechtgezet tijdens het eerste kwartier van het examen zodat alle studenten correct op de hoogte waren gebracht voor de voorziene eindtijd "

2. Op pagina 3 van de antwoordnota stelt men dat ik op de hoogte was gebracht van de gewijzigde antwoordoptie, dat klopt. Alleen was het voor mij niet meer mogelijk dit antwoord aan te passen in tegenstelling tot de studenten die deze vraag nog niet beantwoord hadden.

3. Op pagina 3 stelt men eveneens dat [ ]men niet overtuigd is dat dit gegeven me uit het lood heeft gebracht. Ik wil hierbij opmerken dat het mijn laatste examenkans was voor dit vak en wetende dat dit vak gekend is onder de studenten als buisvak met jaargemiddelden van rond de 7/20 kan men hier bezwaarlijk spreken van een "normaal "vak met de daarbij behorende "normale "examenstress. Het heeft me dus wel degelijk van slag gebracht.

4. Onderaan op pagina 3 onderaan en pagina 4 bovenaan stelt men dat ik geen gebruik gemaakt heb van de opties die me ter beschikking stonden.

Dit is niet correct!

- Ik heb driemaal contact gehad met de ombuds en dit probleem uitgelegd. Elke vorm van contact om meer transparantie te krijgen over hoe het punt tot stand is

gekomen verliep bijzonder moeizaam en met de nodige vertraging ter illustratie de eenvoudige vraag om het jaargemiddelde van het vak te krijgen is eerst via de ombuds aangevraagd op (07/09/2016) die me melde dat ik me moest wenden tot de coördinerend verantwoordelijke, ik citeer “ze helpt je hier graag mee verder” (bijlage 2). Op 07/09/2016 mailde ik naar de coördinerend verantwoordelijke met deze vraag zonder enig gevolg (bijlage 3). Op 18/09/2016 heb ik een herinneringsmail gestuurd waarop ze me antwoorde dat ze dit geen relevante vraag vond (bijlage 4).

- Ik ben eveneens naar het inzagemoment gegaan maar dat is een moment waar alle DOCIMO-examens van het eerste jaar voor de hele groep ter beschikking gesteld werden dat is absoluut niet het moment waar de docent toegankelijk is voor dit type individuele vragen. Bovendien geven de schriftelijke richtlijnen op het examen (bijlage F van de antwoordnota UHasselt) en de richtlijnen voorafgaand aan het examen (bijlage 5) aan dat een blanco antwoord niet meer mogelijk is wanneer je reeds geantwoord hebt. De schriftelijke richtlijnen vermelden nergens de mogelijkheid tot bezwaar. Bij eerdere examens werd bovendien meermaals mondeling aangegeven door de toezichthouders dat verzet hiertegen aantekenen geen enkele zin heeft omdat het duidelijk in de examenrichtlijnen staat!
- Ik heb bovenstaande gemeld op de interne beroepscommissie en de nodige documenten die dit staaften meegebracht op de commissie maar men is niet ingegaan op mijn vraag om deze documenten te bekijken.”

Beoordeling

De Raad onderzoekt eerst ambtshalve het belang in hoofde van verzoeker.

Aangezien verwerende partij noch in de interne beroepsprocedure, noch in de antwoordnota voorhoudt dat verzoeker geen belang heeft bij zijn kritiek – met name omdat hij ook met wegvallen van de giscorrectie voor vraag 20 niet geslaagd zou zijn – neemt de Raad aan dat verzoeker in voorkomend geval niet *ipso facto* van een credit is uitgesloten.

Dit lijkt *prima facie* te worden bevestigd door het antwoordenoverzicht (stuk *Fbis* administratief dossier), waaruit kan worden opgemaakt dat verzoeker van de 50 vragen er 29 correct beantwoordde (29 punten), 11 vragen fout beantwoordde (giscorrectie van – 5,5 punten) en tien vragen blanco liet. Aldus bekomt verzoeker een resultaat van 23,5/50, hetzij 9,4/20. Indien verzoeker voor de kwestieuze vraag 20 geen giscorrectie zou zijn aangerekend, zou hij een resultaat van 24/50 hebben behaald, hetzij 9,6/20. Bij gebreke aan voorlegging van een

andersluidend voorschrift, neemt de Raad voorlopig aan dat dit cijfer in het licht van artikel 2.2 van de examenregeling van verwerende partij zou zijn omgezet naar een 10/20 en dus een credit.

Verzoeker geeft aldus blijk van het rechtens vereiste belang.

Wat de mogelijkheid betreft om wijzigingen aan te brengen aan antwoorden die zijn ingebracht via het elektronisch platform, stelt verzoeker dat zowel mondeling als digitaal is meegedeeld dat het al dan niet per ongeluk aanduiden van een antwoordoptie op eigen verantwoordelijkheid van de student is en dat hier niets aan gedaan kan worden.

Van de mondelinge toelichting ter zake legt verzoeker geen bewijs voor. Uit de schriftelijke toelichting bij het examen zelf (stuk F administratief dossier) blijkt wel de volgende instructie:

“(…)
Blanco antwoord is NIET meer mogelijk wanneer je reeds een antwoord hebt aangeduid!
>> TIP: indien twijfel: niets aanvinken!
Kiezen voor een ander antwoord blijft steeds mogelijk!
(…)”

Verwerende partij harerzijds toont evenmin overtuigend aan welke instructies er precies gepaard gingen met de beschikbaarheid van het ‘wrakingsformulier’ (stuk E administratief dossier). Daarop is alleszins niet vermeld dat via dit formulier alsnog aanspraak kan worden gemaakt op een blanco antwoord bij een bepaalde vraag, nadat die op het platform werd beantwoord, en in het onderwijs- en examenreglement leest de Raad evenmin enige toelichting omtrent het verloop van een ‘Docimo-examen’ of de toepassing van het ‘wrakingsformulier’.

De interpretatie die verzoeker *de facto* geeft, met name dat via dit formulier wel opmerkingen kunnen worden geformuleerd omtrent de validiteit van vragen, maar dat het niet kan dienen om terug te komen op de beslissing om een vraag te beantwoorden, komt de Raad niet kennelijk onredelijk of ongeloofwaardig over, mede in acht genomen de hiervoor geciteerde schriftelijke mededeling bij het examen zelf. De Raad is van oordeel dat in dit geval, het voordeel van de twijfel toekomt aan de student.

Verder is de Raad van oordeel dat uit de commentaar die verzoeker als bezwaar heeft genoteerd, niet met zekerheid kan worden afgeleid of hij vraag 20 al dan niet reeds had beantwoord op het ogenblik dat de correctie in de vraagstelling werd meegedeeld.

In die omstandigheden is de Raad van oordeel dat verzoeker rechtmatig mocht veronderstellen dat hij na wijziging van de vraagstelling niet meer in de mogelijkheid was om vraag 20 alsnog onbeantwoord te laten, een mogelijkheid die wel beschikbaar was voor de studenten die deze vraag op dat ogenblik nog niet hadden beantwoord. Het is, nog steeds binnen die veronderstelling, een ongelijke behandeling waarvoor de Raad geen verantwoording ziet.

Bovendien is de Raad van oordeel dat wanneer het, om welke technische of andere redenen ook, onmogelijk is om een vraag, eens beantwoord, alsnog ‘blanco’ te laten op het elektronische systeem – waar de student gelet op de toegepaste giscorrectie goede redenen kan voor hebben – het zorgvuldigheidsbeginsel ertoe strekt dat de opleiding op voldoende wijze duidelijk maakt dat die mogelijkheid (waarvan verwerende partij uitdrukkelijk stelt dat zij effectief bestaat) wel degelijk alsnog wordt geboden via het ‘wrakingsformulier’. Die duidelijkheid ontbreekt evenwel.

Het middel is gegrond.

BESLISSING

1. De Raad vernietigt de examenbeslissing houdende toekenning van het examencijfer van 9/20, alsook de beslissing van de interne beroepsinstantie van 21 september 2016.

2. Het daartoe bevoegde orgaan neemt ten aanzien van verzoeker een nieuwe beslissing, en doet zulks uiterlijk op 3 november 2016.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 24 oktober 2016, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbepalingen, I^e Kamer, samengesteld uit:

Jim Deridder,

voorzitter van de Raad

Jean Goossens

bijzitter

Jan Geens	bijzitter
bijgestaan door	
Melissa Thijs	secretaris

De secretaris

De voorzitter

Melissa Thijs

Jim Deridder

Zitting van 26 oktober 2016

Arrest nr. 3.275 van 26 oktober 2016 in de zaak 2016/455

In zake: Sofian Didier BORREMANS
Woonplaats kiezend te 9600 Ronse
Linde 20

Tegen: VIVES ZUID
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaten Sofie Logie en Michelle Decruij
kantoor houdend te 8500 Kortrijk
Beneluxpark 27B
Bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 30 september 2016, strekt tot nietigverklaring van de studievoortgangsbepaling van 8 september 2016 waarbij aan de verzoeker een score van 0 op 20 werd toegekend voor het opleidingsonderdeel “Bachelorproef m.i.v. praktijkgericht onderzoek en rapporteren” en de bepaling van de interne beroepsinstantie van 20 september 2016 waarbij het intern beroep van verzoeker ontvankelijk, doch ongegrond werd verklaard.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend. Verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 26 oktober 2016.

Kamervoorzitter Bertel De Groote heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Michelle Decruij (*loco* advocaat Sofie Logie), die verschijnt voor de verwerende partij, is gehoord.

III. Feiten

Verzoeker is in het academiejaar 2015-2016 ingeschreven in de opleiding ‘Bachelor in de toegepaste psychologie’.

Voor het opleidingsonderdeel “Bachelorproef m.i.v. praktijkgericht onderzoek en rapporteren” bekommt verzoekende partij een examencijfer van 0/20 omdat er plagiaat werd vastgesteld.

Verzoekende partij stelde op datum van 11 september 2016 een intern beroep in bij de interne beroepsinstantie van de onderwijsinstelling.

Bij beslissing van de interne beroepsinstantie op datum van 20 september 2016 werd het intern beroep ontvankelijk, doch ongegrond verklaard.

De interne beroepscommissie stelt vast dat alle argumenten neerkomen op het zich benadeeld voelen omwille van zijn afkomst, huidskleur, uiterlijk, karakter, ... Ze is van oordeel dat de student niet bewijst dat hij bij de beoordeling van zijn masterproef benadeeld zou zijn geworden door deze elementen. Volgens haar blijkt dit evenmin uit de beoordeling van zijn masterproef, noch in de beoordeling van de interne lezer, noch in de beoordeling van de externe lezer. De interne beroepscommissie stelt ook vast dat beide beoordelingen vrij gelijklopend zijn, en dat zij in een redelijke verhouding staan tot de gegeven woordelijke verantwoordingen.

Vervolgens merkt de interne beroepscommissie op dat de externe lezer in tweede examenkans vaststelde dat de student bij zijn bachelorproef plagiaat heeft gepleegd, waarbij hij vrijwel letterlijk alles kopieerde en klaarblijkelijk niet de moeite nam om grondig na te lezen. Volgens de interne beroepscommissie is er zonder twijfel sprake van plagiaat zonder verwerking, hetgeen de examencommissie terecht noopte om de score van 0/20 in tweede examenkans toe te kennen. Ze stipt nog aan dat het plagiaat in eerste examenkans reeds bestaande was, maar nog niet opgemerkt.

Verder ziet de interne beroepscommissie het verband niet tussen hetgeen de heer [P.C.] gezegd zou hebben en de beoordeling van de bachelorproef. De beoordeling van zijn stage staat volgens haar ook los van de beoordelingen van de bachelorproef. Het gaat immers om twee afzonderlijke opleidingsonderdelen. Hetzelfde geldt voor de beoordeling van het vak neuropsychologie. De interne beroepscommissie stipt aan dat het niet is omdat de student toen geslaagd was dat hij nu ook als geslaagd moet worden beschouwd voor de bachelorproef. Dit geldt tevens voor het feit dat hij geen weerbarstige, agressieve leerling zou zijn geweest. De interne beroepscommissie is ook van oordeel dat de student de relevantie van zgz. problemen

tijdens zijn studievoortgang op de beoordeling van zijn bachelorproef niet aantoont. Volgens haar is de opmerking dat VIVES als katholieke onderwijsinstelling wat water bij de wijn kan doen en kan delibereren eveneens totaal naast de kwestie.

De beslissing op intern beroep werd per e-mail van 23 september 2016 en bij aangetekend schrijven van 26 september 2016 aan verzoekende partij overgemaakt.

Bij aangetekend schrijven van 30 september 2016 diende verzoekende partij een verzoekschrift in bij de Raad.

IV. Ontvankelijkheid

A. Tijdigheid

Standpunt van partijen

In haar *antwoordnota* merkt verwerende partij op dat zij de beslissing per e-mail heeft verzonden op 23 september 2016. Volgens haar is er geen enkele indicatie dat verzoekende partij geen kennis nam van de mail, noch wordt dit door verzoekende partij betwist, zodat moet aangenomen worden dat verzoekende partij kennis nam van de beslissing op 23 september 2016. Vermits het externe beroep van verzoekende partij pas gedateerd is op 30 september 2016 is het dan ook laattijdig.

Verwerende partij verwijst naar een zeer recent arrest van de Raad (nr. 3.056) waarin wordt bevestigd dat de aanvang van de beroepstermijn afhangt van de “daadwerkelijke kennisname” van de beslissing door de student, en niet bij de aanbieding van de beslissing ter post. Volgens verwerende partij ligt de bewijslast op verzoekende partij, als zijnde de indiener van het beroep en degene die moet bewijzen dat het beroep tijdig werd ingediend.

In zijn *wederantwoordnota* stelt verzoeker dat de termijn van vijf kalenderdagen voor het instellen van het beroep aanvangt vanaf de kennisname van de aangetekende zending op 27 september 2016. Volgens hem is zijn schrijven aan de Raad van 30 september 2016 dan ook tijdig en zijn de data die vernoemd worden door verwerende partij niet relevant.

Beoordeling

De Raad stelt vast dat verwerende partij op 23 september 2016 de interne beroepsbeslissing heeft bezorgd aan verzoeker. Verwerende partij brengt aan dat er geen enkele indicatie is dat verzoeker geen kennis nam van de mail en dat dit ook niet wordt betwist door verzoeker. Verwerende partij brengt evenwel geen elementen aan waaruit blijkt dat verzoeker daadwerkelijk kennis nam van de beslissing van de interne beroepsinstantie vóór 27 september 2016. In tegenstelling tot wat verwerende partij voorhoudt, dient zij – indien zij stelt dat het beroep niet tijdig werd ingesteld – hiervan het bewijs te leveren. Dat de beslissing aan verzoeker per mail is bezorgd en dat uit de wederantwoordnota blijkt dat de moeder van verzoeker deze heeft gelezen vóór 27 september 2016 laat niet toe te besluiten dat vaststaat dat verzoeker eveneens vóór 27 september 2016 kennis heeft genomen van de beslissing van de interne beroepsinstantie.

De Raad leest in het beroepsschrift dat verzoekende partij beroep instelt tegen “de studievoortgangsbeslissing genomen op 08/09/2016 (deliberatiedatum) en de beslissing intern beroep genomen op 20/09/2016 met kennisgeving aangetekende zending ontvangen 27/09/2016 datum verstuurd 26/09/’16”.

Het beroep bij de Raad werd ingesteld op 30 september 2016. De Raad acht het beroep tijdig ingesteld.

B. Voorwerp van het beroep

Verzoeker richt zijn beroep tegen de initiële studievoortgangsbeslissing van 8 september 2016 (eerste bestreden beslissing) en tegen de beslissing op intern beroep van 20 september 2016 (tweede bestreden beslissing).

Verwerende partij stelt dat het beroep onontvankelijk moet worden verklaard in de mate dat het beroep zich richt tegen de studievoortgangsbeslissing van 8 september 2016. Uit artikel 91, §3 van het OER blijkt namelijk dat de interne beroepsinstantie bevoegd is om een nieuwe beslissing te nemen, zodat de interne beroepscommissie in de plaats treedt van de examencommissie en dat de beslissing van de examencommissie uit de rechtsorde verdwijnt.

Verzoeker spreekt dit in zijn wederantwoordnota niet tegen, zodat de Raad aanneemt dat de stelling van verwerende partij met de werkelijkheid overeenstemt.

De exceptie moet worden bijgevalen.

Het beroep is derhalve enkel ontvankelijk in de mate dat het is gericht tegen de tweede bestreden beslissing, verder: de bestreden beslissing.

C. Exceptio obscuri libelli

Verwerende partij acht het verzoek tenslotte onontvankelijk omwille van onduidelijkheid. Verwerende partij oordeelt dat het extern beroep gepaard gaat met een geheel onhelder verzoekschrift, zonder uiteenzetting van feiten de feiten, noch van de middelen.

De Raad treedt verwerende partij bij waar zij stelt dat het verzoekschrift zich hoogst moeilijk laat lezen. Niettemin ontwaart de Raad, die bij het welwillend lezen van het verzoekschrift de laagdrempeligheid van de procedure voor de Raad die de decreetgever beoogde voor ogen houdt, er het verzoek in de aangevochten beslissing te vernietigen en meent het in het verzoekschrift de hieronder behandelde, eveneens door verwerende partij begrepen, middelen te ontwaren uit de (feitelijke) elementen in het verzoekschrift, samengelezen met de aangevochten beslissing.

V. De middelen

A. Eerste middel

Uit het verzoekschrift kan worden opgemaakt dat de verzoekende partij zich in een enig middel beroept op de schending van het redelijkheidsbeginsel, het motiveringsbeginsel, het zorgvuldigheidsbeginsel en het onpartijdigheidsbeginsel alsook op een gebrekkige begeleiding.

Standpunt van partijen

Verzoeker stelt vooreerst dat er statement ontbreekt vanwege de interne lezer van zijn bachelorproef, [K.V.]. Volgens hem doelt [K.V.] op zijn houding en zelfkritisch zijn en wordt hem verweten niets te hebben bijgeleerd in drie jaar. Verzoeker stipt aan dat zijn studie zich na vijf jaar voltrok omwille van gebrekkig informatie vanuit het interne schoolgebeuren. Zo wou hij biologie tolereren, maar niemand zei hem dat dit mocht zodat hij dit niet heeft gedaan, waardoor hij biologie moest trissen. Vervolgens kwam er een interne wending waardoor 50% volstaat om te slagen, zodat hij dat ene jaar niet had moeten “wachten”.

Verder merkt verzoeker op dat de feedback van 5 september 2016 de term ‘onregelmatigheid’ gebruikt, maar zich verder indekt. Verzoeker stipt ook aan dat leerkracht [K.V.] tevens trajectbegeleider is, maar hem geen tegemoetkomende inlichtingen verstrekt over de impact van het verloop van de bachelorproef. Verzoeker stelt dat hij geen inzage heeft gekregen in de interpretatie van de externe juryvoorzitster en evenmin onderlegde commentaar betreffende de puntentoekenning van 4/20 en 0/20 heeft ontvangen. Hij vindt het vreemd dat plagiaat slechts werd opgemerkt door de interne en externe lezers na de tweede doorname, terwijl dit perfect kan worden ontdekt met een automatisch programma.

Ten slotte wil verzoeker nog vermelden dat er sprake is van verbale intimidatie door [K.V.] betreffende zijn huidskleur en origine. Hij merkt op dat zijn toekomst (master in Leuven) op de helling staat ten gevolge van de wending van deze leerkracht.

In haar *antwoordnota* merkt verwerende partij vooreerst op dat de score van verzoekende partij voor het opleidingsonderdeel “Bachelorproef m.i.v. praktijkgericht onderzoek en rapporteren” (0/20) te wijten is aan de vaststelling van plagiaat. Ze benadrukt dat ten gevolge van de sanctie (score van 0/20 voor het werkstuk) de regel van het ‘behoud van het hoogste cijfer’ vervalt, zodat de eerder toegekende 4/20 niet langer geldig is.

Vervolgens werpt verwerende partij op dat waar verzoeker aanhaalt dat hij niet begrijpt waar de score vandaan komt, zij voldoende moeite heeft gedaan om verzoeker bij de beoordeling te betrekken en hem de problemen duidelijk te maken. Zo werd verzoeker bij de mondelinge verdediging van de bachelorproef gevraagd om op de gang te wachten tot na de beraadslaging zodat hij het werkstuk nog eens met de juryvoorzitter kon bespreken, maar dat heeft hij niet gedaan. Nadien heeft verwerende partij – op 5 september 2016 – aan verzoeker een e-mail gestuurd met de mededeling dat een onregelmatigheid werd vastgesteld in zijn bachelorproef en dat hij door de voorzitter van de examencommissie zou worden gehoord. Verwerende partij stipt aan dat verzoeker hierop niet is ingegaan en evenmin op de afspraak verscheen. Hij kwam ook niet naar de hoorzitting van de interne beroepscommissie van 20 september 2016.

Verder stelt verwerende partij dat verzoeker zich enorm ongeïnteresseerd heeft opgesteld ten opzichte van alle feedback en dat hij uiteindelijk alle hulp heeft geweigerd. Ze benadrukt dat verzoeker nooit aanwezig is geweest op de verschillende besprekingen omtrent zijn bachelorproef. Daarnaast stipt verwerende partij aan dat verzoeker geen enkel bewijs voorlegt

van de beweerde discriminatie/verbale intimidatie door [K.V.], noch geeft verzoeker een verband aan tussen deze beschuldigingen en zijn puntenscore. Volgens verwerende partij toont de schriftelijke evaluatie door de heer [K.V.] wel degelijk objectiviteit aan. Zo wordt er op geen enkele manier teruggekoppeld naar de origine of de huidskleur van verzoeker. Verwerende partij merkt hierbij nog op dat verzoeker niet mag vergeten dat zijn eindscore niet enkel het resultaat is van de score van de heer [K.V.], maar dat ook de externe lezer, mevrouw [K.V.], tot een puntenscore van 5/20 kwam en dat de mondelinge verdediging een belangrijke rol speelt. Volgens verwerende partij negeert verzoeker bovendien volledig het feit dat in kwestie plagiaat werd vastgesteld en dat dat uiteindelijk de reden is dat er een score van 0/20 werd toegekend.

Ten slotte stelt verwerende partij dat zij voor het overige geen middelen meer kan ontcijferen uit het warrige verzoekschrift. Ze stelt dat de sfeerschepperij van verzoeker omtrent zijn moeilijk studieparcours, e.d. naast de kwestie is, vermits dit geen betrekking heeft op de bachelorproef van verzoeker.

In zijn *wederantwoordnota* vraagt verzoeker het uitvoerig overzicht van evaluatieactiviteiten met de uitvoerige commentaar. Volgens hem getuigt het niet willen overhandigen, of op zijn minst inzage verlenen, van onregelmatigheid. Verder stelt verzoeker dat louter repressief optreden niet rechtvaardig is voor studenten die onwetend plagiaat hebben gepleegd, maar dat de juiste oplossing bestaat in het bieden van meer informatie over het omgaan met bronnen. Verzoeker merkt ten slotte op dat hij de dupe is van de intimiderende en hoogst denigrerende aanpak van de resultaten van de bachelorproef.

Beoordeling

Vooreerst stelt de Raad met verwerende partij vast dat bij de beoordeling van de bachelorproef van verzoeker tijdens de tweede examenkans plagiaat is vastgesteld. Hierdoor ontving hij een score van 0/20. Bij toepassing van het examenreglement van verwerende partij behoudt verwerende partij niet langer de 4/20 die hem in de eerste examenkans is toegekend.

Door de vaststelling van plagiaat als vorm van examenfraude heeft verzoeker een score van 0/20 gekregen, niettegenstaande de beoordelaars initieel en gemotiveerd een score van 5/20 hadden toegekend. Dit gebeurde op basis van een onafhankelijke lezing van het werkstuk van verzoeker en de beoordeling van de mondelinge ondervraging.

De Raad stelt vast dat dit is toegelicht in de aangevochten beslissing van de interne beroepsinstantie.

Uit het verzoekschrift meent de Raad te mogen afleiden dat verzoeker van oordeel is onvoldoende te zijn geïnformeerd over de totstandkoming van de score en de achterliggende motieven.

Rekening houdend met de beslissing van de interne beroepsinstantie, samengenomen met de uit het dossier blijkende inspanningen om de student te informeren over de beoordeling en hem feedback te verstrekken, kan de Raad het middel bezwaarlijk ernstig noemen. Zo stelt de Raad ook vast dat verzoeker geen gevolg heeft gegeven aan de uitnodiging om te worden gehoord met betrekking tot de vastgestelde onregelmatigheid, die nochtans precies – bij toepassing van het examenreglement – tot een score van 0/20 leidde, waarbij de tijdens de eerste examenkans gescoorde 4/20 verloren ging. Ingaan op deze uitnodigingen had verzoeker ook kunnen leren waarom de initiële score van 5/20 (op basis van het schriftelijk werkstuk en op basis van de verrekening [sleutel 75/25] van de initiële score voor het schriftelijk werkstuk en de mondelinge ondervraging) tijdens de tweede examenkans als gevolg van een onregelmatigheid, namelijk plagiaat dat als fraude wordt aangemerkt, tot 0/20 is herleid.

Dat het plagiaat pas tijdens de tweede examenkans ter sprake is gekomen wijzigt volgens de Raad niets aan de vaststelling, die verzoeker naar het oordeel van de Raad niet ten gronde betwist.

De Raad leest daarenboven in de antwoordnota dat verzoeker zelf is gevraagd de bachelorproef op “originaliteit” te controleren via een op het elektronisch leerplatform beschikbare plagiaatdetectietool.

In zoverre de Raad een beweerd gebrek aan begeleiding mag afleiden uit het verzoekschrift (“de leerkracht [K.V.] is tevens trajectbegeleider maar verstrekt mij geen enkele tegemoetkomende inlichtingen over de impact van het verloop bachelorproef (cf. reglementering bereiken Algemene competenties van een professionele bachelor)”), merkt de Raad op dat uit de stukken van het dossier (onder meer een e-mail van 31 augustus 2016) – die verzoeker niet weerlegt – geenszins blijkt dat verzoeker geen begeleiding is aangeboden/gegeven. Integendeel merkt de Raad veeleer op dat verzoeker van de

mogelijkheden tot feedback, zoals van de mogelijkheid tot informatie met betrekking tot de beoordeling, geen gebruik heeft gemaakt.

Tevens leest de Raad in het verzoekschrift dat sprake zou zijn van vooringenomenheid bij de beoordeling van zijn bachelorproef.

In het bijzonder stipt verzoeker verbale intimidatie door de interne beoordelaar van zijn bachelorproef aan. De Raad neemt, tegen de achtergrond van de specifieke formulering van het verzoekschrift, aan dat deze volgens verzoeker verband houden met zijn huidskleur en origine.

Bij gebrek aan door verzoeker aangebrachte elementen om dit middel *in concreto* te staven en rekening houdend met de vaststelling dat zich in het dossier geen stukken bevinden die de Raad er in redelijkheid kunnen toe brengen te overwegen dat van discriminatie sprake is, moet het middelonderdeel als ongegrond worden beschouwd. Zelfs zo van discriminatie sprake mocht zijn, hetgeen de Raad in het geheel niet kan aannemen, ziet de Raad niet in hoe dit de beoordeling heeft beïnvloed. Bij dit alles komt nog dat de Raad bij zijn beoordeling rekening houdt met het vermoeden van objectiviteit dat aan [K.V.] en zijn evaluatie kleeft, en waarvoor het dossier geen enkele tegenindicatie bevat. Bij dit alles merkt de Raad nog op dat niet de, door verzoeker schijnbaar als vooringenomen aangemerkte, beoordeling van het werk als dusdanig, maar de vaststelling van het plagiaat tot de score van 0/20 heeft geleid. De interne beroepscommissie heeft, zonder volgens de Raad op overtuigende wijze te zijn aangevochten op dit punt, duidelijk de beoordeling(selementen) toegelicht en losgekoppeld van elementen die de persoon van verzoeker betreffen, en niet zijn werk.

Daarnaast bevat het verzoekschrift een aantal overwegingen waarvan de Raad, niettegenstaande de aanzienlijke inspanningen die hij zich heeft getroost bij het ontleden van het verzoekschrift, de draagwijdte in het geheel niet kan vaststellen of waarvan de Raad niet kan zien wat de relevantie ervan is voor de beoordeling van de beslissing van de interne beroepsinstantie, waarbij de score van 0/20 voor de bachelorproef – toegekend wegens vastgesteld plagiaat – is gehandhaafd. De Raad stelt vast dat ook de interne beroepsinstantie gemotiveerd heeft toegelicht waarom de betrokken argumenten, waarvan de Raad aanneemt dat zij stroken met degene die de Raad in het extern verzoekschrift leest, niet relevant zijn voor de beslissing dat in de bachelorproef plagiaat is gepleegd en dat hiervoor een score 0/20 is toegekend. Zo maakt verzoeker onder meer melding van de stage en van tolerantie, zonder voor de Raad duidelijk te

maken in hoeverre dit relevant kan zijn voor de beoordeling van de beslissing van de interne beroepsinstantie. Meer nog, zonder de draagwijdte ervan nog maar minimaal te duiden.

Ook de wederantwoordnota brengt de Raad geen overtuigende argumenten om de beslissing van de interne beroepsinstantie van verwerende partij te vernietigen. De Raad kan er geen elementen in aantreffen die de beweerde discriminatie voldoende concretiseren en aannemelijk maken, in het bijzonder wat de mate betreft waarin zij tot de aangevochten beslissing heeft geleid. Ook in de wederantwoordnota gaat verzoeker voorbij aan het feit dat de interne beroepsinstantie in essentie de toekenning van 0/20 voor het opleidingsonderdeel “bachelorproef” omwille van tijdens de tweede examenkans vastgesteld plagiaat betreft. Door de vastgestelde fraude is bij de toekenning van de score niet voortgebouwd op de 5/20 die de lectoren hadden toegekend vooraleer tot de sanctie was overgegaan. Verzoeker herhaalt dat hem geen inzage zou zijn verleend, hetgeen de Raad niet overtuigend voorkomt in het licht van de dossierelementen. Dat de moeder van verzoeker de e-mail van 23 september 2016 houdende de kennisgeving van de interne beroepsbeslissing heeft ingekeken en dat zij volgens verzoeker wettelijk niets mag, hoeft niet te betekenen dat zij verzoeker niet daadwerkelijk kennis heeft gegeven van de beslissing van de interne beroepscommissie, doch de Raad is ervan uitgegaan dat niet vaststaat dat verzoeker eerder dan met de aangetekende zending kennis nam van de beslissing en heeft het beroep dan ook – zoals hierboven reeds aangehaald – ontvankelijk verklaard. In zoverre verzoeker zijn “onwetendheid” in de wederantwoordnota aanbrengt om de sanctie die hem is opgelegd – en die in de interne beroepsbeslissing is bevestigd – te betwisten, voert hij een nieuw middel aan dat de Raad niet in zijn overwegingen mag betrekken. Dat het vermoeden van plagiaat initieel niet is meegerekend in de door een ‘lezer’ toegekende score, doet geen afbreuk aan het feit dat het op geldige wijze tot de vaststelling van plagiaat heeft geleid. Ook het feit dat één lezer hieromtrent geen vermoeden heeft geuit, neemt het geldig karakter van de examentuchtbeslissing niet weg. In zoverre de examentuchtbeslissing verband houdt met door verzoeker gepleegd plagiaat zijn ook de opmerkingen van verzoeker in de wederantwoordnota met vragen die hem zouden hebben “gelokt” niet dienend. Dat verzoeker voor andere opleidingsonderdelen goed of zelfs zeer goed scoorde is voor de beoordeling van de interne beroepsbeslissing *in casu* niet relevant. In zoverre, tenslotte, verzoeker in de interne beroepsbeslissing twee materiële vergissingen opmerkt, moet de Raad vaststellen dat het een nieuw middel betreft. Het kan niet in de beslissing worden betrokken. Ten overvloede merkt de Raad op dat zo de opmerking correct mocht zijn, het hem niet duidelijk is hoe deze *in concreto* tot de vernietiging van de beslissing zou kunnen voeren.

Het middel is niet gegrond.

BESLISSING

De Raad verwerpt het beroep.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 26 oktober 2016, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbepalingen, Ite Kamer, samengesteld uit:

Bertel De Groote,	kamervoorzitter
Piet Versweyvelt	bijzitter
Daniël Cuypers	bijzitter
bijgestaan door	
Freya Gheysen	secretaris

De secretaris

De voorzitter

Freya Gheysen

Bertel De Groote

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.313 van 9 november 2016 in de zaak 2016/458

In zake: Bram DECROUBELE
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Charlotte Coorevits
kantoor houdend te 8490 Jabbeke
Dorpsstraat 70
Bij wie woonplaats wordt gekozen

Tegen: ERASMUSHOGESCHOOL BRUSSEL
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Stijn Butenaerts
kantoor houdend te 1080 Brussel
Leopold II-laan 180
Bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 30 september 2016, strekt tot nietigverklaring van de studievoortgangsbepaling van 7 september 2016 waarbij verzoeker niet geslaagd wordt verklaard en waarbij aan de verzoeker een score van 7 op 20 werd toegekend voor het (deel)opleidingsonderdeel ‘Publieke Ruimte’, een score van 9 op 20 werd toegekend voor het opleidingsonderdeel ‘Atelier: ontwerp – ontwerpen – publieke ruimte’ en een score van 9 op 20 werd toegekend voor het opleidingsonderdeel ‘Atelier: Ontwerpintroductie – landschap’.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend. Verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 26 oktober 2016.

Kamervoorzitter Bertel De Groote heeft verslag uitgebracht.

Verzoeker en advocaat Charlotte Coorevits, die verschijnt voor de verzoekende partij, en advocaat Valéry Schalenbourg (*loco* advocaat Stijn Butenaerts), die verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

III. Feiten

Verzoeker is in het academiejaar 2015-2016 ingeschreven in de opleiding ‘Bachelor in de Landschaps- en Tuinarchitectuur’.

Voor het deelopleidingsonderdeel ‘Publieke Ruimte’ (deel van het opleidingsonderdeel ‘Wetenschappen’, waarvoor verzoeker een score van 9 op 20 heeft behaald) bekomt verzoeker een examencijfer van 7 op 20, voor het opleidingsonderdeel ‘Atelier: ontwerp- en ontwerpen – publieke ruimte’ bekomt hij een score van 9 op 20 en voor het opleidingsonderdeel ‘Atelier: Ontwerpintroductie – landschap’ bekomt hij eveneens een examencijfer van 9 op 20. Hij wordt niet geslaagd verklaard.

Verzoekende partij stelde op datum van 12 september 2016 een intern beroep in bij de interne beroepsinstantie van de onderwijsinstelling.

Bij beslissing van de Centrale Klachtencommissie op datum van 14 september 2016 werd het intern beroep ontvankelijk verklaard. Bij beslissing van de departementale beroepscommissie van 20 september 2016 werd het intern beroep vervolgens ongegrond verklaard.

De interne beroepsinstantie merkt op dat zij de titularis van de opleidingsonderdelen heeft gehoord. Wat het deelopleidingsonderdeel “Publieke Ruimte” betreft, wordt aangestipt dat de cursus bestaat uit een power point waarin de belangrijkste inhoudelijke aspecten zijn opgenomen en dat deze uitvoerig wordt uiteengezet tijdens de les, waarbij soms extra informatie wordt meegegeven. Deze uitleg maakt deel uit van de inhoud van het vak. Er wordt benadrukt dat afwezige studenten naast de cursus ook nota’s van medestudenten kunnen opvragen om zich inhoudelijk op de hoogte te stellen van wat behandeld werd in de les. Verder wordt opgemerkt dat alle onderwijsactiviteiten verplicht zijn. Eén vraag kan beantwoord worden door verschillende aspecten uit de cursus te relateren aan opgegeven de problematiek en de laatste vraag staat maar op een kleiner gedeelte van de punten.

Wat het opleidingsonderdeel “Atelier: Ontwerpen – landschap” betreft, stelt men dat de leidraad van de tweede zitting de inlever- en presentatiemomenten regelt, en niet het semesterboek. Daarin staat vermeld dat de studenten hun project dienen in te leveren; over een presentatie

werd er niets in opgenomen. Daarnaast werd vastgesteld dat het aangepaste ontwerp ontoereikend is.

Wat het opleidingsonderdeel “Atelier: Ontwerpen – Publieke ruimte” betreft, stelt men eveneens dat de leidraad van de tweede zitting de inlever- en presentatiemomenten regelt, en niet het semesterboek. Daarin staat vermeld dat de studenten hun project dienen in te leveren; over een presentatie werd er niets in opgenomen. Hierbij wordt nog opgemerkt dat er een essentieel verschil bestaat tussen een kwantitatieve en een kwalitatieve aanpassing in een ontwerp. Ook gaan de aanpassingen waarvan sprake is in de klacht eerder om een opsomming van het aantal aangepaste aspecten dan wel om inhoudelijke ontwerpverbeteringen. Er wordt voorbijgegaan aan het feit dat een wijziging minder goed kan zijn en dat de samenhang van het geheel inhoudelijk gelijk of zelfs slechter kan zijn. Er werd vastgesteld dat het aangepaste ontwerp net de score van 10/20 haalt, maar aangezien de student door zijn proces slechts 8/20 behaalde, is de totale score 9/20 en dus ontoereikend.

De departementale beroepscommissie is ten slotte van oordeel dat de beoordeling correct en gemotiveerd gebeurde o.b.v. vooraf bepaalde criteria en dat de leidraad van de tweede zitting correct gevolgd werd.

De beslissing op intern beroep werd bij aangetekend schrijven van 21 september 2016 aan verzoekende partij overgemaakt.

Bij aangetekend schrijven van 30 september 2016 diende verzoekende partij een verzoekschrift in bij de Raad.

IV. Ontvankelijkheid

Standpunt van partijen

In haar *antwoordnota* stelt verwerende partij dat bij een ontvankelijk intern beroep, zoals *in casu*, de beslissing van de bevoegde departementale beroepscommissie een beslissing uitmaakt die in de plaats treedt van de eerdere beslissing van hetzelfde orgaan. Volgens haar kan bijgevolg enkel de interne beroepsbeslissing (over de grond van de zaak), zijnde *in casu* de beslissing d.d. 20 september 2016 van de departementale beroepscommissie van de opleiding ‘Bachelor in de Landschaps- en Tuinarchitectuur – Werktraject’, het voorwerp uitmaken van een extern beroep voor de Raad.

Verwerende partij merkt op dat zowel in de aanhef als in het petitum van het verzoekschrift vier studievoortgangsbepalingen van 7 september 2016 als voorwerp worden aangemerkt. Deze studievoortgangsbepalingen zijn evenwel allen uit het rechtsverkeer verwijderd en vervangen door de beslissing d.d. 20 september 2016 van de hogervermelde departementale beroepscommissie. Volgens verwerende partij wordt deze beslissing echter niet bestreden, vermits er daartegen geen enkele grief of kritiek wordt geuit, zodat het beroep onontvankelijk moet worden verklaard.

Vervolgens verwijst verwerende partij naar artikel II.294, §2, eerste lid van de Codex Hoger Onderwijs, dat vereist dat het verzoekschrift voor de Raad ten minste een feitelijke omschrijving moet bevatten van de ingeroepen bezwaren. Zij stipt aan dat de Raad in dit verband reeds heeft geoordeeld dat de middelen in het verzoekschrift gericht moeten zijn tegen de daadwerkelijk na het intern beroep te bestrijden beslissing, terwijl grieven tegen de initiële studievoortgangsbepaling niet langer relevant zijn ten gevolge van de devolutieve werking van het intern beroep.

Verwerende partij nodigt de Raad uit om het verzoekschrift voor de Raad aandachtig te vergelijken met het verzoekschrift waarbij verzoeker intern beroep aantekende. Ze merkt op dat deze documenten nauwelijks van elkaar verschillen. Volgens haar is er bovendien geen enkele grief/middel/bezwaar terug te vinden tegen de beslissing d.d. 20 september 2016, wat leidt tot de onontvankelijkheid van het extern beroep.

In zijn *wederantwoordnota* merkt verzoeker op dat hij letterlijk heeft gesteld beroep aan te tekenen tegen de beslissing van de beroepscommissie. Bovendien heeft hij de beslissing van de beroepscommissie ook als nieuw stuk gevoegd bij zijn verzoekschrift.

Daarnaast stelt verzoeker dat hij wel degelijk een feitelijke omschrijving heeft gegeven van de bezwaren, zijnde het verweer tegen de wijze waarop het examen tijdens de tweede zitting werd afgenomen en de wijze waarop tot die beslissing werd gekomen. Volgens hem is het evident dat de argumentatie uit een eerdere procedure wordt hernomen wanneer de beroepscommissie zodanig summier en vaag is in haar beslissing en geen nieuwe visie brengt. Hij stipt aan dat het volstrekt legitiem is dat hij verder ingaat op de bestreden bepalingen die door de beroepscommissie werden bevestigd.

Ten slotte werpt verzoeker nog op dat hij de examens Publieke Ruimte nog niet had mogen ontvangen van verwerende partij, wat een schending uitmaakt van artikel II.298, §1, 2° van de Codex Hoger Onderwijs.

Beoordeling

De Raad stelt vast dat verzoeker zich in zijn verzoekschrift richt tegen de beslissing van de interne beroepsinstantie van verwerende partij, waarbij deze het intern beroep als ongegrond afwijst. De beslissing van de departementale beroepscommissie van 20 september 2016 behandelt achtereenvolgens de vraag of heroverweging zich opdringt voor de score van de opleidingsonderdelen “Semester 4F Wetenschappen” (deelopleidingsonderdeel “Publieke ruimte”), “Semester 4F Atelier: Ontwerpen – Landschap” en “Semester 4F Atelier: Ontwerpen – Publieke ruimte LTA2”. De beroepscommissie is van oordeel dat de beoordeling correct en gemotiveerd gebeurde op basis van vooraf bepaalde criteria. Tevens is de beroepscommissie van oordeel dat de leidraad van de 2^e zitting correct gevolgd werd. De commissie besluit de score te behouden.

Verzoeker vecht de aangehaalde afzonderlijke onderdelen van deze beslissing aan en als gevolg daarvan het totaal resultaat dat verzoeker behaalde. Hij slaagde immers niet voor het tweede jaar in de bacheloropleiding in de landschaps- en tuinarchitectuur.

Rekening houdend met bovenstaande overwegingen, leest de Raad in een zeer extensieve lezing van het verzoekschrift een beroep tegen de beslissing van 20 september 2016 van de departementale beroepscommissie, in de mate waarin deze de beslissingen van de examencommissie betreffende de aangehaalde opleidingsonderdelen bevestigt en verzoeker bijgevolg niet slaagt in het tweede jaar van zijn opleiding. Aldus houdt de Raad, die het voor hem gebrachte beroep ontvankelijk acht, het devolutieve karakter van de door verwerende partij georganiseerde interne beroepsprocedure voor ogen. De Raad leest in het verzoekschrift geen beroep tegen de ‘initiële’ examenbeslissingen, doch tegen de beslissing waarbij deze zijn bevestigd door de interne beroepsinstantie.

Verzoeker herneemt volledig de middelen die hij in het kader van het intern beroep heeft aangebracht. Verwerende partij acht deze niet meer relevant omwille van de devolutieve werking van het intern beroep. Volgens verwerende partij is bijgevolg niet voldaan aan art.

II.294 § 2, lid 1 Codex Hoger Onderwijs. In dit concrete dossier is de Raad van oordeel dat in het verzoekschrift, samengelezen met de interne beroepsbeslissing, de ingeroepen bezwaren voldoende feitelijk omschreven zijn om de beoordeling ervan toe te laten en verwerende partij toe te laten er op zinvolle wijze een verweer tegen te ontwikkelen. Ook uit de antwoordnota blijkt dat verwerende partij op basis van het verzoekschrift de draagwijdte en de onderliggende elementen van de bezwaren van verzoeker voldoende kon inschatten met het oog op haar verweer.

Verzoeker herneemt, zoals verwerende partij terecht opmerkt, de middelen die hij tegen de initiële beslissingen heeft aangevoerd. Op het eerste gezicht brengt verzoeker geen middelen aan tegen de beslissing op intern beroep. Volgens verwerende partij beschouwt verzoeker de interne beroepsprocedure als een ‘verplicht nummer’, waarna hij, indien het resultaat hem niet zint, eenvoudigweg opnieuw zijn kans waagt bij de Raad zonder enig bezwaar of enige overweging te wijden aan de motivering van de interne beroepsinstantie ten aanzien van zijn initiële grieven.

In de specifieke context van het dossier oordeelt de Raad dat het verzoekschrift, onder meer samengelezen met de interne beroepsbeslissing, niet als onontvankelijk dient te worden gekwalificeerd, maar in essentie aanvoert dat de argumentatie ontwikkeld voor de interne beroepsinstantie door deze niet afdoende is beantwoord. De Raad merkt op het eerste gezicht op dat de interne beroepsbeslissing op een bijzonder karige manier en in uiterst algemene bewoordingen de argumenten, die ontwikkeld werden in het intern beroepsschrift, behandelt. Bijgevolg komt het de Raad – op het eerste gezicht en zonder de zaak ten gronde te beoordelen – voor dat de interne beroepsbeslissing de in het kader van het intern beroep aangevochten beslissing louter bevestigt, zonder althans *in concreto* in te gaan op de in het intern beroepsschrift geformuleerde grieven. In deze uitzonderlijke context, komt het de Raad evenmin onlogisch voor dat verzoeker zich er in het extern verzoekschrift toe beperkt de eerder geformuleerde grieven te hernemen. De aangehaalde context noopt de Raad tot het besluit dat een extensieve benadering van de ontvankelijkheidsvoorwaarden *in concreto* gerechtvaardigd is. De Raad herinnert hierbij eveneens aan het laagdrempelige karakter dat de decreetgever voor ogen heeft gehad bij het concipiëren van de externe beroepsprocedure. In deze omstandigheden kan de Raad uit het quasi identieke karakter van het verzoekschrift voor de Raad en het verzoekschrift op intern beroep, niet afleiden dat verzoeker het intern beroep als een louter ‘verplicht nummer’ heeft beschouwd. Tenslotte stipt de Raad aan dat het feit dat verzoeker in

de wederantwoordnota ingaat op elementen uit de beslissing op intern beroep, volgens de Raad, *in casu* veeleer te beschouwen is als een reactie op de in de antwoordnota door verwerende partij ontwikkelde argumenten dan als een gebrek aan diligentie bij de redactie van het verzoekschrift voor de Raad, althans niet in die mate dat de Raad er *in casu* de onontvankelijkheid moet uit afleiden.

Het beroep is in de aangegeven mate ontvankelijk.

V. De middelen

A. Enig middel

Verzoeker beroept zich in een enig middel op de schending van de artikelen 13, 15, 25, 28, 31, 32, 33, 42 en 46 van het algemeen examenreglement en van de artikelen 2, 95 en 101 van het algemeen onderwijsreglement.

Standpunt van partijen

Verzoeker vraagt om hem in het licht van de hiernavolgende argumentatie toch geslaagd te willen verklaren, met toepassing van de tolerantieregel. Hij stipt ook aan dat hij een afschrift van zijn examens heeft opgevraagd bij verwerende partij, maar dat hij deze nog niet heeft ontvangen.

Wat het deelopleidingsonderdeel ‘Publieke Ruimte’ betreft, merkt verzoeker op dat de cursus enkel uit een powerpointpresentatie bestaat. Hij stelt dat het moeilijk is om een duidelijk verhaal te maken van de slides en om er een geheel in te zien. Verzoeker stipt aan dat de docent verplichte aanwezigheid in de les vereist, terwijl de aanwezigheid bij theorievakken volgens de ombudsman niet verplicht is bij een opleiding in het Flextraject. Daarnaast stelt verzoeker dat de laatste vraag op het examen in eerste en tweede zitting niet in de cursus staat, zodat het hem niet duidelijk is welk specifiek antwoord de docent hierop verwacht.

Wat het opleidingsonderdeel ‘Atelier: Ontwerpen – Publieke Ruimte’ betreft, stelt verzoeker dat het semesterboek duidelijk vermeldt dat de eindpresentatie op het einde van het semester gebeurt aan de hand van een toelichting van drie posters, waarbij de krachtlijnen van het ontwerp en de opbouw naar voren dienen te komen. Verzoeker werpt op dat hij en zijn medestudenten tijdens de eerste zitting de kans kregen om een presentatie te houden, maar zij

mochten geen presentatie/toelichting meer geven bij hun eindwerk in de tweede zitting. Hij benadrukt dat, indien hij dit had geweten, hij mogelijks schriftelijk nog wat extra verduidelijking had kunnen toevoegen. Daarnaast stelt verzoeker dat hij in het eindwerk dat hij bij de tweede zitting indiende, alle werkpunten die de docenten op de feedback van de eerste examenperiode hebben opgeworpen heeft verwerkt, en dat hij in het algemeen veel verbeteringen heeft aangebracht. De docenten hebben daar evenwel geen rekening mee gehouden.

Wat het opleidingsonderdeel ‘Ontwerpintroductie – landschap’ betreft, stelt verzoeker vast dat het semesterboek vermeldt dat er bij de tweede examenkans een eindpresentatie gebeurt tijdens de evaluatieweek. Verzoeker werpt op dat hij en zijn medestudenten tijdens de eerste zitting de kans kregen om een presentatie te houden, maar zij mochten geen presentatie/toelichting meer geven bij hun eindwerk in de tweede zitting. Hij benadrukt dat, indien hij dit had geweten, hij mogelijks schriftelijk nog wat extra verduidelijking had kunnen toevoegen. Daarnaast stelt verzoeker dat hij in het eindwerk dat hij bij de tweede zitting indiende, alle werkpunten die de docenten op de feedback van de eerste examenperiode hebben opgeworpen heeft verwerkt, en dat hij in het algemeen veel verbeteringen heeft aangebracht. De docenten hebben daar evenwel bijna geen rekening mee gehouden.

In haar *antwoordnota* verwijst verwerende partij in hoofddorde naar de argumentatie die is opgenomen in de beslissing op intern beroep d.d. 20 september 2016, en zij bevestigt deze ook. Ter aanvulling van deze argumentatie, legt verwerende partij bijkomend de “leidraad 2de examenkans” neer, waarin wordt vermeld dat de 2de examenkans bestaat in het ‘herwerken en inleveren van opdrachten ontwerpleer en ontwerpen 1ste zitting’. Ze merkt op dat van enige presentatie derhalve geen sprake is. Verwerende partij benadrukt dat aan de studenten werd gevraagd deze leidraad mee te brengen naar het feedbackmoment d.d. 24 juni 2016, zodat deze verzoeker welbekend diende te zijn. Ze stipt nog aan dat zowel de “leidraad 2de examenkans” als de informatie inzake de feedback op 17 juni 2016 aan de studenten kenbaar werd gemaakt via e-mail en via het elektronisch leerplatform van verwerende partij.

Verder wil verwerende partij erop wijzen dat binnen het departement Gezondheidszorg & Landschapsarchitectuur groot belang aan feedback wordt gehecht, met inzage van de afgelegde examens in aanwezigheid van de docent. Verwerende partij merkt op dat verzoeker gebruik heeft gemaakt van het door haar georganiseerde feedbackmoment. Wat de vraag van verzoeker

om “*een afschrift van zijn examens*” te bekomen betreft, stelt verwerende partij dat zijn vraag enkel betrekking had op het deelopleidingsonderdeel ‘Publieke Ruimte’. Zij stipt aan dat haar bevoegde diensten slechts laattijdig kennis kregen van de vraag van verzoeker, vermits verzoeker tijdens het feedbackmoment niet om een afschrift van zijn examenkopij heeft verzocht. Bovendien heeft hij zijn verzoek niet aan de betrokken docent, noch aan het betrokken departement verzonden. Verwerende partij is evenwel van oordeel dat dit geen afbreuk heeft gedaan aan de procedurele rechten van verzoeker, vermits verzoeker inhoudelijke grieven heeft kunnen formuleren voor het betrokken deelopleidingsonderdeel. Volgens verwerende partij dient daarbij ook rekening te worden gehouden met het feedbackmoment dat na beide examenkansen werd georganiseerd en dat in het betrokken departement op extensieve wijze wordt ingevuld.

In zijn *wederantwoordnota* stelt verzoeker dat de beroepscommissie in haar beslissing een vrije interpretatie en samenvatting maakt van de toetsingscriteria die zijn opgenomen in het semesterboek voor wat de opleidingsonderdelen ‘Ontwerpen Landschap’ en ‘Ontwerpen Publieke Ruimte’ betreft. Volgens verzoeker geeft de beroepscommissie bij het opleidingsonderdeel ‘Ontwerpen Landschap’ evenwel geen enkele concrete uitleg waarom hij niet zou hebben voldaan aan de toetsingscriteria uit het semesterboek, noch wordt aangegeven aan welke toetsingscriteria hij dan niet zou hebben voldaan. Bij het vak ‘Ontwerpen Publieke Ruimte’ maakt de beroepscommissie, volgens verzoeker, dezelfde vrije interpretatie. Hij is echter van mening dat hij voor beide opleidingsonderdelen al de opgenomen doelstellingen en toetsingscriteria heeft vervuld.

Verder werpt verzoeker op dat hij nog steeds niet over een kopie van het examen beschikt, zodat afbreuk is gedaan aan zijn procedurele rechten om op voldoende wijze inhoudelijke grieven te kunnen formuleren. Wat het deelopleidingsonderdeel ‘Publieke Ruimte’ betreft, stelt verzoeker dat het specifieke antwoord dat de docent op de laatste vraag van het examen verwacht nog steeds niet duidelijk en blijkbaar zeer subjectief is. Verzoeker stipt aan dat deze vraag peilt naar zijn opinie. Volgens hem dient zijn opinie evenwel niet per se dezelfde te zijn als de visie van de docent.

Wat de opleidingsonderdelen ‘Atelier: Ontwerpen – Publieke Ruimte’ en ‘Ontwerpintroductie – landschap’ betreft, stelt verzoeker dat in het semesterboek de details voor zowel de eerste als de tweede examenperiode per vak vermeld worden. Hij merkt op dat voor het eerste

opleidingsonderdeel expliciet wordt vermeld dat er op het einde van het semester een toelichting wordt gehouden. Volgens hem wordt er voor het tweede opleidingsonderdeel expliciet vermeld dat er een presentatie is in de tweede zittijd. Verzoeker stelt ook vast dat verwerende partij voor wat betreft de invulling van de ‘toetsingscriteria voor beoordeling van examens’ teruggrijpt naar het semesterboek, maar wanneer het gaat over de wijze waarop de examens moeten worden afgelegd, zou dit semesterboek plots niet meer van toepassing zijn. Verzoeker benadrukt dat bij beide opleidingsonderdelen alle werkpunten door hem werden opgenomen en dat de evolutie van de plannen tussen de eerste en tweede zittijd immens is en een betere score verdient. Volgens verzoeker werd dit overigens ook zo beoordeeld door een andere docent van verwerende partij, die duidelijk heeft gesteld dat de quoterings niet correct is en dat er waarschijnlijk persoonlijke motieven van de docent hebben meegespeeld bij zijn beoordeling. Verzoeker stelt dat de punten die door de docent tijdens het feedbackmoment na de tweede zittijd worden aangehaald een persoonlijke voorkeur of kleine details betreffen, zodat de gegeven quoterings niet te verantwoorden is. Volgens hem heeft de docent ook letterlijk gezegd dat er voor deze opleidingsonderdelen wel degelijk progressie is geweest tussen de eerste en de tweede zittijd, maar hij wou geen 10/20 geven omdat verzoeker dan naar het derde jaar zou kunnen overgaan. Verzoeker stipt ten slotte aan dat het geen geheim is dat zijn persoonlijkheid niet door de docent werd gesmaakt, zodat het geen toeval is dat hij net en enkel voor de vakken van deze docent niet geslaagd is.

Beoordeling

Binnen zijn beoordelingsbevoegdheid merkt de Raad – met betrekking tot het resultaat voor het deelopleidingsonderdeel ‘Publieke Ruimte’ (Semester 4F Wetenschappen) – op dat de aangevochten beslissing inzake de opmerking van verzoeker omtrent de verplichte aanwezigheid voor studenten in een ‘flextraject’ zich ertoe beperkt te verwijzen naar het algemeen onderwijsreglement. Zij gaat niet in op hetgeen verzoeker met betrekking tot de informatie die de ombudsman zou hebben verstrekt, aanvoerde.

Evenmin wordt het voor de Raad duidelijk in hoeverre de betwiste vraag al dan niet aan de hand van de slideshow bij het opleidingsonderdeel kon worden opgelost. De interne beroepsinstantie beperkt zich ertoe het volgende te overwegen: *“De cursus bestaat uit een power point waarin de belangrijkste inhoudelijke aspecten zijn opgenomen. De cursus wordt uitvoerig uiteengezet tijdens de lessen. Hierbij wordt soms extra informatie meegegeven omwille van interessante vragen van de studenten of in de media verschenen aspecten gerelateerd aan het vak. Deze*

uitleg maakt logischerwijs deel uit van de inhoud van het vak. Afwezige studenten kunnen naast de cursus ook nota's van medestudenten opvragen om zich inhoudelijk op de hoogte te stellen wat werd behandeld in de les.". Naar het oordeel van de Raad kan hierin geen duidelijk en afdoende gemotiveerd antwoord op de grief van verzoeker worden gelezen, temeer nu verzoeker aangeeft dat het onderwerp van de kwestieuze vraag ook niet in de les is besproken.

Verzoeker voert aan dat het verwachte antwoord hem niet duidelijk is. In de beroepsbeslissing leest de Raad hieromtrent het volgende: *"De student kan deze vraag beantwoorden door verschillende aspecten uit de cursus te relateren aan deze problematiek en er [een] samenhangende redenering over te formuleren. De laatste vraag staat maar voor een kleiner gedeelte van de punten. Andere medestudenten beantwoordden deze vraag wel goed."*

Niettegenstaande de in deze overweging vervatte informatie, is het de Raad niet duidelijk in hoeverre zij het door verzoeker ontwikkelde argument gemotiveerd weerlegt, temeer nu de Raad noch in de beslissing van de beroepsinstantie noch in het dossier kan aantreffen wat precies is gevraagd, wat precies werd geantwoord, wat precies werd verwacht en waar de discrepantie tussen het gegeven en het gevraagde antwoord zich situeert.

Bij gebrek aan concrete informatie met betrekking tot het aangehaalde, kan de Raad niet besluiten dat de interne beroepsbeslissing voldoende dragende motieven bevat om verzoeker inzicht te verschaffen in de genomen beslissing en of zij in overeenstemming is met het regelgevend kader en niet kennelijk de grenzen van de redelijkheid overschrijdt. De Raad herinnert hierbij aan de grenzen van zijn bevoegdheid en onderstreept hierbij niet de beoordeling van de student naar zich toe te trekken.

Met betrekking tot de evaluatie van het opleidingsonderdeel "Semester 4F Atelier: Ontwerpen – Landschap" merkt verzoeker op dat het examenreglement, inzonderheid de artikelen 13 en 15, zijn geschonden. Tijdens de tweede zitting kreeg de student immers geen kans zijn ontwerp mondeling toe te lichten. Naar het oordeel van verzoeker is dit niet in overeenstemming met het "Semesterboek". Verwerende partij overweegt in de beslissing op intern beroep dat voor de tweede zitting niet het semesterboek de inlever- en presentatiemodaliteiten regelt, maar wel de leidraad van de tweede zitting. In deze leidraad staat niets vermeld met betrekking tot een presentatie. Er is enkel in opgenomen dat de studenten hun project dienen in te leveren.

De Raad stelt vast dat het aangehaalde document (“leidraad tweede zittijd”), dat verzoeker tijdig ter beschikking werd gesteld, verduidelijkt dat de opdrachten ontwerpleer en ontwerpen uit de eerste zittijd dienen te worden herwerkt. Er is in de leidraad daarentegen geen sprake van een presentatie in de tweede examenzittijd. De Raad neemt aan dat uit de samenlezing van het “Semesterboek” en de aangehaalde leidraad volgt dat het feit dat verzoeker tijdens de tweede examenkans geen presentatie kon geven niet in strijd is met het examenreglement. De Raad doet op basis van de dossierstukken een analoge vaststelling met betrekking tot het opleidingsonderdeel “Semester 4F Atelier: Ontwerpen – Publieke ruimte LTA2”.

De Raad acht het aangehaalde middel bijgevolg niet gegrond.

Ten overvloede merkt de Raad echter op dat, nu geen van beide partijen een ECTS-fiche voorlegt, noch deze in haar argumentatie betreft, de Raad onmogelijk kan vaststellen hoe de examenvorm tijdens de tweede zittijd zich verhoudt tot deze ECTS-fiche.

Daarnaast stelt de Raad vast dat verzoeker zijn score voor het opleidingsonderdeel “Semester 4F Atelier: Ontwerpen – Publieke ruimte LTA2” niet begrijpt. Hij geeft immers aan rekening te hebben gehouden met alle werkpunten die de docenten hebben opgeworpen tijdens de feedback van de eerste examenperiode. Tevens zou hij ook in het algemeen veel verbeteringen hebben aangebracht. Naar zijn oordeel hebben de docenten daar geen rekening mee gehouden en de quoterings van de eerste zittijd hernomen.

De Raad stelt vast dat de interne beroepsinstantie hieromtrent het volgende beslist: *“Er is een essentieel verschil tussen een kwantitatieve en een kwalitatieve aanpassing in een ontwerp. De aanpassingen waarover sprake in de klacht gaan eerder om een opsomming van het aantal aangepaste aspecten dan wel om inhoudelijk[e] ontwerpverbeteringen. Er wordt voorbij gegaan aan het feit dat een wijziging minder goed kan zijn en dat de samenhang van het geheel inhoudelijk gelijk of zelfs slechter kan zijn. De student dient volgens de toetsingscriteria oplossingen naar voor te schuiven die zowel in het concept als in de concrete ontwerpoplossing moeten uitgediept zijn. Dit hangt af van het vermogen van de student nieuwe verbeteringen naar voor te schuiven. Er werd vastgesteld dat het aangepaste ontwerp net de score van 10/20 haalt, maar aangezien de student door zijn proces slechts 8/20 behaalde is de totale score 9/20 en ontoereikend.”*

De Raad stelt vast dat verzoeker zowel in de eerste zitting als in de tweede zitting een globale score van 9/20 behaalde. Het procesgedeelte is tijdens de tweede zitting niet hernomen. Bijgevolg is het de Raad niet onmiddellijk duidelijk in hoeverre verzoeker voor zijn ontwerp zelf een gewijzigde score heeft gekregen in de tweede zitting op basis van de door hem beweerdelijk aangebrachte wijzigingen.

Daarnaast ziet de Raad in de overwegingen van de interne beroepsbeslissing een aantal, minstens theoretisch en *in abstracto*, correcte overwegingen. Het aantal wijzigingen hoeft inderdaad niet doorslaggevend te zijn voor de mate waarin de kwaliteit van een werk is veranderd. Het aanbrengen van goedbedoelde wijzigingen hoeft het werk niet steeds ten goede te veranderen. Bij de beoordeling van een ontwerp wordt inderdaad rekening gehouden met de mate waarin het concept en de uitwerking ervan oplossingen bevatten die in overeenstemming zijn met de toetsingscriteria.

Evenwel ziet de Raad niet in hoe de interne beroepsbeslissing deze beoordelingsleidraad *in concreto* heeft toegepast. De beslissing bevat immers geen elementen waaruit blijkt op welke manier het cijfer in het licht van het concrete “product” kan worden verantwoord in functie van de met het opleidingsonderdeel beoogde eindcompetenties, en in het bijzonder in functie van de aan de student gegeven feedback en de wijze waarop hij ermee is omgegaan.

Bij gebrek aan dergelijke afdoende motivering kan de Raad evenmin vaststellen of de beoordeling, zoals de interne beroepsinstantie nochtans overweegt, in overeenstemming is met de vooraf bepaalde criteria en correct en gemotiveerd heeft plaatsgevonden. De Raad kan dan ook niet beslissen dat de beoordeling in overeenstemming is met het reglementair kader, dat zij zorgvuldig is tot stand gekomen en niet kennelijk onredelijk is.

Het middel is in zoverre gegrond.

Dat aan verzoeker – naar de mening van verwerende partij – extensief feedback is gegeven kan de Raad niet tot een andere beslissing brengen. De Raad neemt kennis van de nota die een beeld moet vormen van de tijdens het feedbackmoment aan verzoeker verstrekte informatie. De nota, waarvan de inhoud trouwens niet met de aangevochten beslissing is vervlochten, laat op zichzelf immers niet toe te oordelen of de evaluatie van verzoeker correct is verlopen en in functie van de beoogde eindcompetenties heeft plaatsgevonden.

Wat het opleidingsonderdeel “Semester 4F Atelier: Ontwerpen – Landschap” betreft, bevat het verzoekschrift een analoge inhoudelijke argumentatie wat betreft de evaluatie. Met name geeft verzoeker aan dat hij alle feedback die hij na de eerste examenperiode heeft ontvangen heeft verwerkt en ook veel verbeteringen uit eigen initiatief heeft aangebracht. Evenwel lijkt verzoeker niet te begrijpen waarom zijn score in de tweede zitting slechts met 1 punt is verhoogd tot een score van 9 op 20.

De interne beroepsbeslissing overweegt hieromtrent het volgende: *“De student dient volgens de toetsingscriteria oplossingen naar voor te schuiven die zowel in het concept als in de concrete ontwerpoplossing moeten uitgediept zijn. Dit hangt af van het vermogen van de student om nieuwe verbeteringen naar voor te schuiven. Er werd vastgesteld dat het aangepaste ontwerp ontoereikend is (zie toetsingscriteria).”*.

Ook hier dient te Raad vast te stellen dat het weliswaar mogelijk is dat het aangepaste ontwerp ontoereikend is in het licht van de toetsingscriteria. De Raad ziet deze conclusie in de bestreden beslissing evenwel op geen enkele wijze geconcretiseerd, noch wat de toetsingscriteria betreft, noch waarin de (mate van) “ontoereikendheid” zich *in concreto* uit, in het bijzonder in het licht van de wijzigingen die verzoeker beweert te hebben aangebracht (op basis van de hem gegeven feedback).

Ook hier kan, om de redenen die hierboven bij de beoordeling van de interne beroepsbeslissing inzake “Semester 4F Atelier: Ontwerpen – Publieke Ruimte LTA2” eveneens zijn aangehaald, de nota die zou zijn gebruikt bij het verstrekken van feedback aan verzoeker op het einde van de tweedekansexamenperiode, geen soelaas bieden.

De Raad neemt ook hier aan dat de overweging van de interne beroepsinstantie dat de student oplossingen moet uitwerken die in overeenstemming zijn met de toetsingscriteria hout snijdt. Evenwel is het de Raad op basis van de beslissing niet duidelijk op basis van welke concrete elementen zij tot het besluit is gekomen dat de initiële examenbeslissing terecht heeft beslist dat hieraan niet is voldaan en dat bijgevolg een score van 9 op 20 zich opdringt.

Vanzelfsprekend komt het de Raad niet toe zich als beoordelaar in de plaats te stellen van verwerende partij. De Raad kan evenwel, bij gebrek aan afdoende motivering van de beslissing van de interne beroepsinstantie, niet oordelen of zij overeenkomstig de geldende regelgeving

en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur tot de beslissing is gekomen dat de evaluatie gehandhaafd blijft.

Tegen de achtergrond van de vaststelling dat de evaluatiebeslissingen over de opleidingsonderdelen “Semester 4F Wetenschappen”, “Semester 4F Atelier: Ontwerpen – Landschap” en “Semester 4F Atelier: Ontwerpen – Publieke ruimte LTA2” niet stand kunnen houden, dient de Raad eveneens de erop gebaseerde beslissing verzoeker niet geslaagd te verklaren voor het tweede jaar van zijn opleiding te vernietigen.

BESLISSING

- 1. De Raad vernietigt de beslissing van de interne beroepsinstantie van 20 september 2016.**
- 2. Het bevoegde orgaan van verwerende partij zal, rekening houdend met de hierboven vermelde overwegingen, uiterlijk tegen 25 november 2016 een nieuwe beslissing nemen.**

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 9 november 2016, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbepalingen, Ite Kamer, samengesteld uit:

Bertel De Groote,	kamervoorzitter
Piet Versweyvelt	bijzitter
Daniël Cuypers	bijzitter
bijgestaan door	
Freya Gheysen	secretaris

De secretaris

De voorzitter

Freya Gheysen

Bertel De Groote

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.276 van 26 oktober 2016 in de zaak 2016/470

In zake: Laurien BOUMANS
Woonplaats kiezend te 3640 Kinrooi
Vroenhof 2

Tegen: UC LIMBURG vzw
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Koen Geelen en advocaat Wouter Moonen
kantoor houdend te 3500 Hasselt
Gouverneur Roppesingel 131
Bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 3 oktober 2016, strekt tot nietigverklaring van de studievoortgangsbepaling van 5 september 2016 waarbij aan de verzoekende partij een score van 7 op 20 werd toegekend voor het opleidingsonderdeel ‘Kansarmoede: Praktijkopdracht 3.2’ en de beslissing van de interne beroepsinstantie van 28 september 2016 waarbij het intern beroep van verzoekster onontvankelijk werd verklaard.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend. Verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 26 oktober 2016.

Kamervoorzitter Bertel De Groote heeft verslag uitgebracht.

Verzoekster en advocaat Nick Parthoens (*loco* advocaat Koen Geelen en advocaat Wouter Moonen), die verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

III. Feiten

Verzoeker is in het academiejaar 2015-2016 ingeschreven in de opleiding ‘Bachelor in de orthopedagogie’.

Voor het opleidingsonderdeel ‘Kansarmoede: Praktijkopdracht 3.2’ bekommt verzoekende partij een examencijfer van 7/20.

Verzoekende partij stelde op datum van 11 september 2016 een intern beroep in bij de interne beroepsinstantie van de onderwijsinstelling.

Bij beslissing van de interne beroepsinstantie op datum van 28 september 2016 werd het intern beroep onontvankelijk verklaard.

De interne beroepscommissie stelt dat de examenresultaten op 5 september 2016 werden bekendgemaakt. Volgens haar is de laatste dag om een intern beroep in te dienen zaterdag 10 september 2016. Ze stipt aan dat de vervaltermijn niet wordt verlengd indien hij eindigt op een zaterdag (enkel indien hij eindigt op een zondag). De interne beroepscommissie stelt vast dat de studente een intern beroep indiende bij mail van 11 september 2016, dus buiten de vervaltermijn van vijf kalenderdagen na de bekendmaking. Ze merkt op dat de aangetekende brief met het beroep pas op maandag 12 september 2016 aangeboden werd op De Post. Het interne beroep is dan ook niet ontvankelijk.

De beslissing op intern beroep werd bij schrijven van 28 september 2016 aan verzoekende partij overgemaakt.

Bij aangetekend schrijven van 3 oktober 2016 diende verzoekende partij een verzoekschrift in bij de Raad.

IV. Ontvankelijkheid

Artikel II.294, §2 van de Codex Hoger Onderwijs schrijft met betrekking tot de indiening van een beroep bij de Raad het volgende voor:

§2. De beroepen worden ingesteld bij wijze van verzoekschrift, waarin ten minste een feitelijke omschrijving is opgenomen van de ingeroepen bezwaren.

Het verzoekschrift wordt gedagtekend en, op straffe van onontvankelijkheid, ondertekend door de verzoeker of zijn raadsman.

De ondertekening van een bij de Raad ingesteld beroep is door de decreetgever uitdrukkelijk op straffe van onontvankelijkheid voorgeschreven.

De Raad stelt vast dat verzoeksters verzoekschrift niet is ondertekend.

Het beroep wordt ambtshalve onontvankelijk verklaard.

BESLISSING

De Raad verwerpt het beroep.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 26 oktober 2016, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbepalingen, Ite Kamer, samengesteld uit:

Bertel De Groote,	kamervoorzitter
Piet Versweyvelt	bijzitter
Daniël Cuypers	bijzitter
bijgestaan door	
Freya Gheysen	secretaris

De secretaris

De voorzitter

Freya Gheysen

Bertel De Groote

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.310 van 9 november 2016 in de zaak 2016/472

In zake: Mathias VAN DE VELDE
Woonplaats kiezend te 2660 Hoboken
Krugerstraat 133

Tegen: KAREL DE GROTE HOGESCHOOL
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Tom Peeters
kantoor houdend te 2018 Antwerpen
Mechelsesteenweg 27
Bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 1 oktober 2016, strekt tot nietigverklaring van de beslissing van de interne beroepsinstantie van 22 september 2016 waarbij het intern beroep van verzoeker ontvankelijk, doch ongegrond werd verklaard.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 26 oktober 2016.

Kamervoorzitter Bertel De Groote heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Tom Peeters, die verschijnt voor de verwerende partij, is gehoord.

III. Feiten

Verzoeker is in het academiejaar 2015-2016 ingeschreven in de opleiding ‘Bachelor Multimedia en communicatietechnologie’. Voor dit academiejaar werd aan verzoeker een maatregel van studievoortgangsbewaking opgelegd: hij diende voor minstens 60% van de opgenomen studiepunten credits te behalen.

In dit academiejaar schreef verzoeker zich in voor een totaal van 25 studiepunten. Verzoeker behaalde na de derde examenperiode credits voor 3 van de 6 opleidingsonderdelen (48%). Hierop trad een stopmaatregel in werking en kon verzoeker zich niet opnieuw inschrijven voor dezelfde opleiding.

Verzoekende partij stelde op datum van 14 september 2016 een intern beroep in bij de interne beroepsinstantie van de onderwijsinstelling.

Bij beslissing van de interne beroepsinstantie op datum van 22 september 2016 werd het intern beroep ontvankelijk, doch ongegrond verklaard.

De interne beroepsbeslissing stelde dat verzoeker na 4 jaar slechts 97 studiepunten behaalt. Er is geen sprake van overmacht, die de slechte prestaties van de voorbije jaren kan verklaren. Verzoeker maakte reeds gebruik van begeleiding voor het vak Wiskunde en slaagde er nog steeds niet in, hij kan ook geen overtuigende argumenten aanvoeren waarom hem dit volgend jaar wel zou lukken.

De interne beroepsinstantie ziet dus geen reden om af te wijken van de bindende studievoortgangmaatregel en de weigering van inschrijving die daarop volgde.

De beslissing op intern beroep werd bij aangetekend schrijven van 29 september 2016 aan verzoekende partij overgemaakt.

Bij aangetekend schrijven van 1 oktober 2016 diende verzoekende partij een verzoekschrift in bij de Raad.

IV. Ontvankelijkheid – bevoegdheid van de Raad

Standpunt van partijen

Verwerende partij haalt aan dat het extern beroep van verzoeker noch enige examenbeslissing zelf viseert, noch de eerder opgelegde maatregel van studievoortgangsbewaking – *in casu* de verplichting om in het academiejaar 2015-2016 voor minstens 60% van de opgenomen studiepunten credits te behalen. De stopzettingsbeslissing is volgens verwerende partij geen nieuwe maatregel van studievoortgangsbewaking, maar slechts het gevolg van de eerder

genomen beslissing van studievoortgangsbewaking. Verzoeker wil alsnog een nieuwe inschrijvingsmogelijkheid verwerven.

Artikel II.285 van de Codex Hoger Onderwijs stipuleert dat de Raad als administratief rechtscollege uitspraak doet over de beroepen die door studenten of personen op wie de beslissing betrekking heeft, worden ingesteld tegen studievoortgangsbeslissingen, na uitputting van de in afdeling 2 bedoelde interne beroepsprocedure. De “studievoortgangsbeslissingen” die het voorwerp kunnen uitmaken van een interne dan wel externe beroepsprocedure worden limitatief opgelijst in artikel I.3.69° van de Codex. De vraag van verzoeker om alsnog een inschrijvingsmogelijkheid te verwerven, kan volgens verwerende partij niet onder één van de categorieën van voor beroep vatbare studievoortgangsbeslissingen gebracht worden waardoor het extern beroep voor de Raad onontvankelijk is.

In zijn arrest dd. 19 september 2016 benadrukte de Raad van State dit limitatief karakter van de bevoegdheid van de Raad voor Betwistingen inzake Studievoortgangsbeslissingen. Wanneer het voorwerp van de betwisting geen studievoortgangsbeslissing uitmaakt in de zin van de artikelen II.285 en I.3.69° van de Codex Hoger Onderwijs, maar betrekking heeft op de contractuele rechtsverhouding tussen de student en het bestuur van de onderwijsinstelling, is de Raad als administratief rechtscollege volgens verwerende partij onbevoegd.

Beoordeling

Verwerende partij is van oordeel dat de aangevochten beslissing geen “studievoortgangsbeslissing” is en zodoende niet tot de bevoegdheid van de Raad behoort. Zij oordeelt dat de “stopzettingsbeslissing” geen nieuwe maatregel van studievoortgangsbewaking is, maar slechts het gevolg van de eerder genomen beslissing van studievoortgangsbewaking. Verwerende partij haalt aan dat verzoeker alsnog een nieuwe inschrijvingsmogelijkheid wil verwerven.

Tevens overweegt verwerende partij het volgende in randnummer 12 van de antwoordnota:

“Artikel II.285 van de codex hoger onderwijs stipuleert dat de Raad als administratief rechtscollege uitspraak doet over de beroepen die door studenten of personen op wie de beslissing heeft, worden ingesteld tegen studievoortgangsbeslissingen, na uitputting van de in afdeling 2 bedoelde interne beroepsprocedure. De “studievoortgangsbeslissingen” die het

voorwerp kunnen uitmaken van een interne dan wel externe beroepsprocedure worden limitatief opgesteld in art. I.3.69° van de codex hoger onderwijs. De vraag van verzoeker om alsnog een inschrijvingsmogelijkheid te verwerven, kan echter niet onder één van de categorieën van voor beroep vatbare studievoortgangsbeslissingen gebracht worden waardoor het extern beroep voor de Raad onontvankelijk is”.

De Codex Hoger Onderwijs omschrijft in artikel I.3.69° een ‘studievoortgangsbeslissing’ onder meer als f) het opleggen van een maatregel van studievoortgangsbewaking, bedoeld in artikel II.245.

Artikel II.246 van de Codex – de Raad stelt immers vast dat artikel II.245 niet over studievoortgangsbewaking handelt – leest als volgt:

“§ 1. Het instellingsbestuur kan maatregelen van studievoortgangsbewaking nemen :

1° indien een student geen 60% van de ingeschreven studiepunten verworven heeft een vorig academiejaar kan bij een nieuwe inschrijving aan eenzelfde of andere instelling een bindende voorwaarde opgelegd worden.

Deze bindende voorwaarden betreffen in beginsel geen evaluatie- en/of deliberatiecriteria die strenger zijn dan de regels die in de instelling algemeen gelden.

Het instellingsbestuur kan de studievoortgang van de student wel afhankelijk maken van een deliberatie door het orgaan of de persoon die verantwoordelijk is voor de bepaling van de studievoortgang.

Bij het niet naleven van deze bindende voorwaarde kan de student een volgend academiejaar geweigerd worden in dezelfde instelling waar de bindende voorwaarde is opgelegd;

2° indien uit de gegevens van het dossier blijkt dat een volgende inschrijving in het hoger onderwijs geen positief resultaat zal opleveren kan de inschrijving van de student geweigerd worden.”.

Overeenkomstig deze bepaling kan de instelling de in 1° en 2° vervatte maatregelen van studievoortgangsbewaking nemen. De in 2° bedoelde maatregel van studievoortgangsbewaking is de mogelijkheid (“kan”) de inschrijving van de student te weigeren indien uit de gegevens van het dossier blijkt dat een volgende inschrijving in het hoger onderwijs geen positief resultaat zal opleveren.

De in 1° bedoelde maatregelen zijn het opleggen van een bindende voorwaarde. Bij het niet naleven van deze bindende voorwaarde kan de student een volgend academiejaar geweigerd worden in de instelling waar de bindende voorwaarde is opgelegd.

Naar het oordeel van de Raad volgt uit de formulering van 1° dat zowel het opleggen van de bindende voorwaarde als de weigering waartoe de instelling kan beslissen maatregelen van studievoortgangsbewaking zijn.

Dat de weigering een student nog langer in te schrijven als maatregel van studievoortgangsbewaking aanmerken niet ingaat tegen het – naar het oordeel van verwerende partij door de Raad van State in arrest 235.790 van 20 september 2016 benadrukte - limitatieve karakter van de bevoegdheid van de Raad staat deze overweging niet in de weg, temeer nu de tekst van artikel II.246 van de Codex de bedoelde “stopmaatregel” na het niet nakomen van een bindende voorwaarde (onder 1°) als maatregel van studievoortgangsbewaking duidt. Daar komt bij dat de in 2° bedoelde maatregel van studievoortgangsbewaking precies een weigeringsbeslissing is, weze het dat deze genomen kan worden indien uit de dossiergegevens blijkt dat een volgende inschrijving geen positief resultaat zal opleveren.

De Raad treedt de verwerende partij bij, waar deze – verwijzend naar arrest nr. 235.790 en arrest nr. 235.791 van 20 september van de Raad van State – stelt dat wanneer het voorwerp van de betwisting geen studievoortgangsbeslissing is, maar betrekking heeft op de contractuele rechtsverhouding tussen de student en het bestuur van de onderwijsinstelling, de Raad als administratief rechtscollege onbevoegd is.

In casu komt het de Raad evenwel voor dat de “stopmaatregel” een in artikel I.3.69°, samengelezen met artikel II.285 Codex Hoger Onderwijs bedoelde studievoortgangsbeslissing is.

Deze benadering strookt met het resultatenblad van verzoekende partij (tweede examenkans academiejaar 2015-2016). De Raad leest er:

“Maatregelen van studievoortgangsbewaking:

De vorig academiejaar opgelegde bindende voorwaarden werden niet nageleefd. Je mag vanaf volgend academiejaar gedurende 3 academiejaren volgende op het academiejaar waarin de maatregel opgelegd werd niet meer inschrijven voor dezelfde opleiding”.

De Raad ziet tevens dat ook de brief waarmee de bevestiging van de weigeringsbeslissing door de interne beroepsinstantie van verwerende partij aan verzoeker is meegedeeld, gewag maakt van de beroepsmogelijkheid en -modaliteiten bij de Raad.

Ter ondersteuning van de bevoegdheid van de Raad om in voorliggend dossier uitspraak te doen over de weigering tot inschrijving die de concrete uitwerking vormt van de aan het einde van het academiejaar 2014-2105 opgelegde studievoortgangsbewakingsmaatregel, geeft de Raad nog mee dat de interne beroepsinstantie de beslissing houdende weigering tot inschrijving niet zonder meer als definitief beschouwde. Evenmin ging zij uit van een mechanisch bindende werking ervan, in die zin dat het niet bereiken van de in de studievoortgangsmaatregel voorziene drempel automatisch tot een weigeringsbeslissing voert en dat overwegingen betreffende de persoonlijke situatie van de student of bijzonderheden betreffende het door hem afgelegde traject de instelling niet de mogelijkheid zouden kunnen geven niettegenstaande het niet-bereiken van de bovengenoemde drempel toch toelating te geven tot inschrijving.

Dat de weigering geen louter en onafwendbaar automatisme is en bijgevolg niet als echte beslissing zou kunnen worden gekwalificeerd, blijkt ook uit de beslissing van de interne beroepsinstantie. Zij neemt de argumenten van de student in ogenschouw, geeft te kennen dat de weigering van inschrijving behouden blijft en motiveert vervolgens uitdrukkelijk deze beslissing. Op basis van de overwegingen – bijvoorbeeld met betrekking tot de vraag of van overmacht sprake is die de prestaties van de student kan verklaren, bijvoorbeeld met betrekking tot het aantal behaalde studiepunten in 4 academiejaren, bijvoorbeeld met betrekking tot het gebruik van begeleiding voor het opleidingsonderdeel wiskunde – komt de interne beroepsinstantie vervolgens tot de conclusie dat er geen reden is om af te wijken van de bindende studievoortgangsbewakingsmaatregel en de weigering van inschrijving die erop volgde.

Nu de interne beroepsinstantie *de facto* aangeeft de weigeringsbeslissing, niettegenstaande zij voortvloeit uit het niet bereikt hebben van de criteria die in de eerder opgelegde studievoortgangsbewakingsmaatregel zijn opgenomen, nog te kunnen opheffen en elementen aangeeft die zij in ogenschouw neemt bij de afweging om al dan niet tot opheffing over te gaan, is de maatregel van studievoortgangsbewaking niet het onherroepelijk en mechanisch gevolg van het niet bereikt hebben van de criteria vooropgesteld in de eerder opgelegde studievoortgangsbewakingsmaatregel. Ook vanuit dit oogpunt is de beoordeling van de interne

beroepsinstantie, ook indien zij de weigering waartoe is beslist bevestigt omdat de student voormelde criteria niet behaalde, vatbaar voor een beroep bij de Raad. De interne beroepsinstantie lijkt hier trouwens op te anticiperen en vermeldt de beroepsmodaliteiten bij de Raad uitdrukkelijk bij haar beslissing.

De Raad acht zich bijgevolg bevoegd om van het verzoek kennis te nemen.

V. De middelen

A. Eerste middel

Uit het verzoekschrift kan worden opgemaakt dat de verzoekende partij zich in een eerste middel beroept op het redelijkheidsbeginsel, in combinatie met de motiveringsplicht en de onpartijdigheidsbeginsel.

Standpunt van partijen

Verzoeker stelt dat hij van mening is dat hij zijn richting tot een goed einde kan brengen. Hij is ook voldoende gemotiveerd om dit te doen. Het feit dat de interne beroepsinstantie zich focust op het aantal studiepunten dat verzoeker in totaal na 4 jaar heeft behaald, maakt voor hem al duidelijk dat dit een uitgemaakte zaak was voor hij voor de interne beroepsinstantie verscheen. Verzoeker heeft hen duidelijk verteld dat hij niet de beste student was, en dat de reden dat hij er zo lang over doet komt door de volgtijdelijkheid van bepaalde vakken (zijn probleemvakken). Elke keer verzoeker voor zo'n vak niet geslaagd was, zorgde dit ervoor dat zijn keuzes het volgend academiejaar beperkt waren. Verzoeker heeft zelfs nog in het begin van vorig academiejaar gevraagd of er geen uitzonderingen konden worden gemaakt op deze volgtijdelijkheden, omdat sommige totaal onnodig waren. Zo mocht verzoeker al drie jaar bepaalde tweedejaarsvakken van audio en video niet volgen, omdat hij niet geslaagd was voor wiskunde en analoge technologie. De reden dat verzoeker na 4 jaar nog maar 97 studiepunten heeft behaald, ligt volgens hem slechts bij een handvol vakken waar hij slecht op presteerde en die hem niet lagen. Hierdoor heeft verzoeker elk jaar maar een handvol vakken opgenomen en gaat het zo traag. Verzoeker heeft echter nog voldoende studiepunten, en aan zijn resultaten is ook te zien dat hij wel slaagt voor alle vakken die hij opneemt en waaraan hij ook deelneemt (behalve de genoemde probleemvakken). Nu heeft verzoeker zich eindelijk door al die vakken geworsteld (programmeren, webscripting, analoge technologie, digitale technologie), op 1 vak na: wiskunde. Net hiervoor is verzoeker niet geslaagd. Door een klein tekort omwille van een

paar stomme fouten zou verzoeker nu dus heel zijn studiecarière moeten stopzetten, terwijl hij net geslaagd is voor alle vakken waarmee hij het lastig had.

Een andere reden waarom verzoeker dit onterecht vindt, is omdat er in de motivering van de interne beroepsbeslissing staat dat verzoeker geen overtuigende argumenten kon geven waarom hij volgend academiejaar wél voor wiskunde zou kunnen slagen. In zijn brief aan de interne beroepsinstantie had verzoeker nochtans vermeld dat hij het examen met de docent wiskunde besproken had en deze ervan verzekerd was dat hij dit wel zou moeten kunnen als hij nog een kans kreeg. Verzoeker is, voor hij voor de interne beroepsinstantie moest verschijnen, zijn dossier gaan inkijken en daar zat een kopie in van een e-mail van de docent die dit bevestigde. Verzoeker denkt dat een docent die al eerder contact met de student heeft gehad en zelf de leerstof doceert een beter idee heeft van wat de student kan dan een interne beroepsinstantie die de student nog nooit heeft ontmoet en een oordeel velt op basis van cijfers.

In het dossier las verzoeker ook dat het opleidingshoofd de eerste keer dat de stopmaatregel werd ingeroepen al had gezegd dat men deze misschien eens moest herbekijken, omdat verzoeker al zo lang bezig is. Dit is voor verzoeker ook een bewijs dat iemand die meer met de student zelf te maken heeft de stopmaatregel te extreem vindt.

Verzoeker had zich voorgenomen om komend academiejaar ook meer op voorhand voor de examens te doen, zodat hij niet meer voor verrassingen komt te staan en 2 examens na elkaar aankan. Verzoeker heeft dit ook vermeld toen hem gevraagd werd wat hij beter kon doen: meer studeren tijdens het academiejaar en minder bijklussen, zodat zijn focus enkel op zijn studies ligt.

In de motivering van de interne beroepsinstantie staat ook niets vermeld over het feit dat verzoeker toegaf dat hij 7 studiepunten te veel had opgenomen, waar hij niets mee heeft gedaan omdat hij het niet zag zitten om de dag voor een belangrijk examen (wiskunde) een ander vak te leren. Verzoeker wou zich focussen op zijn probleemvakken en zou de overgebleven 7 studiepunten het jaar nadien dan wel inhalen. Indien deze vakken niet een dag voor of na zijn probleemvakken waren ingepland, had hij deze wel meegedaan en hier wel tijd aan besteed. Verzoeker kwam uiteindelijk maar 3 studiepunten te kort, dus als hij de fout niet had gemaakt om deze vakken op te nemen en niet af te leggen was er geen probleem geweest en had hij het vereiste aantal studiepunten wel behaald.

Verzoeker begrijpt waarom studiestopmaatregelen kunnen worden opgelegd, bijvoorbeeld als het duidelijk is dat de student de richting niet tot een goed einde kan brengen of de motivatie ontbreekt. Volgens verzoeker behoort hij echter niet tot deze categorieën en wil hij laten zien dat hij het kan. Hij wil zich niet laten tegenhouden door een maatregel die volgens hem totaal geen nut heeft. In het geval van verzoeker is de stopmaatregel het enige wat hem tegenhoudt om een diploma te behalen. Verzoeker haalt aan dat hij intussen 27 jaar is en te lang bezig is met studeren om hier op te houden. Op de arbeidsmarkt is hij momenteel niets waard, omdat hij amper ervaring heeft. Als de maatregel wordt opgeheven en verzoeker verder mag studeren, wil hij graag laten zien dat hij gelijk had en de opleiding wel tot een goed einde kan brengen en dit hoofdstuk kan afsluiten als een positieve en leerrijke ervaring.

In haar *antwoordnota* stelt verwerende partij dat, voor zover de Raad van mening zou zijn dat de stopmaatregel toch als een afzonderlijke beslissing te beschouwen is en die als maatregel studievoortgangsbewaking ook kan worden aangevochten voor de Raad, het extern beroep in ieder geval ongegrond is. Verwerende partij stelt dat zij rechtmatig kon beslissen tot het opleggen van een stopmaatregel voor de opleiding “Mediatechnieken”, ingevolge de toepassing van artikel 2.6.4.2 van het Onderwijs- en Examenreglement. Verzoeker voldeed immers niet aan de eerder aan hem opgelegde bindende studievoortgangsmaatregelen. Hij was zich bewust van de hem gestelde eisen voor het academiejaar 2015-2016 en kende de zware gevolgen in het geval van niet slagen. Verzoeker had zijn studietraject voor het academiejaar 2015-2016 dan ook beter moeten evalueren.

Verzoeker behaalde na 4 jaar slechts 97 studiepunten. Hij slaagde voor het derde opeenvolgende jaar niet voor wiskunde en voor twee andere opleidingsonderdelen slaagde hij evenmin. Meer zelfs, hij nam voor die andere opleidingsonderdelen zelfs niet meer deel aan het examen. Verzoeker kan in die omstandigheden niet louter verwijzen naar het argument dat wiskunde hem niet zou liggen.

Zelfs indien men de zaak zou moeten reduceren tot het opleidingsonderdeel wiskunde alleen, *quod non*, dan nog moet er volgens verwerende partij worden vastgesteld dat de maatregel terecht is. Verzoeker reikt geen omstandigheden aan die het gebrek aan studievoortgang kunnen verklaren. Hij gaf zelf in zijn intern beroepsschrift aan welke inspanningen hij leverde om te slagen voor wiskunde. Toch bleken de vele bijlessen niet de gewenste vruchten af te werpen.

Het tekort van 7,5/20 kan immers niet louter verantwoord worden door enkele “stomme” fouten. Ook docent [H.D.] bevestigde dat de meeste fouten wijzen op een gebrek aan inzicht. Dat verzoeker in de toekomst meent voldoende studievoortgang te kunnen boeken en zijn studie te kunnen afronden, wordt dan ook niet bewezen. De examencommissie heeft in alle redelijkheid kunnen beslissen tot het opleggen van een stopmaatregel, waardoor het beroep van verzoeker volgens verwerende partij minstens ongegrond moet worden verklaard.

Beoordeling

De voor de Raad aangevochten beslissing betreft de bevestiging van een studievoortgangsmaatregel door de interne beroepsinstantie van verwerende partij van 22 september 2016.

De Raad leest in de beslissing dat verzoeker gehoord is en dat de “Stop-maatregel” die hem is opgelegd naar zijn oordeel in grote mate is toe te schrijven aan het tekort op het vak “wiskunde”. Dit blijkt zijn grote struikelblok, zo oordeelt hij. Door zich op dit opleidingsonderdeel te concentreren heeft hij, naar eigen zeggen, op dit ogenblik 3 studiepunten te kort om te voldoen aan de hem voor het academiejaar 2015-2016 opgelegde beperkende maatregelen.

Verzoeker gaf de interne beroepsinstantie mee dat “het opleidingsonderdeel” volgens hem niet zo belangrijk is in het geheel van de opleiding en dat de docent aangaf dat de mogelijkheid tot slagen er wel is. Verzoeker verklaart nog ervan overtuigd te zijn het te kunnen en dat de andere vakken goed gaan.

De interne beroepsinstantie overweegt hieromtrent als volgt:

“De student behaalt na 4 jaar slechts 97 studiepunten. Er is geen sprake van overmacht, die de slechte prestatie van de voorbije jaren kan verklaren. De student maakt reeds gebruik van begeleiding voor het vak Wiskunde en slaagde er nog steeds niet in, hij kan ook geen overtuigende argumenten aanvoeren waarom hem dit volgend jaar wel zou lukken.

De commissie ziet dus geen reden om af te wijken van de bindende studievoortgangsmaatregel en de weigering van beslissing die daarop volgde.”

De Raad leest in het extern verzoeckschrift dat verzoeker van oordeel is dat het belang dat de interne beroepsinstantie aan de vaststelling knoopt dat hij slechts 97 studiepunten behaalde na

4 studie jaren blijkt geeft van een vooringenomen beslissing. Verzoeker merkt op dat dit hem duidelijk maakt dat het al een uitgemaakte zaak was vooraleer hij werd gehoord.

De Raad ziet geen enkel overtuigend element om deze bewering te ondersteunen, noch in het verzoekschrift noch in de stukken die aan de Raad zijn voorgelegd.

De Raad kan niet aannemen dat vooringenomenheid bij het bestuderen van zijn verzoek de interne beroepsinstantie heeft geleid bij het nemen van de aangevochten beslissing.

De Raad stelt vast dat de weigeringsbeslissing gebaseerd is het op het niet nakomen van de bindende voorwaarde die verzoeker is opgelegd.

In het dossier vindt de Raad geen elementen om te beslissen dat de weigeringsbeslissing in de omstandigheden die het dossier kenmerken, onredelijk zou zijn. *A fortiori* is de beslissing niet kennelijk onredelijk. De Raad ziet evenmin hoe zij strijdig zou zijn met de toepasselijke regelgeving (zie in het bijzonder artikel 2.8.4.2 van het onderwijs- en examenreglement voor het academiejaar 2015-2016 van verwerende partij).

Dat verzoeker in vier jaar 97 studiepunten behaalde, is volgens de Raad een relevante overweging bij het beantwoorden van de vraag of afgeweken kan worden van het gevolg van het niet-naleven van de bindende maatregel. De Raad kan evenmin aannemen dat “volgtijdelijkheidsregels”, gecombineerd met opleidingsonderdelen die verzoekende partij als “probleemvakken” omschrijft, de geldigheid van de beslissing aantasten. Dat verzoekende partij bepaalde volgtijdelijkheidsregels overbodig acht, wijzigt het oordeel van de Raad evenmin.

De Raad merkt trouwens op dat de “stopmaatregel” in essentie zijn oorsprong vindt in het feit dat verzoeker in het academiejaar 2015-2016, na beide examenkansen, niet de voortgang bereikte die op het einde van het academiejaar 2014-2015 in een bindende studievoortgangsmaatregel was voorgeschreven.

Vervolgens haalt verzoeker aan dat de opleidingsonderdelen die zijn studieloopbaan vertraagden inmiddels achter hem liggen (*in casu* vermeldt hij programmeren, webscripting,

analoge technologie en digitale technologie) op één vak na: wiskunde. Hij voert hieromtrent het volgende aan: *“Door een klein tekort omwille van een paar stomme fouten zou ik nu dus heel mijn studiecarière moeten stopzetten. Dit terwijl ik net door alle vakken ben waar ik het lastig mee had.”*

De Raad oordeelt dat de studievoortgang van verzoeker een breder perspectief kent, dat verzoeker uit het oog lijkt te verliezen, doch dat niet zonder belang is bij de kans op reële studieprogressie zo verzoeker de kans zou hebben zich alsnog in te schrijven. Verzoeker slaagde niet voor “Wiskunde 1” na een quater-inschrijving. Ook voor “Ondernemen 3” en “Besturingssystemen 2”, beide bis-inschrijvingen, slaagde hij niet. Hij benutte voor deze vakken geen tweede examenkans, terwijl het puntenbriefje na de eerste examenkans hem duidelijk wees op het belang na de tweede examenkans voldoende progressie te bereiken in het licht van de studievoortgangsbewakingsmaatregel.

De Raad overweegt dat de studieproblematiek van verzoeker niet terug te voeren is op het opleidingsonderdeel “Wiskunde 1”. Zelfs zo dit het geval mocht zijn, ziet de Raad, rekening houdend met de beweerde bijzondere inspanningen om voor het opleidingsonderdeel te kunnen slagen, geen redenen om aan te nemen dat in redelijkheid sprake is van een belangrijke kans dat verzoeker er het volgende jaar wel voor zou slagen en tegelijk grote studievoortgang zou maken.

Dat de interne beroepsinstantie geen overtuigende argumenten vindt om aan te nemen dat verzoeker volgend jaar wel zou slagen voor “Wiskunde 1”, acht de Raad dan ook niet onredelijk. Het relaas van verzoeker met betrekking tot het feedbackgesprek met de verantwoordelijke lesgever voor “Wiskunde 1” en de zich in het dossier bevindende e-mail van de betrokken lector aan de ombudspersoon dwingen niet tot een andere inschatting. De lector merkt duidelijk op dat verzoeker weliswaar “stomme fouten” heeft gemaakt, doch dat de meerderheid van de fouten die verzoeker als “stom” aanmerkt betrekking hebben op een gebrek aan inzicht. Dat de lector oordeelt dat verzoeker in staat is om te slagen maakt, in het licht van het dossier, de overweging dat er onvoldoende argumenten voorhanden zijn om aan te nemen dat verzoeker dit volgend jaar zal doen en hiermee zijn studievoortgang in een hogere versnelling zal brengen, niet onredelijk. De weigeringsbeslissing is bovendien in het geheel niet uitsluitend op het opleidingsonderdeel “Wiskunde 1” gebaseerd. Ook het feit dat de lector geen

bezwaar zou hebben dat verzoeker het vak nogmaals overdoet, maakt de beslissing van de interne beroepsinstantie niet onrechtmatig.

Dat uit het ombudsdossier blijkt dat het dossier van verzoeker op de bijeenkomst van de examencommissie is aangekaart met de vraag om de stopmaatregel te herbekijken, maakt de weigering volgens de Raad *in casu* niet onredelijk. Ook niet het feit dat het opleidingshoofd op die bijeenkomst vermeld zou hebben dat de maatregel “zeer ingrijpend” is, aangezien verzoeker sinds 2012-2013 bezig is. De Raad merkt immers op dat deze situatie ook kenmerkend is voor de geringe studieprogressie die verzoeker de afgelopen jaren heeft gerealiseerd, waarvan het belang voor de te verhopende toekomstige studievoortgang niet in redelijkheid ontkend kan worden.

In het licht van het dossier kan de Raad ook op basis van de door verzoeker in het verzoekschrift geuite voornemens niet tot een andere beslissing komen.

De Raad kan ook begrip opbrengen voor de ernst van de impact van de maatregel op het persoonlijk leven van verzoeker en zijn kansen op de arbeidsmarkt. Afgewogen tegen de dossierelementen kan de Raad evenwel niet beslissen dat de weigering onredelijk is. Verzoeker oordeelt dat hij niet behoort tot de categorie van studenten die de richting niet tot een goed einde kan brengen, maar de Raad kan bij de inschatting van het dossier niet heen om het in de afgelopen vier jaar behaalde aantal studiepunten, het aantal nog te verwerven studiepunten en de studieduur waarmee dit gepaard zal gaan.

Dat verzoeker toegaf 7 studiepunten te veel te hebben opgenomen, waar hij niets mee heeft gedaan (hij wou zich, naar eigen zeggen, focussen op het examen wiskunde en heeft om die reden voor de twee betrokken vakken geen examen afgelegd) en aanvoert dat, zo hij deze vakken niet had opgenomen, hij wel zou hebben voldaan aan de studievoortgangsmaatregel, acht de Raad geen reden op grond waarvan had moeten worden beslist verzoeker alsnog toe te laten zich in te schrijven, niettegenstaande hij niet had voldaan aan de bindende voorwaarde.

Om de bovenstaande redenen is het verzoek niet gegrond.

BESLISSING

De Raad verwerpt het beroep.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 9 november 2016, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbepalingen, Ite Kamer, samengesteld uit:

Bertel De Groote,	kamervoorzitter
Piet Versweyvelt	bijzitter
Daniël Cuypers	bijzitter
bijgestaan door	
Freya Gheysen	secretaris

De secretaris

De voorzitter

Freya Gheysen

Bertel De Groote

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.311 van 9 november 2016 in de zaak 2016/479

In zake: Kelly MARVIN
Woonplaats kiezend te 1785 Merchtem
Bollestraat 3

Tegen: VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Alain François en advocaat Heleen De Bock
kantoor houdend te 1050 Brussel
Louizalaan 99
Bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 1 oktober 2016, strekt tot nietigverklaring van de beslissing van de interne beroepsinstantie van 26 september 2016 waarbij het intern beroep van verzoeker ontvankelijk, maar niet gegrond werd verklaard.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend. Verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 26 oktober 2016.

Kamervoorzitter Bertel De Groote heeft verslag uitgebracht.

Verzoekster en advocaat Heleen De Bock, die verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

III. Feiten

Verzoeker is in het academiejaar 2015-2016 ingeschreven in de opleiding ‘Bachelor of Science in de ingenieurswetenschappen: architectuur’.

Voor het opleidingsonderdeel “Ontwerpatelier: mens en aanpasbaarheid” bekomt verzoekende partij een examencijfer van 7/20.

Verzoekende partij stelde op datum van 8 september 2016 een intern beroep in bij de interne beroepsinstantie van de onderwijsinstelling.

Bij beslissing van de interne beroepsinstantie op datum van 26 september 2016 werd het intern beroep ontvankelijk, maar niet gegrond verklaard.

De interne beroepsinstantie stelt vast dat de titularis van het opleidingsonderdeel een duidelijke motivering heeft gegeven voor de inhoudelijke commentaren van de beoordelaars. Ze merkt op dat studenten tijdens de begeleidingssessies steeds worden aangespoord om het ontwerp te verbeteren en dat er bij deze studente opmerkingen werden gemaakt met betrekking tot de uitwerking, tekenconventies, de kwaliteit van het ontwerp en planverwerking. Volgens de interne beroepsinstantie werd er geen indruk gegeven dat het ontwerp niet moest worden verbeterd. Ze benadrukt dat van de studenten een grote mate van zelfstandigheid en zelfevaluatie wordt verwacht en dat tijdens de begeleidingsmomenten in augustus alles in detail met de studente besproken is geweest. Ze stipt aan dat het finale dossier tijdens de begeleidingsmomenten niet aan de ontwerpbegeleiders werd voorgelegd.

De interne beroepsinstantie stelt verder vast dat de gecommuniceerde cijfers over het gehele jaar laag zijn. Daarnaast werpt ze op dat het feit dat de studente aangeeft de opmerkingen te hebben verwerkt, niet noodzakelijk inhoudt dat ze deze correct heeft verwerkt. De interne beroepsinstantie stelt dat de jury de studenten tijdens de presentatie aandachtig volgt, o.m. door het stellen van verschillende vragen en het maken van opmerkingen tijdens de discussie. De interne beroepsinstantie merkt ten slotte op dat tijdens de vakantieperiode drie facultatieve begeleidingsmomenten ingepland werden (8, 19 en 29 augustus) en dat de studente enkel aanwezig was op de laatste twee sessies. Ze stipt aan dat de eindjury op de voorlaatste dag van de examenperiode werd geplaatst om de studenten zoveel mogelijk tijd te geven om het ontwerp voor te bereiden. Volgens haar kan het feit dat de examenperiode reeds lang gekend is, in combinatie met het inplannen van de eindjury op het einde van de examenperiode, niet de aanleiding zijn voor de gebrekkige planning van de studente.

De beslissing op intern beroep werd per e-mail van 27 september 2016 en bij aangetekend schrijven van 29 september 2016 aan verzoekende partij overgemaakt.

Bij aangetekend schrijven van 1 oktober 2016 diende verzoekende partij een verzoekschrift in bij de Raad.

IV. Ontvankelijkheid

Verwerende partij betwist de ontvankelijkheid van het verzoekschrift niet.

De Raad ziet evenmin redenen om zulks ambtshalve te doen. Het beroep is ontvankelijk.

V. De middelen

A. Enig middel

Uit het verzoekschrift kan worden opgemaakt dat de verzoekende partij zich in een enig middel beroept op de schending van het redelijkheidsbeginsel, gecombineerd met het motiveringsbeginsel, op de schending van artikel 10, §1 OER en op een gebrekkige begeleiding/feedback.

Standpunt van partijen

Verzoekster stelt dat tijdens de begeleidingssessies volgende punten werden aangehaald om te worden verbeterd: uitwerking naar aanleiding van verder ontwikkelende dementie door werken met kleur, vervangen van glazen wand door ander materiaal. Verzoekster stipt aan dat deze punten werden verbeterd en afgewerkt op de wijze besproken met de begeleider en door hem goed werden bevonden. Volgens haar werd het volledige dossier, uitgezonderd de maquette, tijdens de laatste sessie voorgelegd, waarna er nog één wijziging werd aangebracht.

Verder merkt verzoekster op dat het feit dat de gecommuniceerde cijfers over het hele jaar laag zijn, geen betrekking heeft op de examensessie van de tweede zittijd of het uitgewerkte project. Ze benadrukt dat de verwerkte opmerkingen werden besproken tijdens de laatste begeleidingssessie en goed werden bevonden. Nadien werd het dossier gekopieerd op A2 formaat, rekening houdend met de opmerking in verband met de glazen deur, maar met uitzondering van de opmerking over de dakgoot. Verzoekster stipt aan dat deze niet werd aangepast wegens tijdsgebrek.

Verzoekster is daarnaast van oordeel dat de jury geen aandacht heeft besteed aan de presentatie. Zo ging de volledige presentatie aan hen voorbij en diende ze achteraf delen te herhalen. Volgens haar werd daardoor waarschijnlijk ook niet opgemerkt dat de glazen wand werd vervangen door een houten wand, wat nochtans uitdrukkelijk werd vermeld tijdens de presentatie. Ze stelt dat er drie begeleidingssessies werden voorzien, en dat de datum van de eerste sessie werd doorgegeven op 5 augustus, zijnde een week voordat deze plaatsvond. Verzoekster had daarom gevraagd om de begeleiding een week uit te stellen, aangezien ze nog geen concept had uitgewerkt. Omdat haar gemeld werd dat het niet verplicht was om naar de begeleiding te komen, heeft ze de begeleiding bewust een week uitgesteld, zodat ze verder kon werken aan het project. Ze benadrukt dat indien het mogelijk was, ze zeker aanwezig was geweest. Ze stelt ook dat de aankondiging van de datum van de jury op 17 augustus gebeurde en dat het presentatiemoment een dag na haar examen wiskunde plaatsvond, waardoor het voor haar bijna onhaalbaar was om het project tijdig af te werken. Het jurymoment kon echter niet verplaatst worden.

Verzoekster verwijst ten slotte naar artikel 10, § 1 OER 2015-2016, dat bepaalt dat de datum van het examen ten minste twee weken voor de examenperiode moet worden doorgegeven. Ze stelt vast dat de opening van de tweede zittijd op 13 augustus 2016 was en dat de datum van het examen doorgegeven werd op 17 augustus 2016. Verder werd de exacte datum van de tweede begeleidingssessie doorgegeven op 17 augustus en de datum van de derde begeleidingssessie werd doorgegeven op 25 augustus. Verzoekster benadrukt dat deze begeleidingssessies er telkens kwamen op vraag van de studenten, en niet werden voorgesteld door de begeleiders.

In haar *antwoordnota* stelt verwerende partij vooreerst dat het feit dat verzoekster de opmerkingen, die werden meegegeven tijdens de begeleidingssessies, had verwerkt, niet als zodanig betekent dat zij voor het ontwerp een hoger cijfer zou moeten behalen. Volgens verwerende partij mocht verzoekster er overigens in geen geval vanuit gaan dat tijdens de begeleidingssessies elk ontwerp tot in het detail zou worden besproken en dat zij zich bij het verbeteren van haar ontwerp louter tot deze opmerkingen kon beperken. Verwerende partij benadrukt dat de begeleidingssessies tot doel hadden de studenten te ondersteunen, en indien nodig bij te sturen, bij het maken van een ontwerp, dat door hen zelfstandig en kritisch diende te worden uitgewerkt. Verwerende partij wijst er ook op dat in de voorbereidingsfase niet het volledige dossier aan de ontwerpbegeleider werd voorgelegd. Zij heeft tijdens de begeleidingssessies de maquette immers niet voorgelegd.

Verder stipt verwerende partij aan dat verzoekster niet heeft gevraagd om de eerste begeleidingssessie een week uit te stellen, wel integendeel. Vermits verzoekster heeft nagelaten om te vragen om de eerste begeleidingssessie op een ander moment in te plannen, heeft zij een kans op extra feedback gemist. Waar verzoekster aanhaalt dat de begeleidingssessies er kwamen op vraag van de studenten en dat zij wegens tijdsgebrek niet alle opmerkingen die werden gegeven tijdens de laatste begeleidingssessie kon verwerken, wijst verwerende partij op de ruime mate van zelfstandigheid die van een student bij het uitwerken van het ontwerp werd verwacht. Volgens verwerende partij kwam het aan verzoekster toe om de nodige tijd in haar planning te voorzien voor de verwerking van de opmerkingen van de laatste begeleidingssessie.

Verwerende partij merkt vervolgens op dat verzoekster nalaat enig bewijs te leveren voor haar bewering dat de jury geen aandacht heeft besteed aan de presentatie van haar ontwerp. Volgens haar heeft de jury de presentatie van verzoekster weldegelijk aandachtig gevolgd. Verwerende partij wijst er ook op dat bij de beoordeling van het ontwerp niet enkel rekening werd gehouden met de presentatie, maar ook met het dossier in zijn geheel. Ze stelt dat het door verzoekster ingediende dossier, naar het oordeel van de juryleden, vele fouten bevatte, wat door haar niet wordt ontkend. Verwerende partij stelt vast dat in het kader van de interne beroepsprocedure een uitvoerige motivering werd verstrekt door de titularis van het betrokken opleidingsonderdeel en dat verzoekster in haar extern beroep haar inhoudelijke kritiek op de puntentoekenning en op de jurycommentaar niet heeft weerhouden.

Ten slotte stelt verwerende partij dat verzoekster reeds sinds de proclamatie van de eerste zitting redelijkerwijze diende te weten dat zij het betreffende opleidingsonderdeel diende te hernemen in tweede zitting en haar ontwerp derhalve in de examenperiode van de tweede zitting zou moeten indienen en verdedigen. Waar verzoekster stelt dat een schending van artikel 10, §1 OER voorligt, is verwerende partij van oordeel dat deze grief onontvankelijk is, vermits deze pas voor het eerst werd ontwikkeld in het kader van het beroep bij de Raad. Verwerende partij wijst er nog op dat het feit dat de gecommuniceerde cijfers over het hele jaar laag zijn, een overtoollig motief betreft, dat geenszins determinerend was voor de totstandkoming van de bestreden beslissing en niet kan leiden tot de vernietiging van de bestreden beslissing.

In haar *wederantwoordnota* stelt verzoekster dat uit het feit dat de ontwerpbegeleider tijdens de begeleidingssessies het concept en de uitwerking ervan bestempelde als “goed bezig”, niet kon worden opgemaakt dat er wezenlijke wijzigingen dienden aangebracht te worden, nodig om een voldoende te behalen. Volgens haar kon hieruit enkel worden afgeleid dat het project op zijn minst voldoende was uitgewerkt en klaar was om voorgesteld te worden aan de jury. Ze stipt aan dat de maquette na de laatste sessie zou worden gemaakt, zodat de laatste wijzigingen hierin zouden kunnen worden verwerkt. Hierover werd noch in de beoordeling, noch tijdens het beroep een opmerking gemaakt.

Verder is verzoekster van oordeel dat ze onvoldoende hulp heeft ervaren. Volgens haar is het ook vreemd dat de examenjury, die bovendien bestond uit dezelfde personen als deze die het ontwerp eerst goed hadden bevonden tijdens de begeleidingssessies, het ontwerp tijdens de examenbeoordeling plots een onvoldoende toekenden. Daarnaast stelt verzoekster dat de jury onmogelijk aandacht kan hebben besteed aan de presentatie, aangezien zij niet eens opmerkte dat het enige belangrijke punt dat diende aangepast te worden na de laatste begeleidingssessie, wel degelijk werd aangepast.

Ten slotte merkt verzoekster op dat zij in haar intern beroepsschrift reeds had aangehaald dat de datum waarop de jury zou samenkomen slechts op 17 augustus 2016 werd doorgegeven, zodat het niet gaat om nieuwe informatie. Waar aangehaald wordt dat de gecommuniceerde cijfers over het hele jaar laag zijn, stelt verzoekster dat indien dit argument niet meespeelt, het tijdens de beoordeling ook niet diende te worden vermeld.

Beoordeling

In de beslissing van 26 september 2016 bevestigt de beroepsinstantie van de faculteit ingenieurswetenschappen van verwerende partij het examencijfer van 7/20 voor het opleidingsonderdeel “Ontwerpatelier: mens en aanpasbaarheid”.

De Raad leest in de beslissing van de interne beroepsinstantie het volgende:

“Student haalt tegen het examenresultaat van 7/20 voor het opleidingsonderdeel “ontwerpatelier: mens en aanpasbaarheid” volgende grieven aan:

- *studente is niet akkoord met een aantal inhoudelijke commentaren van de beoordelaars bij het ontwerp en presentatie;*
- *met betrekking tot de begeleiding haalt studente aan dat tijdens de begeleiding werd gezegd dat ze goed bezig was, maar dat tijdens de presentatie niets meer goed was;*

- *dat ze de opmerkingen gegeven tijdens de feedbackmomenten steeds heeft verwerkt;*
- *dat ze tijdens de begeleiding onvoldoende op fouten is gewezen;*
- *dat er tijdens de presentatie niet naar haar werd geluisterd;*
- *dat de datum van de samenkomst van de eindjury in de tweede zitting veel te laat werd gecommuniceerd waardoor onvoldoende tijd om het project in te plannen tijdens andere examens.*

De beroepscommissie stelt vast dat:

- *de titularis van het opleidingsonderdeel een duidelijke motivatie heeft gegeven voor de inhoudelijke commentaren van de beoordelaars;*
- *tijdens de begeleidingssessies worden studenten steeds aangespoord het ontwerp te verbeteren. Bij studente werden er opmerkingen gemaakt met betrekking tot de uitwerking, tekenconventies, de kwaliteit van het ontwerp en planverwerking. Er werd geen indruk gegeven dat het ontwerp niet moest worden verbeterd. De begeleidingssessies hebben als doel studenten te ondersteunen en indien nodig bij te sturen bij het maken van een ontwerp, dat ze zelfstandig en kritisch dienen uit te werken. Van de studenten wordt een grote mate van zelfstandigheid en zelfevaluatie verwacht. Tijdens de begeleidingsmomenten in augustus is alles in detail met studente besproken geweest. Het finale dossier werd tijdens de begeleidingsmomenten niet aan de ontwerpbegeleiders voorgelegd;*
- *de gecommuniceerde cijfers over het gehele jaar laag zijn;*
- *het feit dat studente aangeeft opmerkingen te hebben verwerkt, niet noodzakelijk inhoudt dat ze deze correct heeft verwerkt;*
- *de jury de studenten tijdens de presentatie aandachtig volgen, o.m. door het stellen van verschillende vragen en het maken van opmerkingen tijdens de discussie;*
- *tijdens de vakantieperiode drie facultatieve begeleidingsmomenten ingepland werden (8, 19 en 29 augustus). Studente was enkel aanwezig op de laatste twee sessies. De eindjury werd geplaatst op de voorlaatste dag van de examenperiode teneinde de studenten zoveel mogelijk tijd te geven om het ontwerp voor te bereiden. Het feit dat de examenperiode reeds lang gekend is in combinatie met het inplannen van de eindjury op het einde van de examenperiode kan niet de aanleiding zijn voor de gebrekkige planning van studente.”.*

Bij de beoordeling van de vraag of de beslissing van de interne beroepsinstantie al dan niet vernietigd dient te worden, merkt de Raad vooreerst op dat, wat de mededeling van de datum voor het tweedekansexamen betreft, verzoekster in het verzoekschrift een schending van art. 10, §1 van het OER 2015-2016 van verwerende partij, met inbegrip van de aanvullingen van de Faculteit ingenieurswetenschappen, aanhaalt. Verwerende partij is van oordeel dat het een

onontvankelijke grief betreft, aangezien deze voor het eerst in het verzoekschrift voor de Raad wordt ontwikkeld, terwijl niets verzoekster belette deze grief reeds aan te voeren in het kader van het intern beroep.

De Raad merkt op dat verzoekster zich er in het intern beroepsschrift toe beperkte te overwegen dat de datum waarop de eindjury zou plaatsvinden pas op 17 augustus 2016 per mail is aangekondigd. Door de laattijdige aankondiging had zij onvoldoende tijd om het project in te plannen tussen andere examens van de tweede zittijd.

Hoewel verzoekster in de wederantwoordnota aanstipt dat in voormeld middel de strijdigheid van de datum van de aankondiging van het examen met het examenreglement besloten ligt, nu verzoekster ervan uit gaat dat de interne beroepsinstantie het examenreglement kent en erop toeziet dat dit correct wordt uitgevoerd, kan de Raad verzoekster niet bijtreden. De toevoeging van het examenreglement, uit de schending waarvan verzoekster haar middel put, mag dan wel louter informatief zijn, uit de formulering van de grief tegen de initiële examenbeslissing in het intern beroepsschrift mag niet zonder meer worden afgeleid dat verzoekster het “laattijdig” karakter aan een schending van de interne regelgeving van verwerende partij – met betrekking tot een punt dat niet van openbare orde is – verbindt. Veeleer wijst verzoekster op het al dan niet over voldoende tijd beschikken om het project in te plannen. De Raad merkt hierbij trouwens op dat het examenmoment zich op het einde van de tweedekansexamenperiode situeerde, zodat het moeilijk is verzoekster over meer voorbereidingstijd te laten beschikken. De Raad acht middel dat is geput uit de schending van het onderwijs- en examenreglement niet ontvankelijk.

In deze context merkt de Raad ook op dat verzoekster van oordeel is dat het feit dat de jury in het kader van het opleidingsonderdeel “Ontwerpatelier: mens en aanpasbaarheid” in de tweedekansexamenperiode plaatsvond de dag na het examen wiskunde – dat verzoekster diende af te leggen – het bijna onhaalbaar maakte het project tijdig af te werken. Verzoekster stipt hierbij aan dat op haar vraag om de jury een paar dagen te verplaatsen niet is ingegaan.

De Raad kan dan ook niet aannemen dat de aangevochten beslissing, die het examencijfer van 7/20 bevestigt, onredelijk zou zijn in het licht van een aan verwerende partij te wijten gebrek aan voorbereidingstijd. Het is immers zo dat verzoekster reeds bij de bekendmaking van de resultaten van de eerste examenperiode wist dat zij het opleidingsonderdeel zou moeten hernemen en zich hierop voorafgaand aan de aanvang van de tweedekansexamenperiode perfect

kon voorbereiden. De Raad herinnert hierbij aan de volgende overweging uit de beslissing van de interne beroepsinstantie: *“De eindjury werd geplaatst op de voorlaatste dag van de examenperiode teneinde de studenten zoveel mogelijk tijd te geven om het ontwerp voor te bereiden. Het feit dat de examenperiode reeds lang gekend is in combinatie met het inplannen van de eindjury op het einde van de examenperiode kan niet de aanleiding zijn voor de gebrekkige planning van studente.”*.

De Raad merkt tenslotte op dat de – terechte – opmerking van verzoekster, dat de overweging in de beslissing van de interne beroepsinstantie dat de gecommuniceerde cijfers over het algemeen laag zijn geen betrekking heeft op de examensessie van de tweede zittijd of het uitgewerkte project, er niet toe leidt dat de aangevochten beslissing bij gebrek aan dragende motieven op de helling staat. De Raad is van oordeel dat de beslissing door voldoende andere overwegingen is gedragen, zodat het niet-pertinente karakter van de betrokken overweging de geldigheid van de beslissing niet aantast. Ten overvloede merkt de Raad op dat de betwiste score in het licht van de andere scores geen uitschieter is en geen bijzondere, op dergelijke discrepantie gerichte, motivering behoeft.

De Raad leest in het verzoekschrift ook een beweerd gebrek aan voldoende kwalitatieve feedback. In de eerste plaats dient de Raad op te merken dat gebrekkige feedback niet automatisch de evaluatie van de door de student bereikte competenties aantast. Slechts indien de tekortkomingen inzake feedback dermate belangrijk zijn dat zij het valide karakter van de beoordeling aantasten, kunnen zij de Raad ertoe brengen een examenbeoordeling te vernietigen. Dit betekent dat er voor de Raad geen redelijke twijfel over mag bestaan dat de gebrekkige of ontbrekende feedback een situatie heeft gecreëerd waarin de door de student geëtaleerde competenties (in het kader van de evaluatieactiviteit) niet overeenstemmen met de door hem werkelijk bereikte competenties.

De Raad is van oordeel dat dergelijke situatie zich *in casu* niet heeft voorgedaan.

Tevens herinnert de Raad eraan dat het feit dat een student rekening heeft gehouden met hem in het kader van feedback gegeven opmerkingen en/of suggesties niet noodzakelijk hoeft te betekenen dat het ter evaluatie voorgelegde werk is verbeterd. De Raad stipt hierbij aan dat, zoals bij feedback, niet enkel rekening moet worden gehouden met het aantal opmerkingen, maar tevens met de aard en de draagwijdte ervan. Aanpassingen aan het werk in functie van

feedback kunnen immers uitvoerig zijn, maar zij hoeven desondanks het werk niet substantieel verbeterd te hebben.

De Raad overweegt tevens dat hij bij de beoordeling van het middel dat verzoekster in voldoende mate gevolg heeft gegeven aan de feedback, zelf niet tot de beoordeling van het ontwerp mag overgaan. De Raad mag enkel nagaan of bij de beoordeling van het werk de toepasselijke regelgeving in acht is genomen en of de grens van de redelijkheid niet kennelijk overschreden is. Rekening houdend met de in het dossier vervatte elementen waarop de examenscore is gebaseerd, kan de Raad niet beslissen dat de evaluatie rechtens faalt; althans niet zonder zijn bevoegdheid te overschrijden en de aan de bevoegde beoordelingsinstanties toegekende bevoegdheid tot de zijne te maken.

Tegen de achtergrond van de elementen die de evaluatie ondersteunen, is de Raad van oordeel dat verzoekster op basis van de tussentijdse begeleiding niet in redelijkheid kan beweren volslagen verrast te zijn door de opmerkingen die de beoordelaars hebben gemaakt. De Raad kan niet vaststellen dat de begeleiding die verzoekster heeft gekregen haar op het verkeerde been heeft gezet en al in het geheel niet in dergelijke mate dat de beoordeling de Raad als onbetrouwbaar voorkomt.

De Raad kan evenmin in het dossier argumenten vinden om te besluiten dat de opmerkingen in het kader van de begeleiding van verzoekster “omvattend” zouden zijn. Daarenboven komt het de Raad in beginsel niet toe te oordelen of de door verzoekster aangebrachte wijzigingen, samengelezen met de opmerkingen die zij kreeg, van dien aard zijn dat een aanpassing van de score zich opdringt, althans niet in zoverre de Raad hierbij zelf de prestaties en verdiensten van verzoekster zou gaan evalueren.

De Raad is van oordeel dat bij de beoordeling van het al dan niet gebrekkige karakter van de begeleiding rekening moet worden gehouden met het feit dat de studiedeelfiche voor het opleidingsonderdeel “Ontwerpatelier: mens en aanpasbaarheid” in de aanvullende informatie met betrekking tot de evaluatie een belangrijke rol toemeet aan (zelf-)kritische reflectie. Tot de beoogde leerresultaten behoren ook de algemene competenties *“keuzes kunnen maken en deze kunnen verantwoorden”* en *“het kunnen omgaan met kritiek van de begeleiders”*.

De Raad gaat er dan ook vanuit dat het opleidingsonderdeel zelfstandigheid in het denk- en ontwerpproces van de student beoogt te stimuleren en beoordeelt het middel dat de begeleiding niet afdoend is vanuit deze invalshoek.

Uit het dossier blijkt ook dat verzoekster een voldoende aanbod aan begeleiding ter beschikking stond en dat deze tot doel had haar te “helpen”. De begeleiding ondersteunt een in belangrijke mate zelfstandig proces. Het helpt de student kritisch te reflecteren over de stappen die hij hierin zet. De opmerkingen die hierbij aan de student worden gegeven zijn geen garantie voor het eindresultaat. Zij hoeven niet exhaustief te zijn. Er mag evenmin uit worden afgeleid dat de student die er rekening mee houdt – gesteld dat hij dit op een adequate manier doet – automatisch zijn ontwerp tot een betere score voert. In het bijzonder in een ontwerp-opleidingsonderdeel is het niet uitgesloten dat de visie van degene die begeleidt en de visie van de beoordelaar niet volkomen parallel zijn. Hieruit mag evenwel niet *ipso facto* worden afgeleid dat of de evaluatie, of de begeleiding niet deugen.

Tevens mag men niet uit het oog verliezen dat de tussentijdse begeleiding ook bepaald wordt door hetgeen de student met het oog op het krijgen van feedback voorlegt. De Raad moet bij de beoordeling van de begeleiding rekening houden met het feit dat verzoekster aan een eerste begeleidingssessie niet heeft deelgenomen, zonder dat dit *in casu* aan de begeleider kan worden toegerekend, en dat evenmin een maquette is voorgelegd met het oog op het krijgen van feedback. Zoals reeds aangehaald, gaat de Raad ervan uit dat de verwachtingen ten aanzien van feedback in verhouding moeten staan tot hetgeen met het oog op het verkrijgen van feedback is voorgelegd.

De Raad leest in het verzoekschrift dat verzoekster, die op twee van de drie begeleidingssessies aanwezig was – volgens verwerende partij – het belang niet zou hebben ingezien van begeleiding. De Raad kan deze gevolgtrekking echter niet afleiden uit de beslissing van de interne beroepsinstantie. De Raad kan dan ook niet vaststellen dat de interne beroepsinstantie deze gevolgtrekking in haar besluitvorming heeft betrokken. De Raad acht de vaststelling van verzoekster in de interne beroepsbeslissing wel relevant in zoverre zij duidelijk maakt dat, hoewel verzoekster er niet steeds gebruik van maakte, ruimschoots voldoende begeleiding werd aangeboden. Het blijkt inderdaad niet verplicht deel te nemen aan de begeleidingssessies, doch omgekeerd mag uit niet-deelname – *in casu* omdat verzoekster nog niet over een uitgewerkt concept beschikte omdat zij nog andere examens diende voor te bereiden – niet worden afgeleid

dat onvoldoende begeleiding zou zijn gegeven. Dat de datum van de eerste begeleidingssessie slechts een week voor de sessie is bekendgemaakt, belette verzoekster niet eraan deel te nemen en laat, zeker tegen de achtergrond van de examenperiode, niet toe te beslissen dat onvoldoende begeleidingsaanbod voorhanden was.

De Raad kan doen ook niet oordelen dat sprake is van een gebrek aan begeleiding, noch van niet-afdoende begeleiding.

Ten overvloede merkt de Raad hierbij nog op dat verzoekster aanhaalt dat de tijdens de begeleidingssessies aangehaalde verbeterpunten werden verbeterd conform de afspraken met de begeleider en door hem goed werden bevonden. De stukken van het dossier laten de Raad niet toe vast te stellen dat – de dakgoot buiten beschouwing gelaten – alle aangehaalde verbeterpunten werden verbeterd en dat de wijzigingen op de met de begeleider besproken wijze gebeurden en door hem goed werden bevonden. In ieder geval merkt de Raad op dat wat de “glazen wand” betreft niet eenduidig uit het dossier blijkt dat deze ingreep (voldoende duidelijk) zijn weg naar het eindontwerp vond. Hierbij merkt de Raad nogmaals op dat het aanbrengen van wijzigingen, zelfs in overleg met de begeleider, geen garantie biedt op het behaald hebben van de vereiste eindcompetenties van het opleidingsonderdeel. Tenslotte merkt de Raad op dat bemoedigende, vaak proces-georiënteerde, opmerkingen, zoals de opmerking dat een eerstejaarsstudent “goed bezig” is, niet hoeven te betekenen dat er geen wezenlijke tekortkomingen meer zijn.

Nu verzoekster in de wederantwoordnota aanstipt dat de beoordelaars en de begeleiders dezelfde personen waren, doch waaromtrent de Raad geen houvast vindt in het dossier, onderstreept de Raad, vanuit de bekommernis om voldoende consistentie tussen de begeleiding en de beoordeling, ten overvloede dat uit het dossier niet kan worden afgeleid dat de begeleider(s) het concept en de realisatie ervan als goed aanmerkte(n). Ook het feit dat tijdens een laatste begeleidingssessie, kort voor de deadline, niet zou zijn gezegd dat verzoekster nog grondige wijzigingen dient door te voeren, maar op kleine aanpassingen wordt gewezen hoeft, met de indiendatum in het verschiet, niet te betekenen dat het ontwerp voldoet.

Verzoekster stelt in haar verzoekschrift dat de jury geen aandacht besteedde aan haar presentatie. Zij stelt dat, in tegenstelling tot hetgeen uit de juryvaststellingen blijkt, de jury op het ogenblik van de presentatie met iets anders bezig was. Verzoekster stelt dan ook achteraf

delen van de presentatie te hebben moeten herhalen. Om die reden is verzoekster van oordeel dat de jury wellicht niet opmerkte dat de glazen wand vervangen werd door een houten wand, terwijl dit uitdrukkelijk is vermeld in de presentatie.

Bij gebrek aan concrete elementen waaruit de Raad redelijkerwijs dient te concluderen dat de jury, die geacht wordt bij de beoordeling van het werk van verzoekster met de noodzakelijke ernst en aandacht te werk te gaan, kan de Raad niet aannemen dat de jury zich onzorgvuldig van de beoordeling van verzoekster heeft gekweten. Integendeel leest de Raad in de dossierstukken – met name in het beoordelingsverslag van de jury in de tweede zitting: “Wonen zonder beperking” en het in het kader van de interne beroepsprocedure opgestelde “gemotiveerd [antwoord] op intern beroep studievoortgangsbeslissing Kelly Marvin” van 16 september 2016 – een voldoende diligente evaluatie van het ter beoordeling voorgelegde project. Hierbij staat, conform de studiedeelfiche, vooral het “ingeleverde dossier” centraal. Uit dit laatste document blijkt ook dat de vragen van de juryleden veeleer te maken hebben met elementen uit de presentatie die zij verder toegelicht wensten te zien, dan met het door verzoekster aangevoerde gebrek aan aandacht.

De Raad staat ook stil bij de opmerking van verzoekster dat het gebrek aan aandacht ertoe leidde dat de juryleden niet opmerkten dat de glazen wand in het ter evaluatie voorgelegde ontwerp werd vervangen door een houten wand, waarmee tegemoet is gekomen aan de kritiek dat het voor de patiënt-bewoner confronterend is de keuken wel te zien, doch er geen gebruik van te kunnen maken. Verzoekster voert aan dit in haar presentatie vermeld te hebben, doch stelt dat dit de jury is ontgaan. Indien dit het geval zou zijn, is de Raad van oordeel dat dit op een onzorgvuldigheid bij de beoordeling zou kunnen wijzen. *In casu* zou de onzorgvuldigheid evenwel niet noodzakelijk tot de vernietiging van de beslissing waarbij de evaluatie is bevestigd, leiden. Er is immers sprake van een aanzienlijk aantal opmerkingen, die de score dragen en die niet worden betwist, die dermate dragend zijn dat de Raad niet kan vaststellen dat onzorgvuldig of onredelijk is gejureerd.

De Raad merkt daarenboven op dat uit het document “gemotiveerd [antwoord] op intern beroep studievoortgangsbeslissing Kelly Marvin” blijkt dat de jury wel oog heeft gehad voor de afscheiding van de keuken. Verzoekster zou hierover ook ondervraagd zijn, hetgeen zij niet op overtuigende wijze weerlegt. De Raad leest immers: “*Op de verticale doorsnede is het achterliggende paneel van de schuifdeur zichtbaar achter het voorliggende. Dit is enkel mogelijk bij een*

transparante wand, of wanneer de openingen in de deur niet zouden zijn ingevuld. Daarom is de jury daarvan uitgegaan. Tijdens de jury werd deze opmerking ook gemaakt en kreeg Kelly voldoende tijd om de opmerkingen te weerleggen en op vragen van de jury te antwoorden.”.

Rekening houdend met de voorgaande overwegingen brengt verzoekster geen middelen aan die de Raad ertoe brengen het verzoek gegrond te verklaren.

BESLISSING

De Raad verwerpt het beroep.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 9 november 2016, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbepalingen, Ite Kamer, samengesteld uit:

Bertel De Groote,	kamervoorzitter
Daniël Cuypers	bijzitter
Piet Versweyvelt	bijzitter
bijgestaan door	
Freya Gheysen	secretaris

De secretaris

De voorzitter

Freya Gheysen

Bertel De Groote

Zitting van 28 oktober 2016

Arrest nr. 3.312 van 9 november 2016 in de zaak 2016/459

In zake: Daan BLANCKE
Woonplaats kiezend te 8500 Kortrijk
Vlaanderenkaai 20

Tegen: ARTEVELDEHOGESCHOOL
Woonplaats kiezend te 9000 Gent
Hoogpoort 15

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 30 september 2016, strekt tot nietigverklaring van de beslissing van de interne beroepsinstantie van 21 september 2016 waarbij het intern beroep van verzoeker ontvankelijk, doch ongegrond werd verklaard.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 28 oktober 2016.

Kamervoorzitter Karla Van Lint heeft verslag uitgebracht.

De heer Johan Blancke, die verschijnt voor de verzoekende partij, en de heer Luc Faes, die verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

III. Feiten

Verzoeker is in het academiejaar 2015-2016 ingeschreven in de opleiding Bachelor in het communicatiemanagement.

Voor het opleidingsonderdeel ‘Frans 3’ bekomt verzoekende partij een examencijfer van 9/20. Hij wordt niet geslaagd verklaard voor de opleiding.

Verzoekende partij stelde op datum van 13 september 2016 een intern beroep in bij de interne beroepsinstantie van de onderwijsinstelling.

Bij beslissing van de interne beroepsinstantie op datum van 21 september 2016 werd het intern beroep ontvankelijk, doch ongegrond verklaard.

De interne beroepsinstantie stelt vast dat verzoeker het unfair vindt dat hij niet kan afstuderen omwille van een tekort (9/20) voor “Frans 3” (3 studiepunten). Zij verduidelijkt dat verzoeker niet één, maar twee tekorten behaalde. Verzoeker heeft immers reeds tolerantie ingezet voor het opleidingsonderdeel “Bedrijfsmanagement en economische oriëntatie” (5 studiepunten), zodat het niet nog eens voor een ander opleidingsonderdeel kan worden ingezet. De tolerantiegrens voorzien in artikel 84 van het studiecontract 2015-2016 werd *in casu* overschreden. De interne beroepscommissie is dan ook van oordeel dat het studiecontract correct werd toegepast.

Verder stelt de interne beroepscommissie dat wat in andere hogescholen de regel zou zijn (een tolerantere deliberatie) niet relevant is. De hogeschool moet er namelijk in de eerste plaats voor zorgen dat ze haar eigen regels correct naleeft, wat ook gebeurd is. Waar verzoeker aanhaalt dat hij tijdens de stage positieve feedback kreeg en als competent wordt beschouwd, stipt de interne beroepscommissie aan dat de competenties voor elk opleidingsonderdeel moeten worden gehaald. De interne beroepscommissie merkt ten slotte nog op dat de bedenking rond de begeleiding van de studietrajectbegeleider geen uitstaans heeft met een studievoortgangsbepaling.

De beslissing op intern beroep werd bij aangetekend schrijven van 23 september 2016 aan verzoekende partij overgemaakt.

Bij aangetekend schrijven van 30 september 2016 diende verzoekende partij een verzoekschrift in bij de Raad.

IV. Ontvankelijkheid

Verwerende partij betwist de ontvankelijkheid van het verzoekschrift niet.

De Raad ziet evenmin redenen om zulks ambtshalve te doen. Het beroep is ontvankelijk.

V. De middelen

A. Enig middel

Uit het verzoekschrift kan worden opgemaakt dat verzoeker zich in een enig middel beroept op de schending van het redelijkheidsbeginsel, gecombineerd met het motiveringsbeginsel, en het gelijkheidsbeginsel.

Standpunt van partijen

Verzoeker mist in de bestreden beslissing een studentgerichte, empathische, holistische en contextgerichte beschouwing in de toepassing van artikel 87 van het studiecontract, dat de examencommissie toelaat uitzonderlijke beslissingen te nemen. Hij is van oordeel dat de regels onverminderd als dé maatstaf worden gezien, wat een vrij gemakkelijke verwerping inhoudt van het beroep. Verzoeker stelt dat het moed en een medemenselijke deliberatie vergt om een student met een beperkt tekort te laten slagen voor een opleiding, doch volgens hem verrechtvaardigt dit net het bestaan van een examencommissie.

Verzoeker wijst erop dat andere hogescholen (*i.c.* Vives) ontwikkelingsgericht redeneren en kritisch ten aanzien van het eigen procedureel denken, en beslissingen nemen ten gunste van de studenten. Volgens hem doet Arteveldehogeschool dit evenwel niet, wat niet van betekenis kan worden ontdaan inzake mensbeeld. Verzoeker stelt dat deze ongelijke behandeling over het onderwijslandschap heen zorgt voor ongelijke kansen en twijfel rond de gelijkberechtiging als student. Verzoeker durft hierbij uitgaan van en pleiten voor een student- en familiegerichte en contextuele benadering en zeer veel nederigheid vanuit procedureel onderwijsdenken. Verzoeker vraagt dan ook om geslaagd te worden verklaard voor de opleiding ‘Bachelor in het Communicatiemanagement’. Volgens hem kan het toch niet dat het onderwijslandschap ongelijke kansen inzake deliberatie voorziet. Hij vraagt zich ook af of beslissingen in het voordeel van de student slechte beslissingen zijn.

In haar *antwoordnota* stelt verwerende partij vast dat het tekort niet werd aangeklaagd, maar er werd wel gevraagd de student als een geheel te zien. Zij is van oordeel dat het naleven van de eigen regels een waarborg is voor de gelijkberechtiging van haar studenten. Ze verwijst naar wat de interne beroepscommissie reeds oordeelde, met name dat wat er in andere hogescholen gebeurt, niet relevant is. Verwerende partij wijst erop dat zij autonoom haar eigen onderwijs-

en examenreglement vast moet leggen en dat de al dan niet vermeende soepelheid van andere hogescholen hierbij irrelevant is.

Beoordeling

De grief die verzoeker inroept, betreft *in fine* de toepassing van artikel II.229 Codex Hoger Onderwijs (het geslaagd verklaren op grond van de globale verwezenlijking van de doelstellingen van het opleidingsprogramma). Verzoeker roept als middel in dat verwerende partij geen toepassing heeft gemaakt van deze bepaling in zijn geval, terwijl hij zich wel in de omstandigheden bevindt om globaal gedelibereerd te kunnen worden. Verzoeker is van oordeel dat verwerende partij als gevolg hiervan het gelijkheidsbeginsel heeft geschonden.

De Raad herinnert eraan dat hij zijn appreciatie niet in de plaats mag stellen van de bevoegde instanties van verwerende partij. De Raad mag enkel nagaan of de beslissing op een wettige wijze tot stand is gekomen en of de bevoegde instanties, binnen de grenzen van hun beoordelingsbevoegdheid, niet kennelijk onredelijk hebben gehandeld.

De Raad stelt vast dat verwerende partij in het kader van het intern beroep wel toepassing heeft gemaakt van artikel 84 Studiecontract 2015-2016 (in uitvoering van artikel II.228 van de Codex Hoger Onderwijs), dat luidt als volgt:

“Artikel 84   Deliberatieregels voor de initiële bacheloropleidingen

Een student beschikt over het geheel van een studie van 180 studiepunten over een marge van 6 studiepunten waarop hij of zij, naargelang het aantal studiepunten van de betreffende opleidingsonderdelen, 1 of 2 tekortquoteringen van 9/20 mag hebben. De deliberatieregels worden enkel toegepast in het diplomajaar.

Voor een student met een studie van minder dan 180 STP, bijvoorbeeld door verkregen vrijstellingen, wordt er pro rata gerekend.

Dit betekent concreet dat een student met een programma van 180 STP in de volgende scenario's zijn diploma behaalt:

- *9 op 1 opleidingsonderdeel van 3, 4, 5 of 6 STP*
- *9 op 2 opleidingsonderdelen van 3 STP.*

In afwijking van bovenvermelde redenen kan de examencommissie een tekort delibereren wanneer de student zich tijdens de evaluatieactiviteiten in uitzonderlijke omstandigheden bevond. De student meldt deze uitzonderlijke omstandigheden aan de ombudsmedewerker ten laatste op de werkdag voorafgaand aan de beraadslaging van de examencommissie. De

examencommissie motiveert haar beslissing. Opleidingsonderdelen met een quotering lager dan 7 komen niet in aanmerking voor deliberatie.

Deze deliberatieregels gelden enkel voor studenten ingeschreven met een diplomacontract of een examencontract met het oog op het behalen van een diploma.”.

Verwerende partij heeft terecht geoordeeld dat verzoeker niet in aanmerking komt voor tolerantie op basis van artikel 84 Studiecontract 2015-2016. Verzoeker heeft immers in het academiejaar 2014-2015 voor het opleidingsonderdeel “Bedrijfsmanagement en economische oriëntatie” (5 studiepunten), waarop hij een score van 9/20 behaalde, een tolerantie opgenomen, waardoor hij het maximale toegestane krediet van 6 studiepunten zou overschrijden wanneer hij ook het opleidingsonderdeel “Frans 3” zou willen tolereren. Verzoeker heeft bovendien geen persoonlijke uitzonderlijke omstandigheden tijdens de evaluatieactiviteiten (overmachtssituatie) aangetoond.

De Raad stelt op basis van het dossier vast dat verwerende partij – naast artikel 84 Studiecontract 2015-2016 – ook de toepassing van artikel II.229 Codex Hoger Onderwijs heeft opgenomen in artikel 87 Studiecontract 2015-2016 (stuk 1 verwerende partij). Dit artikel luidt als volgt:

“Artikel 87   Geslaagd verklaren voor het geheel van de opleiding

De student wordt door de examencommissie voor het geheel van de opleiding geslaagd verklaard als die op gemotiveerde wijze van oordeel is dat de leerresultaten van het opleidingsprogramma globaal verwezenlijkt zijn.

Het feit dat een student globaal geslaagd wordt verklaard, betekent niet dat hij in aanmerking komt voor een creditbewijs voor die opleidingsonderdelen waarvoor hij niet is geslaagd.”.

Verzoeker vraagt in zijn extern beroepsschrift: “...een studentgerichte, empathische, holistische en contextgerichte beschouwing in de toepassing van artikel 87 van het studiecontract dat toelaat, als examencommissie uitzonderlijke omstandigheden te nemen.”. In zijn intern beroepsschrift betreft de grief van verzoeker: “Daan Blancke kan niet afstuderen omwille van een 9/20 voor Frans 3”. Verzoeker haalt in de interne procedure niet *expressis verbis* het betreffende artikel uit het studiecontract aan, maar vraagt wel aan verwerende partij om de mogelijkheid tot ‘afstuderen’ te onderzoeken ondanks het feit dat hij niet in aanmerking komt voor tolerantie voor het opleidingsonderdeel ‘Frans 3’. Hij vraagt *in fine* om de gewone regeling tot deliberatie in toepassing van artikel 84 Studiecontract 2015-2016 te overrulen, wat neerkomt op de toepassing van artikel 87 Studiecontract 2015-2016, met name het geslaagd verklaren voor het geheel van

de opleiding op grond van de globale verwezenlijking van de doelstellingen van het opleidingsprogramma.

Verzoeker vraagt begrip, inzicht en een studentgerichte benadering en beroept zich op volgende concrete argumenten in zijn intern beroep:

- Hij heeft een hobbelig parcours afgelegd, maar hij getuigt van enthousiasme, inzet en engagement, met name tijdens de stage en praktijksessies;
- Tijdens de praktijktoetsing kwam hij in contact met Franstalige potentiële klanten en gebruikers en heeft hij aangetoond dat zijn basiskennis van de Franse taal volstaat;
- Hij behaalde een nipt tekort van 9/20. Het betreft een taalvak en voor het mondeling gedeelte (50 %) slaagde hij wel, maar echter onvoldoende om het tekort voor het schriftelijk gedeelte te compenseren (16/40 en 20/40 is 36 op 80);
- Het betreft slechts een tekort op een opleidingsonderdeel met een studieomvang van drie studiepunten;
- Gebrekkige trajectbegeleiding.

Artikel II.229, lid 1 van de Codex Hoger Onderwijs luidt: *“De student wordt door de examencommissie voor het geheel van de opleiding geslaagd verklaard als die op gemotiveerde wijze van oordeel is dat de doelstellingen van het opleidingsprogramma globaal verwezenlijkt zijn”*. Uit vaste rechtspraak van de Raad blijkt dat de toepassing van deze bepaling uiteenvalt in het cumulatief aftoetsen van twee elementen:

- Zijn er bijzondere, persoonlijke of studie-gerelateerde (het individueel afgelegde studietraject) omstandigheden? ¹
- Heeft de student – niettegenstaande het tekort – toch de globale opleidingsdoelstellingen behaald? Dit veronderstelt zowel een kwantitatieve als een kwalitatieve toetsing. Hierbij rijst ook de vraag in hoeverre het betreffende opleidingsonderdeel inhoudelijk een unieke (specifiek belang) band heeft met de op het niveau van de opleiding geformuleerde doelstellingen. ²

Verwerende partij heeft in haar beslissing op intern beroep de mogelijkheid om verzoeker globaal geslaagd te verklaren in toepassing van artikel 87 Studiecontract 2015-2016 echter niet

---

¹ R.Stvb.26 november 2015/494.

² R. Stvb., 18 december 2014, nr.2014-374; R. Stvb., 1 december 2015, nr.2015/496 en 2015/490; R.Stvb.,30 januari 2015, nr.2015/006; R.stvb.4 december 2015, nr.2015/550;R.Stvb.,18 december 2014, nr.2014/396.

onderzocht, zodat zij aldus de motiveringsverplichting schendt. Een beslissing tot ‘niet-deliberatie’ voor studenten die zich beroepen op de mogelijkheid om globaal gedelibereerd te worden (op grond van bijzondere omstandigheden waardoor zij in aanmerking komen om het diploma te behalen), zoals *in casu*, moet onderzocht en gemotiveerd worden.

Het middel dat de schending van het gelijkheidsbeginsel betreft, behoeft in de huidige stand van het geding geen verder onderzoek omdat het niet tot een ruimere vernietiging kan leiden.

Het beroep is in de aangegeven mate gegrond.

BESLISSING

- 1. De Raad vernietigt de beslissing van de interne beroepsinstantie van 21 september 2016.**
- 2. Het bevoegde orgaan van verwerende partij zal uiterlijk tegen 25 november 2016 een nieuwe beslissing nemen, rekening houdend met de hierboven vermelde overwegingen.**

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 9 november 2016, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen, IIIe Kamer, samengesteld uit:

Karla Van Lint,	kamervoorzitter
Jean Goossens	bijzitter
Piet Versweyvelt	bijzitter
bijgestaan door	
Melissa Thijs	secretaris

De secretaris

De voorzitter

Melissa Thijs

Karla Van Lint

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot

vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.316 van 14 november 2016 in de zaak 2016/464

In zake: Leonie VAN LOON
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Christophe Vangeel
kantoor houdend te 2018 Antwerpen
Lange Lozanastraat 24
Bij wie woonplaats wordt gekozen

Tegen: UNIVERSITEIT ANTWERPEN
Woonplaats kiezend te 2000 Antwerpen
Prinsstraat 13

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 30 september 2016, strekt tot nietigverklaring van de beslissing van de interne beroepsinstantie van 26 september 2016 waarbij het intern beroep van verzoekster ontvankelijk, doch ongegrond werd verklaard.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend. Verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 28 oktober 2016.

Kamervoorzitter Karla Van Lint heeft verslag uitgebracht.

Verzoekster en advocaat Christophe Vangeel, die verschijnt voor de verzoekende partij, zijn gehoord.

III. Feiten

Verzoekster is in het academiejaar 2015-2016 ingeschreven in de opleiding ‘Bachelor in de revalidatiewetenschappen en kinesitherapie’.

Voor het opleidingsonderdeel ‘Anatomie 2’ bekommt verzoekende partij een examencijfer van 9 op 20.

Verzoekende partij stelde op datum van 18 september 2016 een intern beroep in bij de interne beroepsinstantie van de onderwijsinstelling.

Bij beslissing van de interne beroepsinstantie op datum van 26 september 2016 werd het intern beroep ontvankelijk, doch ongegrond verklaard.

De interne beroepsinstantie kwam samen op 22/09/2016 en de studente werd daar gehoord. Ze verduidelijkt dat het examen van ‘Anatomie 2’ uit twee onderdelen bestaat, met name een theorie- en een praktijkexamen. Binnen het praktijkexamen komen er twee onderdelen aan bod, namelijk functionele anatomie en palpatie. De interne beroepsinstantie stelt vast dat de studente aanhaalt dat zij geslaagd is op het theoretisch examen alsook op het onderdeel functionele anatomie van het mondeling examen. De studente betwist in haar intern beroepsschrift het toegekende punt op het onderdeel palpatie van het mondeling examen. De interne beroepsinstantie merkt op dat de studente voor het theoretisch examen 17/45, op het onderdeel functionele anatomie 11/15 en op het onderdeel palpatie 13/31 heeft behaald. Dit totaalpunt van 41 op 91 werd herleid naar 9/20. De interne beroepsinstantie benadrukt dat de studente een onvoldoende op het theoretisch examen en geen maximumscore voor het onderdeel functionele anatomie behaalt, in tegenstelling tot haar perceptie. Ze neemt kennis van de ‘onredelijke subjectieve insteek’ die de studente heeft ervaren, maar zij kan dit niet als een argument weerhouden om de beslissing te heroverwegen. De interne beroepsinstantie is van oordeel dat op basis van de gedetailleerde verbeter sleutel van het onderdeel palpatie blijkt dat het totaalpunt van 13/31 een correct toegekend cijfer is dat op voldoende wijze gemotiveerd is.

De beslissing op intern beroep werd bij schrijven van 26 september 2016 aan verzoekende partij overgemaakt.

Bij aangetekend schrijven van 30 september 2016 diende verzoekende partij een verzoekschrift in bij de Raad.

IV. Ontvankelijkheid

Verwerende partij betwist de ontvankelijkheid van het verzoekschrift niet.

De Raad ziet evenmin redenen om zulks ambtshalve te doen. Het beroep is ontvankelijk.

V. De middelen

A. Eerste middel

Verzoekster beroept zich in een eerste middel op de schending van de motiveringsplicht, het zorgvuldigheidsbeginsel, het redelijkheidsbeginsel, het vertrouwensbeginsel en het rechtszekerheidsbeginsel.

Standpunt van partijen

Verzoekster stelt dat zij mag verwachten dat zij een antwoord krijgt op de elementen, grieven en vragen die zij voorlegt in intern beroep. Ze merkt op dat in de bestreden beslissing wordt gesteld dat zij niet het maximum behaald zou hebben voor het onderdeel functionele anatomie van het mondeling examen, terwijl geen motivering voor het toegekende cijfer voorligt. Zij wil heel graag weten waarom ze volgens de ene professor een score van 11/15 verdient en volgens de andere 15/15. Verzoekster stipt aan dat er nergens een verbeter sleutel of enig ander document terug te vinden is dat aantoont op welke basis de evaluatie van de antwoorden gebeurt, zodat de score van 11/15 niet weerhouden kan worden.

Vervolgens stelt verzoekster vast dat de motivering in de bestreden beslissing ontdaan is van enige concretisering. Zo leest zij in de bestreden beslissing: *“In tegenstelling tot jouw perspectief behaal je een onvoldoende op het theoretisch examen en geen maximumscore voor het onderdeel functionele anatomie.”*. Hieromtrent merkt zij op dat verwerende partij het argument omtrent het cijfer voor functionele anatomie tegenspreekt zonder hiervoor enige motivering te geven.

In haar *antwoordnota* stelt verwerende partij dat verzoekster binnen het intern beroep enkel het onderdeel palpatie heeft betwist, zodat er geen motivering voor het cijfer van de andere onderdelen werd gegeven. Ze merkt op dat verzoekster de lector had moeten contacteren, vermits zij de enige is die de score kan toelichten. Verwerende partij benadrukt dat op vraag van verzoekster en haar ouders de feedback in een aangrenzend lokaal dan het lokaal waar de feedback werd gegeven plaatsvond en dat de lector in het vooraf bepaalde lokaal is gebleven om controle uit te oefenen over de examenkopijen van de andere studenten. Volgens verwerende partij heeft de praktijkassistent verscheidene malen tijdens het feedbackmoment

vermeld dat het gedeelte functionele anatomie verbeterd was door zijn collega-lector. Ze stipt aan dat noch verzoekster, noch haar aanwezige ouders de moeite hebben genomen om een toelichting te vragen aan de lector, die eveneens aanwezig was op het feedbackmoment. Verwerende partij benadrukt dat de praktijkassistent nooit heeft gezegd dat verzoekster een score van 15/15 zou hebben. Daarnaast stelt verwerende partij nog dat er weldegelijk een antwoordsleutel voorhanden is voor het gedeelte functionele anatomie en dat deze aanwezig was op het feedbackmoment.

In haar *wederantwoordnota* stelt verzoekster dat zij vooraf aan de feedback een e-mail had gestuurd om de examinatoren apart te kunnen spreken met haar ouders, maar dit was niet mogelijk. Ze stipt aan dat prof. [M.] voorstelde om in een ander lokaal te gaan zitten. Volgens haar heeft prof. [M.] geen blik geworpen naar haar ouders, noch heeft hij iets tegen hen gezegd. Ze stelt dat meneer [C.] wel meer feedback naar haar ouders toe heeft gegeven, maar een voorstel om mevrouw [V.P.] erbij te halen, is er nooit geweest. Ten slotte benadrukt verzoekster dat meneer [C.] zelf zonder enige aarzeling het examen functionele anatomie begon te overlopen en zei dat ze telkens een maximum van de punten heeft behaald.

Beoordeling

Het voorwerp van het extern beroepsschrift betreft het opleidingsonderdeel ‘Anatomie 2’ waarop verzoekster een totaalcijfer van 9/20 behaalde. Het opleidingsonderdeel bestaat uit twee onderdelen, met name: een theoretisch examen waarop verzoekster een cijfer van 17/45 behaalde en een praktijkexamen. Het praktijkexamen bestaat eveneens uit twee delen: ‘Functionele anatomie’, waarop verzoekster een cijfer van 11/15 behaalde, en ‘Palpatie’ waarop verzoekster een cijfer van 13/31 behaalde. Het totaalcijfer van 41 op 91 werd herleid tot een score van 9/20.

In haar extern verzochtschrift formuleert verzoekster concrete grieven wat de verschillende onderdelen betreft. Verwerende partij stelt dat in het intern beroep enkel het toegekende punt op het onderdeel ‘Palpatie’ van het mondelinge examen werd betwist, waardoor aan de overige onderdelen geen verdere argumentatie werd gewijd.

De Raad wijst erop dat een middel dat niet in het intern beroep is ingeroepen niet op ontvankelijke wijze voor het eerst in de procedure voor de Raad kan worden aangevoerd, tenzij het een middel betreft dat specifiek is gericht tegen de wijze waarop het intern beroep is

behandeld, het middel betrekking heeft op elementen waarvan de verzoekende partij pas bij inzage van het administratief dossier in de procedure voor de Raad kennis kon nemen of het middel de openbare orde raakt.

De Raad stelt op basis van het dossier vast dat verzoekster naar het feedbackmoment op 15 september 2016 is geweest en toelichting heeft gekregen bij de verschillende onderdelen van het examen. Het schriftelijk examen werd overlopen met de titularis en aan de hand van de verbeter sleutel werden de antwoorden besproken. Verzoekster formuleert hierover in haar intern beroep, dat zij nadien op 18 september 2016 heeft ingediend, geen concrete grieven, maar stelt enkel dat zij het theoretisch gedeelte op voldoende wijze heeft afgelegd. Zij stelt in haar intern beroepsschrift dat zij dit gedeelte heeft voltooid met het maximum van de punten, zonder formulering van enige concrete grief. Verwerende partij stelt verder dat verzoekster is uitgenodigd voor een verdere toelichting van de lector die op het feedbackmoment aanwezig was bij het gedeelte ‘Functionele autonomie’, maar hier niet op is ingegaan. Verzoekster ontkent dit.

Verder formuleert zij in het intern beroepsschrift (zie bijlage 1 van verzoekster) uitsluitend concrete grieven die betrekking hebben op het gedeelte ‘Palpatie’ van het mondeling examen. Verzoekster kon de concrete grieven die ze heeft geformuleerd in het extern beroepsschrift ten aanzien van de overige gedeeltes van het examen reeds voorleggen in het kader van het intern beroepsschrift, maar heeft haar intern beroep – zoals duidelijk blijkt uit de bewoordingen van het beroepsschrift – beperkt tot het gedeelte ‘Palpatie’ van het mondeling examen.

De middelen die verzoekster heeft ingeroepen in het huidige beroepsschrift voor de Raad die betrekking hebben op de andere onderdelen van het examen zijn derhalve nieuw ingeroepen en zijn bijgevolg niet ontvankelijk, gezien niets verzoekster weerhield om deze reeds aan te kaarten in het kader van het intern beroep en deze ook niet de openbare orde raken.

B. Tweede middel

Verzoekster beroept zich in een tweede middel eveneens op de schending van de motiveringsplicht, het zorgvuldigheidsbeginsel, het redelijkheidsbeginsel, het vertrouwensbeginsel en het rechtszekerheidsbeginsel.

Standpunt van partijen

Verzoekster stelt vast dat verwerende partij, wat het onderdeel palpatie van het mondeling examen betreft, een uiterst summiere beslissing voorlegt, die door geen enkel bewijs wordt gestaafd. Ze wijst erop dat tijdens het feedbackmoment geen correctiesleutel voorlag, doch enkel een scoreblad waarop de naam, de datum en de spier vermeld stond. Op dit scoreblad stonden verder de verschillende onderdelen van het examen vermeld, alsook de verkregen punten per onderdeel, doch zonder enig spoor van de vooraf vastgestelde puntenverdeling, de standaardantwoorden of de motivering voor deze punten.

Daarnaast stelt verzoekster dat het document met de motivering voor het cijfer van verzoekster post-factum is opgesteld. Volgens haar stemt de motivering niet overeen met hoe het examen werkelijk is verlopen en met wat zij te zien heeft gekregen op het feedbackmoment. Ze merkt op dat ze tijdens de voorbereidingstijd alles heeft neergeschreven wat ze heeft uitgevoerd en gezegd, zodat aan de hand van dit document aangetoond kan worden dat ze meer punten verdient dan ze heeft gekregen.

Vervolgens gaat verzoekster concreet in op de puntenverdeling en de erbij vermelde commentaar. Verzoekster stelt dat deze motiveringen enkel vermelden wat juist of fout is, zonder enige informatie waarom dit zo is. Ze benadrukt dat een examen controleerbaar moet zijn, wat voor een mondeling examen betekent dat de vragen en de, minstens in kort bestek weergegeven, inhoud van de antwoorden terug te vinden is.

Ten slotte stipt verzoekster aan dat de motivering van de interne beroepsinstantie uit negen regels bestaat, wat doet vermoeden dat ze onmogelijk pertinent en daadkrachtig is. Volgens verzoekster kan bovendien worden besloten dat de aangehaalde redenen niet volstaan om de beslissing te dragen.

In haar *antwoordnota* stelt verwerende partij dat binnen het mondeling examen een scoreblad wordt gebruikt dat voor alle studenten hetzelfde is en dat gebaseerd is op de te behalen competenties. Ze merkt op dat het een tool is die goed werkt omdat beide examinatoren op een uniforme wijze kunnen scoren. Dit document wordt bovendien in de introductieles toegelicht en is door de studenten te raadplegen op Blackboard.

Verder stelt verwerende partij dat de commissie kennis heeft genomen van verschillende bewijsstukken, zoals het intern beroep van verzoekster, het afgelegde examen van verzoekster

en de aangereikte antwoordsleutel en het toelichtingsdocument. Ze verduidelijkt dat enkel het laatste document (toelichting examen palpatie) werd opgesteld naar aanleiding van het interne beroep, op basis van de gemaakte aantekeningen tijdens het examen. Volgens verwerende partij wordt in het document verantwoording punt de puntenverdeling voor het onderdeel palpatie overigens uitvoerig gemotiveerd.

In haar *wederantwoordnota* stipt verzoekster aan dat het scoreblad niet werd geïntroduceerd tijdens de eerste les, noch is het te vinden op Blackboard. Daarnaast merkt verzoekster op dat zij, noch haar ouders de aantekeningen die de examinatoren tijdens het examen hebben gemaakt, hebben gezien bij het feedbackmoment. Zij hebben evenmin het mondelinge examen gezien of gelezen. Er stonden enkel scores tijdens het feedbackmoment. Volgens verzoekster wijst dit erop dat deze aantekeningen niet bestonden voor het intern beroep, en is er geen bewijs dat de aantekeningen zijn geschreven tijdens het examen. Verzoekster benadrukt ten slotte dat haar examen om 09u30 is gestart en dat zij pas binnen mocht om 09u45, terwijl haar examen reeds om 8u diende aan te vangen. Volgens verzoekster wijst dit op een onredelijke en onzorgvuldige houding van verwerende partij.

Beoordeling

De Raad onderzoekt verder ten gronde de grieven die verzoekster formuleert ten aanzien van het mondeling examen 'Palpatie'. Deze hebben betrekking op (1) de summiere en te vage motivering van het mondelinge examen, (2) het ontbreken van duidelijke aantekeningen gemaakt tijdens het mondelinge examen (zoals blijkt uit de feedback op 15 september 2016), (3) de post-factum toegevoegde toelichting bij de beslissing op intern beroep, (4) het niet stroken van de beweerde fouten met de concreet door haar tijdens het examen gestelde handelingen, zoals deze ook blijken uit de schriftelijke voorbereiding, en (5) de objectiviteit van de praktijkassistent die dit gedeelte heeft geëvalueerd.

Wat de gebrekkige motivering van het mondelinge examen en van de beslissing op intern beroep betreft, komt de Raad tot volgende vaststellingen en overwegingen op basis van het dossier:

(1) Tijdens het feedbackmoment werd aan verzoekster een gestandaardiseerd scoringsformulier (zie bijlage 3 van verwerende partij) voorgelegd met daarop concrete aanduidingen van de verschillende cijfers die op elk onderdeel en subonderdeel van het examen zijn toegekend, met berekening van het totaalcijfer. Daarnaast werden op het scoringsformulier tevens de rubrieken

aangevinkt die correct waren en werden sommige rubrieken omcirkeld, en andere doorgehaald. Ook werd summier in schriftelijke bewoordingen commentaar geschreven bij enkele rubrieken: “Theorie correct”; “Palpatie onnauwkeurig”; “Visualiseert op verkeerde plaats”; “Crista iliaca niet nodig”; ...

(2) Aan de hand van dit door de praktijkassistent ingevulde formulier tijdens het mondelinge examen werd aan verzoekster mondelinge feedback gegeven op 15 september 2016.

(3) Op basis van deze aantekeningen werd vervolgens een uitgeschreven motivering gegeven ter verklaring van de verschillende toegekende scores op de diverse onderdelen en subonderdelen (zie bijlage 1 bij de interne beroepsbeslissing). In dit verslag werd bij elke handeling die verzoekster op het mondelinge examen diende te stellen en bij elke spier die aangetoond diende te worden, de toegekende punten op het scoringsformulier verklaard op een summiere maar wel duidelijke wijze.

(4) Zoals ter zitting werd bevestigd door verzoekster, betreft voorliggend examen een zuiver mondeling praktijkexamen. Er heeft wel een schriftelijke voorbereiding plaatsgehad, maar er worden geen punten op de schriftelijke voorbereiding *an sich* toegekend. De student krijgt bij de schriftelijke voorbereiding van het examen wel de kans om een document in te vullen (zie bijlage 3 van verwerende partij), dat als basis kan dienen voor het mondelinge examen waarop bepaalde handelingen effectief moeten worden uitgevoerd. De evaluatie gebeurt dus zuiver op basis van het praktijkexamen.

Volgens vaste rechtspraak van de Raad is de docent verplicht om tijdens het examen zelf de nodige minimale, maar precieze aantekeningen te maken over de vragen en antwoorden, *in casu* over de door verzoekster gestelde handelingen. Het zijn deze notities die de uiteindelijke toegekende score (*in casu* 13/31) moeten kunnen verantwoorden. Er mogen in deze aanduidingen geen tegenstrijdigheden voorkomen. Het zijn deze aanduidingen die ook aan de student op de feedback worden voorgelegd (*in casu* op 15 september 2016). De uitgeschreven motivering moet bovendien voldoende precies zijn, zodat de Raad het verloop van het examen kan nagaan en de redelijkheid van de toegekende scores kan toetsen.

De Raad is van oordeel dat er minimale aantekeningen moeten worden gemaakt tijdens het examen, maar de docent kan post factum – dus na het examen – zijn motivering verder uitschrijven, op voorwaarde dat dit verslag de eerder aangeduide aantekeningen over het verloop van het examen kan ondersteunen. *In casu* werd als bijlage 1 bij de interne beroepsbeslissing een uitgeschreven verslag toegevoegd dat meer duiding gaf bij de

aantekeningen die werden gemaakt door de docent op het gestandaardiseerde scoringsformulier. Ook de schriftelijke voorbereiding van verzoekster werd toegevoegd aan het dossier.

De Raad ziet *prima facie* geen tegenstrijdigheden tussen de aantekeningen op het scoreblad en de nadien verder uitgewerkte motivering, die expliciet werd toegevoegd aan de interne beroepsbeslissing. Ook verzoekster brengt geen argumenten aan die wijzen op tegenstrijdigheden tussen beide neergelegde documenten. De Raad is op basis van deze neergelegde documenten van oordeel dat verwerende partij *in casu* het verloop van het examen en de toegekende score op de diverse onderdelen en subonderdelen van het praktijkexamen afdoende heeft gemotiveerd.

Verzoekster stelt verder dat deze vaststellingen niet stroken met de handelingen die zij effectief heeft gesteld tijdens het praktijkexamen en stelt dat deze tegenstrijdigheid ook blijkt uit wat zij heeft neergeschreven in het voorbereidend document. Verzoekster beweert derhalve dat de toegekende onvoldoende score in het licht van de door haar gestelde handelingen niet correct en onredelijk is.

In het bijzonder bij een praktijkexamen, waar er op de schriftelijke voorbereiding afzonderlijk geen punten worden toegekend, maar het stellen zelf van de handelingen tijdens het examen wordt geëvalueerd, is een dergelijke toetsing van de correctheid en redelijkheid – die de Raad slechts marginaal kan doen – geen eenvoudige opdracht. De Raad herinnert eraan dat hij zijn appreciatie niet in de plaats mag stellen van de bevoegde instanties van verwerende partij. De Raad mag enkel nagaan of de beslissing op een wettige wijze is tot stand gekomen en of de bevoegde instanties, binnen de grenzen van hun beoordelingsbevoegdheid, niet kennelijk onredelijk hebben gehandeld. De Raad gaat uit van het vermoeden van objectiviteit en deskundigheid van de docent als evaluator en zal ook in principe niet twijfelen aan de correctheid van de notities en toegekende scores, tenzij zeer duidelijke en overtuigende elementen worden aangebracht. Ingeval verzoekster aanvoert dat zij een bepaalde handeling wel degelijk correct heeft gesteld en een bepaalde spier wel degelijk correct heeft aangeduid, in tegenstelling tot wat blijkt uit de notities van de docent, dan zal zij dit voldoende aannemelijk moet maken.

De Raad is van oordeel dat verzoekster bij het leveren van dit moeilijk bewijs kan terugvallen op de neerslag van de schriftelijke voorbereiding van het mondelinge examen om haar prestaties aan te tonen. De Raad wenst hier echter wel omzichtig mee om te gaan. Het voorbereidend document dient *in casu* enkel ter ondersteuning van de praktische handelingen. Het zijn deze handelingen die tijdens het examen *in concreto* worden beoordeeld door de docent.

De Raad stelt vast dat het voorbereidend document per gevraagd item summier, maar duidelijk aangeeft wat de kern is van de te stellen handeling. Wat de aangeduide ‘theorie’ betreft (“Origo”, “Insertie”, “Functie” en “Referentiepunten”) geeft de docent op het scoringsformulier aan dat dit correct is. Over wat dient ‘aangetoond’ te worden tijdens het praktijkexamen (“Palpatie”, “Situering”, “Visualisatie”, “Uitgangshouding”, “Techniek/handvatting”, “Nauwkeurigheid” en “Respectvol handelen”), leest de Raad in de argumentatie van verzoekster dat zij zelf van oordeel is dat ze wel degelijk de correcte handelingen heeft gesteld; dat bepaalde vaststellingen in de motivering vreemd zijn en dat er meningsverschillen zijn over het stellen van bepaalde handelingen. Ze verwijst bij twee items (wat de aanduiding van de spieren enerzijds, en het maken van differentiatie anderzijds, betreft) naar aanduidingen op haar voorbereidend document die moeten aantonen dat zij wel degelijk deze handelingen correct heeft gesteld. Op bepaalde aspecten geeft zij toe dat zij niet volledig correct heeft gehandeld, maar dat de toegekende score niettemin te laag is.

De Raad is echter van oordeel dat het geheel van deze aangevoerde elementen – die er eigenlijk op neer komen dat verzoekster zichzelf op een andere wijze zou beoordelen dan de verantwoordelijke docent – niet voldoende overtuigend zijn om de toegekende scores en de gemaakte notities van de docent op de in praktijk gestelde handelingen als kennelijk onredelijk te beschouwen.

Wat de beweerde subjectiviteit betreft, leest de Raad in het verzoekschrift geen enkel element dat deze bewering moet staven. Er wordt gewezen op de onredelijke subjectieve insteek van de praktijkassistent, maar deze bewering wordt door geen enkel bewijs ondersteund. Verzoekster baseert zich enkel op een aanvoelen, zoals de ongeïnteresseerde houding tijdens de feedback. Dit is onvoldoende om het vermoeden van objectiviteit dat rust op de docent te weerleggen.

Het middel is niet gegrond.

BESLISSING

De Raad verwerpt het beroep.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 14 november 2016, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbepalingen, IIIe Kamer, samengesteld uit:

Karla Van Lint,	kamervoorzitter
Jean Goossens	bijzitter
Piet Versweyvelt	bijzitter

bijgestaan door

Melissa Thijs	secretaris
---------------	------------

De secretaris

De voorzitter

Melissa Thijs

Karla Van Lint

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.314 van 10 november 2016 in de zaak 2016/471

In zake: Camille LANCKVRIND
Woonplaats kiezend te 1653 Dworp
Solheidestraat 73

Tegen: ARTEVELDEHOGESCHOOL
Woonplaats kiezend te 9000 Gent
Hoogpoort 15

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 1 oktober 2016, strekt tot nietigverklaring van de beslissing van de interne beroepsinstantie van 21 september 2016 waarbij het intern beroep van verzoekster onontvankelijk werd verklaard.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend. Verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 28 oktober 2016.

Kamervoorzitter Karla Van Lint heeft verslag uitgebracht.

De heer Luc Faes, die verschijnt voor de verwerende partij, is gehoord.

III. Feiten

Verzoekster is in het academiejaar 2015-2016 ingeschreven in de opleiding ‘Bachelor in de Podologie’.

Voor het opleidingsonderdeel ‘Podologisch onderzoek: biomechanisch onderzoek, basis’ bekomt verzoekende partij een examencijfer van 8/20.

Verzoekende partij stelde op datum van 13 september 2016 een intern beroep in bij de interne beroepsinstantie van de onderwijsinstelling.

Bij beslissing van de interne beroepsinstantie op datum van 21 september 2016 werd het intern beroep onontvankelijk verklaard.

De interne beroepsbeslissing stelde dat artikel 125 van het studiecontract 2015-2016 onder meer voorschrijft dat het beroepsschrift:

- 1) Wordt ingediend per aangetekend schrijven of tegen afgiftebewijs en dat een elektronische versie ervan per e-mail wordt verstuurd
- 2) Ondertekend dient te zijn door de student die het beroep aantekent of door zijn raadsman en dat het beroepsschrift een omschrijving van de ingeroepen bezwaren moet bevatten.

Verzoekster bezorgde haar beroepsschrift enkel per e-mail aan de interne beroepsinstantie, doch verzaakte aan de andere vormvereisten, waaronder het indienen van het beroepsschrift per aangetekend schrijven of tegen ontvangstbewijs.

Artikel 125 van het studiecontract is volgens de interne beroepsinstantie geënt op artikel II.294, §2 van de Codex Hoger Onderwijs, waarin wordt voorgeschreven dat het verzoekschrift dient te worden gedagtekend en, *op straffe van onontvankelijkheid*, ondertekend door de verzoeker of zijn raadsman. *In casu* stelde de interne beroepsinstantie vast dat het aangetekend schrijven dd. 12 september 2016 niet is ondertekend door verzoekster, noch door haar raadsman. Aangezien niet aan alle voorwaarden uit artikel 125 van het studiecontract 2015-2016 is voldaan, beoordeelt de interne beroepsinstantie het beroep van verzoekster als onontvankelijk *ratione materiae*.

De interne beroepsinstantie van verwerende partij verklaarde het verzoek onontvankelijk. Bijgevolg dient men ook niet verder in te gaan op de gegrondheid van de zaak.

De beslissing op intern beroep werd bij aangetekend schrijven van 23 september 2016 aan verzoekende partij overgemaakt.

Bij aangetekend schrijven van 1 oktober 2016 diende verzoekende partij een verzoekschrift in bij de Raad.

IV. Ontvankelijkheid

Artikel II.294, §2 van de Codex Hoger Onderwijs schrijft met betrekking tot de indiening van een beroep bij de Raad het volgende voor:

§2. De beroepen worden ingesteld bij wijze van verzoekschrift, waarin ten minste een feitelijke omschrijving is opgenomen van de ingeroepen bezwaren.

Het verzoekschrift wordt gedagtekend en, op straffe van onontvankelijkheid, ondertekend door de verzoeker of zijn raadsman.

De ondertekening van een bij de Raad ingesteld beroep is door de decreetgever uitdrukkelijk op straffe van onontvankelijkheid voorgeschreven.

De Raad stelt vast dat verzoeksters verzoekschrift niet is ondertekend.

Het beroep wordt ambtshalve onontvankelijk verklaard.

Ten overvloede stelt de Raad vast dat de interne beroepsinstantie de bestreden beslissing inmiddels heeft ingetrokken en heeft vervangen door een nieuwe beslissing dd. 7 oktober 2016. Huidig beroep tegen de beslissing van 21 september 2016 is dus ook onontvankelijk bij gebrek aan voorwerp. Bij e-mail van 23 oktober 2016 deelt verzoekende partij ook mee dat zij haar beroep wenst in te trekken. De Raad beschouwt deze kennisgeving als een afstand van beroep.

BESLISSING

De Raad verwerpt het beroep.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 10 november 2016, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbepalingen, IIIe Kamer, samengesteld uit:

Karla Van Lint	kamervoorzitter
Jean Goossens	bijzitter
Piet Versweyvelt	bijzitter

bijgestaan door

Melissa Thijs

secretaris

De secretaris

De voorzitter

Melissa Thijs

Karla Van Lint

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.315 van 10 november 2016 in de zaak 2016/485

In zake: Anas EL JATTARI
                  Woonplaats kiezend te 2100 Deurne
                  Boterlaarbaan 210

Tegen: UNIVERSITEIT ANTWERPEN
                  Woonplaats kiezend te 2000 Antwerpen
                  Prinsstraat 13

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 3 oktober 2016, strekt tot nietigverklaring van de studievoortgangsbepaling van 15 september 2016 waarbij aan de verzoeker bindende voorwaarden werden opgelegd en de beslissing van de interne beroepsinstantie van 26 september 2016 waarbij het intern beroep van verzoeker ontvankelijk, doch ongegrond werd verklaard.

II. Verloop van de rechtspleging

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 28 oktober 2016.

Kamervoorzitter Karla Van Lint heeft verslag uitgebracht.

Verzoeker is gehoord.

III. Feiten

Verzoeker is in het academiejaar 2015-2016 ingeschreven in de opleiding ‘Bachelor in toegepaste economische wetenschappen: handelsingenieur’.

Op 15 september 2016 beslist de Commissie Bijzondere Inschrijvingen volgende bindende voorwaarden aan verzoeker op te leggen:

1. “Je moet in het academiejaar 2016-2017 voor minstens 60% van de studiepunten uit je studieprogramma creditbewijzen behalen. Behaal je dit op het einde van het academiejaar 2016-2017 (na de tweede zittijd) niet, dan wordt je de toegang tot de opleiding in het academiejaar 2017-2018 geweigerd.
2. In het academiejaar 2016-2017 mag je bovendien maximaal voor 45 studiepunten inschrijven. Je herneemt in de eerste plaats die opleidingsonderdelen in je studieprogramma, waarop je een tekort behaalde. Indien je voor meer dan 45 studiepunten tekorten behaalde, maak je een selectie en kies je minstens voor het hernemen van de tekorten van kwantitatieve, economische en bedrijfskundige opleidingsonderdelen. Indien je voor minder dan 45 studiepunten tekorten behaalde, neem je in de eerste plaats opleidingsonderdelen op waaraan inschrijvingsvereisten zijn gekoppeld (waaraan je voldoet).
3. In het academiejaar 2016-2017 mag je je bacheloropleiding niet combineren met een inschrijving in de bijhorende masteropleiding.”.

Verzoekende partij stelde een intern beroep in bij de interne beroepsinstantie van de onderwijsinstelling.

Bij beslissing van de interne beroepsinstantie op datum van 26 september 2016 werd het intern beroep ontvankelijk, doch ongegrond verklaard.

De interne beroepsinstantie heeft beslist de toelatingsvoorwaarden voor het academiejaar 2016-2017 niet aan te passen, zodat de student dit academiejaar enkel mag inschrijven voor de bacheloropleidingsonderdelen. Zij verwijst hiervoor naar de artikels 23.1, 23.2 en 23.3 van het OER alsook naar de facultaire richtlijnen van de Faculteit TEW, de studieresultaten en studievoortgang van de student en de motivatie in het intern beroep.

De beslissing op intern beroep werd bij schrijven van 26 september 2016 aan verzoekende partij overgemaakt.

Bij aangetekend schrijven van 3 oktober 2016 diende verzoekende partij een verzoekschrift in bij de Raad.

IV. Ontvankelijkheid

Standpunt van partijen

Bij e-mail van 11 oktober 2016 deelt verwerende partij mee dat de facultaire instantie de bestreden beslissing in dit dossier heeft ingetrokken en heeft vervangen door een nieuwe beslissing.

Beoordeling

De Raad neemt kennis van de intrekking.

Huidig beroep van verzoekende partij wordt onontvankelijk verklaard bij gebrek aan voorwerp.

BESLISSING

De Raad verwerpt het beroep.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 10 november 2016, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbepalingen, IIIe Kamer, samengesteld uit:

Karla Van Lint,	kamervoorzitter
Jean Goossens	bijzitter
Piet Versweyvelt	bijzitter
bijgestaan door	
Melissa Thijs	secretaris

De secretaris

De voorzitter

Melissa Thijs

Karla Van Lint

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.317 van 14 november 2016 in de zaak 2016/486

In zake: Elisabeth DE KEERSMAEKER
Woonplaats kiezend te 2870 Ruisbroek
Donkstraat 74

Tegen: ARTEVELDEHOGESCHOOL
Woonplaats kiezend te 9000 Gent
Hoogpoort 15

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 3 oktober 2016, strekt tot nietigverklaring van de studievoortgangsbepaling van 9 september 2016 waarbij aan de verzoeker een score van 8 op 20 werd toegekend voor het opleidingsonderdeel ‘Bachelorproef Realisatie’ en de beslissing van de interne beroepsinstantie van 21 september 2016 waarbij het intern beroep van verzoekster ontvankelijk, maar ongegrond werd verklaard.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend. Verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 28 oktober 2016.

Kamervoorzitter Karla Van Lint heeft verslag uitgebracht.

Verzoekende partij, de heer Luc Faes en mevrouw Annelies Aerts, die verschijnen voor de verwerende partij, zijn gehoord.

III. Feiten

Verzoekster is in het academiejaar 2015-2016 ingeschreven in de opleiding ‘Bachelor in de Logopedie’.

Voor het opleidingsonderdeel ‘Bachelorproef Realisatie’ bekommt verzoekende partij een examencijfer van 8/20.

Verzoekende partij stelde op datum van 13 september 2016 een intern beroep in bij de interne beroepsinstantie van de onderwijsinstelling.

Bij beslissing van de interne beroepsinstantie op datum van 21 september 2016 werd het intern beroep ontvankelijk, doch ongegrond verklaard.

De interne beroepsbeslissing stelde dat het verzoekschrift erg concrete elementen bevat waardoor verzoekster van mening is dat ze wel tegemoetkwam aan de verzuchtingen van de opleiding. Verwerende partij gaat ook erg concreet in op de verwijten en legt daarbij uit waarin volgens haar de bachelorproef nog steeds als onvoldoende werd beoordeeld. Hierdoor verzandt de hele discussie in een welles/nietes verhaal. Daarnaast legt verwerende partij de syntheseformulieren neer waarmee ze aantoont dat de beoordeling conform de bepalingen opgenomen in de ECTS-fiche gebeurde.

De interne beroepsinstantie verwijst in deze naar de rechtspraak van de Raad, waarbij ze uitgaat van een vermoeden van deskundigheid en objectiviteit van de examinerator. Dit vermoeden is weerlegbaar. De interne beroepsinstantie gaat er na kennisname van de standpunten van verzoekster en verweerder vanuit dat verzoekster er niet in geslaagd is om dit vermoeden te weerleggen. Integendeel beantwoordt de opleiding consciëntieus elke aantijging en legt ze uit waarom ze van oordeel was dat verzoekster de noodzakelijk te behalen competenties nog niet haalde. Daarnaast neemt de interne beroepsinstantie kennis van de syntheseformulieren en stelt ze vast dat deze correct werden ingevuld. Voor zover als nodig sluit de interne beroepsinstantie zich aan bij de antwoorden van verwerende partij en maakt ze zich deze eigen.

Het beroep wordt verworpen.

De beslissing op intern beroep werd bij aangetekend schrijven van 28 september 2016 aan verzoekende partij overgemaakt.

Bij aangetekend schrijven van 3 oktober 2016 diende verzoekende partij een verzoekschrift in bij de Raad.

IV. Ontvankelijkheid

Verwerende partij betwist de ontvankelijkheid van het verzoekschrift niet.

De Raad ziet evenmin redenen om zulks ambtshalve te doen. Het beroep is ontvankelijk.

V. De middelen

A. Eerste middel

Uit het verzoekschrift kan worden opgemaakt dat de verzoekende partij zich in een eerste middel beroept op het redelijkheidsbeginsel en het zorgvuldigheidsbeginsel, in combinatie met een gebrek aan feedback en begeleiding.

Standpunt van partijen

Verzoekende partij stelt dat zij niet akkoord kan gaan met de score van 8/20 voor het opleidingsonderdeel ‘Bachelorproef Realisatie’. Verzoekster stelt dat zij op aanraden van de ombudsman van verwerende partij na de bekendmaking van de resultaten in juni en opnieuw in september 2016 contact heeft opgenomen met professor [E.M.] van een andere onderwijsinstelling, die expertise heeft in hetzelfde onderzoeksgebied als de bachelorproef van verzoekster. Zijn onderzoek was de basis voor het onderzoek van verzoekster. Ook nam verzoekster contact op met een doctoraatsstudent (intussen dr. [I.V.]) die reeds bachelorproeven begeleidt. Beiden gaven verzoekster verdere feedback.

Doorheen haar studieloopbaan is verzoekster viermaal moeten veranderen van interne promotor. Dit was zeker niet op haar vraag. Elke promotor legde andere accenten en dit zorgde duidelijk voor verwarring over de inhoud van de bachelorproef. Verder kreeg verzoekster in juni 2016 plots zonder enige reden nog een nieuwe externe promotor. Van haar kreeg verzoekster pas op 22 juli 2016 feedback op haar bachelorproef. Ook deze feedback heeft verzoekster nog zo volledig mogelijk proberen verwerken.

Verzoekster stelt dat zij sterk het gevoel heeft geen eerlijke slaagkans te hebben gekregen, omdat er nu in het verweer van verwerende partij nog heel wat nieuwe feedback staat. Enkele punten van kritiek kunnen letterlijk weerlegd worden aan de hand van de bachelorproef. De beoordeling lijkt gevormd te zijn op basis van alle academiejaren waarin verzoekster de

bachelorproef heeft opgenomen. Tenslotte besluit de interne beroepsinstantie zelf dat de hele discussie verzandt in een welles/nietes verhaal, wat haar vermoeden versterkt.

De ‘Bachelorproef Realisatie’ is het laatste onderdeel dat verzoekster positief moet beëindigen om haar diploma ‘Bachelor in de logopedie’ te kunnen behalen. Alle overige credits voor de opleiding werden reeds behaald.

Op basis van bovenvermelde punten vraagt verzoekster de vernietiging van de studievoortgangsbepaling dd. 9 september 2016 en de interne beroepsbeslissing dd. 21 september 2016.

In haar *antwoordnota* stelt verwerende partij dat de bachelorproef conform de ECTS-fiche als volgt wordt gequoteerd:

- 30% mondeling
- 60% rapport
- 10 % observatie

Vooreerst stelt verwerende partij dat er een onvoldoende werd vastgesteld voor het proces (observatie) van de bachelorproef. In tegenstelling tot wat verzoekster schrijft in haar repliek op de beslissing van de interne beroepsinstantie omtrent de tijdigheid van haar voorlopige versies van de bachelorproef, had de opleiding een heel andere ervaring. Op het digitale platform werden de verwachtingen rond het indienen van de bachelorproef (tussentijdse en definitieve fase) meegedeeld. Geen van deze verwachte milestones werden behaald. Diverse tekorten werden vastgesteld. Zo werd er voor de tussentijdse evaluatie van 4 januari 2016 geen schriftelijke versie van de bachelorproef doorgestuurd. Bovendien verwijst verwerende partij naar het ‘opvolgblad’ dat verzoekster ter ondertekening op 31 mei doorstuurde, waarin duidelijk de afspraak staat dat er om de twee weken een update moet gegeven worden en midden/eind februari zeker een eerste versie van de inleiding/methode moet doorgestuurd worden. De opleiding kreeg slechts een eerste antwoord/update van verzoekster na het geven van de code rood in januari 2016, waarna enkele mails omtrent de vragenlijst en begeleidende brief voor de ouders volgden. De laatste feedback omtrent de vragenlijst werd mondeling gegeven op het overleg van 25 januari. Er werd slechts voor de eerste maal een schriftelijke versie van de bachelorproef doorgestuurd op 18 april, dag van de deadline. Dit is veel te laat, gezien verzoekster vanaf september 2015 tijd had en duidelijke afspraken werden gemaakt, om nog tijdig goed bij te sturen. Er werd opnieuw een duidelijk signaal gegeven met uitgebreide

feedback door een code rood te geven tijdens de tussentijdse evaluatie in mei 2016. Verzoekster kreeg toen de kans om feedback te implementeren en koos er dan ook voor om toch in te dienen in juni. Zij vroeg hiervoor op 16 mei expliciet eerst feedback op de herwerking van de inleiding, waarna de methode enz. zou volgen. Deze vraag werd ingewilligd en feedback op de inleiding werd gegeven op 23 mei, doch er volgde slechts een week later (op 25 mei) een e-mail met herwerkte methode. Jammer genoeg was dit echt te kort bij de deadline voor het indienen van de bachelorproef (een week), gezien de interne promotor op dat moment ook belast was met een intensieve tweeweekse minor. Er volgden ook geen andere documenten meer. Verwerende partij vestigt toch even de aandacht op de verschillende excuses die verzoekster tracht te geven voor laattijdige antwoorden en doorsturen van documenten. Verder klopt het zeker niet dat vragen niet beantwoord werden in de Word comments. Er werd steeds feedback gegeven in het document zelf, met nieuwe opmerkingen of beantwoorden van de vragen van verzoekster.

Ook omwille van de geschiedenis van verzoekster, waarbij moet vastgesteld worden dat er al meermaals zonder succes voor het opleidingsonderdeel werd ingeschreven, werd besloten tot het maken van een afsprakenkader. Verzoekster verklaarde zich ermee akkoord en stuurde een e-mail door op 17 oktober 2015. Het stappenplan werd op 14 november doorgestuurd naar de nieuwe promotor, waardoor nog eens extra de belofte tot beterschap werd bevestigd. Geen enkele van de deadlines die verzoekster beloofde te behalen, werden echter nagekomen. Dit is onder meer terug te vinden in het opvolgblad.

Verder vindt verzoekster dat haar feedback niet duidelijk of concreet genoeg werd gegeven. Behoudens het feit dat verwerende partij erg concreet ingaat op het verzoek (deze werd integraal opgenomen in de interne beroepsbeslissing), wil zij aanvoeren dat feedback, zelfs wanneer die gebrekkig zou zijn geweest (*quod non*), niet tot gevolg kan hebben dat een negatief resultaat zomaar kan omgevormd worden tot een beter resultaat. Het argument van verzoekster, waarbij ze oordeelt dat ze wel tijdig was, en onvoldoende of onduidelijke feedback kreeg, kan niet gevolgd worden. In elk geval blijkt uit de opgenomen tabel uit het verzoekschrift dat ongeveer 9 bladzijden feedback gegeven werd, waarop verzoekster dan bedenkingen formuleert. Hieruit valt in elk geval af te leiden dat de feedback en begeleiding ernstig genomen werd. Het (exemplarisch) ingaan door verzoekster op opmerkingen die ze op haar bachelorproef ontving, biedt nog geen garantie op succes. De bachelorproef moet in zijn geheel wetenschappelijk en evenwichtig opgebouwd zijn.

Verder stelt verwerende partij dat er een onvoldoende voor het product werd vastgesteld (24,925/60). Hierbij stelt verzoekster een aantal bedenkingen. Met betrekking tot het ontbreken van diepgang beperkt verzoeksters verweer zich hier tot de stelling dat de beoordelingscriteria in de bachelorproefgids hier niets over vermelden. Dit element uit het verzoekschrift doet bij verwerende partij vragen rijzen. Het is de essentie van een bachelorproef om een onderwerp uit te diepen. Het feit dat de vraag alleen al gesteld wordt is fout. In haar verweer opgenomen in de interne beroepsbeslissing staat dat minstens een kritische reflectie op zijn plaats is. Verzoekster mist dus de essentie van haar bachelorproef. Ook mag duidelijk zijn dat de bachelorproef voortdurend naar diepgang vraagt. Het woord ‘diepgang’ wordt niet letterlijk gebruikt in de bachelorproefgids, maar verwerende partij is ervan overtuigd dat de tabellen inzake de algemene en beroepsgerichte competenties van de bacheloropleidingen en de opleidingen gezondheidszorg een duidelijk beeld geven van wat ‘diepgang’ mag betekenen. Verder valt er uit de tabel van verzoekster af te leiden dat ze voor zichzelf afpunt welke feedback er gevolgd werd. Het is uiteraard aan de beoordelende docent om de opgevolgde feedback inhoudelijk te beoordelen. De beoordelende docent besloot dat de bijgebrachte info onvoldoende was naar diepgang. Dit is uiteraard haar autonome beslissing.

Ook met betrekking tot de bronnen en inhoud van de bachelorproef is het de autonome bevoegdheid van de docent om een oordeel uit te spreken over wat voor haar voldoende is. Verwerende partij legde in de interne beroepsbeslissing uit waar de bachelorproef tekortschoot. Van belang om dit te beoordelen als interne beroepsinstantie (en thans de Raad), is of het oordeel van verwerende partij op redelijke gronden gebaseerd is, dan wel kennelijk onredelijk is. Verzoekster hanteert hier een welles/nietes redenering, waarna verwerende partij gedwongen is hier op in te gaan. De interne beroepsinstantie was van oordeel dat de quoterings niet kennelijk onredelijk is. Verzoekster beperkte zich wat de verwijzing naar de bronnen betreft tot het verwijzen naar handboeken en vindt (blijkbaar) geen wetenschappelijke publicaties. Verzoekster verschuilt zich ook achter het feit dat er doorheen het jaar te weinig of geen feedback werd gegeven. Vanuit het afsprakenkader blijkt echter duidelijk dat dit een fout is die enkel verzoekster zelf kan worden verweten. Exemplarisch, en op het gevaar om terug in een welles/nietes te verzanden, wil verwerende partij aangeven waar het tekort zich situeert. De argumenten van verzoekster kunnen niet gevolgd worden.

Tenslotte stelt verwerende partij dat er een onvoldoende werd behaald voor mondeling (op 30%). In haar verzoek ontwikkelt verzoekster hieromtrent geen argumenten. Verwerende partij

mag er dan ook van uitgaan dat verzoekster akkoord gaat met de quotering van 11,5/30 voor dit onderdeel.

In haar *wederantwoordnota* stelt verzoekster met betrekking tot het proces dat verwerende partij in haar antwoordnota stelt dat verzoekster de verantwoordelijkheid draagt voor het feit dat zij tot 4 keer toe moest veranderen van promotor, waardoor andere accenten gelegd werden en dit tot verwarring leidde bij verzoekster over de inhoud van de bachelorproef. Volgens verzoekster is zij echter niet verantwoordelijk voor de verandering van promotor. Dit gebeurde nooit op haar aanvraag en er werd haar verzekerd dat alle nodige informatie voldoende van promotor op promotor werd overgedragen.

Verwerende partij stelt verder dat verzoekster krampachtig tot een welles/nietes probeert te komen. Deze stelling werd echter als eerste naar voor gebracht door verwerende partij zelf in het antwoord van de interne beroepsinstantie. Verzoekster is zich ervan bewust dat het de docent is die bepaalt of een bachelorproef voldoet aan de vereisten, maar heeft sterk haar twijfels over de gegrondheid van de beoordeling.

Verder stelt verwerende partij dat er pas op 19 april 2016 een eerste schriftelijke versie van de bachelorproef doorgestuurd werd. Hier wil verzoekster aan toevoegen dat de promotoren in tussentijd ook op de hoogte gehouden werden via e-mail. Verder kreeg verzoekster géén tijd vanaf september 2015. Er was pas een gesprek met de vorige promotor [L.D.] op 13 september 2015. Op 25 oktober werd verzoekster op de hoogte gebracht van de wissel van interne promotor. Op 26 september was er een eerste contact met de nieuwe interne promotor [A.A.]. Pas op 9 december 2015 vond er een eerste afspraak plaats en werden de eerste afspraken gemaakt. Dat er zo laat pas een afspraak kon gemaakt worden, was voornamelijk te wijten aan de drukke job van de interne promotor. Meermaals moest een afspraak verplaatst worden omdat er een operatie was tussengekomen. De reden dat er na 25 mei 2016 geen andere documenten meer volgden, lag aan het feit dat de interne promotor in haar mail van 25 mei 2016 duidelijk te kennen gaf dat verzoekster te laat was en zij geen feedback meer hoefde te verwachten. Na de bespreking van de bachelorproef-resultaten in juni 2016 ontving verzoekster nog op eigen aanvraag schriftelijke feedback op 3 juli. Bij de bespreking werd verzoekster duidelijk gemaakt dat ze nog versies kon indienen tot het collectief verlof op 11 juli 2016. Op 3 juli 2016 werd verzoekster ook op de hoogte gebracht van de plotse wissel van externe promotor. Pas op 22 juli ontving verzoekster hier feedback van.

Verzoekster wil zeker niet tegenspreken dat er feedback gegeven werd. Er werd inderdaad feedback gegeven in de Word-documenten, maar heel wat vragen die verzoekster stelde in de comments in de Word-documenten bleven onbeantwoord. Het feit dat deadlines niet perfect werden opgevolgd, lag mee aan het feit dat het vinden van geschikte proefpersonen trager dan gepland verliep. De feedback die gegeven werd en opgenomen werd in het verzoekschrift, was enkel de feedback die op eigen aanvraag verkregen werd in de e-mail van 3 juli en 22 juli 2016. Overige feedback doorheen het jaar bleef zeer summier.

Inzake het product stelt verzoekster dat zij zich ervan bewust is wat ‘diepgang’ betekent. Het voorbeeld dat verwerende partij aanhaalt om te concluderen dat het verzoekster ontbreekt aan kritische ingesteldheid en dat zij de essentie van de bachelorproef mist, handelt over feedback die dateert van 4 juli 2016. Gezien de korte periode tussen juli en 16 augustus 2016 wanneer de bachelorproef opnieuw moest ingediend worden en de vele feedback die in juli nog gegeven werd, werd op deze specifieke feedback (het stellen van hypothesen bij onderzoeksvragen) dan ook niet uitgebreid ingegaan. De feedback die door de promotoren gegeven werd, werd zo volledig mogelijk toegepast binnen de korte tijdspanne van 1,5 maand. Van evidence-based handelen is er volgens verzoekster wel degelijk sprake. Voor het vinden van geschikte literatuur werden bovendien ook de literatuurlijsten van reeds gebruikte wetenschappelijke artikels geraadpleegd. Verzoekster stelt zich hierbij de vraag: indien zij niet evidence-based zou ingesteld zijn, waarom stelt zij dan vragen aan haar promotoren over o.a. een onderzoek dat zij zelf opstelde? Dit getuigt volgens verzoekster wel van een kritische ingesteldheid.

Verder stelt verzoekster zich de vraag waarop de autonome beslissingen van de promotor gebaseerd zijn. Hierbij wordt nogmaals de referentie van professor [E.M.] aangehaald. Deze externe lezer heeft al vele jaren ervaring met het begeleiden van bachelorproeven en heeft zelf ook al heel wat onderzoeken geschreven, waaronder een onderzoek dat verzoekster gebruikt heeft als belangrijke basis voor haar eigen onderzoek. Het feit dat deze lezer de bachelorproef wel als voldoende beoordeelt, doet bij verzoekster vragen rijzen i.v.m. de betrouwbaarheid van de beslissingen van de promotor.

Met betrekking tot de bronnen en de inhoud van de bachelorpaper, stelt verzoekster dat de richtlijnen afasie ontwikkeld door AfasieNet pas werden aangehaald door de promotor op de verdediging in september 2016. Deze hadden in de coaching ook vroeger aangehaald kunnen

worden en kunnen meegegeven worden als feedback. Wat betreft feedback omtrent subtitels vergelijkingen vindt verzoekster het jammer dat de referentie Van Borsel 2006, 166 niet vroeger werd aangehaald als feedback. De vergelijkingen werden op vraag van de interne promotor in de subtitels opgenomen. Wat betreft achterliggende feedback omtrent toevoegen categorieën Howe et al. (2012), stelt verzoekster dat de verschillende delen uit de bachelorproef zeker niet dienen voorgekauwd te worden door de promotoren. Verzoekster stelt zich hier echter wel de vraag in hoeverre zij een zesde zintuig nodig heeft om te weten wat de promotoren werkelijk willen. Inzake de proceduregegevens niet onder de titel proefpersonen, stelt verzoekster zich bij het betoog van verwerende partij de vraag of op de lengte van een onderdeel beoordeeld mag worden. Van verzoekster wordt enerzijds gevraagd zo gedetailleerd mogelijk te schrijven opdat een andere lezer het onderzoek opnieuw moet kunnen uitvoeren aan de hand van de bachelorproef. Anderzijds wordt verzoekster verweten té gedetailleerd/te lang te schrijven. Deze contradictie doet vragen rijzen bij de beoordeling van de bachelorproef. Wat betreft de conclusie gestaafd met literatuur (omtrent gewenning) stelt verzoekster dat dit louter subjectief is.

Op verdere punten uit de antwoordnota van verwerende partij wenst verzoekster niet verder in te gaan, vermits dit zuiver uitmondt in een welles/nietes discussie. Verzoekster blijft bij haar standpunt dat zij niet correct beoordeeld werd. Bovendien wordt de toon waarmee de antwoordnota geschreven werd door verzoekster als persoon-afbrekend aanzien. De minachtende ondertoon van verwerende partij wordt niet geapprecieerd en als onprofessioneel en incorrect aanzien.

Wat betreft het mondeling, stelt verzoekster dat zij hieromtrent in het verzoek inderdaad geen argumenten heeft ontwikkeld, daar niets van wat verzoekster tijdens de verdediging van de bachelorproef zei ook werkelijk werd vastgelegd. Hier argumenten tegen ontwikkelen zou ook stranden op een welles/nietes-discussie.

Beoordeling

Verzoekster gaat niet akkoord met het cijfer van 8/20 dat zij verkreeg voor het opleidingsonderdeel ‘Bachelorproef Realisatie’ (BARE). Uit het verzoekschrift kan afgeleid worden dat zij zich beroept op de schending van het redelijkheidsbeginsel en het zorgvuldigheidsbeginsel.

Verzoekster stelt in eerste instantie dat zij onvoldoende is begeleid tijdens de voorbije academiejaren, waardoor zij geen eerlijke kans heeft gekregen om haar competenties aan te tonen. Meer concreet formuleert verzoekster de hiernavolgende grieven:

Zij werd over de verschillende academiejaren voor het opleidingsonderdeel ‘bachelorproef’ reeds viermaal begeleid door een andere interne promotor die telkens weer andere accenten legt, wat tot verwarring leidt voor haar. In juni 2016 kreeg zij opnieuw onverwachts een nieuwe externe promotor. De feedback die haar op 22 juli 2016 werd bezorgd, heeft zij zo volledig mogelijk verwerkt in haar definitieve bachelorproef.

Verwerende partij stelt hier tegenover dat de wissel van promotor het gevolg was van het onzorgvuldig handelen van verzoekster die zich telkens opnieuw niet heeft gehouden aan de met haar promotor gemaakte afspraken en ook het gevolg was van het lange bachelortraject van verzoekster.

De Raad herinnert aan zijn vaste rechtspraak dat, behoudens zeer uitzonderlijke omstandigheden, een negatieve evaluatie niet onrechtmatig wordt wegens een gebrekkige begeleiding/feedback van de student. Voormelde uitzonderlijke omstandigheden doen zich voor indien een directe impact van de gebrekkige begeleiding van de student op de negatieve evaluatie duidelijk is. Uitzonderlijke omstandigheden doen zich onder meer voor wanneer een student verstoken blijft van essentiële informatie betreffende het opleidingsonderdeel of de evaluatie, zodat hij zich niet met kennis van zaken kan voorbereiden, of wanneer de student verstoken blijft van essentiële feedback, zodat hij niet afdoende de kans krijgt om aan te tonen dat hij de beoogde competenties kan bereiken.

De Raad stelt vooreerst vast dat verzoekster wel degelijk bij de verschillende examenkansen die zij heeft benut een promotor kreeg toegewezen. De Raad is van oordeel dat het in de gegeven omstandigheden niet onredelijk is dat verwerende partij over de verschillende academiejaren heen meerdere promotoren heeft aangeduid om verzoekster te begeleiden. Verzoekster werd wel degelijk begeleid en een wissel van promotor is, gezien elk academiejaar een nieuwe paper moet ingediend worden en er opnieuw een beoordeling moet gebeuren op het nieuw ingediende werkstuk, *an sich* geen gebrek. Verzoekster geeft te weinig concreet aan in welke mate dit gegeven haar heeft benadeeld bij het verwerven van de noodzakelijke competenties die per academiejaar/zittijd worden beoordeeld. Ze stelt enkel dat dit voor verwarring heeft gezorgd.

De Raad leest in het dossier dat verwerende partij een duidelijk afsprakenkader heeft opgesteld ten behoeve van verzoekster, waarmee zij zich akkoord verklaarde (zie bijlage 8 van verwerende partij: opvolgblad). Verzoekster ontkent niet dat zij dit niet heeft opgevolgd.

Als bijlage 7 wordt een mailbundel neergelegd rond het procesverloop van de bachelorproef.

De Raad leest wat de aangeleverde feedback betreft onder meer dat in het opvolgingsblad de verschillende contactmomenten/gesprekken/afspraken/feedback gedetailleerd worden weergegeven. De Raad leest onder meer in de toegevoegde mail van 4 januari 2016 van de promotor, mevrouw [A.A.], een tussentijdse evaluatie waarin aan verzoekster de code ‘rood’ (onvoldoende kwalitatief werk om tijdig klaar te geraken) wordt gegeven met een toelichting op welke punten wat proces en product betreft en een aanmaning om overleg te plannen in januari. In een mailbericht van 17 april 2016 geeft verzoekster zelf aan dat zij weer een tijd niet van zich heeft laten horen. In haar e-mail van 19 april 2016 geeft ze aan zich bewust te zijn van het feit dat er nog veel werk voor de boeg is. Op 29 april 2016 geeft haar promotor, mevrouw [A.A.], verzoekster opnieuw een code ‘rood’ en raadt haar aan om niet in te dienen op 30 of 31 mei 2016. Verzoekster wenst echter, zoals blijkt uit haar e-mail van 16 mei 2016, alsnog voor de juni-zittijd haar paper in te leveren. Op 23 mei 2016 krijgt zij constructieve feedback bij de inleiding die zij reeds heeft bezorgd. Op 25 mei 2016 volgt dan haar herwerkte versie van de methodiek.

Tijdens de tweede zittijdperiode kreeg verzoekster nog op eigen vraag schriftelijke feedback op 4 juli 2016 na de bespreking van haar resultaten en kreeg ze op 22 juli 2016 feedback van de nieuw aangestelde externe promotor.

De argumenten die verzoekster inroept om aan te tonen dat zij wel tijdig was en onduidelijke en onvoldoende feedback heeft gekregen, overtuigen de Raad niet: vb. de deadlines werden niet gehaald, omdat het vinden van proefpersonen trager verliep; de uitgebreide feedback werd enkel gegeven op eigen vraag, de overige was summier; promotoren werden wel op de hoogte gehouden via e-mail; de eerste afspraken werden pas gemaakt op 9 december 2015; afspraken dienden meermaals verplaatst te worden, omdat er een operatie van de promotor tussenkwam; er werd feedback gegeven, maar meerdere vragen in de comments bleven onbeantwoord...

In dit verband wenst de Raad ook te onderstrepen dat het geven van feedback balanceert op een dunne lijn tussen enerzijds afdoende begeleiding en sturing van de student en anderzijds

voldoende ruimte geven aan de student, zodat hij kan aantonen dat hij de beoogde competenties heeft bereikt. Begeleiding en feedback op voorlopige versies mogen bijgevolg niet zo ver worden geïnterpreteerd dat een student tot in detail moet worden duidelijk gemaakt wat van hem verwacht wordt om als het ware een maximale score te behalen. De student moet immers het zelfstandig bereiken van de betrokken competenties aantonen, waarbij de evaluatoren oordelen over het niveau dat de student uiteindelijk heeft bereikt.

Uit het neergelegde dossier blijkt naar het oordeel van de Raad dat verzoekster in voldoende mate werd gecoacht om haar werk op een zelfstandige wijze tot een goed einde te kunnen brengen.

De Raad is van oordeel dat in het licht van voorgaande rechtspraak en de vaststellingen en overwegingen op basis van het dossier, de begeleiding door verwerende partij van deze bachelorproef op voldoende zorgvuldige wijze is gebeurd.

Het middel is niet gegrond.

Verzoekster werpt in tweede instantie op dat zij geen correcte beoordeling heeft gekregen. Haar neergelegde bachelorproef voldoet wel degelijk aan de vooropgestelde kwaliteitsvereisten.

De Raad komt tot volgende vaststellingen op basis van het dossier:

Verwerende partij stelt in algemene bewoordingen dat er schrijffouten staan in de bachelorproef van verzoekster, het werk ontbreekt aan kritische ingesteldheid en diepgaand denken en er worden te weinig linken gelegd met de literatuur.

Verzoekster stelt dat verwerende partij steeds dezelfde kritiek herhaalt en dat deze drie punten slechts enkele beoordelingscriteria zijn waarop getoetst moet worden.

Verzoekster stelt ook dat zij wel degelijk gevolg heeft gegeven aan de opmerkingen van de externe promotor en deze verwerkt heeft in de definitieve versie:

- Zij heeft wel linken gelegd naar de literatuur (vanaf p.39);
- Zij heeft wel extra bronnen toegevoegd (zie literatuurlijst p.49);
- De zogenaamd onbeantwoorde vraag betreft geen onderzoeksvraag en werd bovendien beantwoord vanuit de literatuur.

Verzoekster voegt een gedetailleerde tabel toe waarin zij concreet aangeeft hoe ze gevolg heeft gegeven aan de feedback. In de tabel wordt telkens vermeld wanneer de feedback werd

toegepast met een verwijzing naar de bladzijde in haar bachelorproef. Op bepaalde opmerkingen wordt een antwoord geformuleerd.

Om deze bewering te staven legt zij bovendien een beoordeling/feedback voor van prof. dr. [E.M.], expert in dat onderzoeksgebied (zie bijlage 8 bij het verzoekschrift).

Verzoekster stelt ook dat zij geen eerlijke kans heeft gekregen, omdat haar nu nieuwe feedback wordt gegeven en de beoordeling *in fine* betrekking heeft op haar prestaties van de voorbije academiejaren.

De Raad benadrukt dat hij conform artikel II.291 van de Codex Hoger Onderwijs zijn appreciatie niet in de plaats mag stellen van de bevoegde instanties van verwerende partij. De Raad mag enkel nagaan of de beslissing op een wettige wijze tot stand is gekomen en of de bevoegde instanties, binnen de grenzen van hun beoordelingsbevoegdheid, niet kennelijk onredelijk hebben gehandeld.

In voorliggende zaak wordt de beoordeling van een bachelorproef in vraag gesteld. De Raad herhaalt zijn vaste rechtspraak in dit verband:

De docent heeft een ruime autonomie bij het opstellen van een examen of, zoals *in casu*, bij het bepalen van de contouren (inhoud, opdracht, criteria, begeleiding...) van een paper. Bij de beoordeling en de toekenning van de punten is er ruimte voor een persoonlijke appreciatie, gelet op de deskundigheid van de evaluator. Het is aan de student om het tegenbewijs te leveren aan de hand van concreet onderbouwde argumenten en elementen. De Raad komt enkel tussen als een evaluatie niet is gebeurd volgens de voorgeschreven criteria (vb. de doelstellingen en evaluatievormen voorgeschreven in de ECTS-fiche) of wanneer de beslissing als kennelijk onredelijk moet worden beschouwd.

Bij deze toetsing kan de Raad zich niet in de plaats stellen van de docent wat de beoordeling van de inhoudelijke correctheid van de antwoorden betreft. De Raad kan het examen/de paper dus niet inhoudelijk opnieuw beoordelen.

In deze zaak stelt de Raad vast dat verwerende partij consequent uitlegt waar en op welke verschillende punten verzoekster tekort schiet. Verwerende partij geeft zeer gedetailleerd aan op welke punten de bachelorproef en de bemerkingen van verzoekster opgenomen in de tabel niet correct zijn. De Raad stelt ook vast dat wordt aangetoond in de syntheseformulieren

(bijlagen 5 en 5bis van verwerende partij) op welke punten de in de ECTS-fiche opgenomen doelstellingen en de richtlijnen van de bachelorproefgids niet worden behaald.

Verwerende partij stelde een onvoldoende vast op het proces (observatie) van de bachelorproef, dat op 10% van de punten werd beoordeeld. Verzoekster hield zich niet aan de vooropgestelde milestones: geen indiening van een voorlopige versie na de tussentijdse evaluatie; geen updates zoals aangeven op het opvolgblad; de eerste voorlopige versie werd pas op 18 april 2016 doorgestuurd...

Er werd tevens een onvoldoende gegeven voor het product (24,9/60). Verwerende partij wijst concreet op de tabellen met een weergave van de te bereiken competenties waaruit blijkt dat ‘diepgang’ wordt verwacht, wat ontbreekt in het werk van verzoekster.

De tekortkomingen betreffen onder meer:

- de verwijzing naar bronnen was onvoldoende (bv. verzoekster geeft handboeken op, maar geen wetenschappelijke publicaties);
- er wordt niet correct gerefereerd;
- het gebruik van werkwoordtijden is niet correct;
- de schrijfstijl is onvoldoende zakelijk;
- de conclusies worden niet gestaafd met resultaten;
- het beantwoorden en operationaliseren van de onderzoeksvragen gebeurt niet;
- de data-analyse is chaotisch;
- er werd geen kritische vergelijking gemaakt tussen de opgesomde bestaande studies...

Op het mondeling gedeelte behaalde verzoekster 11,5/30. Zij betwist deze quotering niet.

Het is verder niet aan de Raad om de zeer gedetailleerde tabellen te overlopen met de opmerkingen van verzoekster enerzijds en verwerende partij anderzijds en om deze inhoudelijk tegen elkaar af te wegen.

De Raad stelt vast dat het hier inderdaad om een heen-en-weer spelletje gaat waaruit *in fine* blijkt dat verzoekster niet akkoord gaat met de beoordeling van verwerende partij (zij stelt bv. dat er wel degelijk sprake is van evidence-based handelen; ook de literatuurlijsten van reeds gebruikte wetenschappelijke artikels werden geraadpleegd; ze stelt vragen aan de promotoren over haar onderzoek, dit getuigt wel van kritische ingesteldheid...)

Verzoekster kan echter haar zienswijze niet in de plaats stellen van de beoordelende docent, die zoals hoger aangegeven een ruime appreciatiebevoegdheid heeft.

Verder is de Raad van oordeel dat elke beoordeling op zich staat en het neergelegde werk per zittijd op eigen merites wordt beoordeeld. De vage bewering van verzoekster dat de beoordeling teruggaat op de voorbije academiejaren is onvoldoende gestaafd. Uit de neergelegde motivering en syntheseformulieren kan de Raad niet anders dan vaststellen dat de beoordeling zeer concreet betrekking heeft op de door verzoekster in het huidig academiejaar ingediende paper.

Tot slot moet de Raad de argumentatie van verwerende partij bijtreden wat betreft de afwijkende beoordeling/feedback door een docent en student van een andere onderwijsinstelling.

In principe leidt dit niet tot de onregelmatigheid van de evaluatie van de docent-titularis van het opleidingsonderdeel, die binnen zijn ruime autonomie eigen criteria kan vastleggen en een ruime appreciatiebevoegdheid heeft. De Raad stelt ook vast dat de beoordeling en feedback van de externe docent (zie bijlage 8 bij het verzoekschrift) vrij algemeen is en er nergens een concrete link wordt gelegd met de door verwerende partij in de ECTS-fiche vooropgestelde criteria. De docent nuanceert bovendien zijn beoordeling door te wijzen op de beperkte tijd die hij had om het werk grondig na te lezen en het feit dat hij geen kennis had van criteria waarop de beoordeling van verwerende partij is gesteund. Op basis van deze vrijblijvende algemene externe feedback kan de Raad niet tot de onredelijkheid en onbetrouwbaarheid van de *in casu* vastgestelde en betwiste quoterings van 8/20 besluiten.

De Raad betreurt het feit dat verzoekster voor de zevende maal niet slaagde voor deze bachelorproef, wat het enige opleidingsonderdeel is dat haar de toekenning van het diploma verhindert. *An sich* is dit echter geen reden om de toegekende beoordeling als onregelmatig of onredelijk te beschouwen. Verzoekster kan deze bachelorproef opnieuw afleggen bij verwerende partij of een andere onderwijsinstelling. Verzoekster kan zich desgevallend ook beroepen op de toepassing van artikel II.229 van de Codex Hoger Onderwijs. Het is vanzelfsprekend aan verwerende partij om te oordelen of verzoekster zich in voldoende bijzondere persoonlijke of studiegerelateerde omstandigheden bevindt om geslaagd te worden verklaard op grond van het globaal voldoen aan de opleidingsdoelstellingen.

Het middel is niet gegrond.

De Raad verwerpt het beroep.

BESLISSING

De Raad verwerpt het beroep.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 14 november 2016, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbepalingen, IIIe Kamer, samengesteld uit:

Karla Van Lint,	kamervoorzitter
Jean Goossens	bijzitter
Piet Versweyvelt	bijzitter
bijgestaan door	
Melissa Thijs	secretaris

De secretaris

De voorzitter

Melissa Thijs

Karla Van Lint

Zitting van 4 november 2016

Arrest nr. 3.291 van 4 november 2016 in de zaak 2016/461

In zake: Senne VANSTRAELEN
woonplaats kiezend te 3570 Alken
O.L. Vrouwstraat 91

tegen:

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN
woonplaats kiezend te 3000 Leuven
Oude Markt 13

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 30 september 2016, strekt tot nietigverklaring van de beslissing van de studievoortgangsbepalende instantie van 7 september 2016 en van de beslissing van de interne beroepsinstantie van 26 september 2016.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend en verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 4 november 2016.

Voorzitter van de Raad Jim Deridder heeft verslag uitgebracht.

Verzoekende partij en Toon Boon, die verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

III. Feiten

Verzoeker was in het academiejaar 2015-2016 ingeschreven in de opleiding Master in de Industriële wetenschappen: Elektronica-ICT.

Voor het opleidingsonderdeel ‘Pathways to Sustainability: Core issues and challenges’ (verder: ‘Pathways tot Sustainability’) behaalt verzoeker een examencijfer van 8/20. De proclamatie vindt plaats op 8 september 2016. Omwille van dit tekort wordt verzoeker niet geslaagd verklaard voor de masteropleiding in haar geheel.

Dit is de eerste bestreden beslissing.

Op 8 september 2016 registreert de instelling het volgend intern beroep van verzoeker, dat als een bewarend beroep wordt beschouwd:

“Beste

Met dit schrijven dien ik beroep in tegen de beslissing van de examencommissie om mij de graad van Master in de Industriële wetenschappen te weigeren. Zij hebben dit gedaan omwille van het onvoldoende cijfer voor Pathways to Sustainability. Ik vind dit echter niet correct.

Ondanks het feit dat ik al een credit behaald heb voor het vak Beyond Engineering, waarbij de doelstellingen hetzelfde zijn als Pathways to Sustainability heb ik me toch maximaal proberen inzetten voor dit vak, er [werd] mij namelijk verteld vanuit de studentenadministratie dat een vrijstelling toch niet goedgekeurd zou worden. Tijdens de eerste zitting ben ik dan ook geslaagd voor het seminars gedeelte van dit vak. Echter, bij de workshops waren er wat problemen. Voor de workshops moest er de keuze gemaakt worden tussen bepaalde tracks. Ik heb gekozen voor de track waarbij een evenement moet georganiseerd worden. Aan het begin van het 2^e semester was er dan de eerste sessie (ik dacht initieel dat er meerdere gingen zijn, maar dat was niet zo). Wegens ziekte heb ik deze niet kunnen bijwonen. Ik heb dit toen ook gemeld aan de prof. Deze heeft me toen gezegd dat ik zelf een groep moest zoeken om mij bij aan te sluiten (zie bijlage). Door mijn drukke agenda als praeses van de studentenvereniging en daarbovenop het werk voor mijn thesis project (Ecorace Challenge) ben ik dit spijtig genoeg uit het oog verloren. Uiteindelijk heb ik dan nog iemand gevonden die ook nog geen groep had. Hierdoor hebben wij echter de deadline voor het indienen van het evenement voorstel gemist. Dit hebben wij dan vervolgens ook zo gemeld aan de prof. Deze antwoord[d]e met de melding dat wij alsnog een voorstel mochten indienen maar dat wij een malus gingen krijgen voor het missen van de deadline. Verder had de prof ook vermeld dat het zeer krap ging zijn qua tijd (zie bijlage). Wij hebben alsnog een voorstel ingediend op 12 mei, maar het was echter niet goed genoeg. Ondertussen zat ik ook met de deadline van de Ecorace challenge die heel dicht bij was. De race was namelijk op 14 en 15 mei 2016. Wegens een gebrek aan tijd is er dan geen verbetering van ons evenement gekomen en is het dan ook niet kunnen doorgaan. Ondanks het indienen van een voorstel hebben we nagenoeg wel een NA gekregen op de workshop tijdens de eerste zitting.

De opdracht tijdens de 2^e zitting was dat we ons origineel concept individueel mondeling moesten komen verdedigen, dit in tegenstelling tot wat er in de ECTS-fiche stond maar

daar heb ik me bij neergelegd (zie bijlage). Aangezien ons in[i]tueel concept niet goed genoeg was hebben wij voor meer info gevraagd. Uiteindelijk moesten we elk een nieuw event uitwerken en dit komen presenteren tijdens een mondeling examen. De deadline van indienen voor onze track was echter nergens vermeld, hiervoor heb ik dan een mail gestuurd naar de prof (zie bijlage). Deze heeft echter nooit geantwoord. Halverwege de zomer heb ik vernomen dat de prof in kwestie ontslag genomen had en dat zijn verantwoordelijkheden werden doorverwezen naar een andere prof in de vakgroep. Dit is ook nooit gecommuniceerd op toledo of naar de studenten. Hier ben ik zelf moeten achter komen terwijl mijn vraag onbeantwoord bleef. Uiteindelijk ben ik erachter gekomen wie alles ging afhandelen, deze prof had ook altijd in CC gestaan bij de eerdere mails maar dit is nooit officieel gecommuniceerd. Niet door de vakgroep zelf, of de ombudsdienst of de studentenadministratie. Ik heb dan ook de beslissing gemaakt om mij te informeren bij de andere prof omdat de tijd wel zeer beknopt begon te worden voor nog een deftige planning op te stellen i.p.v. te wachten op een officiële communicatie. Ik zat namelijk ook nog met werk voor mijn thesis, de race was voor onze thesis namelijk niet de eindhalte. De andere prof heeft me dan geantwoord dat de deadline op 19 augustus was, dit was vroeger dan alle andere deadlines voor de andere tracks dus de extra tijd die ik voor dit vak gerekend had na de eerste deadline voor de thesis viel al weg. Ik ben er dan toch nog in geslaagd om een paper in te dienen op 19 augustus. Deze ben ik dan ook op 22 augustus gaan verdedigen bij de andere prof op het mondelinge examen. Na dit mondeling examen had ik het idee dat het goed gegaan was. Ik was dan ook zeer verrast toen ik merkte dat ik een onvoldoende had. Sterker nog, een onvoldoende die [ervoor] zorgt dat ik niet afstudeer dit jaar. Ik heb dan ook direct voor een overlegmoment met de prof in kwestie gevraagd. Deze vertelde me dat mijn paper niet genoeg diepgang had en dat ik een evenement gekozen had waarbij de topics die te bespreken zijn van de gasten moest[en] komen. Hierdoor was de inhoud open en had ik me meer moeten focussen op het pedagogische aspect van de zaak. Dit is een stelling waar ik niet mee akkoord ben en dit heb ik dan ook gezegd aan de prof. Hij gaf als antwoord dat de beslissing van het cijfer genomen was in de vakgroep en dat er niets meer aan veranderd kon worden.

Na heel dit verhaal ben ik dan ge[ë]indigd met een 8 op het vak Pathways to Sustainability. De examencommissie vond dit reden genoeg om mij de graad van Master in de Industriële wetenschappen te ontkennen. Deze beslissing vind ik echter niet terecht. De doelstellingen die er gesteld worden voor het vak Pathways to Sustainability heb ik al behaald op een andere manier. Ik heb namelijk tijdens het academiejaar 2013–2014 een credit behaald voor het vak Beyond Engineering. Dit vak heeft dezelfde doelstellingen zoals duidelijk te zien in de ECTS-fiches in bijlage. Sterker nog, tijdens de lessen en op Toledo werd er rechtstreeks gelinked naar de cursus van Beyond Engineering (zie bijlage). Moest ik van een andere campus komen en ik vroeg een vrijstelling aan voor het vak Pathways to Sustainability met de credit en ECTS van Beyond Engineering dan had ik deze normaal gezien ook gekregen daar alle doelstellingen dan ook volledig overeenkomen.

Met deze getuigenis en argumenten hoop ik dat u mijn mening deelt en mij alsnog de graad van Master in de Industriële wetenschappen toekent.”

Met een e-mail van 9 september 2016 voegt verzoeker daar nog het volgende aan toe:

“Ik heb eerder vandaag samengezeten met [K.E.], de voorzitter van de examencommissie. Hij vertelde me dat de examencommissie de beslissing genomen heeft om mijn diploma niet toe te kennen omdat ik niet voldoe aan de regels die beschreven staan in het onderwijs en examenreglement. Ze hebben er echter wel bij stil gestaan dat ik al een credit voor Beyond Engineering had. Mr. [E.] heeft tijdens het gesprek ook gezegd dat de ECTS-fiche van Pathways to Sustainability fouten bevatte. Ze hebben de credit van Beyond Engineering dan ook niet als voldoende laten meetellen omdat Pathways to Sustainability een master vak is en dan ook master competenties moet hebben (Codes met een M vooraan). Dit is echter niet het geval in de gepubliceerde ECTS-fiche. De ECTS-fiche die kan opgezocht worden via onderwijsaanbod bevat namelijk alle competenties die Beyond Engineering ook had. De ECTS-fiche van Pathways to Sustainability kan dan misschien wel fout zijn, ze is wel hetgeen wat de vakinhoud weergeeft. Als deze dan fout gepubliceerd is en er zijn geen stappen ondernomen ter correctie, dan ligt deze fout bij de docent, administratie, organisatie, ... moet ik als student dan daarvoor opdraaien? Ik vind van niet.

Ik hoop dat deze extra motivering genoeg is om u te overtuigen van mijn gelijk.”

Verzoeker wordt door de bevoegde vicerector gehoord op 14 september 2016. Naast zijn mondelinge uiteenzetting, zendt verzoeker per e-mail nog de volgende aanvulling op zijn argumentatie:

“Met deze brief had ik graag mijn verdediging i.v.m. Pathways to Sustainability aan de hand van mijn masterproef gemotiveerd. Zoals in mijn vorige brief vermeld stond, is de theoretische inhoud van het vak hetzelfde als die van Beyond Engineering. Dit is duidelijk vanuit de ECTS-fiche die dan ook exact hetzelfde is.

Er is dan het argument gekomen dat de competenties van Beyond Engineering bachelorcompetenties zijn en dat deze niet diep genoeg gaan voor een master vak. Het doel van deze brief is dan ook om aan te tonen dat ik wel over deze competenties [beschik]. Dit grotendeels door het project dat gekoppeld was aan de masterproef, nl. onze deelname aan de EcoRace Challenge in Damme. Voor deze race hebben wij een ontwerp en implementatie ontwikkeld voor een autonome cargoboot.

De eerste competentie die in de ECTS-fiche vermeld staat is: K1: Basic scientific-disciplinary knowledge and comprehension. Het autonome aspect is iets nieuw op een boot. Om dit te ontwikkelen hebben we dan ook zeer veel wetenschappelijk onderzoek moeten doen naar de juiste en meest efficiënte manieren om onze systemen te implementeren op de boot. Dit heeft dan ook geleid tot een succesvol resultaat. Verder is er ook veel onderzoek gedaan naar de sociale, economische, technologische en [filosofische] aspecten rond heel het concept van autonoom varen. Dit was namelijk nodig voor het [business] plan van het project. Dit was ook een van de deliverables van de EcoRace challenge. Bij dit onderzoek hebben we onder andere stilgestaan met de kostprijs, de invloed op de markt, de legaliteit, etc.

De tweede competentie die in de ECTS-fiche vermeld staat is: I1: Problem analysis and solving. Tijdens het ontwikkelen van de boot zijn we natuurlijk ook veel problemen tegengekomen. Deze hebben we dan elke keer moeten analyseren en oplossen. Deze

competentie heb ik dus ook wel zeker gehaald. Er was altijd wel een probleem. Dit waren dan ook voornamelijk technische problemen, echter hebben we tijdens ons onderzoek naar de verschillende aspecten ook problemen ondervonden. Deze hebben we dan ook besproken in het [business] plan en oplossingen voor gezocht.

De volgende te bespreken competentie is: I3: Application-oriented research. We hebben bij het ontwerp van de boot dan ook niet alleen een theoretisch concept ontwikkeld maar we hebben dit ook uitgewerkt en geïmplementeerd. Hiervoor hebben we dus ook veel onderzoek moeten doen naar de specifieke implementaties die nodig waren voor het tot een goed eind brengen van het project.

Een andere competentie die in de ECTS-fiche vermeld staat is: I4: Ethical behavior. Bij het onderzoek om de boot autonoom te maken hebben we hier dan ook veel [bij] moeten stilstaan. Het doel van de EcoRace challenge was namelijk om meer innovatie te [creëren] in de binnenvaart. Met dit doel hebben we dan ook verder gewerkt in ons [business] plan om zo bij te brengen aan de maatschappij. Hierbij hebben we dan natuurlijk ook stilgestaan [bij] de verschillende aspecten van duurzaamheid (Economisch, sociëtes, philosophies, technology) en natuurlijk ook waar deze aspecten samenkomen en overlappen. Zo gaat bijvoorbeeld de [implementatie] van autonome binnenvaart de economische welvaart van de binnenvaart verbete[re]n met als gevolg dat er meer jobs gaan [gecreëerd] worden wat dan weer een sociaal gevolg is. Een gevolg van 2^e orde zeg maar.

Vervolgens komen we aan de competentie: G1: Information gathering and processing. Zoals ik al eerder vermeld heb is er veel onderzoek gebeurd omtrent autonome vaart en de implementatie daarvan. Dit is dus wel een competentie die ik op deze manier al verworven heb.

De volgende competentie die in de ECTS-fiche opgelijst staat is: G2: Communication with engineers and non-engineers. Tijdens het project hebben we moeten communiceren met onze teamgenoten, mensen van andere bedrijven (sponsors) en personeel aan de KU Leuven. We zijn dus wel degelijk met veel personen in contact gekomen. Veel meer dan tijdens de workshop sessie van Pathways to Sustainability. Daarbovenop heb ik ook nog te putten uit mijn ervaring als praeses van de studentenvereniging waar ik met heel veel mensen in contact kwam. Administratief personeel, beleidsmakers en partnerbedrijven zijn maar enkele van de voorbeelden. Deze competentie beheers ik dus wel degelijk.

De voorlaatste competentie die in de ECTS-fiche opgelijst staat is: G3: Critical thinking. Deze competentie beheers ik ook zeker vanuit het werk in het project. We hebben namelijk kritisch moeten nadenken over de beslissingen die we namen in functie van het project. Verder heb ik deze competentie ook zeker beheerst tijdens mijn werk voor de studentenvereniging. Voorstellen vanuit de KU Leuven in functie van studentenvoorzieningen kritisch evalueren en bespreken met mijn team behoorde namelijk tot mijn takenpakket.

De laatste competentie die in de ECTS-fiche staat is: G4: Working in a team in different roles. Ik kan wel stellen dat ik deze competentie zeker beheers. Dit door middel van het werken in verschillende projectteams tijdens mijn [schoolcarrière], mijn jaren die ik

gewerkt heb in de studentenvereniging op verschillende functies en diverse andere projecten.

Ik hoop dat u na het lezen van deze motivering mijn mening deelt en mijn beroep goedkeur[t].”

De interne beroepsinstantie neemt op 26 september 2016 de volgende beslissing:

“U tekende op 8 september beroep aan tegen het examenresultaat (8/20) dat u behaalde voor het opleidingsonderdeel ‘Pathways to Sustainability (T4PSUS)’ en tegen de beslissing van de examencommissie om u niet geslaagd te verklaren, omwille van dit onvoldoende resultaat. In afwachting van verdere verduidelijking, werd dit beroep in eerste instantie als een bewarend beroep geregistreerd. Op 9 september stuurde u mij bijkomende informatie door. Tijdens een persoonlijk gesprek op 14 september kon u uw argumenten verder verduidelijken. Na dit gesprek stuurde u mij nog per e-mail bijkomende argumentatie door met betrekking tot het tweede aspect van uw beroep. Op 23 september liet ik u weten dat u uiterlijk op 28 september mijn antwoord kon verwachten.

Tijdens dit gesprek en via uw brief verwees u naar het feit dat u omwille van persoonlijke omstandigheden en omwille van het feit dat u bepaalde afspraken uit het oog verloren was, tijdens het academiejaar pas laatsttijdig had kunnen aansluiten bij een projectgroep. Als gevolg hiervan had u bepaalde deadlines gemist en werd ook malusscore toegekend tijdens de eerste examenkans. Zoals reeds vermeld tijdens ons gesprek, is het echter zo dat de huidige beroepsprocedure enkel en alleen betrekking heeft op het examen dat u aflegde tijdens de derde examenperiode. Tijdens dit gesprek verklaarde u dat u zich hiervan bewust was, maar dat u deze feiten enkel wou vermelden als ruimere situering van uw beroep. Specifiek met betrekking tot het examen dat u aflegde tijdens de derde examenperiode verwees u naar de ECTS-fiche waarin vermeld stond dat het herexamen zou bestaan uit een ‘written assignment’. Aangezien u echter gevraagd werd om het concept dat u origineel had uitgewerkt tijdens de derde examenperiode mondeling te komen toelichten, was deze examenvorm naar uw aanvoelen - niet conform met de ECTS-fiche. U verklaarde zich wel te hebben neergelegd bij deze gewijzigde examenvorm. Daarnaast vermeldde u dat, omwille van het vertrek van de begeleidende professor, er onduidelijkheid was met betrekking tot de deadlines die zouden gehanteerd worden tijdens de derde examenperiode. Uiteindelijk bleek de deadline voor inlevering van de paper 19 augustus te zijn. U had deze deadline ook effectief gehaald, waarna u op 22 augustus deze paper mondeling had moeten toelichten. U zei dat u verrast was door het onvoldoende resultaat. U verklaarde dat op basis van de feedback bleek dat uw paper niet genoeg diepgang had en dat bij de uitwerking van het evenement sterker had moeten gefocust worden op de participatie van de deelnemers en bijgevolg ook op het "pedagogisch aspect van de zaak". U verklaarde niet akkoord te zijn met deze feedback aangezien dit pedagogische aspect niet in deze cursus aan bod gekomen was.

Met betrekking tot de betwisting van de beslissing van de examencommissie om u niet geslaagd te verklaren, verwees u naar het feit dat u tijdens uw bacheloropleiding wel reeds geslaagd was voor het opleidingsonderdeel 'Beyond Engineering'. U vermeldde dat de studentenadministratie van uw faculteit u bij het begin van het academiejaar had laten weten dat een vrijstelling voor "Pathways to Sustainability" op grond van "Beyond

Engineering" niet mogelijk was. Ondanks dit feit, meende u dat alle doelstellingen van het opleidingsonderdeel "Pathways to Sustainability" reeds behaald werden via het opleidingsonderdeel "Beyond Engineering". Tijdens dit gesprek verduidelijkte u dit door te vermelden dat de basisprincipes in beide opleidingsonderdelen dezelfde waren, maar dat deze op een andere manier werden toegepast. U verklaarde dat in "Beyond Engineering" duurzaamheid op verschillende gebieden werd onderzocht, terwijl in "Pathways to Sustainability" sterker de nadruk lag op "de overlappingen tussen deze gebieden". Naar uw persoonlijk aanvoelen was er echter geen groot verschil tussen beide opleidingsonderdelen. Na ons gesprek stuurde u ook nog bijkomende argumentatie door waarmee u wou aantonen dat alle leerdoelstellingen van "Pathways to Sustainability" ook reeds via uw masterproef werd ingevuld.

In opvolging van uw beroep heb ik bijkomende motivering opgevraagd bij uw faculteit.

Prof. [D.J.] verduidelijkte op de eerste plaats dat het feit dat u de kans kreeg om de paper mondeling toe te lichten als een tegemoetkoming moest worden gezien. De normale opdracht tijdens de juni zittijd bestond immers uit het schrijven van de paper, het laten doorgaan van het evenement en het evalueren ervan. De normale opdracht voor het herexamen bestond uit toelichten van waar het event te kort schoot en hoe dit kon verbeterd worden. Aangezien u tijdens de junizittijd geen event georganiseerd had, kon de normale opdracht voor dit herexamen niet doorgaan. Er werd dan ook afgesproken dat u tijdens een mondelinge bespreking moest toepassen wat in het beschreven scenario stond (a.h.v. een gesimuleerd event). Dit werd eveneens aangekondigd op Toledo:

PLAN EVENTS and PLAN TRIPS: Students requiring a re-examination will have an individual oral exam with their original coach in which they explain how their event should have linked to the concepts and approaches to sustainability covered in the course, as well as how they would improve those links if they were to redo the event. During this oral exam, students will have to summarize the event and its proceedings.

Zoals uzelf ook tijdens ons gesprek vermeldde, werd deze aanpassing wel degelijk met u besproken en had u zich ook met deze werkwijze akkoord verklaard.

Prof. [D.J.] verwees ook naar de e-mailcorrespondentie met hem en met prof. [V.] over de deadlines en examenmoment:

- Op Toledo werd vermeld dat elke student die een herexamen voor dit opleidingsonderdeel diende af te leggen diende af te spreken met zijn/haar coach. Uw resultaten, en dus ook het feit dat u tijdens de tweede examenperiode niet geslaagd was voor dit opleidingsonderdeel, werd u meegedeeld op 1 juli. Prof. [V.] liet u op 8 juli weten dat u contact moest opnemen met prof. [D.J.]
- Op 8 augustus contacteerde u prof. [D.J.]. Op 9 augustus liet hij u weten dat de deadline voor inlevering van de tekst 19 augustus was en de datum van de verdediging 22 augustus,
- Het individueel examenrooster voor de derde examenperiode dat reeds begin juli werd bekend gemaakt, vermeldt zondag 21 augustus als examenmoment. Dit betekent dat u wel degelijk wist dat de mondelinge verdediging omstreeks dit tijdstip zou worden georganiseerd.

De doelstellingen voor deze track zoals die werden geformuleerd in de presentatie op de informatiesessie vermelden:

- In 'Pathways to Sustainability' students will extend their understanding of the multi-faceted debate on sustainability and sustainable living, (...) namely by establishing their own contribution to that debate through organizing an event.
- Enable the students to demonstrate their understanding of the four different perspectives by applying them to the content of the events they have attended • Make explicit links to the theory
- Enable them to demonstrate their critical thinking

In de begeleidende guidelines staat bovendien:

- The event should be comprised of different sorts of activities selected by the planners on the basis of their research and their understanding of the different overlapping conceptions of sustainability covered in the course. In selecting and organizing these activities the planners should try to incorporate different visions and voices on how sustainability is being conceived and achieved (or not) in certain projects, companies, institutions, organizations, etc. As such, the event may include some or all of the following activities: speeches, debates, project presentations, interviews, round tables, poster sessions, etc. Other sorts of activities may also be appropriate, but only as long as they reflect an important angle on how sustainability is being achieved in that particular region.

In de manual staan bovendien duidelijk de verschillende stappen uitgelegd die moeten doorlopen worden bij de voorbereiding en op het event zelf. Op het einde van dit document staan ook de evaluatiecriteria vermeld.

In het document dat u inleverde, en evenmin tijdens de mondelinge verdediging, werd een verwijzing gemaakt naar het onderzoek dat u uitvoerde. De link naar de concepten uit de seminars werd onvoldoende gemaakt. Enkel op het einde van het ingediende document werd een zeer summiere verwijzing naar de leerstof gemaakt. Tijdens de mondelinge verdediging heeft u nog de kans gekregen om deze aspecten aan te vullen, zonder dat u hierin geslaagd bent. In het ingediende werk heeft u evenmin een grondige analyse van de duurzaamheidsprincipes gemaakt. De kern van dit opleidingsonderdeel, nl. het zoeken naar interacties tussen de pathways, is helemaal niet aan bod gekomen. De opmerking van prof. [D.J.] tijdens het feedbackgesprek over de 'pedagogische concepten' had betrekking op het reële doel van deze track, nl. 'via welke methode is de student in staat om een duurzaam begrip/initiatief/... aan een publiek over te brengen'. Het is een essentieel deel van het onderzoek van de student om een gepaste methodiek hiervoor te vinden. In de guidelines werd bovendien een generieke leidraad hiertoe gegeven, in het deel 'Phases of the 'Event' Project'.

Daarnaast lichtte prof. [K.E.] de beslissing van de examencommissie toe.

Art. 81 van het onderwijs- en examenreglement bepaalt dat om te slagen voor een masteropleiding een student ofwel geslaagd moet zijn voor alle opleidingsonderdelen die deel uitmaken van deze opleiding, ofwel dient te voldoen aan de voorwaarden dat hij een

gewogen percentage van ten minste 68% behaalt en slechts één onvoldoende van 9/20 behaalt op een opleidingsonderdeel dat niet de stage of de masterproef is. Noch op basis van uw globaal percentage (61,97%), noch op basis van het resultaat dat u behaalde voor "Pathways to Sustainability" (8/20) voldeed u aan deze voorwaarden.

Prof. [E.] verduidelijkte de programmahervorming waardoor het opleidingsonderdeel 'Beyond Engineering' dat een [] verbredend opleidingsonderdeel was rond duurzaamheid, geschrapt werd uit het curriculum van de derde fase van de bacheloropleiding. In plaats daarvan werd een nieuw, meer verdiepend, opleidingsonderdeel rond duurzaamheid, nl. 'Pathways to Sustainability', ingevoerd in de masteropleiding. De docenten waren zich wel degelijk bewust van het feit dat een aantal studenten, waaronder u, reeds eerder het opleidingsonderdeel 'Beyond Engineering' gevolgd hadden. Bij het bepalen van de inhoud en doelstellingen van dit opleidingsonderdelen werd hiermee rekening gehouden. Het opleidingsonderdeel 'Beyond Engineering' beperkte zich tot de 4 pijlers/perspectieven van duurzaamheid (filosofisch, economisch, technisch, sociaal-politiek). Het doel van de workshops Beyond Engineering was om deze 4 pijlers te herkennen. Het opleidingsonderdeel 'Pathways to Sustainability' gaat echter verder in de zin dat wordt gefocust op en dat studenten moeten zoeken naar de interactie en overlap tussen deze pijlers (pathways). Voorts worden 2e- en 3e-orde-effecten meegenomen, wat niet het geval was bij Beyond Engineering. Bij 'Pathways to Sustainability' wordt ook duidelijk gefocust op cases. Ten slotte waren de workshops anders opgevat dan bij Beyond Engineering. Bij 'Pathways to Sustainability' waren er 3 mogelijke tracks: een event organiseren, een study trip, of een blog maken. Bij 'Beyond Engineering' ging het enkel over het herkennen van de 4 pijlers. Deze verschillen werden tijdens de lessen duidelijk toegelicht. Dit blijkt onder meer uit de inhoud van presentatie tijdens de eerste les, waarin sprake is van 'Same theme - 'Sustainability'- Shift in content'. Dit verschil in inhoud wordt bovendien ook bevestigd door de evaluatiecriteria zoals die gepubliceerd werden op Toledo (document 'P-to-S Test marking guide 2015-16.pdf' op Toledo). Vraag 1.b. 'How many key questions are addressed correctly' ligt hierbij duidelijk binnen de verwachtingen van het opleidingsonderdeel 'Pathways to Sustainability', maar niet van 'Beyond Engineering'.

Niettegenstaande de duidelijke verschillen tussen beide opleidingsonderdelen, werd de ECTS-fiche voor dit opleidingsonderdeel onvoldoende zorgvuldig samengesteld. Deze vergissing had enkel tot gevolg dat bij de doelstelling van 'Pathways to Sustainability' de codes 'K1, G1, G3, I4' in plaats van de codes 'MK1, MG1, MG3, MI4' vermeld werden.

Op basis van de duidelijke verschillen tussen beide opleidingsonderdelen oordeelde de examencommissie dat het feit dat u geslaagd was voor het opleidingsonderdeel 'Beyond Engineering' niet betekende dat u hiermee ook zou voldaan hebben aan de doelstellingen van 'Pathways to Sustainability'.

Op basis van de informatie zowel van prof. [D.J.] als van prof. [E.] zie ik geen reden om deze beslissing te wijzigen. Prof. [D.J.] verduidelijkt in voldoende mate de tekorten in de paper en in uw mondelinge toelichting van deze paper. Niettegenstaande beide opleidingsonderdelen uiteraard betrekking hebben op de problematiek van de duurzaamheid, blijken er duidelijke verschillen te bestaan tussen 'Beyond Engineering' en 'Pathways to Sustainability'. Op basis van de doorgestuurde presentaties blijkt dat u bij de start van het academiejaar duidelijk geïnformeerd werd over deze verschillen. De communicatie via uw faculteit bij de start van het academiejaar over het feit dat geen

vrijstelling zou mogelijk zijn op basis van ‘Beyond Engineering’, bevestigde eens te meer deze verschillende leerinhoud. Het feit dat u tijdens uw bacheloropleiding wel geslaagd was voor ‘Beyond Engineering’ biedt dan ook onvoldoende aanwijzing dat hiermee ook zou voldaan zijn aan de doelstellingen van ‘Pathways to Sustainability’. Ook uw bijkomende argumentatie waarin u probeert aan te tonen dat u via uw masterproef alle doelstellingen van het opleidingsonderdeel ‘Pathways to Sustainability’ zou bereikt hebben, overtuigt niet. U beperkt u deze vergelijking immers tot de generieke competenties die vermeld staan in de rubriek ‘doelstellingen’ (aims) van de ECTS-fiche, waarbij u voorbij gaat aan de verdere informatie op deze ECTS-fiche over hoe deze algemene doelstellingen verder worden verbijzonderd in het kennisdomein van het betrokken opleidingsonderdeel. Bij het evalueren van de masterproef worden deze generieke competenties inderdaad ook afgetoetst, maar niet per se binnen het kennisdomein van ‘Pathways to Sustainability’. Dit is ten andere niet wat de thesisjury en promotor geacht werden te checken krachtens de ECTS-fiche van de masterproef. In uw verder betoog verwijst u ook naar competenties en vaardigheden die u buiten uw studieprogramma verworven heeft (o.a. als lid en praeses van een studentenvereniging). Hoewel ik ervan overtuigd ben dat u op deze manier vaardigheden verworven heeft die relevant kunnen zijn voor uw verdere loopbaan, kan een examencommissie (en ook de beroepsinstantie) in het kader van beslissingen over het al dan niet slagen enkel rekening houden met competenties die via een examen of andere evaluatieprocedure effectief geëvalueerd zijn.

Ik bevestig dan ook zowel de examenbeslissing om een resultaat van 8/20 toe te kennen voor het opleidingsonderdeel ‘Pathways to Sustainability’, als de beslissing van de examencommissie om u omwille van dit onvoldoende resultaat niet geslaagd te verklaren voor uw masteropleiding in de Industriële wetenschappen.”

Dit is de tweede bestreden beslissing.

IV. Ontvankelijkheid

Verwerende partij betwist niet de ontvankelijkheid van het beroep.

Ambtshalve wijst de Raad op het volgende.

Artikel II.285 van de Codex Hoger Onderwijs bepaalt dat de Raad als administratief rechtscollege uitspraak doet over beroepen die worden ingesteld na uitputting van de hiervoor vermelde interne beroepsprocedure.

Of een initiële studievoortgangsbeslissing zoals een examenbeslissing in die stand van de procedure nog het voorwerp kan uitmaken van een beroep bij de Raad, is afhankelijk van de omvang van de bevoegdheid van het orgaan dat instaat voor de behandeling van het intern

beroep, dat de student op straffe van onontvankelijkheid van zijn beroep bij de Raad eerst dient uit te putten.

Te dezen bepaalt artikel 104 van het onderwijs- en examenreglement van de verwerende partij dat de interne beroepsinstantie een nieuwe beslissing neemt. Verwerende partij heeft haar interne beroepsprocedure aldus derwijze georganiseerd dat de beroepscommissie over volheid van bevoegdheid beschikt, zodat de beslissing van dit beroepsorgaan in de plaats treedt van de initiële studievoortgangsbepaling, die dan op haar beurt niet meer in rechte aanvechtbaar is.

Dit leidt tot de vaststelling dat het beroep onontvankelijk is ten aanzien van de eerste bestreden bepaling, en onontvankelijk ten aanzien van de tweede bestreden bepaling (verder: de bestreden bepaling).

V. De middelen

Eerste middel

Verzoeker beroept zich in een eerste middel op het *patere legem*-beginsel het vertrouwensbeginsel en de ECTS-fiche.

Standpunt van partijen

Verzoeker voert aan dat bij de inschrijving een overeenkomst is afgesloten met verwerende partij, en dat de ECTS-fiche van de opgenomen opleidingsonderdelen van die overeenkomst deel uitmaakt. Aldus mag een student, nog steeds volgens verzoeker, verwachten dat een opleidingsonderdeel zal worden geëxamineerd op de wijze die in de ECTS-fiche is voorgeschreven. Verzoeker is van oordeel dat zulks te dezen niet is gebeurd en dat daardoor zijn rechten zijn geschonden.

In haar *antwoordnota* repliceert verwerende partij ter zake het volgende:

“Zoals vermeld is het op basis van het summier verzoekschrift niet duidelijk welke aspecten van dit interne beroep de student verder wenst te betwisten via zijn beroep via uw Raad. In zijn bezwaarschrift beroept de student zich blijkbaar herhaaldelijk op “de ECTS-fiche”, zonder dat hij evenwel vermeldt welke ECTS-fiche hij bedoelt, zonder dat

hij naar specifieke informatie op een bepaalde ECTS-fiche verwijst en zonder dat hij de argumentatie die hem via de interne beroepsbeslissing gegeven werd, weerlegt. Aangezien de student via zijn bijlagen de ECTS-fiches van de opleidingsonderdelen “Beyond Engineering”, “Pathways to Sustainability” en de masterproef doorstuurt, kunnen we enkel veronderstellen dat deze opmerkingen betrekking hebben op deze ECTS-fiches.

We stellen in elk geval vast dat de student de inhoudelijke motivering over het examenresultaat niet betwist.

De student verwijst naar het juridisch contract dat hij is aangegaan met de KU Leuven door zijn inschrijving voor dit programma. Cruciaal hierbij is in welke mate de student van bij de start van het academiejaar duidelijk geïnformeerd was over zijn concrete programma en over de criteria op basis waarvan op het einde van het academiejaar zou beslist worden of hij al dan niet geslaagd kon verklaard worden voor zijn masteropleiding. De student vermeldt hierbij terecht dat het Individueel Studieprogramma (ISP), dat bij het begin van het academiejaar werd samengesteld, integraal deel uitmaakt van dit studiecontract. Op basis van de informatie van de studentenadministratie van zijn faculteit dat omwille van de verschillende leerinhoud een vrijstelling voor “Pathways to Sustainability” op grond van “Beyond Engineering” niet mogelijk zou zijn, heeft deze student dit opleidingsonderdeel zelf toegevoegd aan dit ISP. Vanaf het ogenblik van de goedkeuring van dit ISP (i.c. op 15/10/2015) wist de student dat dit opleidingsonderdeel deel zou uitmaken van zijn programma 2015-2016. Gezien zijn status van afstuderende student en gezien het verplicht karakter van dit opleidingsonderdeel, wist de student dat slagen voor dit opleidingsonderdeel een voorwaarde was om ook het diploma te kunnen behalen. Enkel indien hij op het einde van het academiejaar een globaal percentage van 68% behaald had en een resultaat van minimum 9/20 voor dit opleidingsonderdeel, had hij, ook met een tekort voor dit opleidingsonderdeel, kunnen slagen voor het geheel van de opleiding.

De student stelt dat zijn rechten geschonden zijn op basis van wat hij kon verwachten op basis van de ECTS-fiche. Indien deze opmerking te maken heeft met het feit dat het herexamen via een mondeling examen werd georganiseerd, moet worden vastgesteld dat de aangepaste opdracht noodzakelijk was omwille van het feit dat de student de opdracht tijdens de junizittijd niet op de voorziene manier heeft uitgewerkt. Aangezien de student tijdens de juni zittijd geen event had uitgewerkt, kon de normaal voorziene opdracht niet doorgaan (i.c. het schriftelijk toelichten van waar het event te kort schoot en hoe dit kon verbeterd worden). In plaats daarvan werd met deze student afgesproken dat hij tijdens een mondelinge bespreking moest toepassen wat in het beschreven scenario stond (a.h.v. een gesimuleerd event). De student bevestigde via zijn intern beroep dat dit vooraf met hem besproken werd, en dat hij zich hier ook mee akkoord verklaard had. De student verduidelijkt ook niet dat deze werkwijze hem niet zou hebben toegelaten zijn verworven competenties te tonen, aangezien een tegengestelde houding van de student (of een eventuele vernietiging door Uw Raad op dit punt) enkel kan betekenen dat de student alsnog een event zou moeten uitwerken.”

Verzoeker voert in zijn *wederantwoordnota* vooreerst aan dat het niet geheel waar is dat hij zich bij de wijziging van examenvorm heeft neergelegd. Hij stelt het gevoel te hebben gehad geen andere keuze te hebben, en dat hij daarom aan het examen heeft deelgenomen omdat hij

meende toch te zullen slagen. Verzoeker voegt eraan toe dat hij hieromtrent de ombudsdienst heeft geraadpleegd.

Verder stelt verzoeker dat de afwijking van de examenvorm niet enkel op hem van toepassing was, omdat op Toledo werd vermeld dat er een mondeling examen was voor elke student met een herexamen voor de 'event track'. De enige uitzondering voor hemzelf was volgens verzoeker dat ook op voorhand een paper moest worden gemaakt met een simulatie van een evenement.

Verzoeker gaat ten slotte ook nog in op de communicatie zoals die met professor [V.] en professor [D.J.] is gevoerd.

Beoordeling

De Raad begrijpt het middel aldus dat verzoeker aanvoert dat het examen bij de tweede examenkans niet de vorm heeft aangenomen die in de ECTS-fiche is vermeld.

Zoals de Raad eerder reeds heeft geoordeeld, strekt de bindende kracht van de reglementen in een instelling zich ook uit tot de vorm waarin het examen wordt georganiseerd (R.Stvb. 6 april 2011, nr. 2011/026) en ontnemt de deelname aan een examen de student niet het recht om zich vervolgens op de vormelijke onregelmatigheid van dat examen te beroepen (R.Stvb. 7 november 2008, nr. 2008/067).

Zonder te moeten ingaan op de vraag of er *in casu* omstandigheden zijn die een afwijking van de vastgestelde examenvorm kunnen wettigen, wijst de Raad erop dat de hiervoor geciteerde rechtspraak een verzoekende partij niet vrijstelt van de plicht een middel ter zake op het eerste nuttige ogenblik te doen gelden, met name in het intern beroep. Behoudens uitzonderlijke omstandigheden – die hier niet aan de orde zijn – kan een middel immers niet voor het eerst worden opgeworpen in de externe beroepsprocedure voor de Raad.

Ter zake stelt de Raad vast dat verzoeker dit middel in het intern beroep niet heeft opgeworpen, integendeel. In zijn (bewarend) intern beroep stelt verzoeker uitdrukkelijk:

“De opdracht tijdens de 2^e zitting was dat we ons origineel concept individueel mondeling moesten komen verdedigen, dit in tegenstelling tot wat er in de ECTS-fiche stond maar daar heb ik me bij neergelegd.”

Bijgevolg moet de grief in de huidige stand van de procedure worden beschouwd als een nieuw middel, dat om die reden onontvankelijk is.

Tweede middel

In een tweede middel beroept verzoeker zich op het redelijkheidsbeginsel, het zorgvuldigheidsbeginsel en de ECTS-fiche.

Standpunt van partijen

In dit middel bekritiseert verzoeker de bestreden beslissing in de mate dat zij weigert om hem de graad van Master in de Industriële Wetenschappen toe te kennen. Die weigering is volgens verzoeker onterecht, omdat hij middels een credit voor het opleidingsonderdeel ‘Beyond Engineering’ heeft aangetoond dat hij ook de competenties van het opleidingsonderdeel ‘Pathways tot Sustainability’ eigenlijk wel heeft bereikt. Verzoeker verwijst ter zake naar de gelijklopende ECTS-fiches van beide opleidingsonderdelen.

Bovendien, zo vervolgt verzoeker, is op het elektronisch leerplatform nooit een bericht verschenen dat de ECTS-fiche van het opleidingsonderdeel ‘Pathways tot Sustainability’ fouten bevat, laat staan dat is aangegeven welke inhoud er ontbreekt. In die omstandigheden moet de ECTS-fiche volgens verzoeker worden toegepast zoals zij bij aanvang van het academiejaar is opgesteld.

Verwerende partij is het met die stelling niet eens, en repliceert in haar *antwoordnota* het volgende:

“Voor zover de opmerking over de ECTS-fiche te maken heeft met het ontbreken van de codes “MK1, MG1, MG3, MI4” in de rubriek “doelstellingen” van de ECTS-fiche van “Pathways to Sustainability” moet worden vastgesteld dat, niettegenstaande deze materiële vergissing er duidelijke verschillen bestaan tussen beide opleidingsonderdelen. Dat wist de student onmiddellijk vanaf de samenstelling van zijn ISP, aangezien hem toen werd toegelicht dat beide onderdelen dermate verschilden dat het ene geen vrijstelling voor het andere kon opleveren. Het opleidingsonderdeel “Beyond

Engineering” beperkte zich tot de 4 pijlers/perspectieven van duurzaamheid (filosofisch, economisch, technisch, sociaal-politiek). Het doel van de workshops Beyond Engineering was om deze 4 pijlers te herkennen. Het opleidingsonderdeel “Pathways to Sustainability” gaat echter verder in de zin dat wordt gefocust op en dat studenten moeten zoeken naar de interactie en overlap tussen deze pijlers (“pathways”). Voorts worden 2e- en 3e-orde-effecten meegenomen, wat niet het geval was bij Beyond Engineering. Bij “Pathways to Sustainability” wordt ook duidelijk gefocust op cases. Ten slotte waren de workshops anders opgevat dan bij Beyond Engineering. Bij “Pathways to Sustainability” waren er 3 mogelijke tracks: een event organiseren, een study trip, of een blog maken. Bij “Beyond Engineering” ging het enkel over het herkennen van de 4 pijlers. Deze informatie, zoals die door de voorzitter van de examencommissie werd meegedeeld, is bovendien opvallend gelijklopend met de verklaring van de student tijdens het interne beroep dat daar waar in “Beyond Engineering” duurzaamheid op verschillende gebieden werd onderzocht, in “Pathways to Sustainability” sterker de nadruk lag op “de overlappingen tussen deze gebieden”. Deze verschillen werden bovendien van bij de start van het academiejaar duidelijk toegelicht. Zoals hierboven reeds werd toegelicht gebeurde dit onder meer via de infosessie bij de start van het academiejaar en via de evaluatiecriteria die vooraf werden bekend gemaakt. Deze informatie die gedurende het volledige academiejaar beschikbaar was via Toledo (zie bijlage 7 en 8) wees duidelijk op de fundamenteel andere inhoud in “Pathways to Sustainability” in vergelijking met “Beyond Engineering”. Het feit dat een aantal van de generieke leerdoelstellingen van de masterproef overeenkomen met deze van het opleidingsonderdeel “Pathways to Sustainability” betekent bovendien niet dat hiermee ook alle competenties van het opleidingsonderdeel “Pathways to Sustainability” zouden zijn behaald.”

In zijn *wederantwoordnota* betwist verzoeker wat wordt gesteld inzake de vrijstelling, en gaat hij ook in op de onvolkomenheden in de ECTS-fiche:

“Als ik de nota dan verder overloop lees ik bij 2.2 deliberatiebeslissing dat de studentenadministratie van mijn faculteit me bij het begin van het academiejaar had laten weten dat een vrijstelling voor “Pathways tot Sustainability” op grond van “Beyond Engineering” niet mogelijk was. Ik wil echter wel even verduidelijken dat dit volledig informeel was. Als praeses van de studentenvereniging was ik namelijk op de hoogte van bepaalde beslissingen op de campus op het gebied van onder andere onderwijs. Beyond engineering was initieel een bachelor vak maar door programmawijzigingen zou men dit graag naar de master verplaatst zien. Het probleem dat zich nu echter vormde was dat de studenten die in het academiejaar 2015 – 2016 in de master zaten het vak Beyond engineering al afgelegd hadden (zoals mijzelf). Vanuit de OC waren er dan vervolgens een paar docenten die schrik hadden dat het vak ging verdwijnen als het een jaar niet gegeven werd (Er zou dan iets anders in de plaats kunnen komen). Daarom hebben zij geëis[t] dat het vak “Pathways to Sustainability” toch al dat jaar in de master gegeven ging worden en dat ze voor een jaar iets extra gingen doen. [Om] deze reden leek het voor mij en voor de [studentenadministratie] waar ik nauw mee samenwerkte vrij duidelijk dat er intern geen vrijstelling zou goedgekeurd worden.

Verder wordt er in de antwoordnota ook vermeld dat de ECTS-fiche onvoldoende zorgvuldig werd samengesteld. Dit is echter een [zwaar] understatement. Niet enkel zijn de doelstellingen dezelfde als degene die te vinden zijn op de ECTS-fiche van “Beyond

Engineering” maar de beschrijving van het vak ook. Het is gewoon een exacte kopie. De extra motivering die ik bij mijn intern beroep heb gegeven in functie van de masterniveau doelstellingen was dan ook een tegemoetkoming van mij ondanks het feit dat dit niet op de fiche stond waarvoor ik het juridisch contract aan het begin van het academiejaar heb afgesloten.

Er wordt in de nota ook veel gepraat over alle infosessies en informatie op toledo. Ik ga niet betwisten dat die info er inderdaad is. Echter neemt dit niet weg dat er nooit een melding op toledo is gekomen dat de ECTS-fiche van “Pathways to Sustainability” incorrect is, of dat er een aanpassing aan zou moeten gebeuren. Daarom is de ECTS-fiche van “Pathways to Sustainability” geldig zoals ze in het begin van het academiejaar 2015 – 2016 op het onderwijsaanbod verschenen is (zoals in bijlage van origineel verzoekschrift) en verwacht ik ook beoordeeld te worden aan de hand van die ECTS-fiche.

Graag had ik vervolgens verwezen naar artikel 229 van de codex hoger onderwijs. Dit artikel zegt:

De student wordt door de examencommissie voor het geheel van de opleiding geslaagd verklaard als die op gemotiveerde wijze van oordeel is dat de doelstellingen van het opleidingsprogramma globaal verwezenlijkt zijn.

Het feit dat een student globaal geslaagd wordt verklaard, betekent niet dat hij in aanmerking komt voor een creditbewijs voor die opleidingsonderdelen waarvoor hij niet is geslaagd.

Graag had ik dan ook willen slagen voor de opleiding omdat ik de doelstellingen van de opleiding wel degelijk [verwezenlijkt] heb door het slagen op Beyond Engineering.

Via de ECTS-fiche van “Beyond Engineering” (zoals in bijlage van origineel verzoekschrift) van het academiejaar dat ik voor Beyond Engineering geslaagd ben kan ik wel degelijk aantonen dat ik de competenties/doelstellingen voor het vak “Pathways to Sustainability” zoals beschreven in de ECTS-fiche op een andere manier behaald heb.”

Beoordeling

In het intern beroep werpt verzoeker aan de initiële examenbeslissing tegen dat hem de graad van Master in de Industriële Wetenschappen wordt geweigerd. Verzoeker beoogt met andere woorden dat hij spijs zijn tekort voor het opleidingsonderdeel ‘Pathways to Sustainability’ toch voor de gehele opleiding geslaagd zou worden verklaard. In zijn verzoekschrift voor de Raad herneemt verzoeker de grief dat de mastergraad hem werd geweigerd, terwijl hij meent de beoogde competenties wel te hebben verworven.

Artikel II.229 van de Codex Hoger Onderwijs schrijft door dat de student door de examencommissie voor het geheel van de opleiding geslaagd wordt verklaard als die op gemotiveerde wijze van oordeel is dat de doelstellingen van het opleidingsprogramma globaal verwezenlijkt zijn.

Ten aanzien van studenten in een masteropleiding bepaalt artikel 81 van het onderwijs- en examenreglement van verwerende partij het volgende:

“§2

Een student slaagt voor een masteropleiding of de specifieke lerarenopleiding als hij

a) ofwel voor alle opleidingsonderdelen van de opleiding binnen het diplomacontract of het diploma-examencontract is vrijgesteld of geslaagd (ten minste 10/20 of beoordeling “geslaagd”);

b) ofwel voldoet aan de beide volgende voorwaarden:

- hij behaalt voor de opleiding als geheel ten minste 68% als gewogen percentage;
- hij behaalt slechts één onvoldoende van 9/20 op een opleidingsonderdeel dat niet de stage of de masterproef is.

§3

In afwijking van wat in §1 en §2 wordt bepaald kan de faculteit, na advies van de permanente onderwijscommissie, beslissen dat:

- slechts een beperkt volume tolereerbare onvoldoendes, uitgedrukt in studiepunten, mag voorkomen in een bepaalde groep opleidingsonderdelen; en/of
- voor bepaalde opleidingsonderdelen een onvoldoende niet tolereerbaar is en dus steeds leidt tot het niet-slagen.

§4

In alle gevallen waarin voor een student met één onvoldoende voor een opleiding wordt beslist tot niet-slagen, motiveert de examencommissie in het beraadslagingsverslag waarom de student niet voldoet aan de vooropgestelde leerresultaten voor het geheel van de opleiding.

§5

In bijzondere individuele omstandigheden of bij overmacht (cf. ook art. 71), kan de examencommissie een student waarvan zij oordeelt dat hij de vooropgestelde leerresultaten voor het geheel van de opleiding heeft behaald, toch geslaagd verklaren, ook al voldoet hij niet aan de in §1 of §2 vooropgestelde voorwaarden.”

Verzoeker beantwoordt niet aan de in §2, *a)* of *b)* gestelde voorwaarden om rechtstreeks geslaagd te worden verklaard. In toepassing van de voormelde artikel 81, §5 dient de examencommissie te onderzoeken of er sprake is van bijzondere individuele omstandigheden en of de student de vooropgestelde leerresultaten voor het geheel van de opleiding heeft behaald. Eenzelfde plicht rust op de beroepsinstantie die volheid van bevoegdheid geniet, zoals te dezen het geval is.

De toepasbaarheid van artikel 81, §5 is in de bestreden beslissing onderzocht, en afgewezen op grond van de volgende overwegingen.

Ten eerste wijst de interne beroepsinstantie erop dat in de doorgevoerde programmahervorming het ‘verbredend’ opleidingsonderdeel rond duurzaamheid ‘Beyond Engineering’ werd geschrapt ten voordele van een nieuw, meer verdiepend opleidingsonderdeel rond duurzaamheid, nl. ‘Pathways to Sustainability’. In de antwoordnota bevestigt verwerende partij deze *ratio legis* van de curriculumwijziging: zij zet uiteen dat ‘Beyond Engineering’ *“een verbredend opleidingsonderdeel was rond duurzaamheid”* en dat het uit het curriculum van de bacheloropleiding werd geschrapt om plaats te maken voor *“een nieuw, meer verdiepend, opleidingsonderdeel rond duurzaamheid, ‘Pathways to Sustainability’, ingevoerd in de masteropleiding”*.

Uit de aan de Raad voorgelegde ECTS-fiches blijkt evenwel dat, in tegenstelling tot wat verwerende partij stelt, het opleidingsonderdeel ‘Pathways to Sustainability’ bovenaan op de ECTS-fiche wordt aangemerkt als ‘algemeen vormend’, terwijl de ECTS-fiche van ‘Beyond Engineering’ het predicaat ‘verdiepend’ vermeldt. Het argument dat het nieuw ingevoerde opleidingsonderdeel meer verdiepend zou zijn, strijdt met de ECTS-fiche en mist feitelijke grondslag.

Vervolgens wijst de bestreden beslissing erop dat *“de docenten [] zich wel degelijk bewust [waren] van het feit dat een aantal studenten, waaronder u, reeds eerder het opleidingsonderdeel ‘Beyond Engineering’ gevolgd hadden. Bij het bepalen van de inhoud en doelstellingen van d[eze] opleidingsonderdelen werd hiermee rekening gehouden.”*

Uit niets blijkt evenwel hoé de docenten daarmee dan precies rekening hebben gehouden, of wat het resultaat van hun consideransen is geweest. Een en ander klemmt met de bepalingen van de Codex Hoger Onderwijs, met name enerzijds artikel II.225, §3 dat voorschrijft dat een door de student verworven credit binnen dezelfde opleiding en instelling onbeperkt geldig blijft, en anderzijds artikel II.225, §4 van de Codex dat de hogeronderwijsinstellingen de verplichting oplegt te *“garanderen dat een student bij aanpassingen aan het curriculum zijn reeds verworven studiepunten kan valideren binnen het vernieuwde studieprogramma”*. De instellingen moeten hiertoe voorzien in de noodzakelijke overgangsmaatregelen in het onderwijs- en examenreglement als vermeld in artikel II.222, 13°. De Raad ziet in de stukken waarop hij vermag acht te slaan, niet hoe verwerende partij deze regel ten aanzien van de hier voorliggende curriculumwijziging heeft toegepast.

In derde orde gaat de bestreden beslissing in op de inhoudelijke verschillen tussen beide opleidingsonderdelen. Ter zake wordt uiteengezet dat het eertijdse opleidingsonderdeel ‘Beyond Engineering’ zich beperkte tot de vier pijlers/perspectieven van duurzaamheid (filosofisch, economisch, technisch, sociaal-politiek), waarbij workshops werden gehouden om deze vier pijlers te herkennen. Het nieuwe opleidingsonderdeel ‘Pathways to Sustainability’ gaat volgens verwerende partij echter verder in de zin dat (i) wordt gefocust op en dat studenten moeten zoeken naar de interactie en overlap tussen deze pijlers (pathways), (ii) thans ook 2de en 3de orde-effecten worden meegenomen, (iii) wordt ook duidelijk gefocust op cases en (iv) waren de workshops anders opgevat dan bij Beyond Engineering, omdat het bij ‘Beyond Engineering’ enkel ging om het herkennen van de vier pijlers, terwijl er bij ‘Pathways to Sustainability’ drie mogelijke tracks waren: een event organiseren, een study trip, of een blog maken. De bestreden beslissing wijst erop dat de aangehaalde verschillen tijdens de lessen duidelijk werden toegelicht en dat dit onder meer blijkt uit de inhoud van presentatie tijdens de eerste les en uit de evaluatiecriteria.

De doelstellingen en beoogde competenties van een opleidingsonderdeel blijken in de eerste plaats uit de ECTS-fiche. Wat de inhoudelijke concordantie tussen beide opleidingsonderdelen betreft, wijst de Raad erop dat de formeel opgesomde ‘learning outcomes’ of ‘leerdoelstellingen’ op de ECTS-fiches van beide opleidingsonderdelen gelijkkluidend zijn. Het betreft met name de door hun Engelstalige of Nederlandstalige verklaring gevolgde lettercodes K1, I1, I3, I4, G1, G2, G3 en G4.

Waar de Raad nog zou kunnen aannemen dat de aldus weergegeven leerresultaten in hun omschrijving een zekere genericiteit vertonen, kan de Raad er niet omheen dat ook de nadere toelichting die vervolgens in de beide ECTS-fiches is opgenomen, in zeer grote mate gelijkkluidend is.

Zo luidde de toelichting bij de leerresultaten voor het opleidingsonderdeel ‘Beyond Engineering’ als volgt:

“Duurzaamheid is een essentieel vraagstuk voor elke ingenieur. Immers, de problemen en wensen waar ingenieurs zich op toeleggen in de maatschappij van vandaag, stuiten steeds weer op een vraag naar duurzaamheid.

Duurzaamheid is een complex begrip met vele gezichten en deelaspecten. Daarom is het belangrijk dat ingenieurs een geïnformeerde, genuanceerde en kritische blik hebben op hoe en waarom duurzaamheid wordt verworven.

Het centrale uitgangspunt van dit vak is dat dit slechts kan door verschillende raamwerken en theoretische onderbouwingen te behandelen [], die meer omvatten dan slechts een technologische benadering. Op die manier willen we de fundamenteën leggen waarop toekomstige ingenieurs een solide visie op duurzaamheid kunnen bouwen.

In de editie van 2013-2014 van 'Beyond Engineering' worden studenten geïntroduceerd tot duurzaamheid als een begrip met vele gezichten, en worden studenten uitgenodigd om zelf bij te dragen tot het debat. Studenten leren over de verschillende interpretaties en visies op wat duurzaamheid is, en de manieren waarop dit het denken, de doelstellingen en het handelen van mensen beïnvloedt. Het uiteindelijke doel van dit vak is dat studenten niet enkel hun eigen visie ontwikkelen op duurzaamheid, maar dat ze ook de tekortkomingen van hun eigen visie kunnen beargumenteren alsook hoe deze tekortkomingen te remediëren.

Het vak 'Beyond Engineering' heeft de volgende doelstellingen:

- Studenten verstaan zowel het belang van duurzaamheid alsook de verschillende, interdisciplinaire dimensies van duurzaamheid ([Technologisch], filosofisch, socio-politiek, economisch) (K1, G1, G3, I4)
- Studenten kunnen de verschillende benaderingen toepassen op duurzaamheidsvraagstukken en op specifieke duurzaamheidsgevalstudies (I1, I3, I4, G1, G3)
- Studenten kunnen werken in team, en kunnen de verschillende benaderingen en raamwerken integreren in hun eigen visie op duurzaamheid in het algemeen alsook op specifieke gevalstudies (G2, G3, G4, I1, I3, I4)."

Bij het opleidingsonderdeel 'Pathways tot Sustainability' luidt de 'explanation':

"In this course, we take the view that questions of sustainability – what it means, what it calls for, how it should be achieved – are a core issue for every engineer. The problems, calls to action, and aspirations to which engineers apply themselves in today's world inherently involve sustainability concerns.

Sustainability is a complex and multi-faceted set of issues. As such, it requires a heightened vantage point from which to be examined, giving engineers a nuanced, critical, and well-informed view of how and why it should be achieved.

Just as a scaffold requires different footings in order to provide a stable, elevated position, the premise behind our course is that an engineer's perspective on sustainability must be properly built upon different frameworks or theoretical underpinnings that encompass more than any narrow definition of engineering as 'technical-technological knowledge.'

In 'Pathways to Sustainability,' students will be introduced to the multi-faceted debate on sustainability and sustainable living, and will be invited to consider and to try to establish their own contribution to that debate. The students will learn about different conceptions of sustainability and the ways in which these influence people's thinking

about sustainability and their choices and goals with respect to it. Ultimately, students should not only be able to arrive at their own vision of sustainability; they should also be able to articulate the shortcomings that may accrue to their own position, and to offer an account of how those might be mitigated.

In a nutshell, the aims of 'Pathways to Sustainability' are the following:

- Students understand both the import of sustainability and the different interdisciplinary dimensions of sustainability (technological, philosophical, socio-political, economic), as it researched, debated and implemented today. (K1, G1, G3, I4)
- Making students apply various approaches to questions of sustainability and to specific sustainability initiatives. (I1, I3, G4, G3)
- Making students work together to integrate various approaches and frameworks of Sustainability into their own well-informed view of sustainability in general and specific sustainability initiatives in particular. (G2, G3, G4, I1, I3, I4)."

Binnen zijn beoordelingsmarge is de Raad van oordeel dat beide opleidingsonderdelen zo niet identieke, dan minstens zeer sterk gelijkende inhoud hebben. De geformuleerde leerresultaten en leerdoelstellingen zijn identiek, en de verdere toelichting is, op enkele tekstuele details na, eveneens gelijklopend. Verder zijn ook de begintermen identiek geformuleerd, hebben beide opleidingsonderdelen dezelfde studieomvang (3 studiepunten, 30 uren) en bestaan zij beide, wat de wijze van onderwijsverstrekking betreft, uit hoorcolleges en workshops. Ten slotte vertoont ook de verdere inhoudsomschrijving op de ECTS-fiche voor de Raad minstens zeer sterke gelijkenissen.

Het enkele gegeven dat dezelfde leerdoelstellingen en competenties binnen het opleidingsonderdeel 'Pathways to Sustainability' worden bereikt via andersoortige activiteiten dan binnen 'Beyond Engineering', doet aan het bovenstaande geen afbreuk.

Dat het opleidingsonderdeel 'Pathways tot Sustainability' zich van zijn voorganger onderscheidt – zoals de bestreden beslissing uiteenzet – door te focussen op de interactie en overlap van de vier genoemde pijlers, is een stelling die in de ECTS-fiche geen steun vindt. Aldus gaat het ook hier eerder om de concrete invulling dan om een wezenlijk verschillende vakinhoud.

De Raad is van oordeel dat de omstandigheden waarin verzoeker zich bevindt (met name zich beroepend op een reeds verworven credit binnen dezelfde opleiding, voor een opleidingsonderdeel dat verwantschap vertoont met het opleidingsonderdeel waardoor het werd vervangen), in redelijkheid moeten worden beschouwd als een 'bijzondere individuele

omstandigheid, andere dan overmacht' zoals bepaald in artikel 81, §5 van het onderwijs- en examenreglement.

De interne beroepsinstantie lijkt het overigens niet anders te hebben gezien, nu verzoeker niet werd afgewezen op grond van een gemis aan dergelijke bijzondere individuele omstandigheid, maar wel omdat hij, na onderzoek van de door hem aangevoerde omstandigheden, geacht werd de leerresultaten voor het geheel van de opleiding niet te hebben behaald.

Met die conclusie kan de Raad het in de huidige omstandigheden niet eens zijn. Gelet op het bovenstaande, verantwoordt de bestreden beslissing met name niet afdoende waarom verzoeker, mede in acht genomen de credit die hij behaalde voor 'Beyond Engineering', de globale leerresultaten voor het geheel van de opleiding niet heeft behaald.

Het middel is gegrond.

BESLISSING

1. De Raad vernietigt de beslissing van de interne beroepsinstantie van verwerende partij van 26 september 2016.

2. Het daartoe bevoegde orgaan neemt ten aanzien van verzoeker een nieuwe beslissing en doet zulks uiterlijk op 14 november 2016.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 4 november 2016, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbepalingen, I^e Kamer, samengesteld uit:

Jim Deridder,	voorzitter van de Raad
Daniël Cuypers	bijzitter
Jan Geens	bijzitter
bijgestaan door	
Freya Gheysen	secretaris

De secretaris

De voorzitter

Freya Gheysen

Jim Deridder

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.296 van 4 november 2016 in de zaak 2016/474

In zake: XXX
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Axel De Wilde
kantoor houdend te 2018 Antwerpen
Marialei 73/10
bij wie woonplaats wordt gekozen
tegen:

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN
woonplaats kiezend te 3000 Leuven
Oude Markt 13

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 30 september 2016, strekt tot nietigverklaring van de beslissing van de studievoortgangsbepalende beslisssing van 8 september 2016 en van de beslissing van de interne beroepsinstantie van 26 september 2016.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend en verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 4 november 2016.

Voorzitter van de Raad Jim Deridder heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Axel De Wilde, die verschijnt voor verzoekende partij en Toon Boon, die verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

III. Feiten

Verzoekster was in het academiejaar 2015-2016 ingeschreven in het schakelprogramma Master in de Handelswetenschappen.

In het raam van het opleidingsonderdeel ‘Onderzoeksrapportering’ worden de studenten beoordeeld op een schriftelijk examen (1/6^e van de punten), een groepspaper met betrekking tot de doorlichting van een Belgische onderneming (2/6^e van de punten) en een groepspaper econometrie (3/6^e van de punten).

Daar verzoekster pas in de loop van de maand april 2016 meedeelt dat zij aan de opdracht ‘econometrie’ wenst deel te nemen, kan zij niet meer worden toegevoegd aan de reeds gevormde groepen, die de uitvoering van de opdracht ook reeds hebben aangevat. Verzoekster wordt alsnog toegelaten en omdat zij alleen zal werken, wordt de omvang van de paper econometrie voor haar aangepast. Zij dient naast de formele paper slechts twee in plaats van vier technische papers uit te werken.

Met betrekking tot de organisatie van de tweede examenkans luidt de ECTS-fiche:

“De evaluatiekenmerken en/of bepaling eindresultaat van de tweede examenkans voor de econometrische paper verschilt niet van die van de eerste examenkans. Binnen de totale score voor Onderzoeksrapportering telt de econometrische paper mee voor 3/6 van de punten. De deadline voor het indienen van de paper in de derde examenperiode wordt begin juli aangekondigd op Toledo. Verdere informatie m.b.t. de evaluatie in de derde examenperiode wordt ook begin juli aangekondigd op Toledo.”

Met een e-mail van 1 juli 2016 meldt verzoekster aan de docent het volgende:

“Ik was ongeveer midden april bij u geweest om de opdracht van econometrie te bespreken. Ik had toen geen groep en was wel wat laat om aan de econometrie te beginnen. Toen ben ik toch aan de paper begonnen, maar de deadline heb ik niet kunnen halen. Daardoor heb ik deze tot heden verder afgewerkt. Met mevr. [V.M.] hadden we ook besproken om mij eerder te focussen voor de aanstaande examens en de paper in augustus af te geven omdat de opdracht dezelfde zou blijven.

Mijn econometrie is nu wel volledig af. Volgens de opdracht had ik vier dranken genomen: pils, abdijbier, cola en orange. Op Toledo heb ik recent gelezen dat u zelf de groepen en de dranken voor de 3EP wil verdelen. Ik had eerder gedacht dat zoals de vorige jaren, dezelfde taak zonder tussenkomst van de docenten kon gemaakt/herwerkt en afgegeven worden.

Wat zou ik nu in deze situatie mogen doen? Mag ik van u de afgewerkte econometrie zo indienen? Vanaf maandagmiddag vertrek ik op vakantie en zal in augustus terug zijn.”

Op 2 juli 2016 antwoordt de docent als volgt:

“U moet de opdracht uitvoeren zoals op Toledo is meegedeeld!

Ik heb u als enige in groep 45 ingedeeld. U kan dus via deze groep indienen voor 3EP.

Omdat u als enige de paper indient moet u slechts 2 producten behandelen (dus 2 vraagfuncties maken). U dient deze vraagfuncties elektronisch apart in op Toledo via het assignment ‘3EP – indienen technische paper’ (laad elke vraagfunctie eerst op en klik dan op ‘Submit’) en de formele paper via het assignment ‘3EP – indienen formele paper’. U kan alles nalezen op Toledo.

De dranken van de producent zijn de volgende:

- Gueuze + kriek + vruchten
- Total ice tea

De vraagfuncties zijn de uitwerking van bovenstaande twee producten.

Nogmaals, u voert de opdracht uit zoals beschreven op Toledo.”

Verzoekster dient een formele paper en twee technische papers in.

De formele papers van de studenten van de tweede en derde examenperiode worden onderworpen aan een plagiaatcontrole via de toepassing ‘Turnitin’. Volgens deze toepassing is de formele paper van verzoekster voor 98% identiek aan een andere formele paper. De docent voert vervolgens een manueel nazicht uit van de technische papers van verzoekster, die eveneens nagenoeg identiek blijken aan de papers die door groep 23 werden ingediend.

De onregelmatigheid wordt door de docent op 22 augustus 2016 gemeld aan de beperkte examencommissie. Verzoekster wordt gehoord en het volgende verslag wordt opgesteld:

“De onregelmatigheid van de student werd vastgesteld bij de groepspaper econometrie. De student heeft deze opdracht alleen uitgewerkt omdat zij laattijdig in het tweede semester signaleerde dat zij wenste deel te nemen aan de opdracht. Op dat tijdstip waren alle andere studenten in een groep ondergebracht en reeds meerdere weken aan de slag met de opdracht. De paper econometrie houdt in dat de studenten 4 technische papers opstellen waarin zij regressieresultaten interpreteren m.b.t. een aantal analyses die zij uitgevoerd hebben, en 1 formele paper uitwerken waarbij de resultaten van deze analyses worden besproken in de vorm van een wetenschappelijk artikel (zie bijlage 1 voor de volledige opdrachtoomschrijving). Voor het uitwerken van de opdracht stellen de docenten in 2 EP een uitgebreide dataset met verschillende producten (dranken) ter beschikking. De studenten kiezen zelf uit deze dataset producten waarvoor zij een vraagfunctie opstellen, en regressies uitvoeren en interpreteren. Indien er studenten zijn die in 2 EP geen groepsopdracht indienen, dienen zij in 3 EP de groepsopdracht uit te voeren voor een set van producten opgelegd door de docenten. Op die manier wordt vermeden dat deze studenten producten kiezen waarvoor medestudenten reeds een analyse hebben uitgevoerd in 2 EP en elementen uit de papers van deze medestudenten overnemen in hun papers.

Aangezien XXX de opdracht zelfstandig diende uit te voeren, werd toegestaan dat zij 2 i.p.v. 4 technische papers zou uitwerken. De formele paper dient zij eveneens op te stellen. In 2 EP dient XXX geen opdracht in, waardoor zij in 3 EP een aantal producten toegewezen krijgt voor het uitvoeren van de opdracht. Bijlage 2 bevat de e-mailcommunicatie met XXX over de producten die zij dient te selecteren voor het uitwerken van de regressie-analyses.

In 3 EP dient XXX 2 technische papers en 1 formele paper in. Inhoudelijk stemmen deze papers niet overeen met de opdracht die begin juli aan XXX werd gecommuniceerd. Via Turnitin stelt [de docent] verder vast dat de formele paper volledig overeenstemt met de paper die uitgewerkt werd door een andere groep (nl. de groep van [C.B.H.], [K.E.H.], [A.L.] en [A.M.]) en die ingediend werd in 2 EP (Bijlagen 3-5). Gegeven dat de technische papers voornamelijk SPSS output bevatten, werden deze papers manueel gecontroleerd, waarbij eveneens een volledige overlap opgemerkt werd met de technische papers van voorgaande studenten (Bijlagen 6-9).

Op 22 augustus signaleert [de docent] de onregelmatigheid aan de beperkte examencommissie.

Beste collega's

Zoals mondeling reeds toegelicht aan enkele van jullie heb ik bij studente XXX (r0370519) fraude ontdekt in de opdracht van Econometrie voor het vak Onderzoeksrapportering (Y03210).

Zij had niet ingediend voor 2EP en wilde de opdracht voor Econometrie maken in 3EP. Zij heeft mij hiervoor gecontacteerd op 1/7/16 om te vragen wat er verlangd werd voor 3EP. Ik heb haar geantwoord op 2/7/16 welke producten zij moest bespreken (dit werd beperkt tot 2 producten omdat ze de opdracht alleen uitvoerde) en dat ze de opdracht met deze twee producten verder moest uitvoeren zoals beschreven op Toledo. Ik heb haar verder niet meer gehoord.

*Volgens de opdracht moest zij de technische papers (één per product) en de formele paper elektronisch opladen op Toledo. Eén technische paper naar keuze en de formele paper moesten ook in hardcopy op het secretariaat worden afgeleverd. Zij heeft maar één technische paper en de formele paper elektronisch ingediend en deze ook in hardcopy afgegeven! Meer nog blijkt dat zij de opgedragen producten **niet** besproken heeft maar beide ingeleverde papers **gekopieerd** heeft van de ingeleverde papers van groep 23 in 2EP.*

De formele papers van 2EP en 3EP zijn in Turnitin gezet geweest en zo is de fraude aan het licht gekomen. De technische papers heb ik zelf vergeleken en zijn quasi identiek. Hiermee bedoel ik dat het voorblad is veranderd maar dat verder alles letterlijk is overgenomen zoals met de formele paper is gebeurd.

De fraude-expert van de campus, [P.V.], bevestigt de onregelmatigheid, en stelt voor een procedure op te starten. De ombuds brengt de student op de hoogte van de onregelmatigheid en vraagt een schriftelijke repliek uit te werken, maar de ombuds ontvangt geen document van de student.

De student wordt op 25 augustus 2016 om 15u45 gehoord door de beperkte examencommissie.

Conform art. 85 van het OER wordt de student XXX gehoord door de beperkte examencommissie. Bij aanvang van het gesprek informeert de voorzitter de student over de procedure, m.n. het onderzoek naar de onregelmatigheid door de beperkte examencommissie, en de vaststelling van de onregelmatigheid en het opleggen van een mogelijke sanctie door de voltallige examencommissie. Vervolgens expliciteert de voorzitter de vastgestelde onregelmatigheid, nl:

- Het letterlijk overnemen van de formele en technische papers van een ander groepje studenten en dit in 3 EP als eigen werk indienen voor de opdracht Econometrie van het opleidingsonderdeel Onderzoeksrapportering

In reactie op de gesignaleerde onregelmatigheid wenst de student eerst in te gaan op het verloop van de opdracht. Zij vermeldt dat zij in het tweede semester niet in de mogelijkheid was de colleges bij te wonen omdat zij als leerkracht een cursus basisboekhouden diende te doceren. In de loop van het semester heeft zij aan [de docent] gemeld dat zij nog wenste deel te nemen aan de groepsopdracht en dat zij nog geen groep had waar zij zich kon aansluiten. Volgens de student heeft [de docent] hierop geantwoord dat het niet meer haalbaar zou zijn om de paper nog op tijd af te werken. Bovendien mocht zij niet meer samenwerken met een bestaand groepje, en diende zij zelfstandig de paper uit te werken. Zij erkent dat zij de deadline van eind mei niet heeft gehaald, maar dacht dat zij dezelfde vraagfuncties verder kon uitwerken naar 3 EP, wat achteraf niet het geval bleek te zijn. XXX signaleerde dat zij in de waan werd gelaten dat zij in 3 EP kon verder werken aan de bestaande vraagfuncties en vond dat de docent, [...], dit duidelijker had moeten meedelen tijdens het 2de semester. Als zij dit toen geweten had, had zij in de maand mei geen inspanningen geleverd om nog te werken aan de paper, en zou zij het examen uitgesteld hebben naar het volgende academiejaar. De student vraagt aan de beperkte examencommissie of het wel eerlijk is dat een docent een nieuwe opdracht kan vragen voor 3 EP omdat er andere opdrachten zijn waarbij een verbetering van de paper volstaat. De voorzitter antwoordt dat het strikt gesproken net de bedoeling is dat een student in een andere examenperiode een nieuwe paper dient uit te werken, maar dat het in de praktijk bij sommige opleidingsonderdelen beperkt blijft tot een herwerking van een reeds eerder ingediende paper. Gegeven dat XXX het begin juli niet haalbaar vond om de nieuwe opdracht uit te werken, heeft zij de resultaten waaraan zij in het tweede semester gewerkt heeft, ingediend in 3 EP.

De voorzitter stelt dat de wijze waarop het proces verlopen is, geen verklaring biedt waarom er een onregelmatigheid heeft plaatsgevonden. XXX antwoordt dat zij niet kan geloven dat er plagiaat werd vastgesteld. Zij erkent dat zij hulp heeft gehad bij het uitwerken van de opdracht zelf omdat zij vorig academiejaar vooral bij de technische paper fouten had gemaakt. Zij beweert wel dat zij de paper zelf heeft samengesteld en niets letterlijk heeft overgenomen. XXX vraagt of de docent niks veranderd heeft aan haar paper wat de onregelmatigheid kan verklaren. De voorzitter antwoordt hierop dat dit technisch niet mogelijk is. Papers worden opgeladen en vervolgens ingeladen in het plagiaat softwaresysteem [voetnoot: Na het gesprek werd nog opgevraagd op welke tijdstippen XXX de papers heeft ingediend in Toledo. Zij heeft de formele paper ingediend op 12 augustus om 23u19. De technische papers werden door haar ingediend op 12 augustus om 23u22 en 23u23.]. De secretaris laat de formele paper die onder haar

naam staat gelabeld tonen aan XXX, en vraagt of dit haar paper is. Zij antwoordt hierop bevestigend. Hierop toont de secretaris het turnitinrapport aan XXX waaruit blijkt dat er quasi 100% overeenstemming is met een studentenpaper ingediend in de tweede examenperiode. XXX blijft bij haar antwoord dat er geoefend werd en dat dit de aanleiding vormt voor de vaststelling van de onregelmatigheid. Zij blijft bij haar stelling dat zij enkel wat hulp heeft gehad van een student bij het verwerken van de opdracht. Finaal verduidelijkt de voorzitter het vervolg van de procedure, en dat zij op de hoogte zal gebracht worden van de beslissing van de voltallige examencommissie door de ombuds.”

Op 7 september 2016 neemt de voltallige examencommissie de beslissing

“Op woensdag 7 september ll. heeft de voltallige examencommissie van het schakelprogramma: master in de handelswetenschappen kennisgenomen van de onregelmatigheid die werd vastgesteld bij de papers die u in de derde examenperiode ter evaluatie heeft ingediend voor de opdracht econometrie van het opleidingsonderdeel Onderzoeksrapportering, alsook van uw repliek voor de beperkte examencommissie. De examencommissie is hierbij unaniem tot het besluit gekomen dat u voor deze opdracht plagiaat heeft gepleegd, zoals omschreven in Artikel 84 van het Onderwijs- en examenreglement 2015-2016. Bij het bepalen van de sanctie heeft de examencommissie rekening gehouden met de omvang van het plagiaat, de aard van het plagiaat en de ervaring van de student zoals omschreven in Artikel 86 van het Onderwijs- en examenreglement 2015-2016.

- 1) de omvang van het plagiaat: de student heeft drie papers van de opdracht econometrie volledig geplagieerd
- 2) de aard van het plagiaat: de student heeft volledige papers overgenomen met de intentie om de docent te misleiden dat dit haar eigen werk was, zonder verwijzing naar het werk van de andere studenten.
- 3) De ervaring van de student: de student heeft een professionele bachelor in bedrijfsmanagement en heeft alle opleidingsonderdelen van het schakelprogramma doorlopen.

Rekening houdend met deze elementen, is de voltallige examencommissie unaniem van oordeel dat het plagiaat globaal gerangschikt moet worden als zeer ernstig. Bovendien tilt de voltallige examencommissie zwaar aan het feit dat de student ontkent dat er sprake is van plagiaat en dat de student de integriteit van een docent in twijfel trekt zonder daarvoor enig bewijs te hebben.

Overeenkomstig Artikel 86 van het Onderwijs- en examenreglement kan de voltallige examencommissie beslissen dat de student:

- 1° het examen op een ongeldige wijze aflegde en het opnieuw moet afleggen op een door de faculteit te bepalen tijdstip;*
- 2° een aangepast cijfer krijgt op het examen of werkstuk;*
- 3° een 0 krijgt op het examen of werkstuk van het opleidingsonderdeel of een onderdeel ervan;*
- 4° geen cijfers krijgt voor enkele of alle examens in de betrokken examenperiode;*

5° afgewezen wordt voor een of meer opleidingsonderdelen. De student krijgt voor die examenperiode een 0 voor de betrokken opleidingsonderdelen en kan pas ten vroegste in een volgend academiejaar opnieuw aan een examen deelnemen;

6° afgewezen wordt voor een opleiding: de student kan zich ten vroegste opnieuw inschrijven voor het volgende academiejaar. De afgewezene verliest alle examencijfers behaald in de betrokken examenperiode. Dit kan slechts op grond van een zeer ernstige onregelmatigheid; over de ernst van de onregelmatigheid oordeelt de examencommissie; 7° het recht tot inschrijving voor een eerstvolgend academiejaar of de eerstvolgende twee academiejaren verliest. Deze sanctie geldt voor alle opleidingen aan de KU Leuven en kan enkel uitgesproken worden in combinatie met een afwijzing voor een opleiding.

In samenhang met de sancties 4°, 5°, 6° en 7° kan de examencommissie bovendien beslissen dat de regel van behoud van het hoogste examenresultaat vervalst.

In samenhang met de sancties 3° tot 7° kan de examencommissie de student eveneens opleggen het betrokken werkstuk op basis van bepaalde suggesties grondig te herwerken dan we/ op basis van een nieuw onderwerp uit te werken.

In geval van plagiaat kan de examencommissie de sancties koppelen aan een verplichte deelname aan een zelfstudiemodule of andere vormen van bijscholing met betrekking tot plagiaat.

Op basis van de vastgestelde feiten heeft de voltallige examencommissie unaniem bepaald dat sanctie 6 en sanctie 7 van artikel 86, §I worden opgelegd, nl. dat de student “afgewezen wordt voor de opleiding schakelprogramma: master in de handelswetenschappen” en dat de student “het recht op inschrijving voor de eerstvolgende twee academiejaren verliest”. Deze laatste sanctie geldt voor alle opleidingen aan de KU Leuven. De voltallige examencommissie heeft eveneens beslist dat de regel van behoud van het hoogste examenresultaat vervalst.”

Dit is de eerste bestreden beslissing.

Tegen deze beslissing stelt verzoekster het volgende intern beroep in (de Raad citeert letterlijk):

“Ik ben master studente in handelswetenschappen, met afstudeerrichting boekhouden. Ik ben ingeschreven bij KuLeuven campus Carolus te Antwerpen. Tijdens mijn eerste jaar van master, ook schakeljaar genoemd, heb ik verschillende hindernissen ervaren binnen de universiteit. Ik krijg geen eerlijke scores voor mijn afgelegde examens en geleverde papers. Om zeker te zijn of het probleem bij mij ligt, heb ik alle examens in alle examenperiodes meegedaan gedurende twee schooljaren. Telkens leg ik zeer goede examens af, maar achteraf krijg ik enorm lage scores. Sinds twee schooljaren doe ik mijn uiterst best om enkel voor het schakeljaar te slagen. De geziene leerstof voor alle vakken zijn bijna ongewijzigd gebleven en heb voor elke vak drie tot vier examens afgelegd.

Tijdens het inkijsmoment voor een afgeleverde paper voor het vak ondernemingsrapportering, heb ik gemerkt dat de docent echter niet correct was met het

geven van de score. De paper bestond in twee delen en werd door twee docenten verbeterd. Volgens de ene docent heb ik goed gescoord en volgens de andere docent zeer zwak gescoord. Terwijl het eigenlijk over dezelfde inhoud gaat. Het is een statistische paper waar we hypothesen moeten toetsen en in 'technische paper' moeten vermelden. Langs de andere kant, moeten we als student de bekomen resultaten in een 'formele paper' analyseren. De uitleg van de docent over de score was identiek als volgt: 'het begin en het einde heb je goed gemaakt, maar in het midden zijn er punten waar je meer statistische testen kan uitvoeren om zeker te zijn van de uitgekomen resultaten.' Toen heb ik aan de docent van technisch paper gevraagd waarom de scores erg verschillend zijn terwijl het over dezelfde werk en inhoud gaan en enkel middendeel niet voldoende is. Tot nu toe heb ik steeds geen antwoord op mijn vraag gekregen, omdat ik als student niet mag 'durven' zulke vragen aan de docent te stellen. Na dit vraag was de reactie van de docent opmerkelijk veranderd tegenover mij. Hij vond opeens dat mijn afgeleverde paper op niets trok, volledig slecht en zei dat het zoals een paper is van student die niets van statistiek begrijpt. Sindsdien merk ik de scherpe blik van deze docent, hij laat ook zelf voelen dat me niet graag heeft. Tijdens de tweede schooljaar voor schakeljaar heb ik nogmaals paper gemaakt. Voordat ik aan de paper begon, ben ik met de ombudsvrouw en de vakdocent gaan praten. Door omstandigheden was ik laattijdig begonnen aan de opdracht en moest een groep vormen om het te mogen inleveren. De ombudsvrouw gaf me als raad mee om me eerder op de aanstaande examens te concentreren en de paper in de derde examenperiode af te geven. Omdat de opdracht voor de derde examenperiode zoals elke jaren identiek blijft aan de tweede examenperiode. Ik vond het een goed idee en heb het ook toegepast. Het gesprek met de vakdocent, eerder met [] is niet positief begonnen omdat hij gefocust was om mijn motivatie neer te halen vanwege het gesprek i.v.m. de vorige paper. Hij vond dat ik het niet zal afkrijgen voor de deadline en dat ik van hem niet in een bestaande groep mag. Bovendien wilde hij me als docent niet verder helpen wanneer ik eventuele problemen zou tegenkomen tijdens het opstellen van de paper. Als antwoord heb ik duidelijk vermeld, dat ik mijn best zou doen om het af te krijgen en indien me niet haalbaar zou lijken, de paper tot de derde examenperiode uit te stellen.

Toch ben ik aan de paper begonnen en voor de deadline de meerderheid afgekregen. Dit keer heb ik van een vriendin wel hulp gevraagd om enkele oefeningen te willen nakijken omdat de vakdocent vorige keer mijn middendeel minder goed vond. Mijn vriendin heeft verschillende keren de formele paper en de oefeningen in mijn technische paper ingekeken. Ik had toen ook besloten om deze paper in derde examenperiode af te geven. Zo kon ik mijn oefeningen nogmaals en op een rustig moment na kijken en de kleinigheden van de paper die door de docent verwacht werden klaar te maken (zoals lettertype, voorblad, alinea-opmaak). Door de paper later af te geven, kon ik een examen minder afleggen waardoor ik meer tijd kreeg om voor de andere examens te studeren. Zoals de ombudsvrouw mij heeft aangeraden, heb ik het ook gedaan. Mijn vriendin was dus op de hoogte van wat ik ging doen. Begin van de maand juli heeft de vakdocent online meegedeeld dat de opdracht voor de paper gedeeltelijk veranderd is. De docent wilde zelf kiezen welke groep welke dranken moest bespreken. Ik heb hem een email gestuurd waarin stond dat ik al mijn paper over de bepaalde dranken had gemaakt en of het mogelijk was om deze zo ongewijzigd te mogen indienen. Omdat ik ook over tweetal dagen op vakantie ging vertrekken en vlak voor de start van de examens zou terugkomen. Zijn antwoord was negatief en vroeg me om andere dranken te analyseren. Met de ombudsvrouw heb ik ook contact opgenomen om te mogen weten waarom hij tijdens het gesprek over de paper mij niet op de hoogte heeft gebracht van de eventuele wijziging van

de opdracht voor de derde examenperiode. Terwijl alle voorgaande jaren in de derde examenperiode een herwerking van de paper kan afgeleverd worden. Dan had ik ook geen moeite gedaan, mij niet zo erg gehaast om alles af te krijgen en gewoon voor het volgende schooljaar gelaten. Tijdens de maand juli had ik ook geen mogelijkheid om eraan te werken en bovendien kan men dit opdracht niet zomaar op een korte tijd afkrijgen. Daardoor had ik besloten om mijn gemaakte werk af te geven, met de hoop dat ik eventueel voor de gedane moeite en werk iets van punten zou krijgen,

Tijdens de maand augustus heb ik mijn paper ingeleverd en aan de herexamens deelgenomen. Tijdens de examens, exact voor dat ik examen marketing ging afleggen, vertelde de ombudsvrouw dat ze me over een belangrijk onderwerp wilde aanspreken. Alsof ze niet later kan bellen of mailen, heeft ze mijn concentratie op dat moment nogal verstoord. Na het examen van marketing ben ik met ombudsvrouw gaan spreken en ze vertelde dat ik dringend een uitleg moet doen bij de examencommissie, Want het vakdocent had meegedeeld dat mijn werk volledig plagiaat was.

Op dat moment heb ik de ombudsvrouw proberen te vertellen dat mijn vriendin mijn werk enkele keren heeft ingekeken daardoor het mogelijk was dat zij het gekopieerd en eerder ingediend heeft. De ombudsvrouw gaf me onvoldoende aandacht om mijn uitleg te luisteren. Zij was nogal gefocust op plagiaat en gaf de docent gelijk. Tijdens het gesprek met de rector, vicerector en de ombudsvrouw heb ik de situatie kunnen vertellen. Het is mijn werk, mijn eigen prestatie en uiteraard mijn ingestoken tijd. Tijdens het gesprek heeft men verschillende keren herhaald dat er de mogelijkheid bestaat dat het gewoon overgenomen is van een andere groep of dat ik hulp heb gekregen over de volledige paper. Zij baseerden zich eerder op een programma dat plagiaatwerk kon detecteren. Ik heb toen ook hen willen duidelijk maken dat er andere mogelijkheden bestaan dan enkel mij te beschuldigen van plagiaat.

Na mijn volledige uitleg, heb ik aan hen gevraagd in hoeverre mate ze zeker zijn van hun systeem en eveneens over de beveiliging van het systeem. Om te weten of ieder eraan kan geraken. Deze twee vragen heb ik als bestaande mogelijkheden aan hen willen duidelijk maken en ook zo vermeld. Het is ook mijn uiterst recht om dit te mogen weten. Achteraf is er aan mij gezegd dat de commissie tijdens de deliberaties zal beslissen.

Al mijn scores voor alle afgelegde vakken van de derde examenperiode waren naar nul herleid en mijn studie efficiëntie tot 7%. Nadien heb ik met ombudsvrouw telefonisch gesproken en heb meegekregen dat dit eigenlijk de beslissing is van de commissie. Ze beslissen om mij twee jaar lang niet te mogen inschrijven in een van campussen van KuLeuven i.p.v. een jaar. Bovendien beweren zij dat ik de docent nogal zwaar beschuldigd heb van aankomen aan mijn digitale paper-gegevens. Waardoor mijn scores en efficiëntie naar nul herleid zijn.

Dit is een onrechtvaardige beslissing van de commissie. Zij verwachten eerder dat een student zich niet verdedigt en eerder alles aanvaardt. Iets dat ik niet gedaan heb, neem ik ook niet aan. Mijn woorden waren duidelijk genoeg om te begrijpen dat ik niemand heb beschuldigd, maar enkel mezelf heb verdedigd. Ik ben degene die tijdens de 3EP beschuldigd word, waardoor ik mezelf in moeite kon motiveren voor de nog af te leggen examens. Motivatie van de studenten tijdens de examens is zo te zien onbelangrijk. Uit deze beslissing en uit de reacties van de docenten tijdens de feedbackmomenten heb ik duidelijk gezien, gehoord en gevoeld dat ik als studente voor de ogen van alle docenten ben zwart gemaakt en als probleem student gewezen wordt. Hierdoor verbiedt men mij

van deze studierichting en van de school en bovendien worden al mijn scores weggenomen.

Door het indienen van een intern beroep, ben ik door de academisch beheerder op een gesprek uitgenodigd. Bij dit gesprek heb ik niet eens de kans gekregen om mij beter te kunnen uitdrukken en mijn verhaal te mogen vertellen. Nog geen vijf minuten later wilde de academische beheerder het gesprek beëindigen. Zij baseerde zich op de documenten die voor haar lagen en die op plagiaat wijzen. Voor haar was de plagiaatdetectie programma voldoende en als extra controle had iemand nog zelf nagekeken of het echt plagiaat was. Zonder moeite te doen om de met beide groepsleden te spreken en naar hun verhalen te luisteren. Zij weten eens niet wie mijn vriendin is die mij geholpen heeft. Voor de rest wilde zij horen over mijn uitleg en vond het onderzoek van de universiteit voldoende om tot deze beslissing te mogen komen. Over mijn scores vertelde zij echter dat ik telkens verkeerde inschattingen deed over de afgelegde examens terwijl ik niet voldoende geschikt ben voor een academisch niveau. Over het gedrag van de docenten tijdens de inkijsmomenten en over het gedrag van de vakdocent voor de paper wilde zij mij niet geloven en heeft dit ook zo letterlijk gezegd.

Van de andere vakdocenten voor de afgelegde examens, heb ik zeer ernstige commentaren gehad. Deze waren vooral op mijn gezinssituatie, nationaliteit en capaciteit gericht. Mijn interne beroep voor de scores voor de eerste jaar van het schakelprogramma zijn ook zeer snel afgekeurd. De reden hiervoor was dat het volgens de vakdocenten alles correct verbeterd werden. Ondanks ik een gehuwde student ben met twee kleine kinderen, ben ik zonder het op te geven verder gegaan met de schakeljaar, de examens opnieuw afgelegd en de papers ingeleverd.

Bij het inkijsen van mijn afgelegde examens in de maand augustus heb gezien dat de docenten mijn scores echter onder invloed hebben gegeven van de situatie waarmee ik beschuldigd word. Bovendien kunnen de docenten in mijn gezicht allerlei uitspraken doen over de bestaande situatie en menen dat ik de ware scores niet verdien wegens beschuldigen van de vakdocent. Het was dus op dat moment zeer duidelijk dat al mijn docenten onder de invloed van de ene vakdocent waren en daardoor mij als een 'probleem student' beschouwen en van het universiteit weg willen. Hiervoor is dit sanctie zeer gepast om de motivatie van de student neer te halen en hervatten van studies tot minimum te brengen. Enkele docenten zijn een stap verder gegaan, deze durven naar mij te wijzen en over mij te praten terwijl zij mij zien staan. In de universiteit word ik nu beschouwd als een 'probleem student' die weg moet. Mijn motivatie is tijdens de examenperiode neergehaald, alle docenten zijn van alles op de hoogte. Ik word beschuldigd door iets dat ik niet gedaan heb en men verwacht dat ik deze aanvaard. Wat de student denkt en meemaakt vinden zij echter onbelangrijk. Ik heb aan de ombudsvrouw, de examencommissie en aan de academisch beheerder mijn uitleg proberen te doen om achterliggende feiten duidelijk te maken. Helaas geven zij geen enkele aandacht aan wat de student verteld, geloven niet in wat er gezegd worden en voeren geen verder onderzoek uit. De universiteit ondersteunt haar docent omdat uiteindelijk de docenten diegenen zijn die blijven en studenten die jaarlijks passeren. Dit is niets anders dan een ernstige blokkade voor mijn studievoortgang. Al mijn kansen en motivatie worden neergehaald om geen diploma te kunnen behalen. Het is een overdreven manier van sanctioneren.”

Verzoekster wordt op 14 september 2016 gehoord door de interne beroepsinstantie, die vervolgens op 26 september 2016 tot de volgende beslissing komt:

“Tijdens een persoonlijk gesprek op 14 september 2016 kon u uw argumenten verder toelichten.

- U geeft aan dat de examencommissie een onrechtvaardige beslissing genomen heeft naar aanleiding van het vastgestelde plagiaat. Het resultaat van alle opleidingsonderdelen werd op "0" gezet en er is een weigering voor 2 academiejaren voor alle opleidingen van de KU Leuven.
- U beweert dat er onmogelijk sprake kan zijn van plagiaat, omdat het om “uw” werk gaat.
- U beweert dat de manier waarop het plagiaat werd vastgesteld onbetrouwbaar is.
- U verklaart dat u hulp kreeg van een medestudent, die de kans had gebruik te maken van het door u geleverde werk. De groep studenten waartoe deze medestudent behoorde heeft de paper ingediend in EP2.
- Daarnaast uitte u ook bezwaren tegen het gedrag van de docenten tijdens feedbackmomenten.
- U trekt eveneens de gegeven scores voor de afgelegde examens in twijfel en beweert alle examens perfect te hebben afgelegd.
- U ging ook niet akkoord met het verloop van de opdracht. U werd op geen enkel moment geïnformeerd over de (nieuwe) opdracht die u moest maken voor EP3, waardoor u gewoon verder werkte aan de paper die u normaal zou moeten indienen in EP2

In opvolging van uw beroep hebben wij bijkomende motivering opgevraagd bij uw faculteit.

Op 25 augustus 2016 werd u gehoord door de beperkte examencommissie in het kader van een onregelmatigheid die werd vastgesteld bij de opdracht econometrie. De screening van de formele paper via het plagiaatdetectieprogramma Turnitin gaf immers aan dat er een similariteit was van 98% met een van de in EP2 ingediende paper van een andere groep studenten. De 2 technische papers die u ter evaluatie heeft ingediend voor deze opdracht zijn manueel vergeleken met de papers van dezelfde groep studenten en waren quasi identiek,

Tijdens deze hoorzitting heeft u het volgende verklaard:

- Ten eerste wenste u in te gaan op het verloop van de opdracht. U vermeldt dat u in het tweede semester niet in de mogelijkheid was de colleges bij te wonen omdat u als leerkracht een cursus basisboekhouden diende te doceren. In de loop van het semester heeft u aan de docent gemeld dat u nog wenste deel te nemen aan de groepsopdracht en dat u nog geen groep had waar u zich bij kon aansluiten. Volgens u heeft de docent hierop geantwoord dat het niet meer haalbaar zou zijn om de paper nog op tijd af te werken. U mocht niet meer samenwerken met een bestaand groepje, en diende individueel de papers uit te werken. U erkent dat u de deadline van eind mei niet heeft gehaald, en dacht dat u dezelfde vraagfuncties verder kon uitwerken voor de derde examenperiode (3 EP), wat achteraf niet het geval was. U signaleerde dat u in de waan werd gelaten dat u in 3 EP kon verder werken aan de bestaande

vraagfuncties en vond dat de docent dit duidelijker had moeten meedelen tijdens het 2de semester. U beweerde dat indien u dit toen geweten zou hebben, u in de maand mei geen inspanningen geleverd zou hebben om nog te werken aan de paper, en dat u het examen zou uitgesteld hebben naar het volgende academiejaar. U vraagt aan de beperkte examencommissie of het wel eerlijk is dat een docent een nieuwe opdracht kan vragen voor 3 EP omdat er andere opdrachten zijn waarbij een verbetering van de paper volstaat. De voorzitter antwoordt dat het strikt gesproken net de bedoeling is dat een student in een andere examenperiode een nieuwe paper dient uit te werken, maar dat het in de praktijk bij sommige opleidingsonderdelen toegelaten wordt om een reeds ingediende paper te herwerken in de derde examenperiode. Gegeven dat u het begin juli niet haalbaar vond om de nieuwe opdracht uit te werken, heeft u de resultaten waaraan u in het tweede semester gewerkt heeft, ingediend in 3 EP.

- De voorzitter stelt dat de wijze waarop het proces verlopen is, geen verklaring biedt waarom er een onregelmatigheid heeft plaatsgevonden. U antwoordt hierop dat u niet kan geloven dat er plagiaat werd vastgesteld. U erkent dat u hulp heeft gehad bij het uitwerken van de opdracht zelf omdat u vorig academiejaar vooral bij de technische paper fouten had gemaakt. U beweert wel dat u de paper zelf heeft samengesteld en niets letterlijk heeft overgenomen. U vraagt zich af of de docent niks veranderd heeft aan uw paper wat de onregelmatigheid kan verklaren. De voorzitter antwoordt hierop dat dit technisch niet mogelijk is zonder dat dat geregistreerd zou worden. Papers worden opgeladen in Toledo en vervolgens ingeladen in het plagiaat software systeem [voetnoot verwijderd]. De secretaris toont u de formele paper die onder uw naam werd ingediend, en vraagt of dit uw paper is. U antwoordt hierop bevestigend. Dit rapport stemt echter 98% overeen met een studentenpaper ingediend in de tweede examenperiode. U blijft bij uw stelling dat er gemanipuleerd werd en dat dit de aanleiding vormt voor de vaststelling van de onregelmatigheid. U blijft bij uw stelling dat u enkel wat hulp heeft gehad van een student bij het verwerken van de opdracht en ontkent dat er sprake is van plagiaat.

Op 7 september 2016 heeft de voltallige examencommissie kennisgenomen van de vastgestelde onregelmatigheid alsook van de argumenten tijdens het gesprek met de beperkte examencommissie. De examencommissie heeft unaniem beslist dat u voor deze opdracht plagiaat heeft gepleegd zoals omschreven in Artikel 84 van het Onderwijs- en Examenreglement 2015-2016. Bij het bepalen van de sanctie heeft de examencommissie rekening gehouden met de omvang van het plagiaat, de aard van het plagiaat en de ervaring van de student zoals omschreven in Artikel 86 van het Onderwijs- en Examenreglement 2015-2016.

- 1) de omvang van het plagiaat: de student heeft drie papers van de opdracht econometrie volledig geplagieerd
- 2) de aard van het plagiaat: de student heeft volledige papers overgenomen met de intentie om de docent te misleiden dat dit haar eigen werk was, zonder verwijzing naar het werk van de andere studenten.
- 3) de ervaring van de student: de student heeft een professionele bachelor in bedrijfsmanagement en heeft alle opleidingsonderdelen van het schakelprogramma doorlopen,

Rekening houdend met deze elementen, is de voltallige examencommissie unaniem van oordeel dat het plagiaat globaal gerangschikt moet worden als zeer ernstig. Bovendien tilt de voltallige examencommissie zwaar aan het feit dat de student ontkent dat er sprake is van plagiaat en dat de student de integriteit van een docent in twijfel trekt zonder daarvoor enig bewijs te hebben.

Overeenkomstig Artikel 86 van het Onderwijs- en examenreglement kan de voltallige examencommissie beslissen dat de student:

[...]

Op basis van de vastgestelde feiten heeft de voltallige examencommissie unaniem bepaald dat sanctie 6 en sanctie 7 van Artikel 86, §1 worden opgelegd, nl. dat de student ‘afgewezen wordt voor de opleiding schakelprogramma: master in de handelwetenschappen’ en dat de student ‘het recht op inschrijving voor de eerstvolgende twee academiejaren verliest’. Deze laatste sanctie geldt voor alle opleidingen aan de KU Leuven. De voltallige examencommissie heeft eveneens beslist dat de regel van behoud van het hoogste examenresultaat vervalt.

Daarnaast vermeldt de ECTS-fiche van het opleidingsonderdeel het volgende:

“2de examenkans (3EP)

De evaluatiekenmerken en/of bepaling eindresultaat van de tweede examenkans verschilt van die van de eerste examenkans.

De evaluatie in 3EP bestaat uit drie delen.

1.) Het eerste deel bevat een schriftelijk gesloten-boek examen georganiseerd over de behandelde leerstof tijdens de hoorcolleges. Dit examen is gelijkaardig aan het schriftelijk examen in IEP. Binnen de totale score voor Onderzoeksrapportering telt het schriftelijk examen mee voor 1/6 van de punten. Indien de student minstens 10/20 behaalde voor het schriftelijk gesloten-boek examen over de hoorcolleges in de vorige examenperiode binnen hetzelfde academiejaar dan wordt de score van de vorige examenperiode van het schriftelijk gesloten-boek examen overgezet naar de 2de examenkans (3EP).

2.) Het tweede deel van de evaluatie bevat een verbeterde versie van de paper ‘Beeld van een bedrijf’. Deze herwerkte versie wordt schriftelijk ingediend en beoordeeld. M.a.w., er volgt geen presentatie of mondelinge verdediging van ‘Beeld van een bedrijf’ in 3EP. Binnen de totale score voor Onderzoeksrapportering telt deze praktijktoepassing mee voor 2/6 van de punten. Aan dit deel van de evaluatie zijn een aantal specifieke afspraken verbonden. Om de paper correct in te dienen, moet er 1 (één) elektronische versie via Toledo alsook 2 (twee) papieren versies op het secretariaat worden ingediend. Het moment waarop de elektronische versie van de paper wordt geregistreerd op Toledo geldt als enig moment van indienen. De deadline voor het indienen van de paper in de derde examenperiode wordt begin juli aangekondigd op Toledo. Verdere informatie m.b.t. de evaluatie in de derde examenperiode wordt ook begin juli aangekondigd op Toledo.

3.) De evaluatiekenmerken en/of bepaling eindresultaat van de tweede examenkans voor de econometrische paper verschilt niet van die van de eerste examenkans.

Binnen de totale score voor Onderzoeksrapportering telt de econometrische paper mee voor 3/6 van de punten. De deadline voor het indienen van de paper in de derde examenperiode wordt begin juli aangekondigd op Toledo. Verdere informatie m.b.t. de evaluatie in de derde examenperiode wordt ook begin juli aangekondigd op Toledo.

Algemene opmerkingen

Om een geldige eindscore te krijgen moet de student voor elk onderdeel een deelscore behalen. Deze eindscore wordt berekend als het gewogen gemiddelde van de drie deelscores op voorwaarde dat de student voor beide papers minstens een tolereerbaar cijfer behaalt. Indien dit niet het geval is wordt de eindscore gelijkgesteld aan de laagste van drie scores. "

Op basis van deze informatie, en het feit dat we enkel over de objectiviteit van de beoordeling kunnen oordelen, stellen we vast dat de manier waarop deze beoordeling van het plagiaat gebeurde conform was met de bepalingen uit het Onderwijs- en Examenreglement 2015-2016. Op basis van bovenstaande argumenten stellen we dan ook vast dat de beslissing van de examencommissie correct is en dus gehandhaafd blijft.”

Dit is de tweede bestreden beslissing.

IV. Ontvankelijkheid

Verwerende partij betwist niet de ontvankelijkheid van het beroep.

Ambtshalve wijst de Raad op het volgende.

Artikel II.285 van de Codex Hoger Onderwijs bepaalt dat de Raad als administratief rechtscollege uitspraak doet over beroepen die worden ingesteld na uitputting van de hiervoor vermelde interne beroepsprocedure.

Of een initiële studievoortgangsbepaling zoals een examenbeslissing in die stand van de procedure nog het voorwerp kan uitmaken van een beroep bij de Raad, is afhankelijk van de omvang van de bevoegdheid van het orgaan dat instaat voor de behandeling van het intern beroep, dat de student op straffe van onontvankelijkheid van zijn beroep bij de Raad eerst dient uit te putten.

Te dezen bepaalt artikel 104 van het onderwijs- en examenreglement van de verwerende partij dat de interne beroepsinstantie een nieuwe beslissing neemt. Verwerende partij heeft haar interne beroepsprocedure aldus derwijze georganiseerd dat de beroepscommissie over volheid van bevoegdheid beschikt, zodat de beslissing van dit beroepsorgaan in de plaats treedt van de initiële studievoortgangsbepaling, die dan op haar beurt niet meer in rechte aanvechtbaar is.

Dit leidt tot de vaststelling dat het beroep onontvankelijk is ten aanzien van de eerste bestreden beslissing, en ontvankelijk ten aanzien van de tweede bestreden beslissing (verder: de bestreden beslissing).

V. De middelen

Eerste middel

In een eerste middel beroept verzoekster zich op de motiveringsplicht.

Standpunt van partijen

Verzoekster doet gelden dat een detectieprogramma als Turnitin niet sluitend kan worden genoemd, en dat bovendien uit een vergelijking met een in de tijd eerder ingediende paper niet zonder meer kan worden besloten dat de eerst ingediende paper de ‘correcte’ is (bedoeld wordt: het authentiek en niet geplagieerd werk) en dat de later ingediende paper op die eerste is gesteund. Zulks een veronderstelling gaat voor verzoekster voorbij aan het gegeven dat er overleg is geweest tussen de verschillende studenten; bovendien, zo voegt verzoekster toe, heeft zij haar paper daadwerkelijk zelf afgewerkt.

De bestreden beslissing gaat volgens verzoekster niet in op andere aangebrachte argumenten, die als ‘technisch onmogelijk’ worden beschouwd zonder dat daarbij verdere verduidelijking wordt gegeven.

Slotsom is volgens verzoekster dat de bestreden beslissing niet duidelijk maakt waarom, in de voorliggende vergelijking, precies háár paper en niet de andere – verder niet onderzochte – papers als plagiaat wordt bestempeld.

In haar *antwoordnota* repliceert verwerende partij als volgt:

“De controle op plagiaat gebeurde enerzijds door de plagiaatsoftware ‘Turnitin’. Daarna werden beide papers manueel gecontroleerd. Ten derde werd dit dossier voorgelegd aan de plagiaat-expert, prof. [V.].

Mevrouw XXX gaf eveneens aan dat de docent zou geknoeid hebben met haar paper. Dit is technisch niet mogelijk. De beperkte examencommissie heeft de paper aan mevrouw

XXX voorgelegd. Zij heeft bevestigd dat dit haar paper was. Enkel de student kan haar paper opladen in Toledo. De docent kan die downloaden, bewerken en terugplaatsen, maar NOOIT op naam van mevrouw XXX.

Bij het gesprek van mevrouw XXX met de interne beroepsinstantie werd eveneens de vraag gesteld, waarom mevrouw XXX eind mei niet indiende aangezien ze zegde dat haar eigen werk zo goed als klaar was. Het zou haar paper zijn die door de studenten van groep 23 eind mei werd ingediend. Hierop gaf mevrouw XXX geen antwoord.

Tot slot heeft de ombudsvrouw de studenten van groep 23 hierover bevraagd. Eén van de studenten die mevrouw XXX geholpen heeft met het uitwerken van haar paper is hierover formeel. Zij heeft mevrouw XXX bij wijze van voorbeeld, eerst één en daarna nog een technische paper doorgestuurd, alsook de formele paper die zij samen met haar collega's van groep 23 had ingediend eind mei 2016. In bijlage 10 vindt u het mailverkeer tussen betrokken student van groep 23 en mevrouw XXX waaruit dit blijkt.”

In haar *wederantwoordnota* doet verzoekster nog gelden dat de betrouwbaarheid van het TOLEDO systeem haar voornaamste bezorgdheid is. Zij stelt dat weliswaar wordt opgeworpen dat de docent op geen enkele wijze een invloed kan uitoefenen en enkel de student zelf daadwerkelijk tot opladen kan overgaan, maar dat dit niet wordt gestaafd door enig technisch document waaruit zulks zou kunnen blijken.

Beoordeling

Wat het materieel gegeven van de overeenstemming tussen de papers betreft, voert verzoekster aan dat een plagiaatdetectieprogramma geen sluitende controle biedt. Uit de stukken van het administratief dossier blijkt dat de formele paper die verzoekster indiende (en waarvan zij niet betwist dat het de hare is), op enkele verwaarloosbare details na letterlijk overeenstemt met de formele paper van groep 23. Hetzelfde geldt voor de technische papers.

De bewering van verzoekster dat er tussen haar en de leden van groep 23 enkel overleg was, kan in dat opzicht niet ernstig worden genoemd. Plagiat – in de ene of de andere richting – is de enige aannemelijke verklaring voor de gelijkenissen tussen de ingediende papers.

Daarnaast betwist verzoekster de chronologie van de feiten; zij stelt dat niet is bewezen of kan worden aangenomen dat de papers van groep 23 het authentieke werk uitmaken en dat verzoekster zou hebben geplagieerd.

Verzoekster betwist niet dat zij haar formele paper heeft ingediend op 12 augustus 2016 om 23u19, en haar technische papers op 12 augustus 2016 om 23u22 en 23u23. Evenmin betwist verzoekster dat de leden van groep 23 hun papers eind mei 2016 hebben ingediend.

Reeds in de interne procedure is verzoekster in gebreke gebleven enige – laat staat een geloofwaardige – uitleg te verschaffen waarom zij haar werk niet eveneens in mei heeft ingediend, nu zij beweerde dat het toen zo goed als klaar was. Ook in de huidige procedure verschaft verzoekster ter zake geen inzicht.

Hierboven heeft de Raad reeds geoordeeld dat de letterlijke overeenstemming van de papers niet het gevolg kan zijn van louter ‘overleg’. Verzoekster toont niet aan hoe of wanneer zij haar papers, die beweerdelijk eind mei reeds waren afgewerkt – en afgewerkt hadden moeten zijn opdat zij door de leden van groep 23 konden worden geplagieerd – aan een of meer leden van groep 23 heeft overgemaakt.

De beweringen van verzoekster worden met andere woorden door geen enkel begin van bewijs gestaafd. Omgekeerd daarentegen, legt verwerende partij wel stukken voor waaruit blijkt dat verzoekster door een of meer leden van groep 23 de papers van deze groep bezorgd heeft gekregen. Verzoekster zal met het administratief dossier ook kennis hebben genomen van de verklaringen van drie van de vier medestudenten die van groep 23 deel uitmaakten (stuk 10 administratief dossier). Studente [K.E.H.] legt een e-mail van 9 augustus 2016 voor, uitgaande van verzoekster, waarbij zij aan [K.E.H.] vraagt haar technische papers door te zenden, alsook een e-mail van 12 augustus 2016 waarmee [K.E.H.] de gevraagde papers aan verzoekster overmaakt. Studente [C.B.H.] verklaart dat haar groep de papers aan verzoekster heeft doorgestuurd *“naar aanleiding van een noodkreet”* en dat zij hadden verwacht dat de medestudente de papers als inspiratiebron zou gebruiken. Zij distantieert zich uitdrukkelijk van het plagiaat.

Verzoekster, die geen wederantwoordnota heeft neergelegd, spreekt de verklaringen van deze studenten niet tegen.

Op basis van deze elementen is de Raad van oordeel dat in de betreden beslissing met recht kon worden geoordeeld dat verzoekster het werk van groep 23 heeft geplagieerd.

Ten slotte is verzoekster van oordeel dat onvoldoende is geantwoord op haar argument dat wijzigingen zijn aangebracht aan de door haar ingediende papers.

In de bestreden beslissing wordt vooreerst in herinnering gebracht dat op de zitting van de beperkte examencommissie aan verzoekster is meegedeeld dat het aanbrengen van wijzigingen aan ingediende papers technisch niet mogelijk is zonder dat dit wordt geregistreerd, en dat verzoekster de onder haar naam ingediende paper heeft herkend als haar paper.

In de bestreden beslissing wordt overwogen dat bij de sanctionering rekening wordt gehouden met de beschuldigingen van verzoekster aan het adres van de docent inzake de manipulatie van de paper. Zo overweegt de bestreden beslissing: *“Bovendien tilt de voltallige examencommissie zwaar aan het feit dat de student ontkent dat er sprake is van plagiaat en dat de student de integriteit van een docent in twijfel trekt zonder daarvoor enig bewijs te hebben.”*

Ofschoon de motivering op dit punt uitvoeriger had kunnen zijn, is de Raad van oordeel dat uit deze overweging noodzakelijk en tevens voldoende duidelijk blijkt dat de interne beroepsinstantie het eerder in de schoot van de beperkte examencommissie en voltallige examencommissie ingenomen standpunt bijvalt en tot het hare maakt, en oordeelt dat een wijziging van een paper door de docent, zoals door verzoekster voorgehouden, technisch niet mogelijk is. Bovendien moet uit de erkenning van verzoekster dat het als plagiaat bevonden stuk wel degelijk datgene is wat zij heeft ingediend, worden afgeleid dat er van enige bewerking door de docent geen sprake is.

Het middel is ongegrond.

Tweede middel

In een tweede middel beroept verzoekende partij zich op het redelijkheidsbeginsel en het *patere legem*-beginsel.

Standpunt van partijen

De opdracht tot het opstellen van de paper werd volgens verzoekster laattijdig veranderd, met name begin juli. Zij stelt op aanraden van de ombud te hebben gefocust op het

afleggen van de examens om daarna in augustus de paper in te dienen. Hoewel de paper naar verzoeksters zeggen in juli 2016 reeds grotendeels was afgewerkt, werd de opdracht later nog gewijzigd, waardoor zij alsnog een gewijzigde opdracht diende uit te voeren. Verzoekster geeft aan dat zij daarvoor wel de hulp indiende van een vriendin, maar dat dit geen afdoende verklaring kan bieden voor het aanhouden van de beschuldiging van plagiaat.

Verwerende partij stelt daar in de *antwoordnota* tegenover:

“Bij de start van het academiejaar ontvangen de studenten de ECTS-fiches van de opleidingsonderdelen van hun opleiding. Betreffende ECTS-fiche (bijlage 16) vermeldt: “... 2de examenkans (3EP). De evaluatiekenmerken en/of bepaling eindresultaat van de tweede examenkans verschilt van die van de eerste examenkans. ... De deadline voor het indienen van de paper in de derde examenperiode wordt begin juli aangekondigd op Toledo. Verdere informatie m.b.t. de evaluatie in de derde examenperiode wordt ook begin juli aangekondigd op Toledo.” Hieruit kunnen we afleiden dat de student reeds bij het begin van het academiejaar werd geïnformeerd over de timing, begin juli, van de derde examenkans.

Mevrouw XXX had op 1 juli 2016 om 16u10 een mail gestuurd aan prof. [V.S.] om te laten weten dat haar opdracht op dat moment af was (bijlage 13). In die mail gaf mevrouw XXX zelf aan dat ze op Toledo gelezen had dat prof. [V.S.] zelf de groepen en de dranken voor EP3 zou verdelen. Eerder had mevrouw XXX gedacht dat ze dezelfde taak zonder tussenkomst van de docenten kon maken en indienen.

Mevrouw XXX vroeg wat ze moest doen. Ze gaf eveneens aan dat ze op 5/07/16 met vakantie vertrok en pas in augustus terugkwam.

Op zaterdag 2 juli om 10u54 antwoordde prof. [V.S.]. Er werd gesteld dat de opdracht moest worden uitgevoerd, zoals ze op Toledo was meegedeeld. Dit werd tot 2x toe beklemtoond in de mail van prof. [V.S.].

Volgens mevrouw XXX werd pas in juli hulp ingeroepen van een vriendin. Gezien de timing kon betrokken vriendin dus geen plagiaat plegen zoals mevrouw XXX beweerde, want de eerste paper van groep 23 werd reeds eind mei ingediend.”

Beoordeling

De bestreden beslissing overweegt ten aanzien van deze grief het volgende:

“Om de paper correct in te dienen, moet er 1 (één) elektronische versie via Toledo alsook 2 (twee) papieren versies op het secretariaat worden ingediend. Het moment waarop de elektronische versie van de paper wordt geregistreerd op Toledo geldt als enig moment van indienen. De deadline voor het indienen van de paper in de derde examenperiode wordt begin juli aangekondigd op Toledo. Verdere informatie m.b.t. de evaluatie in de derde examenperiode wordt ook begin juli aangekondigd op Toledo.”

De ECTS-fiche sluit niet uit dat voor de derde examenperiode *c.q.* tweede examenkans een andere opdracht wordt gegeven. Evenmin kan een dergelijke werkwijze *in casu* als onredelijk worden beschouwd.

Verzoekster betwist niet dat zij van de docent op 2 juli 2016 instructies heeft ontvangen, en dat daarbij uitdrukkelijk is verwezen naar wat op Toledo is gepubliceerd. Uit deze e-mail reeds kon verzoekster afleiden dat zij andere dranken bij haar onderzoek diende te betrekken.

Dat een student een opdracht binnen de eerste examenkans nagenoeg volledig afwerkt maar niet indient, leidt er niet toe dat hij recht heeft op behoud van diezelfde opgave in de tweede examenkans.

Op het argument dat verzoekster beroep heeft gedaan op de hulp van een vriendin, is bij de beoordeling van het eerste middel reeds geantwoord. Wat verzoekster heeft ingediend kan niet anders worden beschouwd dan als plagiaat van het werk dat groep 23 reeds in mei 2016 had ingediend, en waarvan verzoekster op 12 augustus 2016, de dag dat zij haar paper indiende, een kopie had ontvangen.

Het tweede middel is ongegrond.

Derde middel

Het derde middel is gesteund op de motiveringsplicht.

Standpunt van partijen

Er wordt volgens verzoekster geen rekening gehouden met haar opmerking dat de examenresultaten onvoldoende zijn gemotiveerd. Meer bepaald is naar oordeel van verzoekster overgegaan tot een evaluatie die leidt tot een resultaatweergave die niet te verzoenen blijkt met de vaststellingen tijdens de examenperiode – het is een grief naar verzoeksters oordeel in de bestreden geheel onbesproken blijft.

Verwerende partij doet in haar *antwoordnota* gelden:

“De uitslagen voor alle opleidingsonderdelen werden op “0” gezet en mevrouw XXX werd voor 2 academiejaren geweigerd om in te schrijven in alle opleidingen van de KU Leuven. Deze uitslag kwam overeen met sanctie 6 en 7 van artikel 85 van het onderwijs- en examenreglement 15-16 (bijlage 2). In de antwoordbrief van de interne beroepsinstantie werd duidelijk gesteld dat de resultaten van mevrouw XXX het gevolg waren van de sanctie die haar werd opgelegd ten gevolge van de vastgestelde fraude (bijlage 15) *“Op basis van de vastgestelde feiten heeft de voltallige examencommissie unaniem bepaald dat **sanctie 6 en sanctie 7** van Artikel 86 §1 worden opgelegd, nl. dat de student **“afgewezen wordt voor de opleiding schakelprogramma: master in de handelswetenschappen”** en dat de student **“het recht op inschrijving voor de eerstvolgende twee academiejaren verliest”**. Deze laatste sanctie geldt voor alle opleidingen aan de KU Leuven. De voltallige examencommissie heeft eveneens beslist dat de regel van behoud van het hoogste examenresultaat vervalst.”*

In haar *wederantwoordnota* voegt verzoekster nog toe zij kennisneemt van de door haar behaalde cijfers, maar zich vragen stelt bij de evaluatie op zich. Zij merkt op dat bij bepaalde examens nauwelijks correcties uitgevoerd werden, maar dat zij desondanks slechts een laag cijfer mocht bekomen voor het specifieke vakonderdeel. Evenzeer meent verzoekster vast te kunnen stellen dat bv. voor het vak wiskunde 1S-Y00266 er door haar gekomen werd tot de correcte eindresultaten. Eerder was gesteld dat het resultaat telde en niet de tussenbewerkingen. Tegelijkertijd bleek deze stelregel niet aangehouden bij de evaluatie van het examen. Het lijkt gepast ook deze toekenning van resultaten kort na te gaan.

Beoordeling

De bestreden beslissing zet, de examencommissie bijvallend, uiteen waarom zij de vastgestelde fraude als ‘zeer ernstig’ beschouwt en aldus komt tot de bevestiging van de door de examencommissie oplegde examentuchtbeslissing.

Wat verzoekster in haar middel uiteenzet, leidt niet tot de conclusie dat de bestreden beslissing onregelmatig is.

Wat verzoekster in de *wederantwoordnota* doet gelden moet worden beschouwd als een nieuw middel, dat om die reden onontvankelijk is.

Het middel is, in zoverre ontvankelijk, ongegrond.

Vierde middel

In een vierde middel beroept verzoekster zich op het zorgvuldigheidsbeginsel.

Standpunt van partijen.

Verzoekster stelt dat haar motivatie ernstig is aangetast doordat haar reeds vroeg werd meegedeeld dat er plagiaat zou zijn ontdekt, waardoor zij slechts moeizaam haar examenperiode kon verderzetten.

Verwerende partij werpt in de *antwoordnota* tegen dat toepassing is gemaakt van artikel 85, §2 en volgende, waaruit volgt dat de student in afwachting van een uitspraak door de examencommissie de evaluatie- en examenreeks verder mag afwerken, met inbegrip van het examen in kwestie, zij het, wat dit laatste betreft, desgevallend na inbeslagname van de betwiste stukken en de reeds aangemaakte kopij. Bovendien dient de beperkte examencommissie de betrokken student te horen, wat *in casu* ook is gebeurd. Verwerende partij stipt nog aan dat verzoekster geen gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid om een schriftelijk standpunt in te dienen bij de beperkte examencommissie.

Beoordeling

Verwerende partij heeft op een correcte wijze toepassing gemaakt van de bepalingen van het onderwijs- en examenreglement betreffende de werkwijze in geval van een vermoeden van fraude.

De Raad kan begrijpen dat een dergelijke beschuldiging niet zonder invloed is op een student en diens presteren zou kunnen beïnvloeden bij de examens die in afwachting van de examentuchtbeslissing verder kunnen worden afgelegd.

Het valt evenwel niet onmiddellijk in te zien, en verzoekster zet ook niet uiteen, hoe de instelling dan anders had moeten handelen, daarbij alle betrokken belangen in acht nemend.

De vraag kan overigens worden gesteld welk belang verzoekster heeft gelet op de haar opgelegde examentuchtbeslissing. De effectief behaalde resultaten – en de vraag of verzoekster in andere omstandigheden betere resultaten zou hebben kunnen behalen – lijkt immers enkel

relevant te zijn wanneer de Raad ertoe zou komen de bestreden beslissing te vernietigen, wat – zoals bij de beoordeling van de andere middel is gebleken en onderstaand nog zal blijken – niet het geval is.

Het middel is niet gegrond.

Vijfde middel

Een vijfde middel put verzoekster uit een schending van het redelijkheidsbeginsel en het evenredigheidsbeginsel.

Standpunt van partijen

Verzoekster stelt dat de opgelegde sanctie buitensporig zwaar is, afgezet tegen de beweerde vaststellingen. Verzoekster ziet zich immers verhinderd om zich voor de eerstvolgende twee academiejaren in te schrijven en ziet ook het hoogst behaalde examenresultaat vervallen. Aldus, zo stelt verzoekster, zijn de inspanningen die zij leverde voor niets geweest en haalt zij geen voordeel meer uit de eerder behaalde resultaten. Verzoekster ziet bovendien geen rechtstreeks verband tussen de sanctie en de gunstige resultaten die op bepaalde opleidingsonderdelen werden behaald. Voorts acht verzoekster de kans op een hernemen van de studies al te zeer gehypothekeerd en *de facto* uitgesloten, zelfs “indien de Raad van mening zou zijn dat de sanctie terecht zou zijn en/of dat er sprake zou zijn van plagiaat.” Alleszins, desgevallend ondergeschikt, is de opgelegde sanctie buitensporig.

Verwerende partij stelt in de *antwoordnota*:

“Zoals reeds vermeld in het antwoord op opwerping 3 zijn de resultaten van mevrouw XXX volledig te wijten aan de sanctie die de examencommissie heeft opgelegd en die door de interne beroepsinstantie werd bevestigd. Het gaat hier om een zware sanctie die te wijten is aan zeer zware feiten.

Zelfs indien mevrouw XXX deze zware sanctie niet had gekregen, kon zij haar opleiding evenmin verderzetten wegens gebrek aan voldoende studievoortgang. Mevrouw XXX had minder dan 30% cumulatieve studie-efficiëntie, waardoor zij in dat geval zou gevallen hebben onder artikel 32 van het onderwijs- en examenreglement 15-16. Mevrouw XXX had in de voorbije 2 academiejaren slechts 1 creditbewijs behaald, m.n. 14/20 voor het opleidingsonderdeel Statistische methoden in academiejaar 14-15.

De persoonlijke gevolgen voor het studietraject van mevrouw XXX kon[den] hier niet in rekening worden gebracht. Indien mevrouw XXX zich omwille van de weigering benadeeld voelde, bestond er nog steeds de mogelijkheid om een afwijkende toelating aan te vragen bij de directeur van de studentenadministratie. Mevrouw XXX heeft van deze mogelijkheid geen gebruik gemaakt (OER 15-16 artikel 35).”

Beoordeling

De bestreden beslissing kwalificeert de feiten in hoofde van verzoekster als ‘zeer ernstig’ en maakt vervolgens toepassing van het onderwijs- en examenreglement wat de graad van de sanctie betreft.

Dat een zware examentuchtsanctie ook kan raken aan de resultaten behaald op opleidingsonderdelen die buiten de tuchtfeiten staan, is op zich niet onregelmatig of onredelijk. Het loutere feit derhalve dat resultaten voor andere opleidingsonderdelen verloren gaan, leidt niet tot de onwettigheid van de examentuchtbeslissing. Voorts is verzoekster niet uitgesloten van verdere studies aan andere universiteiten.

Aangezien de examencommissie, daarin bijgevallen door de bestreden beslissing, rekening heeft gehouden met (i) de omvang van het plagiaat, (ii) de aard van het plagiaat, (iii) de ervaring van de student en (iv) de loze beschuldigingen aan het adres van de docent inzake manipulatie, en verzoekster de juistheid daarvan niet of niet overtuigend tegenspreekt, is de Raad van oordeel dat de oplegde examentuchtsanctie niet dermate streng is dat zij als onredelijk of onevenredig moet worden beschouwd.

Het middel is niet gegrond.

VI. Anonimisering

Met toepassing van artikel II.313, §2 van de Codex Hoger Onderwijs vraagt verzoekster dat bij de publicatie van het arrest haar identiteit niet wordt opgenomen.

Dit verzoek wordt ingewilligd.

BESLISSING

1. De Raad verwerpt het beroep.

2. Bij de publicatie van dit arrest door de Raad wordt de identiteit van verzoekster niet bekendgemaakt.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 4 november 2016, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbepalingen, I^e Kamer, samengesteld uit:

Jim Deridder,	voorzitter van de Raad
Daniël Cuypers	bijzitter
Jan Geens	bijzitter
bijgestaan door	
Freya Gheysen	secretaris

De secretaris

De voorzitter

Freya Gheysen

Jim Deridder

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.292 van 4 november 2016 in de zaak 2016/477

In zake: Charlotte DE MONDT
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Bert Van Weerd
kantoor houdend te 1000 Brussel
Havenlaan 86c b113
bij wie woonplaats wordt gekozen

tegen:

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN
woonplaats kiezend te 3000 Leuven
Oude Markt 13

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 30 september 2016, strekt tot nietigverklaring van de beslissing van de interne beroepsinstantie van 26 september 2016.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend en verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 4 november 2016.

Voorzitter van de Raad Jim Deridder heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Bert Van Weerd, die verschijnt voor verzoekende partij en Toon Boon, die verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

In de procedurekalender die op 13 oktober 2016 aan partijen is overgemaakt, is de uiterste datum voor de neerlegging van de wederantwoordnota bepaald op 27 oktober 2016. De

wederantwoordnota van verzoekster werd bij de Raad neergelegd met een e-mail van 28 oktober 2016 (18u37).

Artikel II.302, §3, tweede lid van de Codex Hoger Onderwijs bepaalt dat een buiten de gestelde termijn aan de Raad overgemaakte antwoordnota of wederantwoordnota uit de verdere procedure wordt geweerd.

De wederantwoordnota van verzoekster wordt buiten de debatten gehouden. Partijen zijn hier ter zitting op gewezen.

III. Feiten

Verzoekster was in het academiejaar 2015-2016 ingeschreven in de opleiding Master in de Rechten.

Zij neemt in haar curriculum onder meer het keuzevak ‘European Labour Law’ op. De proclamatie vindt plaats op 8 september 2016. Verzoekster is geslaagd voor alle opleidingsonderdelen, met uitzondering van ‘European Labour Law’, waarvoor zij een examencijfer van 9/20 bekam. Zij behaalde een globaal percentage van 60,54%.

Na gesprekken met beide docenten van ‘European Labour Law’ stelt verzoekster een intern beroep in, waarin zij zich voorziet tegen zowel de quoterings voor het betrokken opleidingsonderdeel als tegen de beslissing om haar het masterdiploma niet toe te kennen. Het intern beroep is als volgt gemotiveerd:

“1) Tegen punten European Labour Law

Uit de feedback van de docent op 9 september 2016 bleek dat ik volgens hem onvoldoende kon antwoorden op de gestelde vragen.

Ik had tijdens de schriftelijke voorbereiding wel alles opgeschreven, maar tijdens de ondervraging ben ik al bij de eerste examiner dichtgeklapt door de stress en de angst om te falen.

De schriftelijke voorbereiding van dit examen werd niet in aanmerking genomen en ik moest die ook niet afgeven. Tijdens de (weinig) andere mondelinge examens die ik heb afgelegd, heb ik telkens deze schriftelijke voorbereiding moeten afgeven.

Indien mijn schriftelijke voorbereiding in aanmerking was genomen, dan had de examiner kunnen nagaan dat ik het vak voldoende beheerste om zeker 10/20 te halen,

terwijl ik nu slechts een 9/20 haalde omdat ik mijn kennis door de stress niet kon verwoorden.

Ik ben van oordeel dat deze gang van zaken ingaat tegen de adviezen van de KU Leuven voor docenten, gepubliceerd op de website van de KU Leuven onder “Onderwijs, docenten - evaluatie, mondeling examens”.

Daarin wordt uitdrukkelijk vermeld: *“laat studenten hun kladblad indienen”* en *“Wat het bijhouden van notities van mondelinge examens betreft, volg je de verplichtingen die ingeschreven zijn in het Onderwijs- en Examenreglement voor het bijhouden van schriftelijke examens, nl. tot een maand na aanvang van het volgend academiejaar”*.

Ik ben dan ook van mening dat er ten onrechte geen rekening werd gehouden met mijn schriftelijke voorbereiding en de beoordeling op uitsluitend mondelinge antwoorden niet aantoonde dat ik de inhoud van het vak niet beheerste.

2) Tegen de beslissing van de examencommissie om mij als "niet geslaagd" te beoordelen

Geen motivering

Op donderdag 8/9/16 om 18.06 uur kreeg ik een e-mail met de melding dat ik mijn studievoortgangsdossier kon inkijken.

Daaruit bleek dat ik niet geslaagd was voor het vak European Labour Law, het enige vak waarvoor ik (de kleinst mogelijke) onvoldoende had, nl. 9/20.

Ik kreeg mijn diploma Master in de Rechten dus niet, maar zonder enige motivering.

Ik ben van mening dat het niet meedelen van de motivering, gelijktijdig met de (weliswaar impliciete) beslissing om mij het diploma niet toe te kennen, een schending is van de motiveringsplicht die onder meer is vastgelegd in art. 81, §4 van het Examenreglement.

De beslissing om mij het diploma Master in de Rechten niet toe te kennen, is bijgevolg gebrekkig.

Of ik nu al dan niet achteraf nog een uitleg/motivering krijg van de beslissing, is niet van belang vermits er geen zekerheid is over het tijdstip waarop de motivering is opgemaakt. Alleen de motivatie voor de weigering, meegedeeld gelijktijdig met de resultaten, beantwoordt aan de eisen van deugdelijk bestuur.

Ik moet dus besluiten dat er een beslissing genomen is zonder motivering, in strijd met art. 81, §4 van het examenreglement.

De beslissing is onredelijk

Het vak European Labour Law is een keuzevak, ter waarde van 4 studiepunten.

Voor mijn volledige masteropleiding nam ik vakken op ter waarde van 121 studiepunten. Nettoresultaat is dus dat ik voor 117 studiepunten geslaagd ben, maar dat de vier studiepunten (hetzij 3,30% van de studiepunten) ervoor zorgen dat ik mijn diploma niet krijg.

Alhoewel ik niet over de motivering, om mijn diploma niet toe te kennen, beschik moet ik er dus van uitgaan dat de examencommissie, door het enkele feit van een onvoldoende op een keuzevak, blind de nultolerantie heeft toegepast.

Dit is naar mijn oordeel een kennelijk onredelijke beslissing, die onterecht is genomen en in strijd is met hoe een normaal handelende onderwijsinstelling zou handelen.

Het aandeel van het vak in het totaal van de studiepunten (4 punten t.o.v. 121 punten) bewijst dat dit vak niet van dermate overwegend belang is, dat het als basisvak dient gecatalogeerd te worden.

Uit mijn resultaten in de masterjaren blijkt dat ik wel degelijk de nodige kennis heb verworven en bijgevolg voldoe aan de eisen, die gesteld worden aan een jurist, opgeleid

aan de KU Leuven. Het is bijgevolg onredelijk om, door één onvoldoende, te beslissen dat ik mijn diploma niet krijg.

Ook professoren en de huidige rector zijn die mening toegedaan (zie Veto 15.03.2013 en 25.11.2013).

Een normaal zorgvuldig handelende onderwijsinstelling komt in dezelfde omstandigheden niet tot deze beslissing om mij niet te laten slagen.

Ik verwijs in dit verband naar de Universiteit Hasselt (zie verder) en de Universiteit Gent. Uit mijn resultaten blijkt dat ik over een percentage (gewogen gemiddelde) van 60,54% beschik, er één onvoldoende is van 9/20 voor een vak van 4 studiepunten op een totaal van 121 studiepunten.

Voor mijn masterproef behaalde ik 13/20.

Zowel in Hasselt als in Gent zou ik dan geslaagd zijn.

In beide universiteiten is het immers niet mogelijk om een Masterdiploma te onthouden aan een student in gelijkaardige omstandigheden als waar ik me in bevind.

Het examenreglement van de Universiteit Hasselt bepaalt onder art. 4.4:

“art. 44 slagen voor een masteropleiding

1. Een student is geslaagd voor de betreffende masteropleiding indien hij een examencijfer heeft behaald voor elk opleidingsonderdeel behorend tot de masteropleiding, behoudens vrijstellingen, en aan één van de volgende voorwaarden voldoet :

- Alle examens leiden tot een creditbewijs*
- Hij behaalt enkel onvoldoendes 8 of 9 en de som van de studiepunten behorend bij deze tolereerbare onvoldoendes is maximaal 6 SP (eenjarige master) respectievelijk 12 SP (tweejarige master); bovendien haalt hij minimaal 50% als gewogen percentage (tolerantieregulering).”*

Het examenreglement van de Universiteit Gent bepaalt onder “opleiding” (artikel 71):

“Je bent eveneens geslaagd voor een opleiding, indien je ingeschreven bent voor een afstudeerjaar van een bachelor, schakel- of voorbereidingsprogramma, master na bachelor master na master of specifieke lerarenopleiding en je aan volgende voorwaarden voldoet:

- Je hebt alle nog resterende opleidingsonderdelen om te kunnen slagen voor de betreffende opleiding in je curriculum opgenomen.*
- Het tekort om te slagen voor één of twee opleidingsonderdelen bedraagt maximaal 6 gewogen punten, waarbij de studiepunten als gewichten worden gehanteerd. Het tekort wordt berekend door het tekort op het examencijfer voor het opleidingsonderdeel te vermenigvuldigen met de studiepunten die aan dat opleidingsonderdeel zijn toegekend.*
- Je hebt voor alle opleidingsonderdelen minimaal 8/20 behaald.*
- Je hebt voor de betreffende opleidingsonderdelen de meest recente examenkans benut.*
- De tolerantie geldt niet voor de bachelorproef, de masterproef en de verplichte stages.”*

Op basis van mijn resultaten zou ik dus zowel aan de UHasselt als aan UGent geslaagd zijn.

Het is derhalve onredelijk om te besluiten dat ik, door één onvoldoende op een keuzevak, niet voldoe aan de doelstellingen van de opleiding, zoals het weigeren van het diploma doet vermoeden.

De beslissing is discriminerend

Bovendien ben ik van mening dat ik als student Master in de Rechten aan de KU Leuven gediscrimineerd word ten opzichte van de studenten Master in de Rechten aan de Universiteit Hasselt.

De opleiding Master in de Rechten wordt sinds 2011 gezamenlijk georganiseerd door deze universiteiten, zoals uitdrukkelijk blijkt uit de informatie op de website van zowel de KU Leuven als de UHasselt.

Niettemin wordt een onderscheid gemaakt in de beoordeling van een student in Hasselt en een student in Leuven.

Indien deze universiteiten samenwerken voor de opleiding, moet, conform de regels van goed bestuur, ook de beoordeling voor de opleiding gelijk zijn, wat in deze manifest niet het geval is.

Dit verschil vormt derhalve een discriminatie tussen studenten van beide universiteiten, aangezien er ondanks de gelijklopende opleiding en samenwerking een manifest verschillende beoordeling mogelijk is en de studenten niet gelijk behandeld worden.

Bovendien is dit in strijd met de bepalingen van de Codex Hoger Onderwijs als volgt:

Artikel II.275 van de Codex Hoger Onderwijs (11 oktober 2013) bepaalt expliciet:

Het bestuur waarborgt ten aanzien van de studenten de beginselen die in dit hoofdstuk worden vastgelegd.

Art. II.276 bepaalt in §1:

§1. De studenten worden gelijk behandeld.

In het examenreglement van de KU Leuven wordt onder titel "O. Vooraf" uitdrukkelijk gesteld:

Dit onderwijs- en examenreglement is ondergeschikt aan de decretale bepalingen in verband met het hoger onderwijs en hun uitvoeringsbepalingen

Uit deze artikelen, samen met het feit dat de opleiding aan beide universiteiten samen georganiseerd worden, blijkt dus onmiskenbaar dat de studenten aan beide universiteiten niet gelijk behandeld worden.

Ik verzoek u derhalve de beslissing, om mijn diploma niet toe te kennen, te herroepen en alsnog, rekening houdend met bovenstaande pertinente argumenten, te beslissen dat ik geslaagd ben en mij dus onmiddellijk en onvoorwaardelijk het diploma van Master in de Rechten toe te kennen.”

Verzoekster wordt op 15 september 2016 gehoord door de interne beroepsinstantie, die zich tevens bij de betrokken docent informeert omtrent het verloop en de quotering van het examen ‘European Labour Law’. Ter zake wordt de volgende verduidelijking gegeven:

“Het mondelinge examen geeft aan elke student minstens 20 minuten voorbereiding. De studenten ontvangen schriftelijk 2 vragen van professor [H.] en 2 vragen van professor [E.]. Aan de studenten wordt tijdens het laatste college en bij de aanvang van het examen verteld dat de schriftelijke voorbereiding niet wordt afgegeven en dat we enkel afgaan op de mondelinge communicatie. Wij nemen zelf notitie van de antwoorden.

Studente Charlotte De Mondt heeft van de minimale 20 minuten voorbereiding ruim gebruik gemaakt. Ze is ongeveer na minstens één uur naar voor gekomen om het examen mondeling af te leggen. Ze was in elk geval niet bij de eersten aan de beurt, terwijl alle studenten tegelijkertijd zijn binnengekomen.

De respectieve delen van professor [H.] en [E.] staan op 10 punten en het eindcijfer wordt op basis hiervan gezamenlijk bepaald tijdens een onderling beraad.

Over de vragen van professor [H.]:

Het betrof de volgende vragen:

- 1) What is the difference between the ‘first stage’ and the ‘second stage’ consultation in European social dialogue?

Hierop antwoordde de studente dat de ‘first stage’ betrekking heeft op sociale dialoog die bipartiet verloopt en gesprekken betreft met werkgevers en vakbonden op [nationaal] vlak, terwijl de ‘second stage’ Europese dialoog betreft. Hiermee slaat ze de bal eigenlijk mis, want het gaat beiden om EU dialoog, gebaseerd op art. 154 VWEU. Hoewel het dus letterlijk in het verdrag staat, heeft zij dit foutief uitgelegd en zelfs niet gezien of aangegeven dat het in het verdrag staat.

-> onvoldoende

- 2) What has been the impact of the *UEAPME*-case (Case T-135/96) on European collective labour law?

Ze heeft de case goed gesitueerd en stelde dat deze organisatie (die ik in haar plaats situeerde als een Europese werkgeversorganisatie – wat ze zelf zou moeten doen) een annulatieberoep instelde tegen een richtlijn omdat zij niet was uitgenodigd bij de onderhandeling over het onderliggende akkoord. Zij kon het Court of First Instance evenwel niet situeren. Ze vertelde terecht dat de Commissie hierna een beslissing nam om de criteria voor representativiteit vast te leggen. De eigenlijke beslissing van het Hof kon zij niet toelichten. Ze kon evenmin het verband leggen met de vorige vraag, hoewel ik daarnaar heb gevraagd. Ze heeft in mijn bijvragen niet aangetoond dat zij begreep wat artikel 154 VWEU zegt (zie eerste vraag, die ik probeerde opnieuw eens te testen, om haar die kans toch te geven) en begreep evenmin het verband tussen de twee vragen.

-> voldoende, maar met mankementen naar de bredere begripsvorming en het overzicht in de leerstof

Cijfer professor [H.] voor het beraad: 9 op 20.

Over de vragen van professor [E.]:

Het betrof de volgende vragen:

- 1) Compare the worker concept in the Collective Redundancies directive to the worker concept in the Transfer Directive.

Terecht stelde de student dat het concept van werknemer een Europees concept is zoals aangegeven in de rechtspraak van het Hof van Justitie. Over de invulling van de Europees concept kwam geen verdere uitleg, ook niet bij verdere navraag. Het concept in de transfer richtlijn dat een nationaal concept is wordt bij een grensoverschrijdende overgang van onderneming, zo werd voorgehouden, getransformeerd van een nationaal naar een Europees concept. Ik heb hierbij uitdrukkelijk gevraagd of het weldegelijk ging over de richtlijn overgang van onderneming en niet het vrij verkeer van werknemers. Hierop werd bevestigend geantwoord. Toen ik dan een feitenvoorbeeld gaf van een overgang van een onderneming van Luik naar Maastricht, met een Belgische CEO die als zelfstandige werkt en dus naar Belgisch recht niet onder de richtlijn zou vallen, maar die desgevallend wel onder het Europees concept van werknemer zou vallen, en hoe dit dan zou werken, kreeg ik – ook na meerdere keren de vraag te hebben uitgelegd – geen enkele reactie. De student lijkt de materie niet te begrijpen. De uitleg was totaal onvoldoende.

Op dat moment begon de student een beetje te snikken.... Het was nog maar haar tweede mondelinge examen in haar rechtenstudies ...

2) Explain the concept of disability

De uitleg over het concept zelf was uiterst beperkt, doch op zich niet echt verkeerd. Bij de vraag of ziekte ook als een handicap kan worden gekwalificeerd werd zeer getwijfeld. Dan werd hierbij plots geponeerd dat handicap een grond voor indirecte discriminatie kon zijn maar ziekte niet. Bij de vraag naar uitleg over het waarom kwam er geen uitleg. Ook voor de tweede vraag was de uitleg niet voldoende doch beter dan voor de eerste vraag.

Cijfer professor [E.] voor het beraad: 8 of max 9 op 20

TOTAAL: 9 op 20.

Studente Charlotte De Mondt werd samen met haar moeder ontvangen op vrijdag 9 september voor mondelinge nabespreking van het examen met professor [H.]. De modelantwoorden werden met haar overlopen en ook aangegeven waarom zij onvoldoende scoorde op de vragen. Ze ontving maandag 12 september telefonisch feedback van professor [E.] met dezelfde informatie maar dan voor zijn vragen.”

De interne beroepsinstantie neemt vervolgens op 26 september 2016 de volgende beslissing:

“Op 12 september ontving ik uw beroep tegen zowel het examenresultaat voor het opleidingsonderdeel ‘C06B4A European Labour Law’ (9/20), als de beslissing van de examencommissie om u het diploma van Master in de rechten niet toe te kennen vanwege dit onvoldoende resultaat. Tijdens een persoonlijk gesprek op 15 september kon u uw argumenten verder toelichten.

Tijdens dit gesprek, en in uw brief, gaf u aan het betreffende examenresultaat te willen betwisten op basis van het gegeven dat bij de evaluatie van het mondeling examen voor ‘C06B4A European Labour Law’ geen rekening werd gehouden met uw schriftelijke voorbereiding. U legde uit dat deze schriftelijke voorbereiding van betere kwaliteit was dan de mondelinge antwoorden die u vervolgens kon geven, en dit als gevolg van faalangst en stress. U stelde dat het niet opvragen van de schriftelijke voorbereiding door de examinatoren ingaat tegen adviezen die de KU Leuven op haar webpagina's voor docenten vermeldt, en dat deze beslissing bijgevolg ten onrechte werd genomen.

Wat betreft uw beroep tegen de beslissing van de examencommissie gaf u aan deze te willen betwisten op basis van een aantal argumenten. In de eerste plaats stelde u dat er bij de mededeling van de betreffende beslissing geen gelijktijdige mededeling van de motivering plaatsvond. U meende dat deze gang van zaken een schending van de motiveringsplicht en van art. 81, §4 van het Onderwijs- en Examenreglement inhield. In de tweede plaats voerde u aan dat de beslissing onredelijk is aangezien u slechts één onvoldoende behaalde voor een keuzeopleidingsonderdeel van 4 studiepunten. U meende ondanks deze onvoldoende toch te hebben voldaan aan de leerdoelstellingen van de opleiding Master in de rechten.

Verder stelde u dat “een normaal zorgvuldig handelende onderwijsinstelling in dezelfde omstandigheden niet tot deze beslissing (komt)”, en u verwees hierbij naar de Onderwijs- en Examenreglementen van de Universiteit Hasselt en de Universiteit Gent en het

gegeven dat u met uw huidige resultaten in beide instellingen geslaagd zou zijn verklaard (mocht u de betreffende resultaten aan die instellingen in kwestie hebben behaald). U voegde hieraan toe dat de KU Leuven en Universiteit Hasselt gezamenlijk een opleiding in de Master in de rechten organiseren, en dat u desalniettemin volgens andere criteria werd beoordeeld dan de studenten aan de Universiteit Hasselt. Deze gang van zaken is volgens u discriminerend.

Naar aanleiding van uw vraag heb ik bijkomende motivering opgevraagd bij de betrokken faculteit. Prof. [H.] bevestigde, als docent van ‘C06B4A European Labour Law’, dat de schriftelijke voorbereiding van het betreffende mondelinge examen niet werd opgevraagd bij de studenten. Deze werkwijze werd aangekondigd tijdens het laatste college en bij aanvang van het examen. Voor het examengedeelte afgenomen door prof. [H.] werd uw antwoord op de eerste vraag als onvoldoende beoordeeld, en uw antwoord op de tweede vraag als voldoende maar met mankementen naar de bredere begripsvorming en het overzicht in de leerstof. Dit resulteerde in een deelscore van 9/20. Voor het examengedeelte afgenomen door prof. [E.] werd uw antwoord op de eerste vraag als onvoldoende beoordeeld, en uw antwoord op de tweede vraag eveneens als onvoldoende doch beter dan dat van de eerste vraag. Prof. [E.] kende u een deelscore van 8/20 toe. Samen resulteerden deze cijfers in een eindresultaat van 9/20.

Prof. [V.] bezorgde mij, als voorzitter van de examencommissie, een uitgebreide motivering van de beslissing van de examencommissie om u niet te laten slagen voor de opleiding Master in de rechten. Art. 81 van het onderwijs- en examenreglement bepaalt dat om te slagen voor een masteropleiding een student ofwel geslaagd moet zijn voor alle opleidingsonderdelen die deel uitmaken van deze opleiding, ofwel dient te voldoen aan de voorwaarden dat zij een gewogen percentage van ten minste 68% behaalt en slechts één onvoldoende van 9/20 behaalt op een opleidingsonderdeel dat niet de stage of de masterproef is. De examencommissie stelde vast dat aan deze criteria niet werd voldaan, en beraadde zich vervolgens of u ondanks één onvoldoende toch voldeed aan de leerresultaten voor het geheel van de opleiding. Hierbij werd rekening gehouden met het gegeven dat binnen de door u gekozen major Sociaalrecht een autonome plaats met een eigen vakinhoud en eigen leerdoelstellingen is voorzien voor ‘C06B4A European Labour Law’.

Het opleidingsonderdeel ‘C06B4A European Labour Law’ focust op de Europeesrechtelijke invalshoek van het arbeidsrecht, bekeken vanuit het oogpunt van de rechtsorde van de Europese Unie. Het gaat om het vrij verkeer van werknemers, detachering in EU verband, inspraak van werknemers (Europese ondernemingsraden, collectief ontslag, informatie en raadpleging), overgang van onderneming, sociale grondrechten, discriminatie, werkgelegenheidsbeleid. Europese Unierechtelijke bronnen worden dus systematisch uitgediept. Dit gebeurt in hoofdzaak in interactie met de doelstellingen en beleidsdomeinen van de Europese Unie, verwijzend naar de Europese verdragen en afgeleide Europese rechtsbronnen. In ‘C06B4A European Labour Law’ is tevens een rechtsvergelijkende invalshoek aanwezig en ook nodig. Die comparatieve invalshoek staat in functie van het duiden van het spanningsveld tussen het arbeidsrecht in de EU en het arbeidsrecht in de lidstaten, waarbij uiteraard op de verschillen tussen lidstaten en hun arbeidsrechtssystemen wordt gewezen alsook op de dynamiek die Europese en nationale arbeidsrechtelijke systemen en discussies op elkaar hebben, zowel in technisch als in sociaal-politiek opzicht. Deze inhoud en de

daarmee gepaard gaande leerdoelstellingen zijn niet terug te vinden in de andere vakken.

Aangezien de doelstellingen van het programma studenten de mogelijkheid bieden om zelf te bepalen in welk domein zij zich wensen te verdiepen in het geheel van hun brede juridische vorming, kunnen de studenten op deze wijze zelf vorm geven aan de leerresultaten van hun opleiding. Uitgaande van deze elementen oordeelde de examencommissie dat u niet had voldaan aan de leerdoelstellingen van de opleiding, en bijgevolg niet geslaagd kon worden verklaard.

Op basis van de informatie die ik ontving van prof. [H.] kan ik vaststellen dat het examenresultaat voor 'C06B4A European Labour Law' meer dan voldoende kan worden gemotiveerd. Wat betreft uw stelling dat uw schriftelijke voorbereiding ten onrechte niet werd opgevraagd door de examinatoren dien ik op te merken dat dit geenszins een noodzakelijke, laat staan verplichte, praktijk is bij het afnemen van mondelinge examens. De adviezen op de website van de KU Leuven waar u naar verwijst hebben hoegenaamd geen bindend karakter, en geven docenten louter een aantal best practices mee met het oog op het motiveren van examenresultaten. Het examenresultaat voor 'C06B4A European Labour Law' is correct tot stand gekomen en dient dan ook niet te worden gewijzigd.

Op basis van de informatie die ik ontving van prof. [V.] is duidelijk dat de beslissing van de examencommissie eveneens voldoende kan worden gemotiveerd. Zij kan op overtuigende wijze aangeven dat u door niet te slagen voor 'C0684A European Labour Law' niet hebt voldaan aan de (deels door uzelf vormgegeven) leerdoelstellingen van de opleiding, en dat het bijgevolg geenszins onredelijk is om de beslissing te nemen u niet te laten slagen vanwege deze onvoldoende.

Wat betreft uw stelling dat er een schending van de motiveringsplicht en van art. 81, §4 van het Onderwijs- en Examenreglement heeft plaatsgevonden, merk ik op dat in de betreffende paragraaf in het Onderwijs- en Examenreglement expliciet is aangegeven dat, in alle gevallen waarin voor een student met één onvoldoende voor een opleiding wordt beslist tot niet-slagen, de examencommissie in het beraadslagingsverslag dient te motiveren waarom een student niet voldoet aan de vooropgestelde leerresultaten voor het geheel van de opleiding. Deze bepaling impliceert niet dat dergelijke motivering gelijktijdig met de beslissing dient te worden gecommuniceerd via het studievoortgangsdossier. Als student hebt u echter uiteraard steeds de mogelijkheid om het betreffende beraadslagingsverslag op te vragen bij de faculteit.

Uw verwijzing naar de slaagcriteria die worden gehanteerd aan andere universiteiten beoordeel ik als irrelevant in het kader van dit beroep. Elke onderwijsinstelling heeft de vrijheid om haar eigen criteria te hanteren, en als student aan de KU Leuven dient u vanzelfsprekend te voldoen aan de slaagcriteria omschreven in het Onderwijs- en Examenreglement van de KU Leuven. De opleiding Master in rechten waarvoor u bent ingeschreven wordt bovendien enkel door de KU Leuven georganiseerd en is niet identiek aan de opleiding die gezamenlijk door de KU Leuven en de Universiteit Hasselt worden georganiseerd. Het betreft hier dus twee verschillende opleidingen waarin uiteraard verschillende beoordelingscriteria kunnen worden gehanteerd.

Op basis van al deze elementen moet ik concluderen dat de beslissing van de examencommissie correct werd genomen. Deze blijft dan ook onveranderd- Hiermee is de interne beroepsprocedure aan de KU Leuven afgesloten.”

Dit is de thans bestreden beslissing.

IV. Ontvankelijkheid

Verwerende partij betwist niet de ontvankelijkheid van het beroep.

De Raad ziet evenmin redenen om zulks ambtshalve te doen.

Het beroep is ontvankelijk.

V. De middelen

Eerste middel

Verzoekster steunt zich in een eerste middel op artikel II.284 van de Codex Hoger Onderwijs, het redelijkheidsbeginsel en de materiële motiveringsplicht.

Standpunt van partijen

In dit eerste middel richt verzoekster zich tegen het examencijfer van 9/20 voor het betrokken opleidingsonderdeel.

Zij stelt dat een studievoortgangsbepaling afdoende gemotiveerd moet zijn, zodat een student kan begrijpen waarom hij al dan niet was geslaagd voor een bepaald opleidingsonderdeel, en dat te dezen uit geen enkel stuk blijkt waarom verzoekster op het mondeling examen voor het opleidingsonderdeel ‘European Labour Law’ slechts een 9/20 kreeg. In het intern beroep had verzoekster reeds gewezen op het gemis aan motivering in de beslissing van de examencommissie.

Verder stipt verzoekster aan dat uit de bestreden beslissing blijkt dat de schriftelijke voorbereiding bij het mondelinge examen niet werd opgevraagd, en dat in die beslissing slechts

een beperkte motivering voor het examencijfer wordt gegeven. Uit die zeer algemene toelichting kan verzoekster niet concreet afleiden waarom zij een onvoldoende behaalde. Zij verwijst naar 's Raads rechtspraak, waaruit volgens verzoekster volgt dat indien een zuiver mondeling examen wordt georganiseerd, de docent bij gebrek aan stukken de nodige en precieze aantekeningen voor elke student afzonderlijk tijdens het examen dient te maken over de gestelde examenvragen, en dat bovendien de door de student gegeven antwoorden dienen te worden genoteerd teneinde de toegekende score te kunnen motiveren.

Verzoekster besluit dat in de bestreden beslissing niet concreet wordt aangegeven waarom haar slechts de score van 9/20 voor het opleidingsonderdeel kon worden toegekend, en dat evenmin wordt weergegeven welke vragen er werden gesteld en welke antwoorden er door verzoekster werden gegeven, zodat geheel niet kan worden nagegaan of de toegekende beoordeling redelijk is. Een en ander moet naar verzoeksters oordeel leiden tot een geschonden achten van de motiveringsplicht.

Verwerende partij repliceert in haar *antwoordnota* als volgt:

“Als eerste middel wordt een schending aangevoerd van artikel II.284 van de Codex Hoger Onderwijs, van het materiële motiveringsbeginsel en redelijkheidsbeginsel als algemene beginselen van behoorlijk bestuur, en wegens ontstentenis van de rechtens vereiste feitelijke en juridische grondslag. Hierbij stelt de raadsman van de student dat in de beslissing van de interne beroepsinstantie niet concreet werd aangegeven waarom de student het resultaat van 9/20 behaalde voor het opleidingsonderdeel ‘C06B4A European Labour Law’, dat de beslissing niet weergeeft welke vragen er werden gesteld en welke antwoorden er werden gegeven door de student, en dat bijgevolg niet kan worden nagegaan of de beoordeling redelijk is. Op basis hiervan wordt geconcludeerd dat de beslissing onvoldoende was gemotiveerd.

Zoals aangegeven in bovenstaande beschrijving van het verloop van het intern beroep heeft de student in het kader van de interne beroepsprocedure één argument aangedragen op basis waarvan zij beroep wenste aan te tekenen tegen het examenresultaat voor het opleidingsonderdeel ‘C06B4A European Labour Law’. Dit argument had betrekking op de evaluatievorm, en meer concreet de kwestie of de examinatoren al dan niet verplicht waren de schriftelijke voorbereiding van de student op te vragen en te gebruiken bij de beoordeling van het mondelinge examen. Op dit argument werd ontegensprekelijk ingegaan in de interne beroepsbeslissing.

Op geen enkel moment tijdens de interne beroepsprocedure, noch in het interne verzoekschrift noch tijdens het gesprek dat de student op 15 september had met de vicerector Studentenbeleid, heeft de student aangegeven de beoordeling van de mondeling gegeven examenantwoorden tijdens het examen voor ‘C06B4A European Labour Law’ te willen betwisten. Integendeel, de student erkende tijdens het gesprek op

15 september dat de mondelinge ondervraging niet goed was verlopen. Op de vraag of zij, naast het bovenvermelde formele argument m.b.t. de schriftelijke voorbereiding, nog andere argumenten had op basis waarvan zij de toekenning van het resultaat 9/20 wenste te betwisten, antwoordde de student ontkennend.

Het argument van de student is bijgevolg onontvankelijk als nieuw argument.

Louter subsidiair, dient nog te worden opgemerkt dat, hoewel prof. [H.], als coördinator van het opleidingsonderdeel, wel degelijk aan de beroepsinstantie een motivering van de beoordeling van elk van de vier examenantwoorden bezorgde (zie bijlage 2 – motivering examenresultaat) deze motivering niet integraal werd overgenomen in de interne beroepsbeslissing aangezien de student daar geen grief tegen had opgeworpen. M.b.t. het beroep tegen het examenresultaat werd louter ingegaan op het enige door de student aangedragen argument, en werd ook vermeld welke beoordeling werd toegekend aan elk examenantwoord en aan de examendelen per examinerator. De motivering van deze beoordelingen – die volgens de raadsman van de student ten onrechte ontbreekt in de interne beroepsbeslissing – werd daarentegen wel reeds rechtstreeks door de betreffende examineratoren bezorgd aan de student. Dit gebeurde enerzijds tijdens een mondelinge nabespreking van het examen tussen de student en prof. [H.] op vrijdag 9 september – waarin de modelantwoorden werden overlopen en werd aangegeven waarom de student onvoldoende scoorde voor haar antwoorden – en anderzijds tijdens een telefonisch feedbackgesprek met prof. [E.] op maandag 12 september.

De motivering voor de beoordeling van de door de student aangebrachte examenantwoorden werd dus rechtstreeks door de beslissingnemende instantie gecommuniceerd aan de student. Er was voor de interne beroepsinstantie geen enkele reden om de student voor een tweede maal feedback te bezorgen over haar examenantwoorden tijdens het mondelinge examen. Zij is daarentegen wel degelijk ingegaan op het enige argument dat de student wel degelijk aanvoerde m.b.t. haar betwisting van het examenresultaat.

De in het eerste middel aangehaalde beginselen werden dus geenszins geschonden in de beslissing van de interne beroepsinstantie.”

Beoordeling

Voor zover verzoekster het examencijfer voor het opleidingsonderdeel ‘European Labour Law’ bekritiseert, moet samen met verwerende partij worden vastgesteld dat verzoekster in haar intern beroep enkel als grief heeft opgeworpen dat – naar haar oordeel: ten onrechte – bij het mondeling examen geen rekening is gehouden met haar schriftelijke voorbereiding. Uit de bestreden beslissing – die ter zake door verzoekster niet wordt tegengesproken – blijkt niet dat verzoekster ter gelegenheid van haar mondelinge toelichting tegenover de interne beroepsinstantie, dit middel een ruimere draagwijdte heeft gegeven *c.q.* tegen de examenbeslissing als dusdanig nog bijkomende middelen heeft opgeworpen.

In die omstandigheden is het middel in de huidige stand van de procedure nieuw en derhalve onontvankelijk in de mate dat het thans een ruimere strekking heeft en ook de materiële en motivering van het examencijfer bij het geschil betreft.

Ten aanzien van de betwisting inzake de schriftelijke voorbereiding, kan het standpunt van de bestreden beslissing worden bijgevalen.

Een mondeling examen, zelfs met schriftelijke voorbereiding, blijft in essentie mondeling. Behoudens andersluidend voorschrift in de interne regelgeving (waarop de Raad onderstaand nog terugkomt), handelt een docent derhalve niet onregelmatig wanneer hij een dergelijk examen enkel quoteert op wat de student mondeling voorbrengt. De docent is niet verplicht om acht te slaan op de schriftelijke voorbereiding, en deze maakt van het examen ook geen deel uit.

Verzoekende partij spreekt de bestreden beslissing niet tegen waar deze overweegt dat zowel bij het laatste college als bij aanvang van het examen is meegedeeld dat de schriftelijke voorbereiding niet zou worden opgevraagd, wat uiteraard betekent dat zij evenmin bij de beoordeling kan of zal worden betrokken.

Dat door de docent(en) wel degelijk in strijd met een bindend voorschrift zou zijn gehandeld, werd door verzoekster dan weer wél opgeworpen in het intern beroep, maar niet meer in het beroep voor de Raad.

Inzake de in het intern beroep aangehaalde verwijzing naar wat op de website van verwerende partij is vermeld als advies aan docenten, lijkt verzoekster dan ook genoeg te hebben genomen met het antwoord in de bestreden beslissing, luidend: *“De adviezen op de website van de KU Leuven waar u naar verwijst hebben hoegenaamd geen bindend karakter, en geven docenten louter een aantal best practices mee met het oog op het motiveren van examenresultaten.”*

Het middel is, in zoverre ontvankelijk, ongegrond.

Tweede middel

In een tweede middel beroept verzoekster zich op een schending van de artikelen II.229 en II.284 van de Codex Hoger Onderwijs, van het *patere legem*-beginsel en van het redelijkheidsbeginsel, en op een gemis aan rechtens vereiste feitelijke en juridische grondslag.

Standpunt van partijen

De bestreden beslissing motiveert volgens verzoekster niet afdoende waarom de op een keuzevak behaalde score van 9/20 ertoe leidt dat zij de globale opleidingsdoelstellingen niet zou hebben behaald, terwijl een dergelijk tekort het slagen niet in de weg hoeft te staan.

Het is voor verzoekster ook onredelijk om haar het masterdiploma te onthouden, daar zij meent de vereiste competenties hebben verworven. Er wordt aan herinnerd dat verzoekster slechts één onvoldoende op een opleidingsonderdeel heeft gehaald en dan nog met het kleinste verschil – met name 9/20 – en dat het een keuzevak betrof, dat verzoekster voor de overige opleidingsonderdelen wél goede punten heeft behaald, met inbegrip van de Masterproef, en dat verzoekster een studie-efficiëntie heeft van 84% en een globaal percentage van 60,54%.

Voorst betoogt verzoekster dat de opleiding ‘Master in de Rechten’ hoe dan ook een algemene juridische opleiding is, zodat niet kan worden ingezien waarom een minimaal tekort voor één keuzevak – dat 4 studiepunten vertegenwoordigt op een totaal van 121 – ertoe zou kunnen leiden dat zij *in globo* niet de vereiste competenties zou hebben verworven. Verzoekster verwijst naar de eigen richtlijnen van de onderwijsinstelling waaruit volgt dat een keuzevak slechts een verdiepend karakter heeft ten aanzien van een bepaalde vakinhoud (cf. artikel 1 van de 'bewakingsnormen rechten'), zodat het niet als essentieel in een opleiding kan worden aangemerkt, en een minimaal tekort evenmin het behalen van de globale opleidingsdoelen in de weg kan staan.

In haar *antwoordnota* repliceert verwerende partij:

“Als tweede middel wordt een schending aangevoerd van artikelen II.229 en II.284 van de Codex Hoger Onderwijs, van het materiële motiveringsbeginsel, het *patere legem*-beginsel en redelijkheidsbeginsel als algemene beginselen van behoorlijk bestuur, en wegens ontstentenis van de rechtens vereiste feitelijke en juridische grondslag. Hierbij

stelt de raadsman van de student dat in de beslissing van de interne beroepsinstantie niet afdoende wordt gemotiveerd waarom het resultaat van 9/20 voor een keuzeopleidingsonderdeel ertoe zou leiden dat de student niet heeft voldaan aan de globale doelstellingen van de opleiding. Hier wordt aan toegevoegd dat de student wel aan alle leerdoelstellingen heeft voldaan, dat het slechts één onvoldoende betreft van 9/20 voor een keuzeopleidingsonderdeel van vier studiepunten, dat de student wel slaagde voor de andere opleidingsonderdelen, en dat zij een percentage van 60,54 % en een studie-efficiëntie van 84 % behaalde. Verder verwijst de raadsman van de student naar de “Bewakingsnormen rechten” (bijlage 5 bij het verzoekschrift) waarin de bijzondere keuzevakken in de masteropleiding worden omschreven als een “verdiepend karakter” hebbend “met leerstof die belangrijk is voor het betrokken vakgebied, maar minder essentieel voor de basisjuristen”. Op basis van deze elementen stelt de raadsman van de student dat de beslissing van de interne beroepsinstantie – m.b.t. het interne beroep van de student tegen de beslissing van de examencommissie om de student vanwege het resultaat van 9/20 voor ‘C06B4A European Labour Law’ niet te laten slagen voor de opleiding Master in de rechten – onredelijk is.

In de beslissing van de interne beroepsinstantie wordt wel degelijk aangegeven waarom de student niet heeft voldaan aan de leerdoelstellingen van de opleiding. Prof. [V.], als voorzitter van de examencommissie, bezorgde de interne beroepsinstantie een uitgebreide motivering waarin werd ingegaan op kwalitatieve elementen die de examencommissie in rekening bracht bij de totstandkoming van haar beslissing. Hierin werd verduidelijkt dat ‘C06B4A European Labour Law’ een unieke inhoud heeft en een unieke plaats inneemt binnen de juridische opleidingsonderdelen van de opleiding Master in de rechten, en dat geen enkel ander vak in het curriculum dezelfde competenties afdekt. Daarnaast benadrukte de examencommissie dat de doelstellingen van de opleiding studenten de mogelijkheid bieden om zelf te bepalen in welk domein zij zich wensen te verdiepen in het geheel van hun brede juridische vorming, en dat zij op deze wijze zelf vorm kunnen geven aan de leerdoelstellingen van hun opleiding. De student heeft dat *in casu* ook gedaan, door Sociaalrecht als major te kiezen voor haar masteropleiding (zie bijlage 5 – overzicht individueel studieprogramma student). De examencommissie stelde daarom vast dat de student door een onvoldoende resultaat te behalen voor ‘C06B4A European Labour Law’ niet had voldaan aan de leerdoelstellingen van de opleiding. Op basis van deze informatie oordeelde de interne beroepsinstantie dat de beslissing van de examencommissie voldoende kon worden gemotiveerd, en geenszins onredelijk kon worden genoemd.

Binnen de afstudeerrichting Rechten van de opleiding Master in de Rechten dienen studenten minstens 15 studiepunten op te nemen uit de groep Keuzevakken. (Zie bijlage 3 - programma Master in de rechten.) De student selecteerde uit deze groep vier opleidingsonderdelen, waaronder ‘C06B4A European Labour Law’. Opnieuw kiest de student dus voor een sociaalrechtelijk vak, bovenop de major Sociaalrecht die zij reeds gekozen had. Door zelf uitdrukkelijk te kiezen voor dit opleidingsonderdeel gaf de student duidelijk een essentiële plaats aan Europees arbeidsrecht in de specificering van de leerdoelstellingen van haar opleiding. De keuze voor ‘C06B4A European Labour Law’ impliceert dat op die manier de volgende leerdoelstelling verder geconcretiseerd wordt:

De student bezit zowel gespecialiseerde (ten aanzien van basiskennis, verbredende en verdiepende) kennis en inzicht in een aantal samenhangende

basisrechtsdomeinen (in onze instelling gedefinieerd als privaatrecht, publiekrecht, strafrecht, sociaalrecht, economisch recht, fiscaal recht, internationaal- en Europees recht) alsook diepgaande kennis in transversale rechtsdomeinen die uitdrukking geven aan de samenhang en/of wisselwerking tussen de verschillende basisrechtsgebieden dan wel aan vernieuwing en dynamiek in het recht. (Zie bijlage 4 – doelstellingen Master in de rechten.)

Het is hierbij zo dat meerdere opleidingsonderdelen kunnen bijdragen tot eenzelfde opleidingsdoelstelling, maar niet noodzakelijk in dezelfde mate. Dit impliceert dan ook dat het eerder met succes gevolgd hebben van één of meerdere andere opleidingsonderdelen die met deze leerdoelstelling in verband worden gebracht geen voldoende garantie biedt dat voldaan is aan de leerdoelstelling in kwestie. Door de opname van ‘C06B4A European Labour Law’ in het programma van de student heeft zij duidelijk een essentiële plaats gegeven aan het verwerven van enerzijds gespecialiseerde kennis en inzicht in de basisrechtsdomeinen sociaalrecht en internationaal- en Europees recht, en anderzijds diepgaande kennis in het transversale rechtsdomein Europees arbeidsrecht dat uitdrukking geeft aan de samenhang en wisselwerking tussen deze twee basisrechtsdomeinen. De student mag dan wel met het kleinste verschil niet geslaagd zijn, de vaststelling blijft dat dit voor een sociaalrechtelijk onderdeel is, en dat de student zelf expliciet gekozen heeft om de globale masterdoelstellingen daarmee te concretiseren. De interne beroepsinstantie tilde dan ook zwaar aan dit feit dat de onvoldoende zich situeert in dat domein waar de student zelf de klemtoon op legde. De Europese en rechtsvergelijkende component en de daarmee verbonden sociaalrechtelijke concretisering van de globale opleidingsdoelen wordt bovendien niet afgedekt door de overige sociaalrechtelijke vakken die de student opnam, zodat de student uiteindelijk niet geslaagd werd verklaard voor haar master.

Door een onvoldoende resultaat te hebben behaald voor ‘C06B4A European Labour Law’, en rekening houdend met het door de student behaalde eindpercentage van 60,45 %, kan in geen geval worden gesteld dat de resultaten van de student dermate goed waren dat het als onredelijk kan worden beschouwd om te stellen dat de student niet aan de vermelde leerdoelstelling heeft voldaan en dat een uitzondering op het kwantitatieve slaagcriterium (68% in geval van een 9/20) bijgevolg niet aan de orde is.”

Beoordeling

Artikel II.284 van de Codex Hoger Onderwijs schrijft in een eerste lid voor dat de interne beroepsprocedure leidt tot hetzij de gemotiveerde afwijzing van het beroep op grond van de onontvankelijkheid ervan, hetzij een beslissing die de oorspronkelijke beslissing op gemotiveerde wijze bevestigt, of herziet.

Het komt de Raad voor dat de bestreden beslissing daaraan beantwoordt, en verzoekster beweert in het middel niet het tegendeel. In dat opzicht kan het middel, steunend op een schending van artikel II.284 van de Codex Hoger Onderwijs, derhalve niet overtuigen.

Voor zover hier relevant, luidt artikel 81 van het onderwijs- en examenreglement van verwerende partij als volgt:

“Artikel 81. Criteria voor het slagen voor een opleiding

§1. (...)

- §2. Een student slaagt voor een masteropleiding of de specifieke lerarenopleiding als hij
- a) ofwel voor alle opleidingsonderdelen van de opleiding binnen het diplomacontract of het diploma-examencontract is vrijgesteld of geslaagd (ten minste 10/20 of beoordeling “geslaagd”);
  - b) ofwel voldoet aan de beide volgende voorwaarden:
    - hij behaalt voor de opleiding als geheel ten minste 68% als gewogen percentage;
    - hij behaalt slechts één onvoldoende van 9/20 op een opleidingsonderdeel dat niet de stage of de masterproef is.

§3. (...)

§4. In alle gevallen waarin voor een student met één onvoldoende voor een opleiding wordt beslist tot niet-slagen, motiveert de examencommissie in het beraadslagingsverslag waarom de student niet voldoet aan de vooropgestelde leerresultaten voor het geheel van de opleiding.

§5. In bijzondere individuele omstandigheden of bij overmacht (cf. ook art. 71), kan de examencommissie een student waarvan zij oordeelt dat hij de vooropgestelde leerresultaten voor het geheel van de opleiding heeft behaald, toch geslaagd verklaren, ook al voldoet hij niet aan de in §1 of §2 vooropgestelde voorwaarden.”

Verzoekster bevindt zich niet in de voorwaarden van artikel 81, §2, *a)* en *b)* en kan derhalve geen recht laten gelden om geslaagd te worden verklaard. Daar verzoekster evenwel slechts één credit niet behaalde, volgt uit de samenlezing van de §§ 4 en 5 dat de examencommissie haar beslissing in elk geval concreet moet motiveren, met name hetzij door aan te geven waarom de student spijts slechts het ene tekort niet voldoet aan de vooropgestelde leerresultaten voor het geheel van de opleiding (§4), hetzij door te wijzen op bijzondere individuele omstandigheden of overmacht en te overwegen dat de voormelde leerresultaten wél zijn bereikt (§5).

Of de examencommissie in haar initiële beslissing om verzoekster niet te laten slagen, heeft gehandeld overeenkomstig artikel 81, §4, kan niet worden vastgesteld. Vast staat dat de opgelegde motivering bij de proclamatie niet aan verzoekster werd meegedeeld samen, en ofschoon de bestreden beslissing suggereert dat de motivering wel bestaat of minstens zal worden opgesteld – verzoekster beschikt volgens de bestreden beslissing over de mogelijkheid

om het beraadslagingsverslag op de te vragen bij de faculteit – bevindt die motivering zich evenmin in het administratief dossier dat door verwerende partij werd neergelegd.

Het ontbreken van de in hoofde van de examencommissie voorgeschreven motivering raakt evenwel niet *ipso facto* aan de regelmatigheid van de bestreden beslissing. Artikel 104 van het onderwijs- en examenreglement van de verwerende partij bepaalt immers dat interne beroepsinstantie een nieuwe beslissing neemt, wat betekent dat de verwerende partij haar interne beroepsprocedure derwijze heeft georganiseerd dat de interne beroepsinstantie over volheid van bevoegdheid beschikt. Wanneer zij een beslissing neemt, dan doet zij dat bijgevolg door zich in de plaats te stellen van de steller van de initiële studievoortgangsbeslissing. De motiveringsplicht rust dan op de interne beroepsinstantie.

De bestreden beslissing motiveert uitvoerig waarom in de gegeven omstandigheden is besloten om verzoekster niet geslaagd te verklaren. De Raad herinnert aan de overwegingen van de interne beroepsinstantie:

“Prof. [V.] bezorgde mij, als voorzitter van de examencommissie, een uitgebreide motivering van de beslissing van de examencommissie om u niet te laten slagen voor de opleiding Master in de rechten. Art. 81 van het onderwijs- en examenreglement bepaalt dat om te slagen voor een masteropleiding een student ofwel geslaagd moet zijn voor alle opleidingsonderdelen die deel uitmaken van deze opleiding, ofwel dient te voldoen aan de voorwaarden dat zij een gewogen percentage van ten minste 68% behaalt en slechts één onvoldoende van 9/20 behaalt op een opleidingsonderdeel dat niet de stage of de masterproef is. De examencommissie stelde vast dat aan deze criteria niet werd voldaan, en beraadde zich vervolgens of u ondanks één onvoldoende toch voldeed aan de leerresultaten voor het geheel van de opleiding. Hierbij werd rekening gehouden met het gegeven dat binnen de door u gekozen major Sociaalrecht een autonome plaats met een eigen vakinhoud en eigen leerdoelstellingen is voorzien voor ‘C06B4A European Labour Law’.

Het opleidingsonderdeel ‘C06B4A European Labour Law’ focust op de Europeesrechtelijke invalshoek van het arbeidsrecht, bekeken vanuit het oogpunt van de rechtsorde van de Europese Unie. Het gaat om het vrij verkeer van werknemers, detachering in EU verband, inspraak van werknemers (Europese ondernemingsraden, collectief ontslag, informatie en raadpleging), overgang van onderneming, sociale grondrechten, discriminatie, werkgelegenheidsbeleid. Europese Unierechtelijke bronnen worden dus systematisch uitgediept. Dit gebeurt in hoofdzaak in interactie met de doelstellingen en beleidsdomeinen van de Europese Unie, verwijzend naar de Europese verdragen en afgeleide Europese rechtsbronnen. In ‘C06B4A European Labour Law’ is tevens een rechtsvergelijkende invalshoek aanwezig en ook nodig. Die comparatieve invalshoek staat in functie van het duiden van het spanningsveld tussen het arbeidsrecht in de EU en het arbeidsrecht in de lidstaten, waarbij uiteraard op de verschillen tussen lidstaten en hun arbeidsrechtssystemen wordt gewezen alsook op de

dynamiek die Europese en nationale arbeidsrechtelijke systemen en discussies op elkaar hebben, zowel in technisch als in sociaal-politiek opzicht. Deze inhoud en de daarmee gepaard gaande leerdoelstellingen zijn niet terug te vinden in de andere vakken.

Aangezien de doelstellingen van het programma studenten de mogelijkheid bieden om zelf te bepalen in welk domein zij zich wensen te verdiepen in het geheel van hun brede juridische vorming, kunnen de studenten op deze wijze zelf vormgeven aan de leerresultaten van hun opleiding. Uitgaande van deze elementen oordeelde de examencommissie dat u niet had voldaan aan de leerdoelstellingen van de opleiding, en bijgevolg niet geslaagd kon worden verklaard.”

Dat de bestreden beslissing niet zou zijn gemotiveerd, kan derhalve niet worden aangenomen. Integendeel zet de interne beroepsinstantie uitvoerig uiteen waarom verzoekster, door het niet behalen van een credit voor het opleidingsonderdeel ‘European Labour Law’ ook de leerdoelstellingen van de opleiding niet heeft gehaald.

In tegenstelling tot wat verzoekster stelt, gaat de bestreden beslissing daarbij ook verder dan een verwijzing naar de specifieke leerdoelstellingen van het opleidingsonderdeel ‘European Labour Law’. Dat verzoekster bovendien niet voldoet aan de globale opleidingsdoelstellingen wordt met name vooreerst gemotiveerd door de overweging dat het opleidingsonderdeel een specifieke rechtsvergelijkende invalshoek bevat die in geen ander door verzoekster opgenomen opleidingsonderdeel terug te vinden is. De juistheid van die stelling wordt door verzoekster niet betwist. Daarnaast zet de bestreden beslissing uiteen dat de mogelijkheid die de studenten wordt geboden om zelf te bepalen in welk domein zij zich wensen te verdiepen, tot gevolg heeft dat de studenten ook zelf vormgeven aan het geheel van de leerresultaten van de opleiding. Deze laatste overweging geeft ook aan waarom de interne beroepsinstantie van oordeel is dat één tekort binnen wat verzoekster een “algemene juridische opleiding” noemt, het behalen van de mastertitel in de weg kan staan.

De loutere stelling van verzoekster dat zij wél de vereiste competenties heeft verworven, volstaat niet om de Raad te overtuigen van de onjuistheid of onredelijkheid van de overwegingen van de instelling. De Raad wijst er daarbij ook op dat verzoekster met 60,54% behoorlijk ver verwijderd is van het globaal gemiddelde dat zij overeenkomstig artikel 81, §2 van het onderwijs- en examenreglement diende te behalen (68) om met één 9/20 geslaagd te worden verklaard.

Het door verzoekster geciteerde arrest nr. 2.863 van 22 maart 2016 van de Raad is te dezen niet relevant, aangezien de verzoekende partij in dat dossier overtuigend aantoonde dat de competenties verbonden aan een opleidingsonderdeel waarvoor zij niet geslaagd was, wel degelijk via credits op andere opleidingsonderdelen alsnog als verworven konden worden beschouwd. *In casu* stelt de Raad vast dat verzoekster niet uiteenzet hoe en waar zij de door de bestreden beslissing als ‘uniek’ aangemerkte leerdoelen binnen het opleidingsonderdeel ‘*European Labour Law*’ elders zou hebben verworven.

Slotsom: verzoekster moge de bestreden beslissing als streng ervaren, ze is niet onredelijk noch is aangetoond dat ze op feitelijk en rechtens onjuiste motieven berust.

Het tweede middel is ongegrond.

BESLISSING

De Raad verwerpt het beroep.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 4 november 2016, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbepalingen, I^e Kamer, samengesteld uit:

Jim Deridder,	voorzitter van de Raad
---------------	------------------------

Daniël Cuypers	bijzitter
----------------	-----------

Jan Geens	bijzitter
-----------	-----------

bijgestaan door

Freya Gheysen	secretaris
---------------	------------

De secretaris

De voorzitter

Freya Gheysen

Jim Deridder

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.295 van 4 november 2016 in de zaak 2016/483

In zake: XXX
                woonplaats kiezend te 3600 Genk
                Leopold III-laan 4

tegen:

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN
woonplaats kiezend te 3000 Leuven
Oude Markt 13

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 3 oktober 2016, strekt tot nietigverklaring van de studievoortgangsbepaling van 7 september 2016 en van de beslissing van de interne beroepsinstantie van 28 september 2016.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend en verzoeker heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 4 november 2016.

Voorzitter van de Raad Jim Deridder heeft verslag uitgebracht.

Verzoekende partij en Toon Boon, die verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

III. Feiten

Verzoeker was in het academiejaar 2015-2016 ingeschreven in de opleiding Master in de Geneeskunde.

Tot het curriculum behoort het opleidingsonderdeel ‘Gynaecologie/verloskunde’. Doordat verzoeker wegens ziekte afwezig is op het examen en op de alternatieve examenkans die hem vervolgens werd geboden, behaalt verzoeker voor dit opleidingsonderdeel geen credit, maar een notitie ‘NA’ (niet afgelegd), waardoor hij het hoogste eerder behaalde examencijfer behoudt, zijnde een 5/20.

Dit is de eerste bestreden beslissing.

De proclamatie vindt plaats op 7 september 2016.

Op 12 september 2016 tekent verzoeker hiertegen het volgende intern beroep aan:

“FEITELIJKE VOORGAANDEN (ACADEMIEJAAR 2015-2016):

Herinschrijving in academiejaar 2015-2016 in de Master in de geneeskunde (Leuven) met opname van volgende opleidingsonderdelen:
(...)

Behaalde resultaten januari-zittijd 2015-2016 (11 februari 2016):
(...)

Behaalde resultaten juni-zittijd 2015-2016 (1 juli 2016):

- EOOL4B Algemene geneeskunde, deel 2: NA
- EOON4A Aanvullingen in de Oncologie: 6/20
- EO2L5A Dermatologie, inclusief pathologie: 6/20
- EO3LOA Gynaecologie/verloskunde: 5/20
- EO3LIA Kindergeneeskunde: 7/20
- EO4LIA Klinisch wetenschappelijke vorming, deel 2: G²
- EO6L4A Vaardigheidstraining, deel 2: G

Inschrijven derde examenperiode voor de volgende opleidingsonderdelen:

- EOOL4B Algemene geneeskunde, deel 2
- EOON4A Aanvullingen in de Oncologie
- EO2L5A Dermatologie, inclusief pathologie
- EO3LOA Gynaecologie/verloskunde
- EO3LIA Kindergeneeskunde

Niet ingeschreven voor de derde examenperiode voor de volgende opleidingsonderdelen:
:

- EO2L6A Neurologie en neurochirurgie
- EO2L7A Neus-, keel- en oorzichten en stomatologie

- E02L9A Ademhaling

Verloop september-zittijd (derde examenperiode) met betrekking tot E03LOA Gynaecologie / verloskunde:

- Initieel examenmoment: vrijdag 19 augustus 2016.
- Vrijdag 19 augustus 2016: Ziekmelding en elektronisch indienen afwezigheidsattest met periode van vrijdag 19 augustus 2016 t.e.m. zondag 21 augustus 2016 (zie bijlage 1 en 2)
- Maandag 22 augustus 2016: Inplannen nieuw examenmoment: dinsdag 6 september 2016 (zie bijlage 3)
- Dinsdag 6 september 2016: Ziekmelding en elektronisch indienen afwezigheidsattest met periode van dinsdag 6 september 2016 t.e.m. donderdag 15 september 2016, met vraag tot verplaatsing (tweemaal gevraagd) (zie bijlage 4 en 5)
- Dinsdag 6 september 2016: Bevestiging dat er geen mogelijkheid meer tot verplaatsing is (zie bijlage 4)

Behaalde resultaten september-zittijd (derde examenperiode, 7 september 2016):

- EOOL4B Algemene geneeskunde, deel 2: 10/20
- EOON4A Aanvullingen in de Oncologie: 11/20
- E02L5A Dermatologie, inclusief pathologie: 12/20
- E03LOA Gynaecologie/verloskunde: NA
- E03LIA Kindergeneeskunde: 10/20

Behaalde resultaten geslaagde opleidingsonderdelen:

- EOOL4B Algemene geneeskunde, deel 2: 10/20
- EOON4A Aanvullingen in de Oncologie: 11/20
- E01L7A Nier: 13/20
- E02L5A Dermatologie, inclusief pathologie: 12/20
- E02L8A Bloedsomloop: 13/20
- E03LIA Kindergeneeskunde: 10/20
- E04LIA Klinisch wetenschappelijke vorming, deel 2: G
- E06L4A Vaardigheidstraining, deel 2: G

Beste resultaten voor de niet-geslaagde opleidingsonderdelen:

- E02L6A Neurologie en neurochirurgie: 9/20
- E02L7A Neus-, keel- en oorzichten en stomatologie: NA
- E02L9A Ademhaling: NA
- E03LOA Gynaecologie/verloskunde: 5/20

GEVOLGEN VOOR ACADEMIEJAAR 2016-2017:

Citaten uit bijlage 6:

“De stageperiode aanvatten in de 3e fase van de uitdagende masteropleiding kan enkel indien een student op alle OPO's van de voorafgaande fases geslaagd is. Er geldt 1 uitzondering op de volgtijdelijkheidsregel: Maximaal niet slagen op 8 SP met een minimale score van een 8 of 9, zowel voor de juni- als de september-zittijd.”

De volgende mogelijkheid is van toepassing:

“Je bent niet geslaagd op meer dan 8 SP of voldoet niet aan de uitzonderingsregel van 8 SP

- Verplichte overstap naar nieuwe curriculum
- Vrijstellingen voor behaalde credits van equivalente OPO's
- Individueel programma wordt opgesteld”

Equivalente opleidingsonderdelen nieuw curriculum Master in de Geneeskunde voor de niet-geslaagde opleidingsonderdelen uit het oude curriculum Master in de Geneeskunde:

- E02L6A Neurologie en neurochirurgie: EOC38A Neurologie en neurochirurgie (1ste semester, 5 studiepunten)
- E02L7A Neus-, keel- en oorziekten en stomatologie: EOC48A Zintuigen 2: Neus-keel-oorziekten en MKA (1ste semester, 5 studiepunten)
- E02L9A Ademhaling: EOC00A Ademhaling (1ste semester, 6 studiepunten)
- E03LOA Gynaecologie/verloskunde: EOC15A Verloskunde-gynaecologie (2de semester, 6 studiepunten)

Uit bijlage 6, slide 6 blijkt dat studenten die bij een overstap naar het nieuwe curriculum enkel nog examens in de januari-zittijd dienen af te leggen (of in de vervroegde 3de examenperiode in maart) en slagen, kunnen starten met stage op 13 februari 2017 (traject 1) of op 27 maart 2017 (traject 2). Deze studenten lopen geen studieduurvertraging op. Studenten die daarentegen nog examens dienen af te leggen in de juni-zittijd (of de september-zittijd), kunnen pas met stage starten na deze juni- of september-zittijd en lopen zo dus een jaar studieduurvertraging op.

Bijlage 6 vermeldt dat studenten die verplicht overstappen (deel)vrijstellingen krijgen voor de equivalente opleidingsonderdelen in het nieuwe curriculum op basis van de opleidingsonderdelen uit het oude curriculum waarvoor men geslaagd is.

Bijlage 7 vermeldt dat studenten die reeds een credit hebben behaald voor E02L2A Psychiatrie (4 studiepunten) in het oude curriculum een deelvrijstelling krijgen voor het deel ‘psychiatrie’ (meer bepaald "EOC43a Psychiatrie ouderen en volwassenen (1ste semester, 4 studiepunten), indien men het programma voor het nieuwe curriculum raadpleegt) van het opleidingsonderdeel EOC42A Psychiatrie, kinder- en jeugdpsychiatrie (1ste semester, 5 studiepunten).

Gebaseerd op al het voorgaande (en het programma van het nieuw curriculum) zouden de opleidingsonderdelen die ik dien te volgen in academiejaar 2016-2017 bij overstap naar het nieuwe curriculum m.i. er als volgt uitzien:

- EOC38A Neurologie en neurochirurgie (1ste semester, 5 studiepunten)
- EOC48A Zintuigen 2: Neus-keel-oorziekten en MKA (1ste semester, 5 studiepunten).
- EOC00A Ademhaling (1ste semester, 6 studiepunten)
- EOC15A Verloskunde-gynaecologie (2de semester, 6 studiepunten)
- EOC42A Psychiatrie, kinder- en jeugdpsychiatrie (1ste semester, 5 studiepunten) (deelvrijstelling voor EOC43a Psychiatrie ouderen en volwassenen (1ste semester, 4 studiepunten))

- EOC56A: Klinisch wetenschappelijke voorbereiding op de masterpaper (1ste semester, 3 studiepunten)
- EOC57B: Arts in de samenleving (1ste semester, 4 studiepunten)
- A08M8A: Religie, zingeving en levensbeschouwing (1ste semester, 3 studiepunten)
- EOC68A: Masterpaper deel 1 (2de semester, 3 studiepunten)
- 4 onderdelen (20 studiepunten) uit volgende opleidingsonderdelen (stage):
  - EOC70A Stage Heelkunde 1 - B (2de semester, 5 studiepunten)
  - EOC72A Stage Heelkunde 2 - B (2de semester, 5 studiepunten)
  - EOC74A Stage Inwendige ziekten 1 - B (2de semester, 5 studiepunten)
  - EOC76A Stage Inwendige ziekten 2 - B (2de semester, 5 studiepunten)
  - EOC78A Stage Kindergeneeskunde - B (2de semester, 5 studiepunten)
  - EOC80A Context stage - B (2de semester, 5 studiepunten)
  - EOC82A Keuzestage 1 - B (2de semester, 5 studiepunten)
  - EOC84A Keuzestage 2 - B (2de semester, 5 studiepunten)
  - EOC86A Verbredende stage - B (2de semester, 5 studiepunten)

Waarbij het moeten opnemen van EOC15A Verloskunde-gynaecologie (2de semester, 6 studiepunten) zou resulteren in een jaar studieduurvertraging, omdat enkele van de hierboven opgesomde opleidingsonderdelen slechts opgenomen kunnen worden na het slagen voor EOC15A Verloskundegynaecologie.

TEN GRONDE:

1.

Conform de reglementeringen opgenomen in het onderwijs- en examenreglement en de instructies van de faculteit, werd de ombuds geïnformeerd over het niet kunnen afleggen van het examen van E03LOA Gynaecologie/verloskunde, initieel ingepland op vrijdag 19 augustus 2016, wegens ziekte. Het examen werd verplaatst naar dinsdag 6 september 2016. Op dinsdag 6 september 2016 herviel ik opnieuw in ziekte. Op dezelfde manier werd de ombuds geïnformeerd over het niet kunnen deelnemen aan het verplaatste examen van E03LOA Gynaecologie/verloskunde.

Ik stelde expliciet de vraag of het examen nogmaals verplaatst kon worden, maar dit bleek niet meer mogelijk volgens de ombuds in haar antwoord op dinsdagavond laat (6 september 2016). In mijn antwoord op woensdagnamiddag 7 september 2016 legde ik mij op dat moment neer bij deze mededeling, omdat ik het bestaan van art. 38 (laatste paragraaf) van het onderwijs- en examenreglement niet kende. Echter stelde ik 's avonds die dag (na kennisname van de examenresultaten) het bestaan van art. 38 (laatste paragraaf) van het onderwijs- en examenreglement vast en deze stelt o.a. dat:

“In uitzonderlijke individuele gevallen kan de examencommissie een examenperiode openhouden, maar voor de laatste examenperiode niet later dan 30 september”

Dit is dus niet gebeurd. Het doet m.i. niet ter zake dat ik het bestaan van art. 38 (laatste paragraaf) van het onderwijs- en examenreglement niet kende, de ombuds had mij moeten informeren over de mogelijkheid en dat is niet gebeurd. Integendeel, er werd mij bevestigd dat het examen niet meer verplaatst kon worden. De vraag kan ook gesteld worden of een vraag vanwege mij om de aangegeven citaat uit art. 38 (laatste paragraaf)

in te roepen als antwoord hierop wel nog praktisch haalbaar was, gezien het late tijdstip van het antwoord van de ombuds (en het plaatsvinden van de beraadslaging 's anderdaags), mocht ze deze mogelijkheid vermeld gehad hebben. M.i. niet. Het kan m.i. mij overigens niet kwalijk genomen worden dat ik art. 38 (laatste paragraaf) van het onderwijs- en examenreglement toen niet kende, aangezien door de gezondheidsomstandigheden niet verwacht kon worden dat ik het hele onderwijs- en examenreglement las. Er was bovendien geen reden om dit te doen, gezien de bevestiging van onmogelijkheid tot verplaatsing.

2.

Het niet kunnen afleggen van een examen door (bewezen) ziekte veronderstel ik onder de noemer "overmacht" te kunnen plaatsen. De examencommissie (en ombuds) veronderstel ik ook op de hoogte te zijn geweest van de gevolgen van het opnieuw moeten afleggen van het bewuste opleidingsonderdeel in academiejaar 2016-2017 (al dan niet onder de vorm van EOC15A Verloskundegynaecologie), namelijk een jaar studieduurvertraging.

3.

Op basis van het voorgaande (de overmachtssituatie op zichzelf, het gevolg ervan (een jaar studieduurvertraging) en de expliciete vraag om een verplaatsing - indien mogelijk), kan men m.i. spreken over een uitzonderlijk individueel geval. Het zou m.i. een redelijke en logische beslissing van de Examencommissie geweest zijn, mocht deze de examenperiode opengehouden hebben. Deze heeft echter de score NA ("Niet afgelegd") toegekend, met als gevolg dat het beste resultaat (de 5/20 van de juni-zittijd) werd toegekend.

4.

Indien blijkt dat in de omschrijving van de feitelijke voorgaanden, of in de omschrijving en interpretatie van de gevolgen van deze feitelijke voorgaanden, er onjuistheden staan, doet dit niet af van het feit dat het niet slagen in academiejaar 2015-2016 voor E03LOA Gynaecologie/verloskunde (met een score lager dan 8/20) leidt tot een jaar studieduurvertraging.

5.

Het niet inplannen van een nieuw examenmoment (en bijgevolg het openhouden van de derde examenperiode) en in plaats daarvan een NA ('Niet Afgelegd') vaststellen (terwijl de student expliciet vraagt naar de mogelijkheid van verplaatsing) door het missen van een examenkans door overmacht, met het hoger omschreven gevolg, is m.i. een disproporzionele beslissing, minstens en niet als redelijk te beschouwen beslissing. De facto word ik verplicht een jaar studieduurvertraging op te lopen ten gevolge van een overmachtssituatie, terwijl de Examencommissie dit kon voorkomen door te beslissen de derde examenperiode open te houden op grond van een uitzonderlijk individueel geval. M.i. is dit onredelijk.

6.

Om al deze redenen verzoek ik de Examencommissie en/of de Beroepsinstantie de score NA ('Niet Afgelegd') (en dus het behouden van het beste resultaat, namelijk 5/20 behaald tijdens de juni-zittijd) voor het opleidingsonderdeel E03LOA Gynaecologie/verloskunde ongedaan te maken en een nieuw examenmoment voor academiejaar 2015-2016 in te plannen (en bijgevolg de derde examenperiode (terug) open te houden of te heropenen), of op zijn minst (eventueel samen met mij) tot een oplossing te komen die als gevolg heeft

dat ik geen jaar studieduurvertraging oploop ten gevolge van een overmachtssituatie voor dewelke er een (hogervermelde) mogelijke oplossing bestond.”

De interne beroepsinstantie hoort verzoeker op 16 september 2016 en komt, na informatie te hebben opgevraagd bij de faculteit Geneeskunde, op 28 september 2016 tot de volgende beslissing:

“Op 12 september tekende u beroep aan tegen het examenresultaat voor het opleidingsonderdeel ‘Gynaecologie/verloskunde’ (niet afgelegd). Tijdens een persoonlijk gesprek op 16 september kon u uw argumenten verder toelichten. Tijdens dit gesprek en via uw brief verklaarde u dat het niet afleggen van het herexamen voor het opleidingsonderdeel ‘Gynaecologie/verloskunde’ u een jaar studieduurvertraging zal opleveren. Volgens u is dit een onredelijk gevolg van een situatie die u omschrijft als overmacht.

Het originele examen stond gepland op vrijdag 19 augustus. Op die dag meldde u zich ziek en stuurde u een attest van de geneesheer door naar de examenombuds. U kreeg een inhaalexamen toegekend. Dat examen stond ingepland op 6 september. Op die dag verviel u opnieuw in ziekte, meldde u zich af, stuurde u een attest van de geneesheer door en verzocht u nogmaals een inhaalexamen. Daarop kreeg u van de examenombuds te horen dat dit niet mogelijk was.

U haalde artikel 38 van het onderwijs- en examenreglement aan waarin staat dat de examenperiode open gehouden kan worden tot 30 september voor uitzonderlijke individuele gevallen. Dit is in uw geval niet gebeurd. U vond dat uw situatie voldeed aan de criteria van uitzonderlijke individuele gevallen door uw ziekte en, bijkomend, door de studieduurvertraging van een jaar die u zou oplopen wanneer u geen credit behaalde voor het betrokken opleidingsonderdeel.

In opvolging van uw beroep heb ik bijkomende motivering opgevraagd bij de faculteit.

De docenten en de examenombuds hadden reeds heel wat ondernomen voor u tijdens deze zittijd. Twee examens werden voor u verplaatst. Eén ervan kon u afleggen, [het] andere niet. U bracht op de dag van het examen de examenombuds op de hoogte dat het voor u niet zou lukken om deel te nemen aan het inhaalexamen. Een tweede keer een inhaalexamen voorzien voor hetzelfde vak was praktisch niet haalbaar. Een extra examen opstellen van een opleidingsonderdeel dat gedoceerd werd door meerdere docenten vereist tijd en coördinatie.

Het klopt dat niet slagen voor dit opleidingsonderdeel u een jaar studievertraging oplevert omdat u dan nog niet aan de masterstage mag beginnen. Maar het is niet zo dat een credit voor dit opleidingsonderdeel betekent dat u hoe dan ook aan de masterstage mag beginnen. U zult eerst nog op de overige opleidingsonderdelen van januari moeten slagen. Op basis van deze elementen moet ik vaststellen dat de faculteit correct heeft gehandeld en dat de beoordeling op correcte wijze tot stand is gekomen. Ik besluit dat het examenresultaat voor ‘Gynaecologie I Verloskunde’ correct werd vastgesteld en dat u geen nieuw inhaalexamen toegekend krijgt. Hiermee is de interne beroepsprocedure aan de KU Leuven afgesloten.”

Dit is de tweede bestreden beslissing.

IV. Ontvankelijkheid

Verwerende partij betwist de ontvankelijkheid van het beroep. In haar *antwoordnota* werpt zij een exceptie van bevoegdheid op.

Dat het resultaat ‘NA’ terecht werd toegekend omdat verzoeker noch op het initiële examenmoment, noch op het ingeplande inhaalmoment aanwezig was, staat volgens verwerende partij buiten betwisting. Verzoeker, zijnerzijds, betwist dit nochtans.

De kern van het geschil is volgens verwerende partij gelegen in de beslissing van de interne beroepsinstantie om de examenperiode niet langer open te houden ten einde een nieuw inhaalexamen in te plannen. Het gaat daarbij om een beslissing om een examen in te plannen, te organiseren en de student eraan te laten deelnemen, en verwerende partij doet gelden – onder meer onder verwijzing naar het arrest nr. 235.790 van 19 september 2016 van de Raad van State – dat het begrip ‘studievoortgangsbepaling’ waaraan de Raad zijn bevoegdheid ontleent, restrictief moet worden geïnterpreteerd.

Daar de bestreden beslissing naar oordeel van verwerende partij geen vorm van examenbeslissing, of meer generiek: van evaluatiebeslissing uitmaakt, is het geen studievoortgangsbepaling en is de Raad niet bevoegd.

In zijn *wederantwoordnota* betwist verzoeker dat de Raad niet bevoegd zou zijn om van het geschil kennis te nemen. Hij argumenteert in dat verband:

“In hoofdzaak wordt dus de beslissing van de examencommissie (en de latere beslissing van de interne beroepsinstantie tot bekrachtiging van deze beslissing) om het resultaat “niet afgelegd” toe te kennen en het afsluiten van de examenperiode aangevochten. De beslissing van de ombuds om de mogelijkheid tot een herinplanning van een inhaalexamen niet meer na te gaan is hier een gevolg van de beslissing van de examencommissie, en bijgevolg wordt deze beslissing onrechtstreeks aangevochten.

De rechtspraak van de Raad van State aangehaald door de verwerende partij (RvS nr. 235.790 van 19 september 2016) had betrekking tot een casus waarbij een student niet toegelaten werd deel te nemen aan een examenperiode, omdat men administratief niet in

orde was, en gesteld werd door de interne beroepsinstantie dat geen intern beroep mogelijk was. Het is opmerkelijk dat de verwerende partij deze rechtspraak aanhaalt, omdat de interne beroepsinstantie i.v.m. mijn intern beroep niet van oordeel was dat het gedeelte waar ik het handelen van de ombuds in vraag stel geen voorwerp van beroep kan zijn. Dit terwijl de interne beroepsinstantie al op de hoogte was van deze rechtspraak van de Raad van State, want het gaat hier in beide gevallen om dezelfde interne beroepsinstantie (uitspraak Raad van State op 19 september 2016, uitspraak intern beroep op 27/28 september 2016). Qua interpretatie is er m.i. ook een groot verschil tussen het niet kunnen deelnemen aan een examen door administratief niet in orde te zijn, of niet kunnen deelnemen aan een (inhaal)examen omdat deze niet opnieuw werd gepland na een overmachtssituatie.

Onverminderd dat de huidige zaak wel degelijk over een duidelijke studievoortgangsbepaling gaat (het toekennen van de score “niet afgelegd” en hierbij aansluitend het niet openhouden van de examenperiode), kan de beslissing van de ombuds om geen inhaalexamen meer te trachten in te plannen toch onrechtstreeks aangevochten worden, want deze laatste is in principe eerder een gevolg dan oorzaak (want de vraag kan gesteld worden of de ombuds geen andere beslissing zou hebben genomen indien de examenperiode door de examencommissie opgehouden werd).

Op basis van het bovenstaande blijkt wel degelijk dat deze zaak over een studievoortgangsbepaling handelt en het verzoek tot extern beroep wel degelijk ontvankelijk is en de Raad wel degelijk bevoegd is.

Ook dient opgemerkt te worden dat de Raad in het kader van een procedure voor teruggave van leerkrediet in geval van overmachtssituaties bevoegd is over het beoordelen van een overmachtssituatie én om te oordelen of een verplaatsing al dan niet kon gebeuren. Dit wordt bijvoorbeeld vermeld door de Raad in Arrest nr. 3.025 van 22 augustus 2016 in de zaak 2016/223:

“De Raad is met ingang van 1 september 2011 bevoegd om te oordelen over dergelijke verzoeken. De Raad oordeelt in voorkomend geval over:

- de overmacht op zich, om ervoor te zorgen dat de invulling van de overmacht over de instellingen heen gelijk is;*
- de gegrondheid van de beslissing van de instelling dat er geen aangepaste examenregeling mogelijk is om organisatorische redenen.”*

Het lijkt me enigszins opmerkelijk als diezelfde Raad dan niet bevoegd zou zijn te mogen oordelen of een inhaalexamen opnieuw gepland kon en diende te worden in de huidige zaak.”

Beoordeling

Ambtshalve wijst de Raad vooreerst op het volgende wat de eerste bestreden beslissing betreft.

Artikel II.285 van de Codex Hoger Onderwijs bepaalt dat de Raad als administratief rechtscollege uitspraak doet over beroepen die worden ingesteld na uitputting van de hiervoor vermelde interne beroepsprocedure.

Of een initiële studievoortgangsbepaling zoals een examenbeslissing in die stand van de procedure nog het voorwerp kan uitmaken van een beroep bij de Raad, is afhankelijk van de omvang van de bevoegdheid van het orgaan dat instaat voor de behandeling van het intern beroep, dat de student op straffe van onontvankelijkheid van zijn beroep bij de Raad eerst dient uit te putten.

Te dezen bepaalt artikel 104 van het onderwijs- en examenreglement van de verwerende partij dat de interne beroepsinstantie een nieuwe beslissing neemt. Verwerende partij heeft haar interne beroepsprocedure aldus derwijze georganiseerd dat de beroepscommissie over volheid van bevoegdheid beschikt, zodat de beslissing van dit beroepsorgaan in de plaats treedt van de initiële studievoortgangsbepaling, die dan op haar beurt niet meer in rechte aanvechtbaar is.

Dit leidt tot de vaststelling dat het beroep onontvankelijk is ten aanzien van de eerste bestreden beslissing, en derhalve enkel ontvankelijk kan zijn – wat hieronder wordt onderzocht – ten aanzien van de tweede bestreden beslissing (verder: de bestreden beslissing).

Ofschoon de interne beroepscommissie onderaan de bestreden beslissing de verzoeker heeft gewezen op de beroepsmogelijkheid bij de Raad, stelt verwerende partij thans dat de Raad niet bevoegd is omdat de bestreden beslissing naar haar oordeel geen studievoortgangsbepaling is in de zin van artikel I.3, 69° van de Codex Hoger Onderwijs.

Het is een exceptie die door de Raad wordt bijgevalen.

De Raad beschikt enkel over een toegewezen bevoegdheid, die wat de studievoortgangsbepalingen is omschreven in artikel I.3, 69° van de Codex Hoger Onderwijs.

Een beslissing om na de oorspronkelijke examendatum en een reeds aangeboden alternatieve examenkans, aan een student geen tweede alternatieve examenkans te bieden, is – ongeacht of de student overmacht aantoonde en ongeacht de vraag welk orgaan binnen de instelling bevoegd

is om daarover uitspraak te doen – geen studievoortgangsbepaling waarvoor de Raad bevoegd is gemaakt.

Het feit dat verzoeker de score ‘NA’ krijgt bij de tweede examenkans, en het gegeven dat verzoeker dit betwist – alsook bij gevolg het toekennen van de hoogst behaalde score van 5/20 – is niet van aard om tot een andere conclusie te leiden. Dit is immers het gevolg van de daaraan voorafgaande beslissing om geen derde examenmogelijkheid te bieden, een beslissing die zoals hierboven is aangegeven, buiten de toetsingsbevoegdheid van de Raad valt.

Wat 's Raads bevoegdheid betreft om zich uit te spreken over de onmogelijkheid om een aangepaste examenregeling aan te bieden, verwijst verzoeker naar de rechtspraak van de Raad met betrekking tot overmacht en de teruggave van leerkrediet.

Dit brengt de Raad niet tot een andere beoordeling wat zijn bevoegdheid ten aanzien van de bestreden beslissing betreft.

Ter zake zij erop gewezen dat de Raad zijn bevoegdheid om zich – in het raam van de teruggave van leerkrediet – uit te spreken over de onmogelijkheid om een aangepaste examenregeling te bieden, specifiek put uit artikel II.292, §1, derde lid van de Codex Hoger Onderwijs, samen gelezen met artikel II.204, §3 en artikel II.285, twee lid van de Codex. Deze laatste bepaling luidt als volgt:

“De Raad doet als administratief rechtscollege uitspraak over de beroepen die door studenten of personen op wie de beslissing betrekking heeft, worden ingesteld tegen studievoortgangsbepalingen, na uitputting van de in afdeling 2 bedoelde interne beroepsprocedure.

De Raad doet als administratief rechtscollege uitspraak over de verzoeken die studenten in uitvoering van artikel II.204 rechtstreeks bij hem indienen om hun leerkrediet aan te passen omdat ze zich in een overmachtsituatie bevonden en de instelling voor hen geen aangepaste examenregeling heeft geboden.

Uit deze libellering blijkt dat de bevoegdheden van de Raad als administratief annulatierechter ten aanzien van studievoortgangsbepalingen (eerste paragraaf) en als beoordelaar inzake leerkrediet (tweede paragraaf) duidelijk verschillend zijn. In het tweede geval immers, oordeelt de Raad sinds 1 september 2011 in de plaats van de Vlaamse regering (decreet van 1 juli 2011 betreffende het Onderwijs XXI, BS 30 augustus 2011) met volheid van bevoegdheid over de

vraag of de student overmacht aantoonst en of voldaan is aan de voorwaarde dat geen andere examenkans kon worden geboden. Er ligt geen vernietigbare beslissing van de instelling voor, en de Raad kent het verloren gegane leerkrediet al dan niet terug. Deze specifieke bevoegdheid laat zich niet transponeren naar de omvang van 's Raads rechtsmacht als administratief rechter ten aanzien van studievoortgangsbepalingen.

Dat verzoeker het gebrek aan homogeniteit binnen 's Raads bevoegdheden bekritiseert is een kritiek op de decreetgever die – ongeacht in welke mate hij zou kunnen worden bijgevalen – niet kan worden betrokken op de bestreden beslissing zelf.

V. Anonimisering

Met toepassing van artikel II.313, §2 van de Codex Hoger Onderwijs vraagt verzoeker dat bij de publicatie van het arrest zijn identiteit niet wordt opgenomen.

Dit verzoek wordt ingewilligd.

BESLISSING

1. De Raad verworpt het beroep.

2. Bij de publicatie van dit arrest door de Raad wordt de identiteit van verzoeker niet bekendgemaakt.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 4 november 2016, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbepalingen, I^e Kamer, samengesteld uit:

Jim Deridder,	voorzitter van de Raad
---------------	------------------------

Daniël Cuypers	bijzitter
----------------	-----------

Jan Geens	bijzitter
-----------	-----------

bijgestaan door

Melissa Thijs	secretaris
---------------	------------

De secretaris

De voorzitter

Melissa Theys

Jim Deridder

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.293 van 4 november 2016 in de zaak 2016/484

In zake: Arnaud COPPOLA
                  bijgestaan en vertegenwoordigd door
                  advocaat Jeff Gillis
                  kantoor houdend te 1000 Brussel
                  Jan Jacobsplein 5
                  bij wie woonplaats wordt gekozen

tegen:

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN
woonplaats kiezend te 3000 Leuven
Oude Markt 13

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 1 oktober 2016, strekt tot nietigverklaring van de beslissing van de interne beroepsinstantie van 26 september 2016.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend en verzoeker heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 4 november 2016.

Voorzitter van de Raad Jim Deridder heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Jeff Gillis, die verschijnt voor verzoekende partij en Toon Boon, die verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

III. Feiten

Verzoeker was in het academiejaar 2015-2016 ingeschreven in de opleiding Master in de Accountancy en het revisoraat.

Deze eenjarige masteropleiding bestaat uit enkele plichtvakken en keuze-opleidingsonderdelen die in verschillende groepen (accounting en audit, recht, information management en capita selecta economie en bedrijfswetenschappen) zijn onderverdeeld. Verzoeker kiest één opleidingsonderdeel uit accounting en audit, en alle andere uit de groep ‘recht’.

Voor het opleidingsonderdeel ‘European Taxation’, dat tot de groep ‘recht’ behoort, behaalt verzoeker een examencijfer van 7/20. Aangezien hij voor dit opleidingsonderdeel eerder reeds het hogere cijfer van 9/20 behaalde, wordt dit laatste examencijfer behouden en vermeld op de resultatenlijst, die op 9 september 2016 werd bekendgemaakt.

Dit tekort, samen met een globaal percentage van 62,45%, brengt de examencommissie ertoe verzoeker niet geslaagd te verklaren voor de masteropleiding.

Op 12 september 2016 tekent verzoeker intern beroep aan tegen de beslissing om hem niet geslaagd te verklaren voor de opleiding:

“I. SITUATIESCHETS

Ik ben mijn studiecarière gestart in Antwerpen waar ik de richting Handelswetenschappen ben begonnen. Ik heb altijd een voorliefde gehad voor alles wat met bedrijven te maken had en ben zo uiteindelijk in de master financieel management terecht gekomen.

Vervolgens na het behalen van dit diploma wenste ik mij verder te verdiepen in audit en accountancy teneinde een brede startbasis te bekomen hetgeen mij meer mogelijkheden zou bieden op de arbeidsmarkt.

Ik ben dan ook gestart met de opleiding Master in de accountancy & revisoraat aan de KU Leuven en kon hierbij enkele keuze-opleidingsonderdelen kiezen waaronder het vak in kwestie: European Taxation.

II. DE AANGEVOCHTEN BESLISSING

Op donderdag 08 september 2016 werd ik per e-mail in kennis gesteld van het feit dat ik niet geslaagd ben voor de opleiding Master in de accountancy & revisoraat en dat ik zodoende niet zou worden afgeroepen op de proclamatie.

Volledigheidshalve kan U als bijlage kopij van voormelde e-mail d.d. 08 september 2016 inhoudende de beslissing tot weigering van toekenning van mijn diploma Master in de accountancy & revisoraat, terugvinden.

De volgende dag, meer bepaald op vrijdag 09 september 2016 werd ik concreet in kennis gesteld van het feit dat ik niet geslaagd was voor één vak, zijnde het opleidingsonderdeel European Taxation, hetgeen 6 studiepunten vertegenwoordigt binnen de opleiding Master in de accountancy & revisoraat met een totaal aantal studiepunten van 60.

Voor het examen van het opleidingsonderdeel in kwestie, behaalde ik gedurende de eerste zitting een 9/20. Gedurende de tweede zitting behaalde ik een lager resultaat. Echter gezien de vaststaande regel binnen de KU Leuven dat het hoogste examenresultaat geldt, behaalde ik zodoende een 9/20 voor het opleidingsonderdeel in kwestie.

Zodoende weigert de KU Leuven mij thans mijn diploma uit te reiken daar geweigerd wordt mij te delibereren op één opleidingsonderdeel waarvoor ik een 9/20 behaalde.

In optiek ga ik dan ook niet akkoord met de beslissing inhoudende de weigering van de toekenning van mijn diploma Master in de accountancy & revisoraat.

Na kennisname van de beslissing d.d. 08 september 2016 heb ik onmiddellijk contact opgenomen van de ombudsdienst, alsook met mijn examiner teneinde meer informatie te krijgen.

Op maandag 12 september 2016 heb ik een feedbackgesprek gehad met mijn examiner waarbij mij het volgende werd meegedeeld:

- ✓ Het examen in kwestie van het vak European Taxation, betreft een openvragen examen, waarbij de Prof zelf te kennen gaf [dat] er ruimte voor interpretatie is;
- ✓ Bovendien wordt bij het beantwoorden van de vragen veel randinformatie verwacht, niettegenstaande het gegeven zulks niet in de vraag vermeld staat;
- ✓ Daarenboven werd bij de beoordeling geen rekening gehouden met andere resultaten/vakken;

III. INZAKE DE BEROEPSTERMIJN: ONTVANKELIJK (...)

IV. BEZWAREN

Per onderhavig schrijven wens ik echter beroep aan te tekenen tegen de beslissing tot weigering van toekenning van mijn diploma Master in de accountancy & revisoraat, zoals mij meegedeeld per email d.d. 08 september 2016, omwille van de volgende, niet-limitatief opgesomde redenen:

1. Hoogste resultaat geldt: 9/20

Het examenresultaat dat ik behaalde na het eerste examenmoment bedroeg 9/20. Gedurende de 3de examenperiode ("tweede zit") heb [ik] het examen opnieuw afgelegd, doch behaalde geen voldoende.

Op basis van de regel dat het hoogste resultaat geldt, wordt mij thans geweigerd mijn diploma toe te kennen op basis van één keuzevak waarvoor een 9/20 behaalde. Zodoende is de weigeringsbeslissing gebaseerd op letterlijk '1 punt', hetgeen naar mijn oordeel een schending uitmaakt van het redelijkheidsbeginsel, alsook van het proportionaliteitsbeginsel.

2. Job bij KPMG als Management Consultant: beoogde competenties wel verwezenlijkt

Sedert 01 september 2016 ben ik intussen gestart met werken voor KPMG als Management Consultant.

In mijn huidige functie bij KPMG als Management Consultant is de inhoud van het keuzevak European Taxation amper aan bod waarbij ik niet geconfronteerd wordt met Europese taks of belastingen in het algemeen.

Gezien het feit dat KPMG een 'big four' bedrijf is, kan U zich wel inbeelden dat we elke dag tot onze limieten worden 'gepushed', waar ik veel uit leer maar hetgeen tegelijkertijd een zware prestatiedruk met zich meebrengt.

Bijgevolg ben ik van oordeel dat het onredelijk is, om mij thans aan de voet van het nieuwe hoofdstuk in mijn leven, de kans te ontnemen mij volledig te storten op de arbeidsmarkt en mijn job – hetgeen uiteindelijk het doel is van een instantie als de KU Leuven, zijnde studenten klaarstomen voor de arbeidsmarkt – door mij thans de verplichten voor één opleidingsonderdeel, de studie nog te moeten hervatten.

Gezien het feit dat ik thans een job bemachtigde bij één van de grote ondernemingen bij uitstek actief binnen de accountancy & revisoraat, ben ik van oordeel dat ik bewezen heb wel degelijk over de competenties te beschikken die een universiteit als KU Leuven voor ogen heeft voor zijn studenten binnen de opleiding accountancy & revisoraat.

3. Keuze-opleidingsonderdeel versus "hoofdvakken" en masterscriptie waarvoor allemaal geslaagd

Het opleidingsonderdeel waarvoor mij de uitreiking van mijn Master-diploma wordt geweigerd, betreft slechts een keuze-opleidingsonderdeel hetgeen amper 6 studiepunten vertegenwoordigt opzichtens een globaal studietraject van maar liefst 60 studiepunten.

Voor alle andere opleidingsonderdelen inclusief mijn masterthesis ben ik geslaagd.

4. Openvragen examen: subjectieve interpretatie

Volledigheidshalve wens ik nog toe te voegen dat het opleidingsonderdeel in kwestie werd geëvalueerd via een schriftelijk examen met open vragen.

Echter ben ik ervan overtuigd dat de interpretatie van een open-vragen examen als European Taxation, zeer persoonsgebonden is en bijgevolg uiterst subjectief is.

Gedurende het feedbackgesprek van heden met de examinerator, bevestigde tevens zelf letterlijk dat de beoordeling van een dergelijk openvragen-examen minstens deels subjectief is.

Voor bepaalde vragen zou ik bijvoorbeeld beweerdelijk een te "kort" antwoord gegeven zijn, terwijl nergens in de vraag vermeld staat hoe lang/uitgebreid het antwoord op de vraag dient te zijn.

Zo zou ik bijvoorbeeld bij een bepaald vraag een antwoord gegeven hebben en gekozen hebben in de gegeven casus bepaalde principes toe te passen, waarvoor ik denk ook punten kreeg. Doch zou ik volgens de examinerator niet uitgelegd hebben waarom ik "andere principes" in de casus voorhanden niet toepaste. Echter was dit niet de vraag dewelke werd gesteld!

V. CONCLUSIE: Schending van het redelijkheids- en proportionaliteitsbeginsel

Op basis van het voorgaande ben ik dan ook van oordeel dat KU Leuven het redelijkheids- en proportionaliteitsbeginsel geschonden heeft, door haar beslissing mij het diploma van Master na Master in de accountancy & revisoraat niet toe te kennen en dit op basis van:

- ✓ één keuze-opleidingsonderdeel hetgeen géén hoofdvak betreft;
- ✓ een opleidingsonderdeel van amper 6 studiepunten opzichtens en een globaal studietraject van 60 studiepunten;
- ✓ mijn hoogst behaalde resultaat voor het vak in kwestie 09/20 betrof;

- ✓ het feit dat ik via het behalen van mijn job bij KPMG bewezen heb wel over de vereiste competenties te beschikken;

In die optiek, ben ik dan ook van oordeel dat een deliberatie in casu wel gerechtvaardigd was en dat de beslissing van de KU Leuven tot weigering van de toekenning van de graag van Master in de accountancy & revisoraat niet proportioneel noch redelijk is.

Ik zou U dan ook willen vragen om het vorige negatief beraad te willen herzien.

Graag zie ik dan ook een gesprek tegemoet teneinde onderhavige zaak verder te bespreken.”

De interne beroepsinstantie hoort verzoeker op 15 september 2016. Na bijkomende inlichtingen te hebben opgevraagd bij de betrokken faculteit, neemt de beroepsinstantie op 26 september 2016 de volgende beslissing:

“Op 12 september ontving ik uw beroep tegen de beslissing van de examencommissie om u het diploma van Master in de accountancy en het revisoraat niet toe te kennen, vanwege het onvoldoende resultaat voor het opleidingsonderdeel 'C05B3A European Taxation' (9/20). Tijdens een persoonlijk gesprek op 15 september kon u uw argumenten verder toelichten.

Tijdens dit gesprek, en in uw brief, stelde u bovenvermelde beslissing van de examencommissie te willen betwisten op basis van een aantal argumenten. In de eerste plaats verwees u naar het beperkte tekort voor 'C05B3A European Taxation'. U voerde aan dat de beslissing om u niet te laten slagen op basis van één 9/20 een schending inhoudt van het redelijkheidsbeginsel en het proportionaliteitsbeginsel. Daarnaast verwees u naar uw job bij KPMG als managementconsultant om aan te geven dat u de door u beoogde competenties van de opleiding wel degelijk hebt bereikt. U vermeldde hierbij dat u in deze job niet wordt geconfronteerd met het thema van Europese belastingen, en gaf aan het onredelijk te vinden dat u nog één opleidingsonderdeel zal moeten hernemen in een volgend academiejaar om te slagen voor de opleiding. Verder stelde u ook dat u 'C05B3A European Taxation' uit interesse (en niet voor professionele doeleinden) als een keuzevak hebt opgenomen in uw programma. U benadrukte dat u verder slaagde voor de andere opleidingsonderdelen, inclusief uw masterproef. Tot slot verwees u naar de aard van het schriftelijk examen voor 'C05B3A European Taxation', waarbij u stelde dat de interpretatie van antwoorden op open examenvragen persoonsgebonden en subjectief is. Tijdens ons gesprek gaf u echter expliciet aan geen beroep te willen aantekenen tegen het resultaat voor 'C05B3A European Taxation' (en dus enkel tegen de beslissing van de examencommissie om u niet te laten slagen).

Naar aanleiding van uw vraag heb ik bijkomende motivering opgevraagd bij de betrokken faculteit.

Art. 81 van het onderwijs- en examenreglement bepaalt dat om te slagen voor een masteropleiding een student ofwel geslaagd moet zijn voor alle opleidingsonderdelen die deel uitmaken van deze opleiding, ofwel dient te voldoen aan de voorwaarden dat hij een gewogen percentage van ten minste 68% behaalt en slechts één onvoldoende van 9/20 behaalt op een opleidingsonderdeel dat niet de stage of de masterproef is. De examencommissie stelde vast dat aan deze criteria niet werd voldaan, en beraadde zich vervolgens of u ondanks één onvoldoende toch voldeed aan de leerresultaten voor het

geheel van de opleiding. Hierbij werd rekening gehouden met het gegeven dat de onvoldoende betrekking heeft op een keuzeopleidingsonderdeel in een voor een accountant of revisor belangrijk functioneel domein, zijnde recht. Aangezien de doelstellingen van het programma studenten de mogelijkheid bieden om zelf te bepalen in welk domein zij zich wensen te verdiepen in het geheel van hun brede economische vorming, kunnen de studenten op deze wijze zelf vormgeven aan de leerresultaten van hun opleiding. Uitgaande van deze elementen oordeelde de examencommissie dat u niet had voldaan aan de leerdoelstellingen van de opleiding, en bijgevolg niet geslaagd kon worden verklaard.

Op basis van deze informatie stel ik vast dat de beslissing van de examencommissie voldoende kan worden gemotiveerd.

Wat betreft uw argumentatie dat de inhoud van het opleidingsonderdeel 'C05B3A European Taxation' minder relevant is in de context van uw huidige professionele activiteiten, dien ik op te merken dat dit hoegenaamd geen element is waar een examencommissie mee kan of mag rekening houden. Zij dient te oordelen of u al dan niet hebt voldaan aan de leerdoelstellingen van de opleiding Master in de accountancy en het revisoraat, niet of u de nodige competenties hebt verworven om te kunnen functioneren in een welbepaalde professionele context. Het feit dat u zich verder zo snel mogelijk volledig wil richten op uw professionele carrière is meer dan begrijpelijk, maar is evenmin een element waar rekening kan worden gehouden bij het vaststellen of u al dan niet hebt voldaan aan de voorwaarden om te slagen voor de opleiding.

Wat betreft uw opmerkingen m.b.t. de evaluatievorm van 'C05B3A European Taxation' dient te worden vermeld dat deze irrelevant zijn in de context van een beroep tegen de beslissing van de examencommissie om u niet te laten slagen.

Op basis van al deze elementen moet ik concluderen dat de beslissing van de examencommissie correct werd genomen. Deze blijft dan ook onveranderd. Hiermee is de interne beroepsprocedure aan de KU Leuven afgesloten.”

Dit is de thans bestreden beslissing.

IV. Ontvankelijkheid

Verwerende partij betwist niet de ontvankelijkheid van het beroep.

De Raad ziet evenmin redenen om zulks ambtshalve te doen.

Het beroep is ontvankelijk.

V. De middelen

Eerste middel

Een eerste middel wordt genomen uit de formele motiveringsplicht, artikel II.229 van de Codex Hoger Onderwijs, artikel 81 van het onderwijs- en examenreglement, het redelijkheidsbeginsel, het zorgvuldigheidsbeginsel en het motiveringsbeginsel.

Eerste onderdeel

Standpunt van partijen

In een eerste middelonderdeel beroept verzoeker zich op de motiveringsplicht. Hij werpt het volgende op:

“En doordat het zodoende overduidelijk vaststaat dat het bestreden besluit (1) de motivering van de examencommissie heeft overgenomen, zonder te verduidelijken waarom de vicerector van mening was dat het standpunt van de examencommissie diende gevolgd te worden, en (2) de door beroeper in de interne procedure opgeworpen argumenten integraal verwerpt, zonder in te gaan op navolgende door beroeper in het interne beroep opgeworpen bezwaren:

- De behaalde onvoldoende betreft slechts een tekort voor één keuzeopleidingsonderdeel, dewelke geen verplicht in het vakprogramma op te nemen hoofdvak impliceert;
- Het opleidingsonderdeel omvat slechts 6 studiepunten opzichtens een globaal studietraject van 60 studiepunten en voor de overige opleidingsonderdelen uit het vakprogramma, inclusief masterthesis, werden er credits behaald;
- Met een cijfer van 9/20 werd het geringst mogelijke tekort behaald;

Terwijl, vaststaande rechtspraak van Raad van State, dewelke in de rechtsleer uitvoerig wordt bijgetreden, nochtans stelt dat de logica van het organiseren van een intern beroep impliceert dat de grieven en bezwaren van een verzoeker effectief in de beoordeling moeten worden betrokken, dewelke dan ook in de beslissing veruitwendigd moeten worden, en er alleszins een antwoord moet volgen op die grieven die, mochten ze terecht blijken, tot een andersluidend eindoordeel zouden kunnen leiden; (RvS 2 oktober 2008, nr. 186.810, VAN PARYS)

En terwijl, er inzake de motiveringsplicht aldus strikte eisen worden gesteld aan een beslissing, dewelke volgt op een uitgewerkte mogelijkheid tot het formuleren van bezwaren zoals in casu tijdens de interne beroepsprocedure het geval was, zeker nu de door beroeper opgeworpen grieven tot een andersluidend oordeel konden leiden;

En terwijl, zulks impliceert dat de vicerector als interne beroepsinstantie in zijn besluit ertoe gehouden was om de elementen weer te geven die uitdrukkelijk aantonen wat hem

er concreet toe heeft gebracht tot zijn uiteindelijke beslissing [] te komen, spijs alle door beroeper geuite bezwaren tegen de beslissing van de examencommissie;

En terwijl, beroeper uit de inhoud van het besluit van de vicerector overduidelijk kan achterhalen dat de eerste drie bezwaren geenszins bij de beslissing werden betrokken, maar volledig in het duister tast op welke motieven de vicerector tot het besluit is kunnen komen waarom deze argumenten niet konden overtuigen en hij aldus van overtuiging was dat deze argumenten ter zijde dienden te worden geschoven;

En terwijl, zulks manifest indruist tegen de leer van de motiveringsplicht.”

Hiertegen doet verwerende partij in de door haar neergelegde *antwoordnota* het volgende gelden:

“Het eerste onderdeel heeft betrekking op de motivering van de beslissing van de interne beroepsinstantie m.b.t. de volgende in het huidige verzoekschrift aangehaalde bezwaren:

- *De behaalde onvoldoende betreft slechts een tekort voor één keuzeopleidingsonderdeel, dewelke geen verplicht in het vakprogramma op te nemen hoofdvak impliceert;*
- *Het opleidingsonderdeel omvat slechts 6 studiepunten opzichtens een globaal studietraject van 60 studiepunten en voor de overige opleidingsonderdelen uit het vakprogramma, inclusief masterthesis, werden er credits behaald;*
- *Met een cijfer van 9/20 werd het geringst mogelijke tekort behaald.*

Deze bezwaren komen overeen met het eerste en het derde bezwaar in het verzoekschrift dat de student indiende in het kader van de interne beroepsprocedure. In de interne beroepsbeslissing wordt op deze bezwaren ingegaan in de volgende passage:

Art. 81 van het onderwijs- en examenreglement bepaalt dat om te slagen voor een masteropleiding een student ofwel geslaagd moet zijn voor alle opleidingsonderdelen die deel uitmaken van deze opleiding, ofwel dient te voldoen aan de voorwaarden dat hij een gewogen percentage van ten minste 68% behaalt en slechts één onvoldoende van 9/20 behaalt op een opleidingsonderdeel dat niet de stage of de masterproef is. De examencommissie stelde vast dat aan deze criteria niet werd voldaan, en beraadde zich vervolgens of u ondanks één onvoldoende toch voldeed aan de leerresultaten voor het geheel van de opleiding. Hierbij werd rekening gehouden met het gegeven dat de onvoldoende betrekking heeft op een keuzeopleidingsonderdeel in een voor een accountant of revisor belangrijk functioneel domein, zijnde recht. Aangezien de doelstellingen van het programma studenten de mogelijkheid bieden om zelf te bepalen in welk domein zij zich wensen te verdiepen in het geheel van hun brede economische vorming, kunnen de studenten op deze wijze zelf vormgeven aan de leerresultaten van hun opleiding. Uitgaande van deze elementen oordeelde de examencommissie dat u niet had voldaan aan de leerdoelstellingen van de opleiding, en bijgevolg niet geslaagd kon worden verklaard.

Op basis van deze informatie stel ik vast dat de beslissing van de examencommissie voldoende kan worden gemotiveerd.

In de motivering van de examencommissie wordt bijgevolg een duidelijk antwoord gegeven op de bezwaren van de student die betrekking hebben op kwantitatieve elementen in de beoordeling of de student al dan niet geslaagd dient te worden verklaard voor de opleiding, zijnde het gegeven dat de onvoldoende een tekort van 9/20 betrof voor een opleidingsonderdeel van 6 studiepunten (dat vanzelfsprekend voor 10 % bijdraagt aan het percentage van de student). Doordat de student slechts een percentage van 62,45 % behaalde voldeed hij geenszins aan de formele slaagcriteria die de examencommissie hanteerde (zie art. 81 van het Onderwijs- en examenreglement, bijlage 1 – Onderwijs- en examenreglement).

Eveneens wordt in de motivering van de examencommissie een antwoord gegeven op de bezwaren van de student die betrekking hebben op kwalitatieve elementen in de beoordeling of de student al dan niet geslaagd dient te worden verklaard voor de opleiding, zijnde het gegeven dat de onvoldoende werd behaald voor een keuzeopleidingsonderdeel dat niet verplicht dient te worden opgenomen in het programma van de opleiding Master in de accountancy en het revisoraat. De examencommissie hield rekening met het gegeven dat de student niet slaagde voor een keuzeopleidingsonderdeel in een voor een accountant of revisor belangrijk functioneel domein, zijnde recht. Gezien het programma studenten zeer ruime mogelijkheid biedt om zelf te bepalen in welk domein zij zich wensen te verdiepen in het geheel van hun brede economische vorming, kunnen de studenten op deze wijze zelf vormgeven aan de leerresultaten van hun opleiding. Uitgaande van deze elementen oordeelde de examencommissie dat de student niet had voldaan aan de leerdoelstellingen van de opleiding, en bijgevolg niet geslaagd kon worden verklaard.

De interne beroepsinstantie stelde vast dat de betreffende motivering van de examencommissie volstrekt redelijk en correct bleek te zijn. Zij maakte zich deze motivering – met betrekking tot het eerste en het derde bezwaar in het interne verzoekschrift – dan ook eigen. Aangezien het tweede en het vierde bezwaar in het interne verzoekschrift niet expliciet werden beantwoord in de motivering van de examencommissie, werd op deze bezwaren nog op meer uitdrukkelijke wijze afzonderlijk ingegaan in de interne beroepsbeslissing.

Door in haar beslissing aan te geven dat de beslissing van de examencommissie voldoende kan worden gemotiveerd en correct werd genomen, heeft de interne beroepsinstantie de bovenvermelde bezwaren van de student – die duidelijk werden beantwoord in de betreffende motivering – ontegensprekelijk betrokken in haar beoordeling van het beroep. Het kan dan ook niet worden gesteld dat hierbij het motiveringsbeginsel werd geschonden.”

In zijn *wederantwoordnota* bestrijdt verzoeker de visie van de verwerende partij.

Vooreerst repliceert verzoeker dat de bestreden beslissing, in tegenstelling tot wat verwerende partij aanvoert, enkel het tweede en het vierde bezwaar van het intern beroep uitdrukkelijk weerlegt, terwijl op het eerste en het derde bezwaar niet wordt ingegaan.

Verzoeker zet ter zake nog het volgende uiteen:

“Tegenpartij tracht nochtans het tegendeel te beweren door op p. 4 van haar antwoordnota een alinea uit de bestreden beslissing (onderaan p. 1) te citeren:

“Art. 81 van het onderwijs- en examenreglement bepaalt dat om te slagen voor een masteropleiding een student ofwel geslaagd moet zijn voor alle opleidingsonderdelen die deel uitmaken van deze opleiding, ofwel dient te voldoen aan de voorwaarden dat hij een gewogen percentage van ten minste 68% behaalt en slechts één onvoldoende van 9/20 behaalt op een opleidingsonderdeel dat niet de stage of de masterproef is. De examencommissie stelde vast dat aan deze criteria niet werd voldaan, en beraadde zich vervolgens of u ondanks één onvoldoende toch voldeed aan de leerresultaten voor het geheel van de opleiding. Hierbij werd rekening gehouden met het gegeven dat de onvoldoende betrekking heeft op een keuzeopleidingsonderdeel in een voor een accountant of revisor belangrijk functioneel domein, zijnde recht. Aangezien de doelstellingen van het programma studenten de mogelijkheid bieden om zichzelf te bepalen in welk domein zij zich wensen te verdiepen in het geheel van hun brede economische vorming, kunnen de studenten op deze wijze zelf vormgeven aan de leerresultaten van hun opleiding. Uitgaande van deze elementen oordeelde de examencommissie dat u niet had voldaan aan de leerdoelstellingen van de opleiding, en bijgevolg niet geslaagd kon worden verklaard.”

Klaarblijkelijk impliceert deze alinea een parafrasering van de motivering van de beslissing genomen door de examencommissie. Middels een verwijzing naar de beslissing van de examencommissie geeft tegenpartij dit immers op p. 3 van haar antwoordnota uitdrukkelijk toe:

“De interne beroepsinstantie vroeg in het kader van het door de student ingestelde beroep een motivering op bij de examencommissie van de opleiding Master in de accountancy en het revisoraat. De voorzitter van de examencommissie, prof. dr. [E.O.], gaf aan dat de commissie tot haar beslissing was gekomen na vaststelling dat de student niet had voldaan aan de kwantitatieve en de kwalitatieve slaagcriteria van de opleiding. Enerzijds behaalde de student een onvoldoende van 9/20 en een percentage van slechts 62,45%, waardoor hij niet voldeed aan de formele slaagcriteria zoals omschreven in art. 81 van het Onderwijs- en examenreglement van de KU Leuven (zie bijlage I Onderwijs- en examenreglement). Anderzijds behaalde hij evenmin de leerdoelstellingen van de opleiding, waaraan de student voor een deel zelf vorm had gegeven door te kiezen voor een opleidingsonderdeel in een belangrijk functioneel domein voor een accountant of revisor, zijnde recht.”

Middels parafrasering van bovenvermeld citaat is tegenpartij aldus van oordeel dat het eerste en het derde bezwaar ontegensprekelijk in de beoordeling zouden betrokken zijn geweest en dat de bestreden beslissing op deze bezwaren zou hebben geantwoord.

Dat de desbetreffende alinea uit de bestreden beslissing een loutere parafrasering van de beslissing van de examencommissie is, blijkt overigens ook uit navolgende passage halverwege p. 5 van de antwoordnota:

“Aangezien het tweede en het vierde bezwaar in het interne verzoekschrift niet expliciet werden beantwoord in de motivering van de examencommissie, werd op deze bezwaren nog op meer uitdrukkelijke wijze afzonderlijk ingegaan in de interne beroepsbeslissing.”

Hiermee geeft tegenpartij aldus aan dat enkel het tweede en het vierde bezwaar uitvoerig in de beoordeling werden betrokken en afdoende werden gemotiveerd en dat zij slechts middels parafrasering van de beslissing van de examencommissie het eerste en het derde middel zou hebben behandeld.

Het feit dat tegenpartij van oordeel is dat de bestreden beslissing het eerste en het derde bezwaar op grond van een parafrase van de beslissing van de examencommissie weerlegt, impliceert zodoende dat het eerste en het derde bezwaar die beroeper in het kader van de interne procedure heeft doen gelden op geen enkele manier in overweging zijn genomen.

Beroeper toont namelijk aan dat de alinea uit de bestreden beslissing niet meer dan een loutere parafrase van de beslissing van de examencommissie is. Tegenpartijen geven dit overigens in hun antwoordnota overigens toe.

Aldus stelt tegenpartij dat de geciteerde alinea dezelfde inhoud heeft en lading dekt als de motivering van de examencommissie waarnaar zij op p. 3 van haar antwoordnota verwijst, zodat zij eigenlijk aangeeft niet op het eerste en het derde bezwaar te zijn ingegaan.

Het tegendeel aannemen, en er van uitgaan dat de bestreden beslissing middels de parafrasering uitdrukkelijk rekening zou gehouden hebben met het eerste en het derde bezwaar en deze in de beslissing zou betrokken hebben, vereist dan ook dat de bezwaren reeds door de examencommissie zouden zijn onderzocht.

Dit is uiteraard onmogelijk. Beroeper heeft zijn bezwaren slechts voor het eerst in het kader van de interne beroepsprocedure kunnen laten gelden. De stellingname dat de bestreden beslissing middels een parafrasering van de beslissing van de examencommissie op de bezwaren zou zijn ingegaan en hierop zou antwoorden, overtuigt dan ook niet.

Het besluit dat “de beslissing van de examencommissie voldoende kan worden gemotiveerd”, is aldus manifest verkeerd.

Volledigheidshalve, en voor zover uit het citaat van de bestreden beslissing zou blijken dat er met de bezwaren rekening zou gehouden zijn (*quod non*), wijst beroeper erop dat bestreden beslissing op geen enkele wijze motiveert waarom de motivering van de examencommissie in de bestreden beslissing noodzakelijkerwijze diende te worden overgenomen.

De bestreden beslissing zou dan wel van oordeel zijn dat de beslissing van de examencommissie redelijk en correct moet worden geacht, maar motiveert verder op geen

enkele manier waarom het overnemen van de motivering van de examencommissie zou gerechtvaardigd zijn.

Indien de vicerector het werkelijk noodzakelijk vond zich bij de beslissing van de examencommissie aan te sluiten, diende hij de bezwaren dan ook overduidelijk in de beoordeling te betrekken, te motiveren waarom deze bezwaren hem niet konden overtuigen en duidelijk de motieven weer te geven die de overtuiging schragen dat de motivering van de examencommissie kon worden toegeëigend.

Nergens in de bestreden beslissing kan beroeper de eigen motieven van de vicerector ontwaren waarom de beslissing van de examencommissie volstrekt redelijk zou zijn geweest en waarom haar standpunt van de examencommissie diende gevolgd te worden, spijs de door beroeper opgeworpen bezwaren.

Nochtans vereist vaststaande rechtspraak van de Raad van State inzake het motiveringsbeginsel dat de beslissing duidelijk alle redenen moet doen kennen waaruit kan worden afgeleid waarom welbepaalde grieven en argumenten niet kunnen worden aangenomen (R.v.St. 14 februari 2008, nr. 179.590; R.v.St. 9 december 2008, nr. 188.647; R.v.St. 9 juli 2009, nr. 195.199; R.v.St. 22 juni 2011, nr. 214.043)

In de logica van een intern beroep, waarbij een uitgewerkte mogelijkheid bestaat tot het formuleren van bezwaren, impliceert het motiveringsbeginsel dat de grieven van een verzoeker effectief in beoordeling moeten worden betrokken, dewelke dan in de bestreden beslissing veruitwendigd moeten worden en er alleszins een antwoord moet volgen op de grieven die, mochten ze terecht blijken, tot een andersluidend oordeel zouden kunnen leiden. (R.v.St. 2 oktober 2008, nr. 186.810)

Deze rechtspraak koppelt aldus strikte voorwaarden aan de motivering van een beslissing volgend op een uitgewerkte mogelijkheid tot het formuleren van bezwaren, zoals *in casu* het geval, en impliceert dat de bestreden beslissing alle door beroeper ingeroepen grieven dient te onderzoeken en *in concreto* in de motivering dient te betrekken nu deze grieven tot een andersluidend oordeel konden leiden.

Daarom is het motiveringsbeginsel manifest geschonden en oordeelde de Raad van State in een gelijkaardige zaak geheel terecht dat een interne beroepscommissie niet aan de verplichtingen van het motiveringsbeginsel tegemoetkomt wanneer zij er zich toe beperkt de eerder door de klassenraad ingeroepen motieven te parafraseren, zonder daarbij op een heel concrete wijze in te gaan op de grieven van de leerling tegen de deliberatiebeslissing. (R.v.St. 28 september 2006, nr. 162.922)

In casu staat het aldus vast dat de bestreden beslissing [het] motiveringsbeginsel schendt nu de bestreden beslissing de motivering van de beslissing van de examencommissie zonder uitdrukkelijke motivering heeft overgenomen en de bestreden beslissing daarnaast de bezwaren integraal verwerpt zonder op alle essentiële bezwaren te zijn ingegaan.”

Tweede middelonderdeel

Standpunt van partijen

In het tweede middelonderdeel voert verzoeker aan dat in het intern beroep verschillende argumenten werden aangevoerd waarom hij geslaagd had moeten worden verklaard, maar dat de interne beroepsinstantie er daarvan slechts twee heeft beantwoord.

Ter zake zet verzoeker uiteen:

“Terwijl, de vicerector overeenkomstig vaststaande rechtspraak van Uw Raad voor Betwistingen inzake Studievoortgangsbepalingen nochtans behoorde te onderzoeken of er in casu (1) bijzondere en individuele omstandigheden konden weerhouden worden en, zo ja, (2) de globale leerdoelstellingen van de master in de accountancy en het revisoraat, ondanks de behaalde onvoldoende van 9/20, zijn voldaan; (R.Stvb. 18 december 2014, nr. 2014/374 en R.Stvb. 30 januari 2015, nr. 2015/006).

En terwijl, het bestreden besluit duidelijk niet onderzocht heeft of een bijzondere individuele omstandigheid kon worden weerhouden nu de vicerector in de bestreden beslissing niet onderzocht of de opgeworpen bezwaren een persoonlijk, dan wel studiegerelateerd karakter konden impliceren;

En terwijl, Uw Raad voor Betwistingen inzake Studievoortgangsbepalingen in eerdere rechtspraak van oordeel was dat het behalen van één tekort als een studiegerelateerde omstandigheid uitmaakte, waarvan het uitzonderlijk karakter moet worden beoordeeld; (R.Stvb. 18 december 2014, nr. 2014/374; R.Stvb. 30 januari 2015, nr. 2015/006; R.Stvb. 26 november 2015, nr. 2015/494; R.Stvb. 4 december 2015, nr. 2015/550; R.Stvb. 7 december 2015, nr. 2015/500)

En terwijl, beroeper dit in het kader van het intern beroep overduidelijk op p. 3 en 4 van het beroepsverzoekschrift als bezwaar tegen de beslissing van de examencommissie heeft opgeworpen en het bestreden besluit dit bezwaar niet in overweging heeft genomen;

En terwijl, bovendien het geringst mogelijke tekort (9/20) werd behaald en beroeper ook op dit punt in de bestreden beslissing niet kan lezen waarom de vicerector deze omstandigheid niet als een bijzondere individuele (studiegerelateerde) omstandigheid heeft weerhouden;

En terwijl, uit het resultatenrapport van beroeper blijkt dat er naast het vak European Taxation, waarvoor beroeper geen credit behaalde, nog andere keuze-opleidingsonderdelen uit de keuzegroep rechten heeft opgenomen: vennootschapsbelasting, personenbelasting en vennootschapsrecht;

En terwijl, deze vier keuze-opleidingsonderdelen aldus rechtstreeks aan dezelfde leerdoelen raken, met name:

Een basisvorming in belangrijke functionele ondernemingsdomeinen die belangrijk zijn voor een accountant of revisor (recht, financiering, informatiemanagement, ...)

En terwijl, beroeper ook dit aspect in het kader van de interne beroepsprocedure als een van haar bezwaren tegen de beslissing van de examencommissie heeft opgeworpen zonder dat de vicerector dit bezwaar niet in overweging heeft genomen, minstens onderzocht nu beroeper in het interne beroep het volgende heeft opgeworpen:

*“Het opleidingsonderdeel waarvoor mij de uitreiking van mijn Master-diploma wordt geweigerd, betreft slechts een keuze-opleidingsonderdeel hetgeen amper 6 studiepunten vertegenwoordigt opzichtens een globaal studietraject van maar liefst 60 studiepunten.
Voor alle andere opleidingsonderdelen inclusief mijn masterthesis ben ik geslaagd.”*

En terwijl, de bestreden beslissing zodoende geheel voorbij is gegaan aan het uitzonderlijk karakter van de enige onvoldoende, nu het geringst mogelijke tekort werd behaald en slechts 6 studiepunten van de het totale studietraject uitmaakt;

En terwijl, de bestreden beslissing eveneens heeft nagelaten te onderzoeken of de leerdoelen van de gehele masteropleiding, ondanks de onvoldoende en gezien het aanwezig zijn van een niet gering aantal opleidingsonderdelen die aan dezelfde leerdoelen als het vak European Taxation raken, waarvoor beroeper geen credit behaalde;

Zodat, het bestreden besluit de in het middel aangehaalde bepalingen schendt.”

In haar *antwoordnota* verdedigt verwerende partij de bestreden beslissing en stelt zij tegenover verzoekers argumenten het volgende:

“Het tweede onderdeel heeft betrekking op de inhoudelijke beoordeling van de argumenten die de student in het kader van het intern beroep aanvoerde op basis waarvan hij meende geslaagd te moeten worden verklaard. Hierbij geeft de raadsman van de student aan dat de interne beroepsinstantie behoorde te onderzoeken of er (1) bijzondere en individuele omstandigheden konden worden weerhouden en, zo ja, of (2) aan de globale leerdoelstellingen van de opleiding Master in de accountancy en het revisoraat werd voldaan. De raadsman stelt verder dat de interne beroepsinstantie niet heeft onderzocht of een bijzondere individuele omstandigheid kon worden weerhouden, en dat zij eveneens heeft nagelaten te onderzoeken of aan de globale leerdoelstellingen werd voldaan.

Tijdens het verloop van de interne beroepsprocedure verwees de student op geen enkel moment naar de aanwezigheid van niet-studiegerelateerde (persoonlijke) bijzondere individuele omstandigheden. Tijdens het gesprek op 15 september werd aan de student expliciet gevraagd of dergelijke omstandigheden aan de orde waren, waarop de student ontkennend antwoordde.

Zoals hierboven reeds aangehaald werd op de bezwaren van de student die kunnen worden geïnterpreteerd als betrekking hebbend op studiegerelateerde bijzondere individuele omstandigheden – zijnde het tekort van 9/20 voor één keuzeopleidingsonderdeel van zes studiepunten – ingegaan in de motivering van de examencommissie, die als correct en redelijk werd beoordeeld door de interne

beroepsinstantie. Daarnaast werd door de examencommissie ook expliciet ingegaan op de vraag of de student al dan niet had voldaan aan de leerdoelstellingen van de opleiding Master in de accountancy en het revisoraat. Hierbij verwees ze naar de opleidingsspecifieke leerdoelstelling “Op het einde van de opleiding beschikt de student over een basisvorming in belangrijke functionele ondernemingsdomeinen die belangrijk zijn voor een accountant of revisor (recht, financiering, informatiemanagement, ...)” (voor een overzicht van de opleidingsspecifieke leerdoelstellingen: zie bijlage 4 bij het verzoekschrift). In dit geval heeft de student ervoor gekozen om de globale opleidingsdoelen van zijn master te verbreden met de juridische opleidingsdoelen van de juridische opleidingsonderdelen die hij opgenomen heeft.

De opleiding Master in de accountancy en het revisoraat bestaat inderdaad voor slechts 33 van de 60 studiepunten uit verplichte opleidingsonderdelen. Studenten dienen hun programma verder – voor 27 studiepunten – aan te vullen met opleidingsonderdelen uit het keuzegedeelte dat drie groepen van opleidingsonderdelen bevat: Accounting en Audit, Recht en Information Management. (Zie bijlage 2 - programma Master in de accountancy en het revisoraat.) De student selecteerde één opleidingsonderdeel uit de groep Accounting en Audit in zijn studieprogramma, en verder vier opleidingsonderdelen uit de groep Recht. Bij het indienen van zijn studieprogramma gaf hij expliciet aan dat zoveel mogelijk “fiscaal getinte vakken” te willen opnemen (zie bijlage 3 - opmerking student bij indienen studieprogramma).

Door zelf uitdrukkelijk de focus van zijn keuzeopleidingsonderdelen te situeren in het functionele domein recht (en meer concreet fiscaliteit, zoals de student zelf aangaf) gaf hij duidelijk een essentiële plaats aan recht en fiscaliteit in de specificering van de leerdoelstellingen van zijn opleiding. De keuze voor ‘C05B3A European Taxation’ impliceert dat op die manier de doelstelling “Op het einde van de opleiding beschikt de student over een basisvorming in belangrijke functionele ondernemingsdomeinen die belangrijk zijn voor een accountant of revisor (recht, financiering, informatiemanagement, ...)” verder geconcretiseerd wordt. Het is hierbij zo dat meerdere opleidingsonderdelen kunnen bijdragen tot eenzelfde opleidingsdoelstelling, maar niet noodzakelijk in dezelfde mate. Dit impliceert dan ook dat het eerder met succes gevolgd hebben van één of meerdere van die opleidingsonderdelen geen voldoende garantie biedt dat voldaan is aan alle leerdoelstellingen van de opleiding. Het gegeven dat het een opleidingsonderdeel betreft dat 10 % van het globale programma uitmaakt, en dat door de student zelf werd gekozen als onderdeel van zijn interessegebied m.b.t. fiscaliteit, zijn hierbij belangrijke overwegingen.

Wanneer nauwkeurig de resultaten lijst van de student wordt onderzocht (zie bijlage 6 bij het verzoekschrift), blijkt dat deze voor de drie andere keuzeopleidingsonderdelen uit de groep Recht – ‘C04B9D Personenbelasting’ (3 studiepunten), ‘C05BA Vennootschapsbelasting’ (6 studiepunten) en ‘C07C3A Vennootschapsrecht’ (6 studiepunten) – telkens een resultaat van 12/20 behaalde. Samen met de vermelde 9/20 voor ‘C05B3A European Taxation’ (6 studiepunten) betekent dit dat de student voor de opleidingsonderdelen uit de groep Recht op een percentage van 55,71 % uitkomt, wat nog aanzienlijk lager ligt dan zijn algemene percentage van 62,45 %. In geen geval kan dus worden gesteld dat de resultaten binnen dit functionele ondernemingsdomein (recht) dermate goed waren dat het als onredelijk kan worden beschouwd om te stellen dat de student niet aan de vermelde leerdoelstelling heeft voldaan en dat een uitzondering op het kwantitatieve slaagcriterium (68% in geval van een 9/20) bijgevolg niet aan de orde is.

Bovendien is er ook geen kwalitatieve reden om aan te nemen dat de student door het slagen voor de drie andere opleidingsonderdelen de globale – door de student zelf als essentieel aangemerkte – juridische opleidingsdoelstellingen van zijn master bereikt zou hebben.

De drie andere opgenomen juridische vakken missen immers de essentiële nadruk op het Europese recht, die het onderdeel C05B3A European Taxation centraal stelt.”

In zijn *wederantwoord* voegt verzoeker aan zijn uiteenzetting nog het volgende toe:

“Nu op basis van het eerste middelenonderdeel blijkt dat de bezwaren die beroeper in het kader van de interne procedure heeft doen gelden niet in overweging genomen zijn, kan tegenpartij ter weerlegging van het tweede middelenonderdeel bezwaarlijk laten gelden dat de bestreden beslissing onderzocht heeft of de bezwaren een bijzondere (persoonlijke of studiegerelateerde) individuele omstandigheid uitmaakten en, zo ja, of er al dan niet aan de globale leerdoelstellingen van de masteropleiding werd voldaan (het zogenaamde kwalitatief onderzoek).

In de hypothese dat de bestreden beslissing toch op alle door beroeper geuite bezwaren zou zijn ingegaan (*quod non*), staat het vast dat uit de bestreden beslissing niet blijkt dat het kwalitatief onderzoek of beroeper nu aan de leerdoelstellingen van de opleiding voldoet daadwerkelijk werd uitgevoerd.

Beroeper herinnert eraan dat een dergelijk kwalitatief onderzoek het mogelijk moet maken elk deliberatiedossier op zijn eigen merites te onderzoeken (R.Stvb. 18 december 2014, nr. 2014/374).

Er dient dan ook daadwerkelijk te worden onderzocht of er cumulatief aan volgende twee elementen is voldaan:

1. Is er sprake van een bijzondere (studiegerelateerde of persoonlijke) omstandigheid?
2. Zo ja, zijn de globale opleidingsdoelstellingen bereikt?

Een dergelijke toets is onontbeerlijk in het licht van de Codex Hoger Onderwijs. Het tegendeel aanvaarden, impliceert dat een deliberatie van een tekort op grond van het globaal behaald zijn van de leerresultaten onmogelijk zou zijn.

Deze overweging vindt steun in de rechtspraak van Uw Raad en wordt in de rechtsleer unaniem wordt bijgetreden (K. WILLEMS & K. WEIS, Studievoortgangsbetwistingen door laatstejaarsstudenten: beoordeling van eindwerken en deliberatiebeslissingen – Rechtspraakoverzicht Raad voor betwistingen inzake studievoorgangsbeslissingen 2013-2015 (deel 11), R. W. 2016, 1330).

Recente rechtspraak van Uw Raad kwalificeert het behalen van één tekort als een studiegerelateerde omstandigheid waarvan het uitzonderlijk karakter moet worden onderzocht. (R.Stvb. 18 december 2014, nr. 2014/374; R.Stvb. 30 januari 2015, nr. 2015/006; R.Stvb. 26 november 2015, nr. 2015/494; R.Stvb. 4 december 2015, nr. 2015/550; R.Stvb. 7 december 2015, nr. 2015/500).

Hierbij stelt de bestreden beslissing helemaal onderaan p. 1 dat bij de beoordeling of de leerdoelen ondanks de ene onvoldoende behaald zouden zijn, er rekening werd gehouden

met het gegeven dat de onvoldoende betrekking heeft op een keuzeopleidingsonderdeel in een voor een accountant of revisor belangrijk functioneel domein, zijnde recht.

Vervolgens leest de bestreden beslissing verder bovenaan op p. 2:

“Aangezien de doelstellingen van het programma studenten de mogelijkheid bieden om zelf te bepalen in welk domein zij zich wensen te verdiepen in het geheel van hun brede economische vorming, kunnen de studenten op deze wijze zelf vormgeven aan de leerresultaten van hun opleiding. Uitgaande van deze elementen oordeelde de examencommissie dat u niet had voldaan aan de leerdoelstellingen van de opleiding, en bijgevolg niet geslaagd kon worden verklaard. Op basis van deze informatie stel ik vast dat de beslissing van de examencommissie voldoende kan worden gemotiveerd.”

Met betrekking tot de kwalitatieve toets motiveert de bestreden beslissing niet meer dan dat. Daardoor blijkt niet dat de bestreden beslissing de kwalitatieve beoordeling daadwerkelijk heeft uitgevoerd.

Zoals reeds ten overvloede gesteld heeft beroeper verschillende bezwaren doen gelden, dewelke *grosso modo* betrekking hadden op het feit dat er met de onvoldoende het gerings mogelijk tekort werd behaald, het feit dat de onvoldoende een keuzevak betrof met eerder een beperkt gewicht en/of belang, dat de beoogde competenties van de masteropleiding zijn verwezenlijkt nu beroeper werkzaam is als Management Consultant en dat voor het overige alle hoofd- en keuzeopleidingsonderdelen succesvol werden afgerond.

Met het laatste bezwaar stuurde beroeper tegenpartij dan ook overduidelijk aan het resultatenrapport effectief en grondig te onderzoeken en het kwalitatief onderzoek daadwerkelijk uit te voeren.

Op basis van de motivering in het bestreden besluit, dewelke onderaan vorige bladzijde en bovenaan deze bladzijde is weergegeven, stelt beroeper echter vast dat tegenpartij dit uitdrukkelijk niet gedaan heeft.

De motivering onderzoekt immers hoogstens op een kwalitatieve wijze de leerresultaten en competenties beoogd met het opleidingsonderdeel waarvoor beroeper een tekort behaalde en de globale leerdoelstellingen (een basisvorming in belangrijke functionele ondernemingsdomeinen die belangrijk zijn voor een accountant of revisor: recht) van de opleiding.

Nergens in de bestreden beslissing valt te bespeuren of het niet gering aantal (rechts-)vakken uit het resultatenrapport, die raken aan dezelfde globale leerdoelen (een basisvorming in belangrijke functionele ondernemingsdomeinen die belangrijk zijn voor een accountant of revisor: recht, financiering, informatiemanagement, . . .), al dan niet in aanmerking konden komen om het tekort voor het opleidingsonderdeel te compenseren of te tolereren. De bestreden beslissing bewaart op dit punt dan ook het grootste stilzwijgen.

Dit stilzwijgen wordt slechts voor het eerst en duidelijk laattijdig doorbroken met de laatste alinea van de antwoordnota van tegenpartij (p. 6-7).

Nergens in het bestreden besluit wordt, zoals reeds ten overvloede gesteld, de kwalitatieve toets daadwerkelijk doorgevoerd. Daardoor kan er met betrekking tot de argumentatie ontwikkeld onderaan p. 6 van de antwoordnota geenszins gesteld worden dat deze de bestreden beslissing zou schragen.

Volledigheidshalve merkt beroeper op dat deze argumentatie bovendien niet pertinent is. Uit deze argumentatie komt naar voor dat tegenpartij, om te bepalen of de leerdoelen nu al dan niet zouden behaald zijn, het totaalpercentage van alle opleidingsonderdelen uit de keuzegroep Recht vergelijkt met het algemeen totaalpercentage.

In die benadering worden dus alle vakken uit het vakprogramma van beroeper getoetst aan hetzelfde globale leerdoel: *“een basisvorming in belangrijke functionele ondernemingsdomeinen die belangrijk zijn voor een accountant of revisor: recht”*.

Daardoor meent tegenpartij aldus dat ieder vak uit het gehele vakprogramma van beroeper aan dit globale leerdoel zou raken, wat uiteraard onjuist is.

De enige pertinente toets, die tegenpartij dan ook overeenkomstig de rechtspraak van Uw Raad kan maken, bestaat uit een vergelijking van alle vakken die raken aan dezelfde globale leerdoelstelling. Deze vakken hebben bovendien overeenkomstig de respectievelijke fiches telkens een reële link met het internationaal en Europees recht.

Net nu er uit de bestreden beslissing niet kan worden opgemaakt of dit kwalitatief onderzoek effectief werd verricht, is de beslissing beroeper niet te delibereren thans manifest onredelijk.

De omstandigheid dat beroeper de globale leerdoelstelling (een basisvorming in belangrijke functionele ondernemingsdomeinen die belangrijk zijn voor een accountant of revisor: recht, financiering, informatiemanagement, ...) door het opnemen van de keuzevakken verder zou hebben verbijzonderd, verandert dan ook niets aan de vaststelling dat de bestreden manifest onredelijk is.

Ook dan zal uit de beslissing moeten blijken dat de kwalitatieve beoordeling daadwerkelijk werd uitgevoerd, wat vooralsnog op geen enkele wijze uit de bestreden beslissing blijkt.”

Beoordeling over de beide middelonderdelen samen

Op basis van de stukken waarop de Raad vermag acht te slaan – met name de stukken die verzoeker heeft neergelegd en het administratief dossier van de verwerende partij – stelt de Raad vast dat de initiële studievoortgangsbepaling van de examencommissie niet is gemotiveerd. Zij vermeldt enkel een examencijfer van 9/20 voor ‘European Taxation’.

Motieven die op deze beslissing niet voorkomen, kunnen niet aan de examencommissie worden toegeschreven, en kunnen in een later stadium van de interne beroepsprocedure bijgevolg evenmin worden ‘geparafraseerd’ of ‘overgenomen’.

Dit betekent dat de motieven die zijn vermeld op de bestreden beslissing uitsluitend toe te schrijven zijn aan de interne beroepsinstantie, en in het raam van de beoordeling van de formele motiveringsplicht ook aldus moeten worden beschouwd.

Het middel van verzoeker mist derhalve feitelijke grondslag in de mate dat het uitgaat van de veronderstelling dat de interne beroepsinstantie zich ertoe heeft beperkt om eerder reeds – door de examencommissie – ontwikkelde motieven zonder meer over te nemen, zonder daarbij een eigen afweging te maken. Het feit dat de interne beroepsinstantie zich voor de beoordeling van het intern beroep bij de betrokken faculteit informeert, ontnemt aan wat navolgend wordt overwogen niet de hoedanigheid dat het motieven van de interne beroepsinstantie zelf zijn. De Raad begrijpt de zin *“op basis van deze informatie stel ik vast dat de beslissing van de examencommissie voldoende kan worden gemotiveerd”* dan ook aldus dat de interne beroepsinstantie van oordeel is dat de motieven die zijzelf heeft toegevoegd, de finaliteit van de initiële studievoortgangsbeslissing – met name dat aan verzoeker het diploma niet wordt toegekend – kunnen schragen en dat die initiële examenbeslissing, nog steeds wat haar finaliteit betreft, correct werd genomen.

Uit het bovenstaande volgt onvermijdelijk ook dat wat de interne beroepsinstantie als motieven opgeeft, een antwoord vormt op wat verzoeker in zijn intern beroep heeft doen gelden. Verzoekers middel kan derhalve evenmin worden aangenomen in de mate dat wordt aangevoerd dat de grieven van het intern beroep geheel niet in overweging zijn genomen, of dat de interne beroepsinstantie zich niet of onvoldoende een eigen oordeel heeft gevormd.

De Raad onderzoekt navolgend of de motieven van de bestreden beslissing afdoende zijn.

In zijn intern beroep heeft verzoeker vier grieven aangevoerd. De eerste drie daarvan hebben betrekking op de vraag of verzoeker al dan niet de globale competenties van de opleiding heeft behaald. Ter zake haalt verzoeker aan (1) dat het weigeren van het diploma onredelijk en onevenredig is, gelet op het behalen van één 9/20 op een keuzevak, (2) dat uit zijn tewerkstelling bij een consultant blijkt dat hij over alle beoogde competenties beschikt en (3)

dat het diploma wordt geweigerd omwille van een tekort op een keuzevak dat slechts 6 van de 60 studiepunten binnen de opleiding vertegenwoordigt. De vierde grief betreft de quotering voor het betrokken opleidingsonderdeel ‘European Taxation’.

De eerste en derde grief dienen samen te worden gelezen. Verzoeker werpt ter zake op dat de beslissing om hem het diploma niet toe te kennen, met daarin besloten de beslissing dat de globale leerdoelstellingen van de opleiding niet werden behaald, onredelijk en disproportioneel is, omdat hij slechts één tekort van 9/20 behaalde en dit voor een keuzevak dat slechts 6 van de 60 studiepunten vertegenwoordigt.

Verwijzend naar een overweging die de examencommissie ook zou hebben gemaakt, maar waarvan de Raad zoals reeds is aangestipt geen schriftelijk spoor terugvindt, antwoordt de bestreden beslissing ter zake het volgende:

“De examencommissie stelde vast dat aan deze criteria niet werd voldaan, en beraadde zich vervolgens of u ondanks één onvoldoende toch voldeed aan de leerresultaten voor het geheel van de opleiding. Hierbij werd rekening gehouden met het gegeven dat de onvoldoende betrekking heeft op een keuzeopleidingsonderdeel in een voor een accountant of revisor belangrijk functioneel domein, zijnde recht. Aangezien de doelstellingen van het programma studenten de mogelijkheid bieden om zelf te bepalen in welk domein zij zich wensen te verdiepen in het geheel van hun brede economische vorming, kunnen de studenten op deze wijze zelf vormgeven aan de leerresultaten van hun opleiding. Uitgaande van deze elementen oordeelde de examencommissie dat u niet had voldaan aan de leerdoelstellingen van de opleiding, en bijgevolg niet geslaagd kon worden verklaard.”

De Raad herinnert eraan dat de afweging of de student spijs een of meer tekorten toch *kan* slagen voor een opleiding in haar geheel, geen vrije keuze van de instelling is. Deze mogelijkheid tot ‘deliberatie’ van een student is door de decreetgever uitdrukkelijk opgelegd in artikel II.229, eerste lid van de Codex Hoger Onderwijs, waarin is voorgeschreven dat de student door de examencommissie voor het geheel van de opleiding geslaagd wordt verklaard wanneer die op gemotiveerde wijze van oordeel is dat de doelstellingen van het opleidingsprogramma globaal zijn verwezenlijkt. Ter zake werd bij de invoering van het huidige artikel II.229 het volgende overwogen (*Parl. St.* VI. Parl. 2013-2014, nr. 2399/1, 24-25):

“Examencommissies moeten dan nog enkel worden samengeroepen ingeval bijzondere omstandigheden aan de orde zijn. Bijzondere omstandigheden kunnen zowel van

studiegerelateerde aard zijn als privégebonden (zie besluiten Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbepalingen). Studenten waarvan de examencommissie van oordeel is dat ze, ondanks het ontbreken van alle creditbewijzen of een niet toerekenbaar cijfer, globaal de doelstellingen van het opleidingsprogramma verwezenlijkt hebben, kunnen worden gedelibereerd. In dit verband deden zich in het verleden meerdere casussen voor (bijvoorbeeld een student heeft reeds volledig het masterprogramma afgewerkt, maar is nog steeds niet geslaagd voor een onderliggend opleidingsonderdeel uit het bachelorprogramma). In deze uitzonderlijke gevallen waar het systeem van volgtijdelijkheid geen oplossing heeft geboden, moet het mogelijk blijven om te delibereren. Hetzelfde geldt vanzelfsprekend voor bepaalde persoonsgerelateerde omstandigheden die een tekort op een opleidingsonderdeel kunnen verantwoorden.”

De Raad is zich ervan bewust dat deze beoordeling een taaklast op de instellingen legt, nu de beoordeling in deze gevallen steeds specifiek en individueel moet gebeuren met, in voorkomend geval, niet alleen oog voor persoonsgebonden omstandigheden, maar ook voor de specifieke opleiding (en de omvang ervan) en de plaats van het betrokken opleidingsonderdeel in die opleiding. Niettemin mag van de instellingen worden verwacht dat zij deze beoordeling met de gepaste zorgvuldigheid maken.

De hier voorliggende motivering had gewis meer uitgebreid kunnen zijn, en voor de leesbaarheid ervan zou zij ook explicieter kunnen terugkoppelen naar de aangevoerde grieven. Naast die vaststelling is de Raad van oordeel dat motivering van de bestreden beslissing toch eerder als een *passe-partout* overkomt.

Dat het functioneel domein ‘recht’ voor een accountant of revisor belangrijk is, kan bezwaarlijk als een decisief motief worden beschouwd, nu verwerende partij in de antwoordnota zelf aanstipt dat een student in deze studierichting een ruime keuze heeft en zijn keuzevakken kan putten uit drie groepen, waarvan ‘recht’ er één is. Hieruit (en uit het door verwerende partij voorgelegde overzicht van de opleiding) volgt, minstens impliciet, dat een student de globale leerdoelstellingen van de masteropleiding kan bereiken zonder te putten uit de groep ‘recht’; de student kan immers de 27 resterende studiepunten (buiten de 33 studiepunten van de verplichte vakken) bereiken via keuzevakken in de andere groepen.

Wanneer het tekort wordt beoordeeld rekening houdend met de richting *c.q.* specialisatie die verzoeker zelf aan zijn curriculum heeft gegeven, geeft de bestreden beslissing enkel aan dat “de studenten op deze wijze zelf vormgeven aan de leerresultaten van hun opleiding”. Daarin

leest de Raad evenwel enkel een affirmatie en geen concrete motivering ten aanzien van verzoekers situatie.

Een terugkoppeling naar het gewicht van het opleidingsonderdeel 'European Taxation' binnen het geheel van de opleiding komt aan bod in de antwoordnota, maar niet in de bestreden beslissing, en kan derhalve in het licht van de formele motiveringsplicht niet aan de interne beroepsinstantie worden toegeschreven.

De bestreden beslissing komt aldus niet tegemoet aan de vereisten van de formele motiveringsplicht. Ten aanzien van de eerste en de derde grief uit het intern beroep is het middel gegrond.

In een tweede grief deed verzoeker in het intern beroep gelden dat uit zijn tewerkstelling bij een consultant blijkt dat hij over alle beoogde competenties beschikt.

Hierop heeft de interne beroepsinstantie het volgende geantwoord:

Wat betreft uw argumentatie dat de inhoud van het opleidingsonderdeel 'C05B3A European Taxation' minder relevant is in de context van uw huidige professionele activiteiten, dien ik op te merken dat dit hoegenaamd geen element is waar een examencommissie mee kan of mag rekening houden. Zij dient te oordelen of u al dan niet hebt voldaan aan de leerdoelstellingen van de opleiding Master in de accountancy en het revisoraat, niet of u de nodige competenties hebt verworven om te kunnen functioneren in een welbepaalde professionele context. Het feit dat u zich verder zo snel mogelijk volledig wil richten op uw professionele carrière is meer dan begrijpelijk, maar is evenmin een element waar rekening kan worden gehouden bij het vaststellen of u al dan niet hebt voldaan aan de voorwaarden om te slagen voor de opleiding.

Hiermee beantwoordt de bestreden beslissing aan de verplichting tot formele motivering. De Raad kan deze motieven ook niet kennelijk onredelijk of onjuist bevinden, en treedt de visie bij dat de competenties van een opleiding moeten worden gemeten binnen die opleiding en door de personen en organen die daartoe binnen de instelling bevoegd zijn.

Dat iemand binnen een aan de opleiding gerelateerde sector professioneel actief kan zijn zonder daarbij – naar eigen zeggen – de specifieke competenties van een welbepaald opleidingsonderdeel nodig te hebben, leidt niet tot een andere conclusie. Wat verzoeker *in casu* aanvoert, maakt naar oordeel van de Raad geen 'bijzondere omstandigheid' uit.

In dat opzicht is het middel ongegrond.

Ten slotte voerde verzoeker in een vierde grief aan dat de interpretatie van een schriftelijk examen met open vragen, zoals bij European Taxation, steeds persoonsgeboden en dus subjectief is en dat dit door de examinerator tijdens het feedbackgesprek ook zou zijn bevestigd. Verzoeker deed ook gelden dat een bepaald antwoord als ‘te kort’ werd beoordeeld terwijl de gewenste lengte van het antwoord niet was aangegeven, en dat blijkbaar werd verlangd dat ook zou worden toegelicht waarom bepaalde principes bij een casus niet werden gehanteerd, terwijl dit volgens verzoeker niet uit de vraag kon worden afgeleid.

De bestreden beslissing heeft ter zake geantwoord:

“Tot slot verwees u naar de aard van het schriftelijk examen voor 'C05B3A European Taxation', waarbij u stelde dat de interpretatie van antwoorden op open examenvragen persoonsgeboden en subjectief is. Tijdens ons gesprek gaf u echter expliciet aan geen beroep te willen aantekenen tegen het resultaat voor 'C05B3A European Taxation' (en dus enkel tegen de beslissing van de examencommissie om u niet te laten slagen).

(...)

Wat betreft uw opmerkingen m.b.t. de evaluatievorm van 'C05B3A European Taxation' dient te worden vermeld dat deze irrelevant zijn in de context van een beroep tegen de beslissing van de examencommissie om u niet te laten slagen.”

In zijn verzoekschrift voor de Raad ontkent of weerlegt verzoeker niet dat hij ten overstaan van de interne beroepsinstantie heeft verklaard dat zijn intern beroep niet de quoterings voor het opleidingsonderdeel ‘European Taxation’ tot voorwerp had.

Evenmin ontwikkelt verzoeker in dat verzoekschrift middelen die zijn gericht tegen het examencijfer voor dat opleidingsonderdeel.

De quoterings voor ‘European Taxation’ valt bijgevolg buiten de grenzen van het huidige beroep.

BESLISSING

1. De Raad vernietigt de beslissing van de interne beroepsinstantie van 26 september 2016.

2. Het daartoe bevoegde orgaan neemt ten aanzien van verzoekende partij een nieuwe beslissing en doet zulks uiterlijk op 21 november 2016.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 4 november 2016, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbepalingen, I^e Kamer, samengesteld uit:

Jim Deridder,	voorzitter van de Raad
Daniël Cuypers	bijzitter
Jan Geens	bijzitter
bijgestaan door	
Freya Gheysen	secretaris

De secretaris

De voorzitter

Freya Gheysen

Jim Deridder

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.294 van 4 november 2016 in de zaak 2016/487

In zake: Peter Jacob VAN AKEN
woonplaats kiezend te 2800 Mechelen
Kalkkovenstraat 25

tegen:

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN
woonplaats kiezend te 3000 Leuven
Oude Markt 13

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 30 september 2016, strekt tot nietigverklaring van de beslissing van de interne beroepsinstantie van 26 september 2016.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 4 november 2016.

Voorzitter van de Raad Jim Deridder heeft verslag uitgebracht.

Verzoekende partij en Toon Boon, die verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

III. Feiten

Verzoeker was in het academiejaar 2015-2016 ingeschreven in de opleiding Master in de Ingenieurswetenschappen: Architectuur.

Voor het opleidingsonderdeel ‘Building Simulations’ behaalt verzoeker een examencijfer van 12/20. De proclamatie vindt plaats op 8 september 2016.

Op 12 september 2016 tekent verzoeker tegen deze beslissing een beroep aan, in afwachting van een feedbackgesprek met de docent. Verzoeker vermeldt “bijzonder lage score in verhouding tot de kwaliteit van de ingeleverde paper” en “feedbackmoment voor beoordeling nodig”. Het beroep wordt door de beroepsinstantie als ‘bewarend’ aangemerkt, ofschoon verzoeker deze optie met ‘neen’ aanduidt.

Op 14 september 2016 zendt de interne beroepsinstantie aan verzoeker het volgende bericht:

“Aangezien u heeft aangeduid dat u nog geen gebruik gemaakt heeft van de mogelijkheid om dit resultaat te bespreken met de betrokken docent, heb ik uw beroep als een bewarend beroep geregistreerd. Ik verwacht van u dan uiterlijk op 17 september verdere motivering met de argumenten op grond waarvan u dit examenresultaat wenst te betwisten. In deze periode kunt u contact opnemen met de betrokken examiner teneinde bijkomende feedback omtrent uw examenresultaat te verkrijgen. Indien ik van u binnen deze periode geen dergelijke motivering ontvang, wordt uw beroep automatisch en zonder verdere berichtgeving als ongegrond beoordeeld.”

Op 15 september 2016 laat verzoeker weten dat het feedbackgesprek op 19 september 2016 staat gepland, zodat het moeilijk zal zijn om de voormelde deadline voor het intern beroep te halen. Op 19 september laat verzoeker weten zijn beroep verder te willen zetten.

Op 26 september 2016 neemt de intern beroepsinstantie de volgende beslissing:

“Op 12 september tekende u beroep aan tegen het examenresultaat voor het opleidingsonderdeel ‘Building Simulations (B-KUL-H03T4A)’. Aangezien u op het formulier waarmee u beroep aantekende vermeldde dat er nog geen feedbackgesprek geweest was met de docent, en ook vermeldde dat bijkomende feedback over de beoordeling nog vereist was, werd uw beroep in eerste instantie geregistreerd als een bewarend beroep. U werd op 14 september verwittigd over het feit dat u uiterlijk op 17 september uw concrete argumentatie op grond waarvan u dit examenresultaat wilde betwisten, diende door te sturen. Op 15 september liet u weten dat aangezien er op dat ogenblik nog geen datum voor feedbackgesprek vastlag de deadline van 17 september “moeilijk” zou worden. U werd op dezelfde dag gevraagd om de e-mailcorrespondentie over het vastleggen van de datum voor een feedbackgesprek door te sturen. U reageerde niet op deze vraag. Pas op 19 september liet u me weten dat u “niet tot een consensus” gekomen was en dat u deze beroepsprocedure wenste verder te zetten.

Via de e-mail van 14 september werd u reeds verwittigd over het feit dat indien we uiterlijk op 17 september geen concrete en feitelijke argumentatie zouden ontvangen, uw beroep automatisch als ongegrond zou worden beoordeeld. Aangezien u pas op 19 september liet weten dat u dit beroep wenste verder te zetten, moet ik vaststellen dat dit beroep ongegrond is, omwille van het feit dat ik vóór de afgesproken deadline geen concrete en feitelijke argumentatie ontving. Daarnaast, en in ondergeschikte orde, moet ik vaststellen dat dergelijke argumentatie ook ontbreekt, zowel in het beroep dat u op 12 september instelde als in uw e-mail van 19 september.

Uw beroep van 12 september beperkt zich immers tot volgende summiere mededeling:

“Bijzonder lage score in verhouding tot de kwaliteit van de ingeleverde paper. Feedback moment voor beoordeling nodig.”

In uw e-mail van 19 september vermeldt u enkel dat u de beroepsprocedure wilt verderzetten omdat *“ik de kwaliteit van mijn verslag niet in verhouding vind tot de punten die ervoor gegeven zijn”*.

Gezien het overschrijden van de afgesproken deadline en gezien het ontbreken van enige argumentatie waaruit zou kunnen blijken dat deze beoordeling niet correct gebeurd is, stel ik vast dat uw beroep ongegrond is. Het examenpunt dat u behaalde voor "Building Simulations (B-KUL-H03T4A)" werd correct vastgesteld en wordt dan ook niet meer gewijzigd."

Dit is de thans bestreden beslissing.

IV. Ontvankelijkheid

Verwerende partij betwist niet de ontvankelijkheid van het beroep.

De Raad ziet evenmin redenen om zulks ambtshalve te doen.

Het beroep is ontvankelijk.

V. De middelen

Enig middel

In een enig middel beroept verzoeker zich op het redelijkheidsbeginsel en het evenredigheidsbeginsel.

Hij voert ter zake het volgende aan:

“De student, Peter Jacob Van Aken, heeft op 12 september beroep aangetekend tegen het examenresultaat voor het opleidingsonderdeel "Building Simulations (B-KUL-H03T4A)". Op maandag 19 september heeft de student een feedbackmoment genoten met een begeleidende assistente van het opleidingsonderdeel. Vanuit de faculteit werd aangeraden om te wachten met het opstarten van een beroepsprocedure tot na een feedbackgesprek. Vanuit de beroepsinstantie is gevraagd om voor 17 september een sluitend dossier door te sturen op straffe van het [ongegron] verklaren van het beroep en de afsluiting van de procedure. Op deze manier is een chronologische paradox ontstaan waarbij de deadline op vrijdag 17 september lag en het feedbackmoment op maandag 19 september. Een tweede punt in het besluit van de vicerector is het gebrek aan argumentatie in het bewarend beroep. Hier wenst de student te benadrukken dat het niet mogelijk was om een uitgebreid verslag te schrijven over de evaluatie voor het feedbackgesprek. Op deze gronden meent de student dat de beroepsprocedure niet correct is afgehandeld en dient heropgestart te worden, zodat de student op zijn minst een gehoor kan krijgen aan het feitelijk beroep dat is ingediend.

en verder:

“De student, Peter Jacob Van Aken, is van mening dat zijn evaluatie van het opleidingsonderdeel "Building Simulations (B-KUL-H03T4A)" niet in verhouding is tot de kwaliteit van het geleverde werk. De evaluatie van het opleidingsonderdeel is volledig gebaseerd op een neerslagwerk en berust niet op enig bijkomend examen. In verhouding tot sommige andere neerslagwerken van de collega-studenten, zie bijlage dossier, is de beoordeling van het neerslagwerk van de student bijzonder streng verlopen.

Op het feedbackmoment kwamen de student en de begeleidende assistente, mevrouw [P.], niet tot een consensus over de beoordeling. De student meent echter dat tijdens het feedbackgesprek op regelmaat argumenten werden aangehaald door de assistente, waaruit zou blijken dat het neerslagwerk bepaalde elementen ontbrak. De student kon echter altijd aantonen dat deze elementen wel in het verslag stonden, tot zelfs enkele keren letterlijk. Op deze manier ontstond de vraag naar de ernst waarmee het neerslagwerk is gelezen. Een tweede discussiepunt is de manier waarop de resultaten van het onderzoek in het neerslagwerk zijn verwerkt. De bedoeling van het opleidingsonderdeel is een inleiding in bepaalde softwareprogramma's om te leren complexe gebouweigenschappen te simuleren. In de eerste fase diende de studenten een simulatie te doen van het gebouw en in de tweede fase diende de studenten hun werk te vergelijken met meetresultaten om hun simulatie te kunnen verbeteren. De student heeft de software gebruikt om een bijzonder diepgaande analyse te doen en vervolgens meerdere parameterstudies gedaan. Verwonderlijk was het feit dat de assistente dit aanhaalde om een puntenaftrek te verantwoorden.

Wederom kwam dit voor de student over als een vluchtige lezing van het verslag, zonder de achterliggende redeneringen te hebben gevolgd. Over bepaalde modelleringskeuzes waren de student en de assistent het niet eens, maar op dit punt spreken we over de bijzonder complexe werking van de software en zouden we in de evaluatie moeten spreken over puntenaftrek in de hogere puntencategorie. Als laatste punt meende de assistente te zeggen dat een perfect neerslagwerk een 18 zou krijgen. Vrij vertaald

beteken[t] dit dat er een standaard puntenaftrek van twee punten gebeur[t] en dit is niet in lijn met de [filosofie] van de katholieke universiteit van Leuven.”

In haar *antwoordnota* repliceert verwerende partij als volgt:

“Via zijn huidig bezwaarschrift verwijst de student enerzijds naar het verloop van de beroepsprocedure en anderzijds naar het verloop van de evaluatie.

Met betrekking tot het verloop van de beroepsprocedure, erkent hij dat hij door de Interne Beroepsinstantie gevraagd werd om ten laatste op 17 september “een sluitend dossier” binnen te brengen en zegt hij ook dat hij op de hoogte was van het feit dat indien hij dit niet deed, zijn beroepsdossier ongegrond zou verklaard worden. Hij zegt echter dat hem door “de faculteit” zou zijn aangeraden om te wachten met het opstarten van deze beroepsprocedure tot na het feedbackgesprek. Via zijn bezwaarschrift stuurt hij echter geen enkele concrete indicatie voor dergelijke tegenstrijdige communicatie door. Daarnaast vermeldt de student ook dat zolang dit feedbackgesprek niet was doorgegaan, het niet mogelijk was om concrete argumentatie door te sturen.

Naar aanleiding van dit beroep bij uw Raad heeft de Interne Beroepsinstantie de mailcorrespondentie over het vastleggen van dit feedbackmoment opgevraagd bij de docent van dit opleidingsonderdeel, prof. [D.S.] (zie bijlage 5), teneinde op die manier het concrete tijdsverloop te kunnen reconstrueren.

Zoals vermeld in het studievoortgangsdossier werden de examenresultaten voor deze student reeds op 8 september bekend gemaakt. Pas op 12 september (om 13u54) contacteert de student voor het eerst prof. [D.S.] met een vraag om feedback. Onmiddellijk daarna (om 14u01) tekent hij reeds beroep aan. Via de assistent, mevr. [P.], ontvangt hij [dezelfde] dag reeds een concreet voorstel, waarbij hem o.a. de mogelijkheid geboden wordt om dit feedbackgesprek reeds op 16 september te laten doorgaan. De student kiest er echter zelf voor om dit gesprek pas op 19 september te laten plaatsvinden. Indien hij dit gesprek had laten doorgaan op 16 september, had hij zonder problemen kunnen voldoen aan de deadline die hem gesteld was door de Interne Beroepsinstantie. Pas op 15 september bevestigt de student de afspraak voor dit feedbackgesprek. Dit gesprek wordt uiteindelijk vastgelegd op 19 september om 11 uur. Na dit gesprek (i.c. op 19 september om 14u39) laat de student aan de Interne Beroepsinstantie weten dat hij zijn beroep wenst verder te zetten. Ook op dat moment, en niettegenstaande het feedbackgesprek dan reeds heeft plaatsgevonden, stuurt de student geen concrete argumentatie door. Zelfs indien het zo zou geweest zijn dat hij pas na het feedbackgesprek voldoende concrete argumenten voor zijn beroep had, had hij deze argumentatie in zijn e-mail van 19 september kunnen vermelden. Hij heeft dit echter niet gedaan.

Prof. [D.S.] stuurde ons ook nog de bijkomende mailcorrespondentie met hem, na het feedbackgesprek met [P.] door (zie bijlage 6 bijkomende feedback prof. [D.S.]). Op geen enkele manier blijkt hieruit dat er enige tegenstrijdige signalen zouden gegeven zijn met betrekking tot de deadline die was opgelegd door de interne beroepsinstantie.

Wat de opmerkingen van de student over het verloop van de evaluatie betreft, moeten we vaststellen dat dit geen argumenten zijn die vermeld werden in de eerdere e-mails van 12

en 19 september. Als zodanig zijn dit dan ook geen argumenten die nu nog op een ontvankelijke manier kunnen worden ingebracht.

Daarnaast, en in ondergeschikte orde, moeten we vaststellen dat ook dit beroepschrift geen concrete argumentatie bevat waaruit zo blijken dat de evaluatie niet correct verlopen is. De student stuurde ons zijn verzoekschrift samen met zijn paper en twee andere papers van medestudenten door. De student zelf vermeldt dat aan één van deze andere papers een score van 12/20 werd toegekend, terwijl de andere paper met een score van 15/20 zou zijn gequoteerd. De student duidt echter op geen enkele manier aan hoe uit deze papers zou kunnen blijken dat de evaluatie van zijn paper niet correct verlopen is. In zijn verweer herhaalt hij zijn opmerking dat hij met mevr. [P.] niet “tot een consensus” gekomen is. Op geen enkele manier staft hij zijn opmerkingen dat de evaluatie van zijn paper “bijzonder streng” zou verbeterd zijn. Evenmin geeft hij enige aanwijzingen waaruit zou blijken dat bepaalde punten van kritiek met betrekking tot zijn paper niet terecht zouden geweest zijn.”

Beoordeling

De decretale vervaltermijn om het intern beroep in te stellen – die eertijds vijf kalenderdagen bedroeg en thans zeven kalenderdagen – is door de decreetgever kort gehouden omwille van de noodzaak aan rechtszekerheid (*Parl. St.* VI. Parl. 2003-2004, nr. 1960/1, 21). Deze korte termijn verstaat zich in principe niet met een opschorting of verlenging. Ter zake oordeelde de Raad eerder reeds dat het feit dat de student nog geen feedback heeft gekregen, niet verhindert dat de beroepstermijn aanvangt (R.Stvb. 12 augustus 2010, nr. 2010/030) en dat eventuele contacten met de ombud of met een of meer docenten na de proclamatie de beroepstermijn niet verlengen (R.Stvb. 6 augustus 2009, nr. 2009/049).

Onverminderd wat de decreetgever op bindende wijze heeft voorgeschreven, behoort de praktische organisatie van de interne beroepsprocedure tot de autonome bevoegdheid van de onderwijsinstelling.

Zonder daartoe in het licht van het bovenstaande verplicht te zijn, biedt verwerende partij aan de studenten de mogelijkheid om zich binnen de decretale beroepstermijn te beperken tot het instellen van een – desgevallend summier – bewarend beroep. Het staat dan aan de student om aan de hand van de feedback die van de docent wordt verkregen, het beroep al dan niet te handhaven en in voorkomend geval nader te motiveren.

Te dezen heeft verzoeker tijdig – op 12 september 2016 – een beroep ingediend dat door hem weliswaar uitdrukkelijk niet als ‘bewarend’ is aangemerkt, maar dat door de instelling niettemin ambtshalve zo is beschouwd, daar het amper was gemotiveerd en verzoeker tevens aangaf de examinerator nog niet te hebben kunnen spreken.

Verzoeker betwist niet dat de interne beroepsinstantie hem op woensdag 14 september 2016 (12u40) heeft meegedeeld dat uiterlijk op 17 september 2016 nadere motivering bij het bewarend beroep moest worden ingediend, bij gebreke waaraan het als ongegrond zou worden afgewezen.

Verzoeker betwist evenmin dat de betrokken assistente hem op 12 september 2016 een feedbackgesprek heeft aangeboden op vrijdag 16 september 2016.

Uit de stukken blijkt verder dat verzoeker op donderdag 15 september 2016 om 12u36 niettemin een feedbackgesprek heeft gevraagd op maandag 19 september 2016, terwijl hij op dat ogenblik reeds kennis had (of geacht wordt kennis te hebben gehad) van de mededeling van de interne beroepsinstantie dat de bijkomende motivering bij het intern beroep uiterlijk 17 september 2016 werd verwacht.

De wijze waarop verzoeker aldus zijn termijn heeft opgerekt, is niet in overeenstemming met de bindende termijnen zoals zij in het licht van het bovenstaande moeten worden toegepast. Verzoeker was immers niet in de onmogelijkheid om binnen de gestelde termijn een feedbackgesprek met de assistente te hebben.

Met recht derhalve, heeft de interne beroepsinstantie besloten geen acht te slaan op wat verzoeker ná 17 september 2016 nog aan zijn intern beroep heeft toegevoegd. Het bericht dat verzoeker blijkbaar op 19 september 2016 nog heeft verzonden met niet meer dan de mededeling dat hij zijn intern beroep wenst voort te zetten, wordt door geen van beide partijen neergelegd en kan derhalve ook niet worden beoordeeld. Verzoeker spreekt evenwel het letterlijke citaat daaruit in de bestreden beslissing niet tegen – daaruit blijkt niets anders dan wat verzoeker reeds in zijn bewarend intern beroep had opgeworpen en waarvan hem reeds was meegedeeld dat de interne beroepsinstantie louter op basis daarvan zou overgaan tot de verwerping van het beroep.

Op basis van de voorliggende gegevens kon de interne beroepsinstantie op regelmatige wijze beslissen dat het intern beroep ongegrond moest worden verklaard bij gebrek aan afdoende uiteengezette middelen.

Daar verzoeker in de huidige stand van de procedure geen nieuwe middelen meer kan aanvoeren, dient de omvang van het beroep bij de Raad beperkt te blijven tot de grief dat de lage score niet in verhouding staat tot de kwaliteit van de ingeleverde paper. Wat verzoeker thans bijkomend aanvoert onder de titel ‘argumentatie tegen evaluatie examenmoment’, is derhalve niet ontvankelijk.

Bij gebreke aan enige nadere duiding moet het middel zoals het voorkwam in de interne beroepsprocedure worden beschouwd als een loutere bewering, wat niet volstaat voor een rechtsmiddel (vgl. R.Stvb. 4 oktober 2005, nr. 2005/027).

Het beroep dient dan ook te worden verworpen.

BESLISSING

De Raad verwerpt het beroep.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 4 november 2016, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbepalingen, I^e Kamer, samengesteld uit:

Jim Deridder,	voorzitter van de Raad
Daniël Cuypers	bijzitter
Jan Geens	bijzitter
bijgestaan door	
Freya Gheysen	secretaris

De secretaris

De voorzitter

Freya Gheysen

Jim Deridder